

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่
ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก
กับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

ปริญญานิพนธ์
ของ
กฤษณ์ จันทร์ทับ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

พฤษภาคม 2553

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่
ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก
กับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

ปริญญานิพนธ์
ของ
กฤษฎณ์ จันทร์ทับ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

พฤษภาคม 2553

ลิขสิทธิ์ของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่
ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก
กับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

บทคัดย่อ

ของ

กฤษฎณ์ จันทร์ทับ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

พฤษภาคม 2553

กฤษฎณ์ จันทรทัต. (2553). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องว้าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง. ปริญญาโท. กศ.ม.(ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศศิริ บวรกิตติ. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า.

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว้าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนการเคหะท่าทราย เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลากให้เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลอง ที่ 2 กลุ่มละ 30 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนด้วยตนเอง ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 12 คาบๆ ละ 60 นาที โดยทั้งสองกลุ่มใช้เนื้อหาเดียวกันในการดำเนินการทดลองครั้งนี้ใช้แผนการวิจัยแบบ Randomized Control-Group Pretest Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก แผนการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่าความเชื่อมั่น 0.82 และแบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียนมีค่าความเชื่อมั่น 0.865 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)

ผลการศึกษาพบว่า

1.นักเรียนที่เรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว้าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.นักเรียนที่เรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว้าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.นักเรียนที่เรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มทดลองที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.นักเรียนที่เรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

5.นักเรียนที่เรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

A STUDY ON VISUAL ART LEARNING ACHIEVEMENTS THROUGH USING
INFUSION INTEGRATED LEARNING METHOD AND SELF EXPLORATION
LEARNING METHOD ON LOCAL WISDOM SUBJECT OF
THAI LAKSI-KITE IN ELEMENTARY STUDENTS LEVEL IV.

AN ABSTRACT
BY
KRIST CHANTAB

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Art Education
at Srinakharinwirot University

May 2010

Krist Chantab. (2010). A Study on Visual Art Learning Achievements through the used of Infusion Integrated Learning Method and Self Exploration Learning Method on Local Wisdom Subject of Thai Laksi-kite in Elementary Students level IV. M.Ed. (Art Education). Bangkok: Graduate School, Srinakarinwirot University. Advisor Committee: Assist. Prof. Dr.Lertsiri Bovornkitti, Assist. Prof. Chakapong Phaetlakfa.

This research is a comparative study on the learning achievements in Visual Art and local wisdom unit between learning by an Infusion Integrated learning Method and a Self Exploration learning Method in Elementary 4 students. The random sampling group was sixty Elementary 4 students of Karnkhehata Sai school, Laksi district, Bangkok, the during Semester 2 of 2009, which were selected by Simple Random Sampling. They were divided into two study groups of 30 students in each group. One study group was taught by Infusion Integrated learning Method, whereas the other group was taught by Self Exploration learning Method. The researcher conducted the teachings by himself. The research trial out period was 12 hours for each group and studying on the same content. The Randomized Control Group Pretest-Posttest Only design was used for an analysis. The achievement survey test of reliability is at 0.82 and learner's satisfaction survey reliability is at 0.865, and were statistically used for data analysis.

The results of the study revealed that the study group that was taught with an Infusion Integrated learning Method, has significant differences in learning achievement that is higher in statistic at .01, while the group that was taught with a Self Exploration learning Method, has the significant differences in learning achievement that is higher in statistic at .05

Both studied groups revealed their satisfaction at higher level on both learning Method. However the comparative result of the two study groups revealed that the former group has significant learning achievement result higher than the latter group in statistic at .01

Therefore, the Infusion Integrated learning Method has a slightly better outcome on learning achievement as evident in the study.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่
ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดคล้อง
กับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

ของ

กฤษณ์ จันทรทัต

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คนบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่.....เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2553

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศศิริ บวรกิตติ)

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ สุขเศรษฐศิริ)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศศิริ บวรกิตติ)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า)

.....กรรมการ

(ศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดีโดยได้รับความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศศิริ บวรกิตติ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ท่านทั้งสองได้ให้ความรู้ คำแนะนำข้อคิดเห็นและช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ จนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริและศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม ซึ่งเป็นกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ที่แต่งตั้งเพิ่มเติมที่ได้ให้ข้อเสนอแนะและคำแนะนำที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างมากทำให้ปริญญานิพนธ์สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ วรณรัตน์ ตั้งเจริญ อาจารย์สุชาติ ทองสีมา อาจารย์พจนา ทรัพย์สमान อาจารย์สมบุญ คำมามูลและอาจารย์โชค เก่งเขตรกิจ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นต่างๆ ในการนำไปปรับปรุงแก้ไข ทำให้ได้เครื่องมือวิจัยที่มีคุณภาพนำไปใช้ประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนการเคหะท่าทราย คณะครู และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนการเคหะท่าทราย ที่เป็นกำลังใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีตลอดการทดลอง ขอขอบคุณเพื่อนๆ ศิลปศึกษารุ่นปี 2548 ทุกคน โดยเฉพาะอาจารย์อัฉรา ทองสังข์ ที่ให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจในช่วงเวลาการทำวิจัย ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญและคณาจารย์สาขาศิลปศึกษาทุกท่านที่ให้การอบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ประสบการณ์ที่ดีงามและมีคุณค่ายิ่งแก่ผู้วิจัยทำให้ผู้วิจัยรู้ว่าการศึกษของผู้วิจัยยังไม่สิ้นสุดเพียงการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ แต่เป็นการจุดประกายให้ผู้วิจัยนำเอาความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาการศึกษาให้เกิดประสิทธิผลต่อไปขอกราบขอบพระคุณแม่พาดิ จันทรทัต ที่ให้การสนับสนุน และคอยให้กำลังใจ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบเป็นเกียรติแด่บิดา มารดา ครูอาจารย์และทุกท่านที่ทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในวันนี้

กฤษณ์ จันทรทัต

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	7
ความสำคัญของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	11
สมมติฐานการวิจัย.....	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542.....	15
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา.....	26
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ.....	39
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ ด้วยตนเอง.....	63
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ.....	88
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	92
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	111
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	120
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	120
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	121
การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	121
แบบแผนการทดลองและวิธีการทดลอง.....	128
การจัดกระทำข้อมูล.....	130
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	131

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	135
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	135
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	136
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	149
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	149
สมมติฐานของการวิจัย.....	149
ขอบเขตของการวิจัย.....	150
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	150
วิธีดำเนินการวิจัย.....	151
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	151
สรุปผลการวิจัย.....	152
อภิปรายผลการวิจัย.....	153
ข้อเสนอแนะ.....	170
บรรณานุกรม.....	172
ภาคผนวก.....	184
ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้เชี่ยวชาญ.....	185
ข เอกสารดำเนินการวิจัย.....	187
ค คุณภาพเครื่องมือ.....	192
ง ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย.....	205
จ แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคะแนนความพึงพอใจต่อการเรียน.....	253
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	262

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ดัชนีบ่งชี้การเรียนรู้แบบให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.....	22
2 การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการบูรณาการแต่ละรูปแบบ.....	49
3 การวิเคราะห์ข้อดี – ข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ.....	58
4 ตารางการเปรียบเทียบขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ กับการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง.....	86
5 แบบแผนการทดลอง.....	128
6 กำหนดการสอน	130
7 ผลการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนจากการจัดการ เรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก.....	137
8 ผลการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 จาก การทำแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนจากการจัดการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง.....	139
9 ผลการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ระหว่างการจัดการเรียนรู้บูรณาการ แบบสอดแทรกกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วย ด้วยตนเอง.....	142
10 ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 จากการทำแบบสำรวจความ พึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก.....	143
11 ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 จากการทำแบบสำรวจความ พึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบ ความรู้ด้วยตนเอง.....	146
12 ตารางวิเคราะห์ข้อสอบ.....	201

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
13 แสดงค่าความเชื่อมั่นแบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียนที่เรียนบูรณาการ แบบสอดแทรกและการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วย ตนเอง.....	204 204
14 คะแนนก่อนเรียนหลังเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 บูรณาการแบบสอดแทรก.....	254
15 คะแนนก่อนเรียนหลังเรียน กลุ่มทดลองที่ 2 โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ ด้วยตนเอง.....	256
16 ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องวาทะไทยหลักสี่ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 จากการทำแบบสำรวจความพึง พอใจต่อการเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก.....	258
17 ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องวาทะไทยหลักสี่ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 จากการทำแบบสำรวจความพึง พอใจต่อการเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ ด้วยตนเอง.....	260

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	11
2 ประเภทของการบูรณาการทางการศึกษา.....	45
3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง	72
4 การเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง	79
5 ป้ายชุมชนท้าวว่าวไทยหลักสี่	102
6 ครุภูมิปัญญาท้องถิ่น รุ่นที่ 4	103
7 ป้ายแสดงสินค้า OTOP ระดับ 3 ดาว	104
8 การถ่ายทอดความรู้เรื่องว่าวไทยหลักสี่	104
9 เรียนรู้เรื่องว่าวไทยหลักสี่	105
10 รูปแบบว่าวแดงของเขตหลักสี่	106
11 รูปแบบว่าวภาพของเขตหลักสี่	106
12 ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้	124
13 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	126
14 นักเรียนทำข้อสอบ.....	138
15 ชื่อนำเข้าสู่บทเรียน.....	138
16 นักเรียนเลือกงานตามความสนใจ.....	138
17 นักเรียนเรียนรู้จากเอกสารประกอบการเรียน.....	138
18 ครูแนะนำการทำงาน.....	138
19 นักเรียนเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ในชั้นเรียน.....	138
20 ชื่นจุดประกายความสนใจ.....	140
21 ครูคอยให้คำแนะนำ.....	140
22 นักเรียนวางแผนการเรียนรู้.....	140
23 นักเรียนลงมือเรียนรู้.....	140
24 เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้.....	141
25 เรียนรู้จากชุมชนท้าวว่าวไทย.....	141

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
26 นักเรียนเรียนรู้จากชุมชนว่าวไทย.....	144
27 นักเรียนช่วยกันทำ Mind Mapping.....	144
28 ผลงาน Mind Mapping เรื่องความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์ว่าวไทย.....	144
29 ผลงาน Mind Mapping เรื่องรูปแบบว่าวไทยหลักสี่.....	144
30 สรุปผลการเรียนรู้.....	144
31 นักเรียนร่วมกันสรุปและประเมินผลการเรียนรู้.....	144
32 รายงานผลการเรียนรู้.....	145
33 ครูสรุปผลการเชื่อมโยงความรู้และแนะนำการทำ Mind Mapping.....	145
34 สรุปความรู้ที่ไปศึกษาค้นคว้าในรูปแบบ Mind Mapping.....	147
35 ผลงาน Mind Mapping.....	147
36 นักเรียนรายงานผลการศึกษา.....	147
37 นักเรียนร่วมผลิตชิ้นงาน.....	147
38 นักเรียนผลิตผลงาน.....	147
39 นักเรียนประเมินผลงาน.....	147
41 แสดงผลงานนักเรียน.....	148
40 ผลงานนักเรียน.....	148

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง รวมทั้งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีส่งผลให้ประเทศหรือสังคมต่างๆ สามารถติดต่อเชื่อมโยงถึงกันอย่างรวดเร็วส่งผลให้เกิดสภาวะการแข่งขัน ผลจากการแข่งขันและการพัฒนาในยุคโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดวิกฤติการณ์ต่างๆ นั้น มีผลกระทบต่องานชีวิตของมวลมนุษยชาติทั้งโลก ในด้านครอบครัว ชุมชน ศีลธรรม จริยธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมวิชาการ. 2541: บทนำ) รวมถึงการแพร่ระบาดของวัฒนธรรมต่างชาติที่หลั่งไหลและแพร่กระจายระหว่างสังคมและประเทศ ทั้งสังคมเมืองและสังคมชนบท โดยเฉพาะในสังคมเมืองหลวง เมืองแห่งศูนย์กลางการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการศึกษา (สำนักการศึกษา. 2550: 1)

การศึกษาเป็นหัวใจของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเป็นหัวใจของการพัฒนาสิ่งต่างๆ ทั้งปวงดังนั้นการศึกษาจึงเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาสังคมประชาชาติและประชาคมโลกในทุกด้าน การศึกษาทำให้คนไทยและประชาคมไทยเข้มแข็งและสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคมไทยได้ การศึกษาจึงเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพของคนช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ตลอดชีวิต (อมเรศ ศิลาอ่อน. 2545: 2) การจัดการศึกษาที่ดีนั้นจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม เทคโนโลยี (รุ่ง แก้วแดง. 2540: 1) แต่การพัฒนาการศึกษาของคนไทยในช่วงเวลาที่ผ่านมาที่รัฐไม่สามารถสร้างคนให้มีคุณภาพและมีศักยภาพให้ดีเท่าที่ควร เนื่องมาจากการจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม (ประเวศ วะสี. 2543: 5) วิกฤติที่สำคัญของการศึกษาคือ วิกฤติของผู้เรียน ผู้เรียนมีความสุขเนื่องจากเนื้อหาที่เรียนไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน ต้องจำใจเรียนรู้สิ่งที่ไกลตัว ขาดการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้จากการเรียนมาใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ต่อผู้เรียน (นวลจิตต์ เขาวีรติพงศ์; และคณะ. 2545: 2)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในหมวดที่ 4 มาตรา 22 กำหนดไว้ว่าการศึกษาต้องมุ่งพัฒนาคนให้เต็มไปด้วยศักยภาพ โดยให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการเรียนการสอนจะต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้ถึงวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองรวมทั้งการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาและควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ คิด

เป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน. 2542: 12) ดังนั้นการจัดการศึกษาที่จะตอบสนองกระบวนการพัฒนาผู้เรียนดังกล่าวจึง
ควรนำเหตุการณ์และสภาพปัญหาจากชุมชน สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและภูมิปัญญาท้องถิ่น
เข้ามาศึกษาเรียนรู้ วิเคราะห์เพื่อสร้างความรู้ วิธีการใหม่ สร้างระบบใหม่ สามารถประยุกต์ใช้กับ
สภาพจริงมากกว่าการเรียนรู้ด้วยวิธีการท่องจำเพียงอย่างเดียว เป้าหมายของการปฏิรูปกระบวนการ
เรียนรู้จึงจะเป็นอริยทรัพย์ในตนเอง มีพลังปัญญารู้ทันโลก (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2542: 2)

กรุงเทพมหานครเป็นหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบพิเศษเป็นศูนย์กลางของ
ความเจริญด้านต่างๆ ทั้งด้านการบริหารราชการ การเมือง สังคม เศรษฐกิจรวมทั้งด้านการศึกษา
สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร เล็งเห็นถึงความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาและเจตนารมณ์ของ
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์แผนนโยบายด้านการศึกษา
เพื่อ “...พัฒนาการให้บริการการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบด้วยการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ
มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น...” และกำหนดภารกิจ...”ข้อ 4 สนับสนุน
ให้สถานศึกษาเป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้ และการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิตด้วยหลักสูตรการศึกษาที่
สอดคล้องกับชีวิตและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น...”(อภิรักษ์ โกษะโยธิน. 2547: 8) การ
ปรับบทบาทของสำนักงานศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542
รวมทั้งการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปสู่แหล่งปฏิบัติการโดยใช้โรงเรียนเป็น
ฐาน (School Base Management) ในการจัดการศึกษา (สำนักงานศึกษา. 2549: คำนำ) นโยบาย
การกระจายอำนาจลงสู่สถานศึกษานั้นเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถานศึกษาในการบริหารจัดการ
โรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาเพิ่มบทบาทในการกระตุ้น เร่งเร้า กำกับและ
ตรวจสอบคุณภาพการศึกษามากกว่าการเป็นผู้ปฏิบัติ โดยใช้แผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานศึกษา
(สำนักงานศึกษา. 2547: คำนำ) ซึ่งจุดเน้นของนักเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครทุกแห่งจะต้องบรรลุ
ความเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาและมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่
คุณภาพของผู้เรียน เป็นนักเรียนคุณภาพได้รับความรู้และทักษะตามมาตรฐานการศึกษาที่
กรุงเทพมหานครกำหนด

การกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับ
พระราชบัญญัติการศึกษาและการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งเน้นการปฏิรูปการเรียนรู้ และให้ความสำคัญ
กับการจัดการศึกษาและการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยเฉพาะการสร้างกลไกความรู้ความเข้าใจและ
ความตระหนักให้กับเยาวชนได้เห็นถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิด
ความภูมิใจในเอกลักษณ์ความเป็นไทย (อภิรักษ์ โกษะโยธิน. 2547: 11) และสนับสนุนให้สถานศึกษา
ในสังกัดกรุงเทพมหานครจัดการศึกษาให้กับนักเรียนได้เรียนรู้จากบุคคลในชุมชน สังคม และ

สภาพแวดล้อมโดยให้สถานศึกษาวางแผนจัดการศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน (สำนักงานการศึกษา. 2550ก: 9-30) รวมทั้งส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านรวมทั้งเป็นการสืบสานศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาติ (สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร. 2550ก: 35)

ดังนั้นการจัดการศึกษาที่จะตอบสนองกระบวนการพัฒนาผู้เรียนจึงควรนำเหตุการณ์สภาพปัญหาจากชุมชน สังคม เศรษฐกิจ การเมืองรวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาศึกษาเรียนรู้ วิเคราะห์ให้สอดคล้องกับสภาพจริงในชีวิตและชุมชน (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2542: 3) เพราะเป้าหมายของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เป็นการมุ่งให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับชีวิตจริง ให้รู้จักถิ่นฐาน เกิดความรัก ภาคภูมิใจในท้องถิ่นและชุมชนของตนเอง ซึ่งนอกจากผู้เรียนจะได้มีประสบการณ์เกี่ยวกับชีวิต อาชีพ เศรษฐกิจและสังคมท้องถิ่นแล้วการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงกับชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่แท้จริงจนสามารถบรรลุเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา (กรมวิชาการ. 2539ก: 9) สอดคล้องกับอุษณีย์ โพธิ์สุข ที่กล่าวว่าควรจัดประสบการณ์ให้กับเด็กได้มีโอกาสสัมผัสกับท้องถิ่นของตนเองโดยสร้างความตระหนักให้เห็นถึงคุณค่าความสำคัญของสิ่งมีค่าที่มีอยู่ซึ่งครูมีหน้าที่สำคัญในการจัดประสบการณ์รวมทั้งการเรียนการสอนให้กับเด็กได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนของตน (อุษณีย์ โพธิ์สุข; และคณะ. 2544: 122)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้ให้ความสำคัญต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งกำหนดไว้ถึง 4 มาตรา ในบททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 7 “ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งให้ปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง...มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล...” และแนวทางการจัดการศึกษามาตรา 23 “การจัดการศึกษา...ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ” ดังต่อไปนี้...(3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา” มาตรา 27 วรรค 2 “ให้สถานศึกษา ขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์... ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ...” (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2545: 8-29)

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 7 และมาตราที่ 23 ได้กล่าวถึงการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรโดยให้มีการผสมผสานกับศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจ ภูมิใจและตระหนักในความเป็นไทย ขณะเดียวกันก็สามารถ

นำไปผสมผสานให้สอดคล้องกับความรู้สมัยใหม่ได้ (วีระพงษ์ แสง-ชูโต. 2545: 12) กษมา วรวรรณ อยุธยา กล่าวถึง การจัดการศึกษาที่ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง ย่อมทำให้ผู้เรียนมีความรักความผูกพัน รู้สึกหวงแหนและภาคภูมิใจในท้องถิ่นอันจะนำไปสู่ความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่นของตนเองในที่สุด (กรมวิชาการ. 2542: คำนำ) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมค่านิยมผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นโดยตรง เพราะการที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในเรื่องใดๆ นั้นจะต้องเรียนรู้ผ่านการกระทำด้วยตนเอง ไม่ใช่การเรียนรู้จากตำราเรียนเพียงเท่านั้น (จุไรรัตน์ คนคล่อง. 2545: 3) การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้รู้จักท้องถิ่น เกิดความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองนอกจากการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรงแล้วจะต้องมีการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน (กฤษฎา ยศขรรค์. 2546: 38)

หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่ยึดหลักให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่สำคัญที่สุด ซึ่งต้องอาศัยแนวการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และนำไปสู่การพัฒนาความรู้ ความสามารถจากตัวตนของผู้เรียนดังนั้นความรู้และความภาคภูมิใจในการแสวงหาความรู้จึงอยู่ที่ผู้เรียน ไม่ได้อยู่ที่ครู ผู้เรียนคือศูนย์กลางของการพัฒนาความรู้ (Learner Centered) (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2550: 88) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจึงจำเป็นต้องอาศัยหลักการ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน วิธีสอน และเทคนิคการสอนที่หลากหลายเข้าไปช่วยในการจัดการเรียนการสอน (ทีศนา เขมมณี. 2548ก: คำนำ)

การปฏิรูปการศึกษาในระดับประถมศึกษานั้นเน้นเรื่องการเรียนรู้ หรือการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ให้รู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเกิดทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและมีการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ศาสตร์ทางด้านศิลปะจึงเป็นศาสตร์ที่มีความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนั้นการศึกษาวិเคราะห์เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงควรมีรูปแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาด้วย คือการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ด้วยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและยืดหยุ่น โดยการเรียนรู้เชิงบูรณาการ (วัชรินทร์ วุฒิอดิศักดิ์. 2550: 9) การจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 นั้นกำหนดให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปในลักษณะองค์รวมการบูรณาการซึ่งเป็นการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกันยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยนำกระบวนการเรียนจากกลุ่มสาระเดียวกันหรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ของศาสตร์วิชาต่างๆ สามารถเชื่อมโยงและถ่ายทอดความรู้นำไปใช้ในชีวิตจริงได้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 19) การจัดการเรียนรู้อย่างกล่าวสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 1 ศ.1.1"...ข้อที่ 6 นำความรู้และ

วิธีการทางทัศนศิลป์ไปใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ และชีวิตประจำวันและยุทธศาสตร์การเรียนรู้แบบเชื่อมโยงบูรณาการความรู้สหสาขา” และเป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการเชื่อมโยงความรู้และกระบวนการทั้งในกลุ่มสาระและระหว่างกลุ่มสาระ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2545: 40,49)

สำนักงานการศึกษาได้ตระหนักและเห็นความสำคัญต่อการปฏิรูปการเรียนการสอน โดยได้มอบนโยบายการเรียนรู้อย่างบูรณาการเพื่อให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้และการเรียนรู้เพื่อแสวงหาความรู้ที่ยั่งยืนของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (สำนักงานการศึกษา. 2550ก: 2) แต่จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในปีการศึกษา 2550 พบว่า นักเรียนร้อยละ 74.66 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐาน (โรงเรียนการเคหะท่าทราย. ม.ป.ป.ก: 15) ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่สำนักงานศึกษากำหนดไว้ให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ในปีการศึกษา 2550 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ยังไม่น่าพอใจ จากการศึกษาวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับไม่น่าพอใจ พบสาเหตุที่สำคัญ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านครูผู้สอน และด้านผู้เรียน ในด้านครูผู้สอนพบว่าพฤติกรรมการสอนของครูยังไม่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน มีผลสืบเนื่องมาจากครูยังใช้วิธีการสอนแบบเดิมและยังขาดความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งมุ่งสอนเนื้อหามากกว่ากระบวนการคิดวิเคราะห์ และขาดเทคนิควิธีในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายให้สอดคล้องกับผู้เรียน ตั้งแต่การเตรียมการสอน การเลือกใช้สื่อการสอนและการเลือกเทคนิควิธีการสอนที่ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาและสภาพการเรียนการสอน ด้านผู้เรียน พบว่าความกว้างของเนื้อหาที่บูรณาการเข้ากับหลักสูตร อาจทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ไม่ลึกซึ้ง ผู้เรียนมองไม่เห็นถึงความสัมพันธ์ของเนื้อหาหรือวิชาต่าง ๆ ได้ตามที่ผู้สอนต้องการ (สนองชินฉะคร. 2543: 16) ส่งผลให้นักเรียนขาดความสนใจในการเรียนรู้ ขาดทักษะการคิดวิเคราะห์รวมทั้งการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอีกด้วย สอดคล้องกับการประเมินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (Swot Analysis) พบว่าจุดอ่อน (Weaknesses) นั่นคือผู้เรียนขาดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานการศึกษา. 2550ก: 5; และโรงเรียนการเคหะท่าทราย. ม.ป.ป.ช: 5) ส่งผลทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่มีคุณภาพ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

ดังนั้นทางโรงเรียนได้มีนโยบายให้ครูได้พัฒนานวัตกรรมทางการสอนศิลปศึกษาซึ่งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนนั่นคือ ได้มีการนำเอากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากการสอนทั้งสองแบบมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานการศึกษา และคุณสมบัติของการจัดการเรียนรู้ทั้งสองแบบดังกล่าวเป็นการตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ตามมาตรา 24 ที่มุ่งฝึกทักษะ

กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และสามารถแสวงหาความรู้เพื่อประยุกต์ความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหา (กรมวิชาการ. 2544: 13) ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ พบว่าเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ การคิดวิเคราะห์ ทักษะและประสบการณ์ที่มีความหมายหลากหลายและสัมพันธ์กันเป็นองค์รวม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการรู้แจ้ง รู้จริง ในสิ่งที่ศึกษา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549: 3) สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 23 ที่เน้นบูรณาการความรู้ คุณธรรมและกระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา

นงเยาว์ โสมานบุตร กล่าวถึงข้อดีของการเรียนรู้แบบบูรณาการ ช่วยให้เกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมองภาพในองค์รวม ช่วยให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้มาผสมผสานสัมพันธ์กัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและนำไปใช้ในชีวิตได้ เป็นการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต (นงเยาว์ โสมานบุตร. 2545: ออนไลน์) และพบว่าการเรียนรู้แบบบูรณาการมีข้อด้อยนั้นคือ การบูรณาการเป็นเพียงเทคนิคการจัดการเรียนการสอนวิธีหนึ่งที่เหมาะสำหรับลักษณะเฉพาะของธรรมชาติแต่ละวิชาที่สามารถนำมาบูรณาการได้ การไปใช้จึงไม่สามารถใช้ได้ทุกกรณี ดังนั้นจึงไม่จำเป็น ต้องบูรณาการทุกครั้ง และบูรณาการทุกวิชา (วิชา ครูปิติ. ม.ป.ป.: ออนไลน์) และการสอนแบบบูรณาการ ควรพิจารณาความเหมาะสมของระดับวุฒิภาวะและธรรมชาติของวิชา เนื้อหาบางเรื่องที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในเชิงหลักการที่ลึกซึ้งครูผู้สอนก็อาจเลือกใช้หรือปรับวิธีการให้เหมาะสมตามสสารนั้น ๆ ได้ (วิศาล เครือคล้าย; และ กิตติชัย สุทธิสินบล. 2546: 6-7) รวมทั้งสภาพการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมักจะกำหนดเวลาเรียน ที่ตายตัว อาจจะไม่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน เพราะการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละหน่วยควรใช้เวลาในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องกัน (สนอง ชินฉะคร. 2543: 53) ในขณะที่การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง นั้นเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ฝึกให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีจุดเน้นที่สำคัญอยู่คือการที่ทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความรู้สึกรอยากรู้อยากเรียนและเป็นเจ้าของการเรียนรู้ที่แท้จริง มีโอกาสได้วางแผนการเรียนรู้เอง กำหนดแนวทางการเรียนรู้ของตนเอง ลงมือเรียนรู้ตามแผนและควบคุมกำกับกับการเรียนรู้ของตนเอง นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเรียนรู้มาวิเคราะห์หรืออภิปรายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ สรุปความรู้ของตนเอง แล้วจัดทำชิ้นงานเพื่อรายงานผลการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ตามความสนใจ (พจนา ทรัพย์สมาน. 2550: 16-22) จากข้อดีที่ศึกษาพบว่ายังมีข้อจำกัดก็คือ ครูผู้สอนต้องมีทักษะการใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวางแผน คิดแก้ปัญหา คิดวิเคราะห์ จำแนก เชื่อมโยงความสัมพันธ์ สร้างข้อสรุป กำหนดเป็นหลักการ ข้อคิดแนวทางการปฏิบัติ จัดทำผลงานเพื่อนำเสนอความรู้และวิธีการเรียนรู้ และการใช้

สื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยี การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีทางเลือกหลากหลาย เหมาะสมกับผู้เรียนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเนื้อหาสาระ แหล่งการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ตามความสนใจ เพื่อจะได้มีแรงจูงใจในการคิดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างสาระความรู้และผลงานต่างๆ ด้วยตนเองได้ดี (พจนานุกรมศัพท์พจนานุกรม. 2550: 40-41)

ด้วยข้อดีและข้อจำกัดในการจัดการเรียนรู้แต่ละแบบนี้ทำให้ผู้วิจัยต้องการที่จะทราบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังของนักเรียนที่เรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง วาวไทยหลักสี่ ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองนั้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละกลุ่มและผลสัมฤทธิ์จากการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ทั้งสองแบบนี้ว่าแตกต่างกันอย่างไรรวมทั้งเป็นอย่างไรและนักเรียนมีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนการเรียนรู้แต่ละแบบนี้หรือไม่บ้าง ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะช่วยให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนศิลปศึกษาและช่วยให้เข้าใจหรือการเลือกใช้กระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนศิลปศึกษาได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง วาวไทยหลักสี่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกและการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง วาวไทยหลักสี่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง วาวไทยหลักสี่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกและการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

ความสำคัญของการวิจัย

เพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่ต้องการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน เช่น โรงเรียนทั้งในระบบและนอกระบบรวมทั้งเป็นแนวทางสำหรับครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนการเคหะท่าทราย เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 5 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 190 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนการเคหะท่าทราย สำนักงานเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ที่เรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ โดยจัดเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองห้องเรียนละ 30 คน รวมทั้งหมด 60 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลากซึ่งนักเรียนแต่ละห้องมีผลการเรียนไม่แตกต่างกัน เนื่องจากได้จัดห้องเรียนโดยความสามารถของนักเรียน ดังนี้

กลุ่มทดลองที่ 1 คือ กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก

กลุ่มทดลองที่ 2 คือ กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

2. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การทดลองใช้เวลาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้กลุ่มละ 12 คาบๆ ละ 60 นาที

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เนื้อหาสาระทัศนศิลป์ ด้านความรู้และความเข้าใจ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2542 และหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของโรงเรียนการเคหะท่าทราย สำนักงานเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร โดยจัดแบ่งเนื้อหา ด้านความรู้ความเข้าใจออกเป็น 4 เรื่อง ดังนี้ คือ

เรื่องที่ 1 ความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์ว่าวไทยหลักสี่

เรื่องที่ 2 รูปแบบว่าวไทยหลักสี่

เรื่องที่ 3 การประดิษฐ์สร้างสรรค์ว่าวไทยหลักสี่

เรื่องที่ 4 การชื่นชมและการละเล่นว่าว

4. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

- 4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ซึ่งศึกษา 2 กระบวนการ คือ
 - 4.1.1 การจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก
 - 4.1.2 การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยเอง
- 4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 4.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ด้านความรู้ ความเข้าใจ
 - 4.2.2 ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **การจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก** หมายถึง กระบวนการสอนที่เชื่อมโยง ผสมผสานโครงสร้างสาระการเรียนรู้ ให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้มี ประสบการณ์กว้างขวางขึ้นพร้อมที่จะนำมวลความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ขั้นตอนการจัดการ เรียนรู้มีดังนี้

- 1.1 ขั้นนำ หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ครูให้นักเรียนดูรูปภาพ แผนที่ เพลง สไลด์ เป็นต้น และซักถามในเรื่องของประสบการณ์เดิมจากจากสื่อทั้งหลาย
- 1.2 ขั้นปฏิบัติการ หมายถึง ขั้นที่นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อเลือกงานแต่ละเรื่องตามความ สนใจโดยมีครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ
- 1.3 กิจกรรมสรุป หมายถึง ขั้นที่นักเรียนเสนอผลการศึกษาค้นคว้าร่วมกันของกลุ่ม อภิปรายสรุปความสัมพันธ์มวลความรู้ และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- 1.4 ขั้นประเมินผล หมายถึง การประเมินความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติของนักเรียน โดยการนำผลการศึกษาของกลุ่มมาเสนอในรูปแบบต่างๆ เช่น การสาธิต การแสดงละคร การจัด นิทรรศการ และบทบาทสมมติ

2. **การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง** หมายถึง การ ที่ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้สร้างความรู้ของตนเองจากการคิดและปฏิบัติจริงตามลำดับขั้นเพื่อ วิเคราะห์ความสำคัญจำเป็นของสิ่งที่จะเรียนรู้ วางแผน กำหนดขอบเขตวิธีการเรียนรู้ลงมือเรียนรู้ตาม แผนนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการเรียนรู้ วิเคราะห์ อภิปราย สรุปความรู้ ข้อคิดแนวทางปฏิบัติ จัดทำ ผลงานรายงานผลการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ของตนในรูปแบบต่างๆ ตามความถนัดความสนใจโดย ใช้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของ พจนา ทรัพย์สมาน ซึ่งมีขั้นตอน 5 ขั้นตอนดังนี้

นำเข้าสู่บทเรียน

ขั้นที่ 1 จุดประกายความสนใจ เป็นกิจกรรมสร้างความรู้สึกอยากรู้ อยากเห็น ทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าความสำคัญและประโยชน์ของสิ่งที่เรียน

ขั้นสอน

ขั้นที่ 2 วางแผนการเรียนรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้วางแผนการเรียนรู้ของตนเอง โดยร่วมกันกำหนดขอบเขต แนวทาง วิธีการเรียนรู้ ประเด็นเนื้อหาหาย่อย แนวทางการบันทึกและสรุปผลการเรียนรู้ พร้อมทั้งจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้

ขั้นที่ 3 ลงมือเรียนรู้ตามแผน เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ลงมือศึกษาค้นคว้า ศึกษารวบรวมข้อมูล ศึกษาปัญหา ศึกษาทดลอง ตามแผนที่วางไว้ ฯลฯ เพื่อแสวงหาและค้นพบความรู้ ข้อแนวคิดทางการปฏิบัติ ฯลฯ ด้วยตนเอง

ขั้นสรุป

ขั้นที่ 4 นำเสนอข้อมูลการเรียนรู้ คือ กิจกรรมที่ผู้เรียนได้นำข้อมูล ข้อค้นพบที่ได้จากการเรียนรู้ มาร่วมกันวิเคราะห์อภิปราย เปรียบเทียบ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ ประเมินค่า สรุปความคิดรวบยอด คุณค่าความสำคัญ แนวคิด แนวทางปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และสรุปขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 5 จัดทำชิ้นงานเพื่อรายงานผลการเรียนรู้ ข้อค้นพบ ข้อสรุปที่ได้จากการเรียนรู้มา นำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ ตามความสนใจ พร้อมทั้งบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับขั้นตอน วิธีการเรียนรู้ แสดงความรู้สึกต่อผลงาน แล้วนำผลงานมาแสดงเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินซึ่งกันและกัน รวมทั้งวางแผนการต่อยอดการเรียนรู้ตามความสนใจ

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ซึ่งวัดได้จากการเน้นการทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยวัดจากความสามารถ 2 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านความรู้ หมายถึง ความสามารถในการระลึกถึงและคงไว้ซึ่งสิ่งที่เรียนรู้มาแล้ว

3.2 ด้านความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการแปลความหมาย ความสามารถในการสรุปความหมาย และความสามารถในการอธิบายความรู้ที่ได้เรียนมาแล้ว

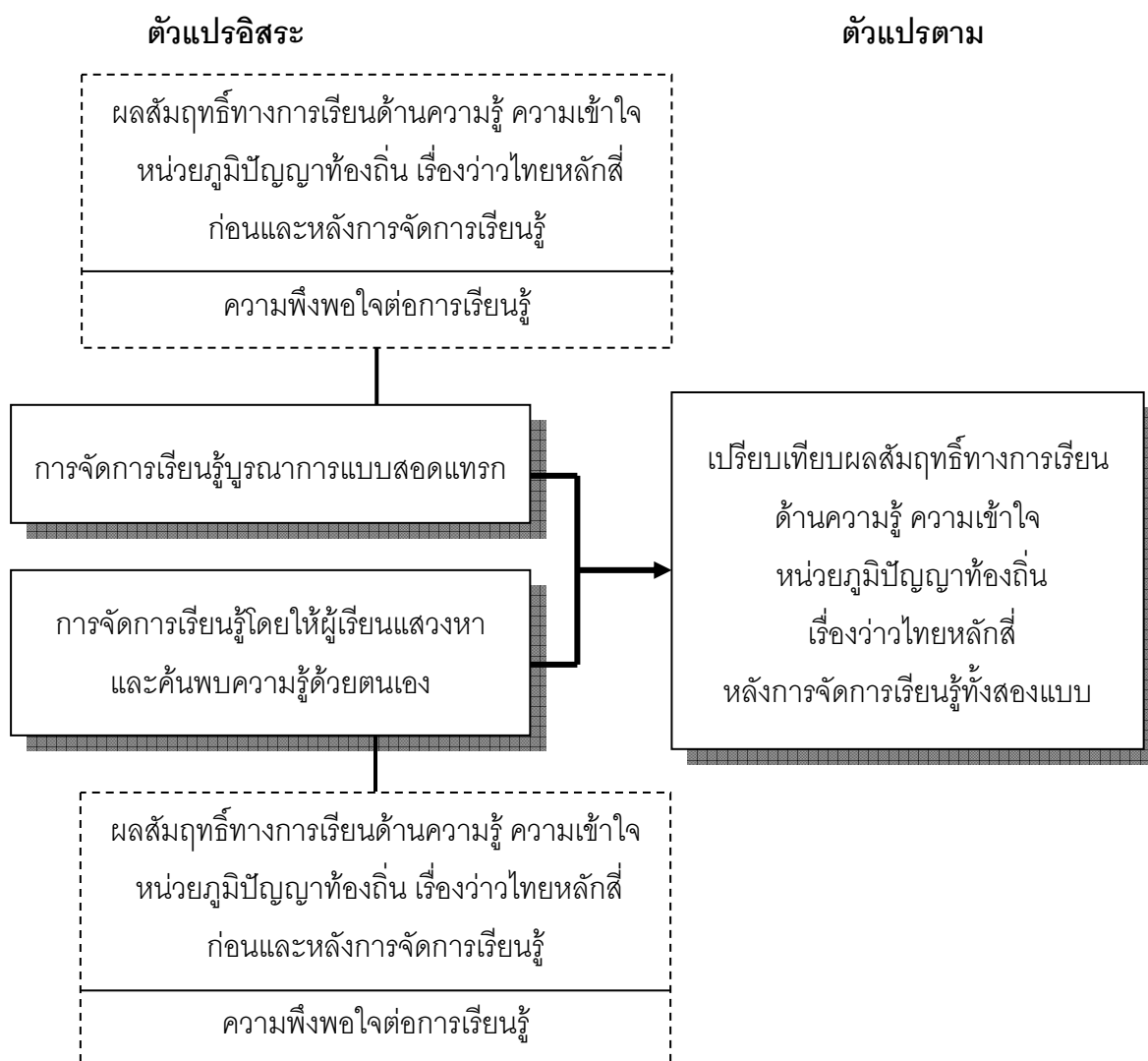
4. ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้สึกและความคิดของผู้เรียนที่เป็นไปตามความคาดหวังโดยได้รับการสนใจในการจัดการเรียนสอนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกและการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มีความเจริญงอกงามทุกด้าน กระตือรือร้นในการเรียน มีความสนใจและ

พึงพอใจต่อกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งวัดได้จากคะแนนการตอบแบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่

5. **หลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องว่าวไทยหลักสี่** หมายถึง หลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนการเคหะท่าทราย เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร โดยจัดทำเป็นหน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องว่าวไทยหลักสี่ของช่วงชั้นที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระทัศนศิลป์ ซึ่งมีขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์ว่าวไทยหลักสี่, รูปแบบว่าวไทยหลักสี่, การประดิษฐ์สร้างสรรค์ว่าวไทยหลักสี่, การขึ้นชมและการละเล่นว่าว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้สามารถเขียนเป็น Conceptual Framework ได้ดังภาพข้างล่างนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้เรียนที่เรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องวาวไทยหลักสี่ โดยได้รับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ผู้เรียนที่เรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องวาวไทยหลักสี่ โดยได้รับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
3. ผู้เรียนที่เรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องวาวไทยหลักสี่ โดยได้รับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
4. ผู้เรียนที่เรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องวาวไทยหลักสี่ โดยได้รับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก มีความพึงพอใจต่อการเรียนอยู่ในระดับมาก
5. ผู้เรียนที่เรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องวาวไทยหลักสี่ โดยได้รับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง มีความพึงพอใจต่อการเรียนอยู่ในระดับมาก

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอโดยแบ่งออกเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้คือ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนว

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

- 1.1 ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 1.2 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 1.3 บทบาทของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 1.4 บทบาทของนักเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 1.5 แนวทางการประเมินผลการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา

- 2.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
- 2.2 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
- 2.3 แนวทางการจัดการเรียนรู้ศิลปะศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา
- 2.4 ครูกับการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา
- 2.5 วิธีการสอนศิลปะศึกษา
- 2.6 ครูกับการพัฒนาศิลปะสำหรับเด็ก
- 2.7 จิตวิทยาพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก
- 2.8 คุณค่าของศิลปะศึกษา

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

- 3.1 ความเป็นมาของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
- 3.2 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
- 3.3 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
- 3.4 ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
- 3.5 รูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
- 3.6 แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
- 3.7 ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
- 3.8 การประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

- 3.9 บทบาทของครูผู้สอนและกิจกรรมของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
- 3.10 ประโยชน์และข้อควรคำนึงในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
- 3.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
 - 4.1 ความเป็นมาและกระบวนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
 - 4.2 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
 - 4.3 หลักการทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
 - 4.4 ลักษณะสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
 - 4.5 หลักการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
 - 4.6 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
 - 4.7 การประเมินผลการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
 - 4.8 ลักษณะสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
 - 4.9 ประโยชน์และคุณค่าที่ได้รับจากการให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
 - 4.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ
 - 5.1 ความหมายของความพึงพอใจ
 - 5.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ
 - 5.3 วิธีสร้างความพึงพอใจในการเรียน
 - 5.4 การวัดความพึงพอใจในการเรียน
 - 5.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจทางการเรียน
6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน
 - 6.1 ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 6.2 ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 6.3 ขอบข่ายและประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

- 6.4 การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 6.5 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กับหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 6.6 แนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 6.7 ความเป็นมาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าวไทยหลักสี่
- 6.8 ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าวไทยหลักสี่
- 6.9 ความสัมพันธ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าวไทยหลักสี่กับชุมชน
- 6.10 การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าวไทยหลักสี่มาสู่โรงเรียน
- 6.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 7. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 7.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 7.2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 7.3 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 7.4 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 7.5 การวัดความรู้ความเข้าใจ
 - 7.6 การวัดและประเมินผลวิชาศิลปะ
 - 7.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

1.1 ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาตามมาตรา 22 ไว้ว่าต้องยึดหลักของผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และให้ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดโดยใช้คำว่า “ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด” หรือมักจะเรียกกันว่า “เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ” ในช่วงแรกของการปฏิรูปการเรียนรู้เราใช้คำว่า การสอนเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นเทคนิคการสอนซึ่งเป็นแนวคิดจากฐานปรัชญาพัฒนาการที่เชื่อว่าการเรียนที่ดีต้องทำให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยการค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยปฏิบัติ เกิดการแก้ปัญหาและสนองความสนใจของตนเอง ผู้เรียนได้ลงมือกระทำภายใต้การช่วยเหลือแนะนำจากครู (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543: 6) การจัดการเรียนการสอนดังกล่าวได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ดังนี้

ชนาธิป พรกุล กล่าวถึงคำว่าผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึงการให้ความสำคัญกับผู้เรียน โดยเอาผู้เรียนเป็นตัวตั้งจะคิดหรือทำอะไรให้คิดถึงประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการคิด การค้นคว้า การทดลองและการสรุปเป็นความรู้โดยตัวผู้เรียนเอง ผู้สอนจะเปลี่ยนบทบาทหน้าที่จากการถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้วางแผน จัดการ ชี้แนะและอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจึงหมายถึงการจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ชนาธิป พรกุล. 2544: 50)

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ กล่าวถึงความหมายการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ว่า

การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ แนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ โดยการใช้กระบวนการทางปัญญา (กระบวนการคิด) กระบวนการทางสังคม (กระบวนการกลุ่ม) และให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ โดยครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องจัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถและความถนัด เน้นการบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ใช้หลากหลายวิธีสอน หลากหลายแหล่งความรู้ สามารถพัฒนาปัญญาอย่างหลากหลาย คือ พัฒนาพหุปัญญา รวมทั้งเน้นการใช้วิธีการวัดผลอย่างหลากหลายวิธี (พิมพันธ์ เดชะคุปต์. 2545: 7)

ทิตินา แชมมณี กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึงการจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ลักษณะสภาพการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญ มีบทบาทในการเรียนรู้และเป็นผู้ที่ใช้เวลาของการเรียนรู้ (learning time) เป็นส่วนใหญ่หรือผู้เรียนมีบทบาท มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกิจกรรมการเรียนการสอนมากกว่าครู (ทิตินา แชมมณี. 2545: 29-30)

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ กล่าวว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. 2542: 94)

จากความหมายของนักการศึกษา สรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนควรคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้คิดเอง ลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้และทำให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง และสามารถนำความรู้ที่เรียนรู้นั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงมี

ลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนการสอน ผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ เชื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยผู้สอนจะเป็นผู้เตรียมเนื้อหา สื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ตลอดจนเป็นผู้คอยสังเกต สำรวจ ประเมินผล ขณะผู้เรียนกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ และคอยให้ข้อมูลย้อนกลับที่จำเป็นเพื่อช่วยให้ผู้เรียนแก้ไข ปรับปรุงตนเอง จนกระทั่งผู้เรียนเกิดพัฒนาการทางการเรียนรู้ตามที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นครูผู้สอนควรที่จะพัฒนากระบวนการเรียนการสอนหรือแสวงหากระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ทั้งสองวิธีจัดเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสามารถพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่ต้องการพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น “คนเก่ง คนดี และมีความสุข” โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัยอย่างเต็มศักยภาพทั้งในด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

1.2 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการตามแนวทฤษฎีพุทธินิยม (Cognitive theories) ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในสมอง เกิดจากกระบวนการจัดกระทำกับข้อมูล มีการบันทึกข้อมูล และดึงข้อมูลออกมาใช้วิธีเรียนรู้มีผลต่อการจำ การลืม และการถ่ายโอน (Transfer) ความรู้ แรงจูงใจระหว่างการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการชี้นำความสนใจมีอิทธิพลต่อกระบวนการจัดข้อมูลและส่งผลโดยตรงต่อรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน (ชนาธิป พรกุล. 2551: 8)

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น รูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีหลากหลายวิธีที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้สำเร็จ ซึ่งไม่มีวิธีการจัดการเรียนการสอนใดที่ดีที่สุด ดังนั้นการเรียนการสอนที่ดีจึงควรใช้วิธีการที่หลากหลายมาผสมผสานกัน เพื่อให้การเรียนการสอนนั้นประสบผลสำเร็จ ชาตรี เกิดธรรม ได้กล่าวถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดังนี้

- การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจ (Cooperative Learning)
- การสอนแบบโครงสร้างความรู้ (Graphic Organizer)
- การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ (Learning Center)
- การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Based)
- การสอนแบบบูรณาการ (Integrate Teaching)
- การสอนแบบถามตอบ (Ask and Question Model)
- การสอนด้วยรูปแบบซิปปา (CIPPA Model)

- การสอนด้วยแบบโครงการ (Project Method)
- การสอนด้วยรูปแบบการเรียนรู้เป็นคู่ (Learning Cell)
- การสอนโดยใช้กิจกรรมในแหล่งชุมชน (The Use of Community Activities)
- การสอนแบบทดลอง (Laboratory Method)
- การสอนแบบโครงการ (Project Method)
- การสอนแบบแบ่งกลุ่มทำงาน (Committee Work Method)
- การสอนแบบอภิปราย (Discussion Group)
- การสอนแบบพัฒนาความสามารถเฉพาะ (Talents Unlimited)
- วิธีสอนแบบหน่วย (Unit Teaching Method)
- วิธีสอนแบบบทบาทสมมติ (Role Playing)
- วิธีสอนแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Method)
- การเรียนการสอนโดยการแก้ปัญหา (Problem Solving)
- กิจกรรมที่ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ (Hands-on Activity)
- เรียนจากของเล่น (Learning from Toy)
- วิธีการสอนแบบอุปนัย (Inductive Method)
- วิธีการสอนแบบนิรนัย (Deductive Method) (ชาตรี เกิดธรรม. 2545: 8)

สรุปได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้นมีด้วยกันหลากหลายวิธีการดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้นครูผู้สอนสามารถใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบใดก็ได้แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อม สถานการณ์การจัดการเรียนการสอน ตลอดจนความเหมาะสมกับผู้เรียนว่าสามารถแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนได้มากน้อยเพียงไร ดังนั้นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ครูสามารถนำมาใช้นั้นจึงควรจัดให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่ใช้อยู่ในขณะนั้น และที่สำคัญครูควรจะศึกษาวิธีการสอนและพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ด้วยนโยบายของสำนักงานการศึกษาที่ตอบรับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2544 ให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาในมาตรา 23 ที่เน้นบูรณาการทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา แผนนโยบายดังกล่าวส่งผลให้โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครได้ปฏิรูปกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้มาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนในสาระทัศนศิลป์ก็คือการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก ซึ่งเป็นการสอนที่ผสมผสานความรู้ในเนื้อหาหลายวิชาเข้าด้วยกันทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้เข้ากับชีวิตประจำวันได้ และรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วย

ความรู้สึกอยากรู้ อยากเรียนและเป็นเจ้าของการเรียนรู้ที่แท้จริง มีโอกาสได้วางแผนการเรียนรู้เอง กำหนดขอบเขตแนวทางการเรียนรู้ ลงมือเรียนรู้ตามแผนและควบคุมกำกับกับการเรียนรู้ของตนเอง สรุปความรู้ของตนเอง ซึ่งการจัดการเรียนรู้ทั้งสองแบบเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาวิจัยในครั้งนี้

1.3 บทบาทของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ครูผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีลักษณะที่พึงประสงค์ คือเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมหลากหลายให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล และควรมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีโดยเริ่มจากการวางแผนและเตรียมการในการจัดการเรียนการสอนที่มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังนั้นบทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น จึงมีนัยการศึกษาได้เสนอแนวคิดไว้ดังนี้

ชาตรี เกิดธรรม กล่าวถึงบทบาทของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ไว้ดังนี้ คือ

1. การให้คำแนะนำ สิ่งที่คุณสอนควรชี้แนะ คือ
 - 1.1 ชี้แนะกิจกรรมหัวข้อศึกษาค้นคว้าหรือสถานการณ์ ซึ่งอาจเป็นสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลองก็ได้ให้ไปทำตามหลักสูตรหรือสอดคล้องกับหลักสูตรซึ่งผู้สอนต้องเตรียมการ โดยเสนอให้เลือกหรือให้นักเรียนกำหนดขึ้นเอง และได้รับการปรับปรุงแก้ไขจากผู้สอน
 - 1.2 ชี้แนะวิธีดำเนินการโดยให้คำปรึกษาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูล วิธีรวบรวม วิธีนำเสนอ แนะนำการทำงานร่วมกัน การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้
2. การกำกับดูแลกิจกรรม ผู้สอนควรกำกับดูแล ดังนี้
 - 2.1 กำกับดูแลการทำงาน โดยแนะนำวิธีการทำงานให้เป็นไปอย่างถูกวิธี ถูกรูปแบบ
 - 2.2 รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น รับผิดชอบ คิดและทำอย่างสร้างสรรค์ ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ
 - 2.3 ประเมินผลตามสภาพจริงจากการสังเกตพิจารณาระหว่างปฏิบัติงานตามขั้นตอนต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และจากความถูกต้องของผลงาน โดยอาจพิจารณาประกอบกับผลการประเมินตนเองของผู้เรียน ผลการประเมินของกลุ่มเพื่อนและข้อคิดเห็นของผู้ปกครอง (ชาตรี เกิดธรรม. 2545: 6)

เมื่อการจัดการเรียนการสอนให้ความสำคัญกับผู้เรียน บทบาทของครูผู้สอนจึงต้องปรับเปลี่ยนไป การเรียนรู้ที่มุ่งสู่ผู้เรียนเป็นสำคัญจึงควรมีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละบุคคลเพื่อให้ผู้เรียนเจริญเติบโตเต็มตามศักยภาพ ผู้สอนควรมองว่าผู้เรียนไม่ใช่เป็นผู้คอยรับข้อมูลจากการสอนที่ผู้สอนออกแบบมาเท่านั้น ซึ่งวิชัย วงษ์ใหญ่ ได้กล่าวสนับสนุนถึงบทบาทของครูที่จะมีส่วนส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนไว้ดังนี้

1. ผู้สอนมีความเชื่อว่าความรู้เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลา ลักษณะการออกแบบการเรียนรู้จะกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นพบการเรียนรู้จากสภาพจริง เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
2. การเรียนรู้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ จะส่งผลต่อคุณภาพและประสบการณ์ทางสมองของผู้เรียนที่ได้เกี่ยวข้องกับการกระทำเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหมายและควบคุมตนเองในการเรียนรู้
3. จากเนื้อหาสู่กระบวนการ การเรียนรู้ที่มาจากผู้เรียนซึ่งจะมีความหลากหลาย องค์ความรู้ไม่มีขีดจำกัด ขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน
4. การพัฒนาแบบองค์รวม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนทุก ๆ คน ทุก ๆ ด้าน บรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นผู้กระทำ
 - 4.1 โดยให้โอกาสผู้เรียนเรียนรู้ในแนวคิดหลัก (main concept) โดยการลดเนื้อหาจากหลักสูตร
 - 4.2 ส่งเสริมบทบาทหน้าที่ผู้เรียนให้ติดตามสิ่งที่นำเสนอ เชื่อมโยงกับแนวคิดหลัก เข้าถึงข้อสรุป
 - 4.3 ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่สำคัญ ความซับซ้อนของสังคมสามารถศึกษาได้อย่างหลากหลายและความจริงเป็นสิ่งที่มักจะเกิดขึ้นกับการตีความ
 - 4.4 สร้างโอกาสให้ผู้เรียนค้นพบด้วยตนเองและให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวิธีการแก้ปัญหา ซึ่งกันและกันจะเป็นวิธีให้ผู้เรียนแก้ปัญหาได้ดีขึ้น
 - 4.5 ยอมรับว่ากระบวนการเรียนรู้และกระบวนการประเมินการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ต้องพัฒนาอยู่เสมอ
5. กิจกรรมการเรียนรู้ มีความยืดหยุ่น ผู้เรียนลงมือกระทำเป็นวงจรการเรียนรู้ (learning cycle)
6. การประเมินในขณะที่มีการเรียนการสอน เป็นการประเมินที่เป็นธรรมชาติสอดคล้องกับความเป็นจริง (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2542: 39-40)

สรุปได้ว่าครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งครูต้องรู้จักออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสอดคล้องกับสภาพจริง และต้องแสวงหาวิธีการสอนหรือเทคนิคการสอนอย่างหลากหลาย นำมาออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนการสอนจึงเป็นอิสระของครูที่จะจัดการตามแผนต่าง ๆ ที่ครูได้วางเอาไว้ ซึ่งเมื่อครูได้รับนโยบายมาจากการศึกษาจากหลักสูตร ครูจึงต้องทำความเข้าใจหลักสูตรอย่างถูกต้อง ครู

จึงนำมาจัดการการเรียนรู้ในรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องและเหมาะสม อย่างน้อยครูต้องมีพื้นฐานทางความคิดว่าจะมีวิธีการสอน และจะมีเทคนิคการสอนใดเพื่อจะนำไปสอนนักเรียน

วิธีการจัดการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญมาก ซึ่งครูผู้สอนต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในการนำวิธีการสอนมาใช้ให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน โดยเฉพาะความเหมาะสมของเนื้อหาซึ่งเนื้อหาวิชาบางอย่างก็มีความเหมาะสมกับวิธีการสอนนั้น ๆ ซึ่งครูสามารถนำวิธีการสอนมาประยุกต์ใช้ร่วมกันได้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตื่นตัว กระตือรือร้นในการเรียนรู้และมีสิ่งแปลกใหม่เข้ามาเป็นการเพิ่มบรรยากาศของการเรียนรู้ได้อีกรูปแบบหนึ่ง รวมทั้งตัวครูเองก็สามารถคิดค้นหาวิธีหรือมีการออกแบบวิธีการสอนตามแบบฉบับของตนเองได้ ดังนั้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการจึงเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้จัดการเรียนรู้ได้ในเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องว่าวไทยหลักสี่ ซึ่งเป็นเรื่องราวในชุมชน เป็นการผสมผสานความรู้ในเนื้อหาหลายวิชาที่บูรณาการเข้าด้วยกันทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้เข้ากับชีวิตประจำวันได้ และรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความรู้สึกอยากรู้ อยากเรียนและเป็นเจ้าของการเรียนรู้ที่แท้จริง มีโอกาสได้วางแผนการเรียนรู้เอง กำหนดขอบเขตแนวทางการเรียนรู้ ลงมือเรียนรู้ตามแผนและควบคุมกำกับกับการเรียนรู้ของตนเอง สร้างความรู้ของตนเองในเนื้อหาดังกล่าวได้ นอกจากนั้นสิ่งที่ควบคู่กับวิธีการเรียนรู้ก็คือการเลือกใช้สื่อนั่นเอง ผู้สอนมีบทบาทเป็นอย่างมากในการเลือกสื่อในการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์ ซึ่งครูอาจจะมองสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นแล้วนำเอาวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่มาดัดแปลงรวมทั้งอาจแนะนำให้นักเรียนเป็นผู้ประดิษฐ์สื่อขึ้นมาใช้เองก็ได้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าวไทยหลักสี่ เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ถือได้ว่าเป็นการใช้ทรัพยากรภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาเป็นเนื้อหา สื่อการสอน รวมทั้งแนะนำสถานที่ในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมของผู้เรียนจากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนและบุคคลในท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ให้มากที่สุด

1.4 บทบาทของนักเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ผู้เรียนจะมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะการเรียนการสอนต้องยึดประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และประกอบกิจกรรมด้วยตนเองอย่างเต็มที่และเต็มตามศักยภาพ ไสว พักขาว ได้เสนอบทบาทของผู้เรียนไว้ดังนี้

1. เป็นผู้ศึกษาค้นคว้าปฏิบัติด้วยตนเองในทุกเรื่องตามที่ครูกำหนดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้
2. ดำเนินการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้การเรียนรู้สนุกสนานตื่นเต้นมีชีวิตชีวาและทำท่ายอยู่ตลอดเวลา
3. มีส่วนร่วมในการเรียนทั้งร่างกาย จิตใจ และการคิด ในทุกสถานการณ์ที่ครูกำหนดขึ้น

4. เรียนทั้งในห้องเรียน (Class) และในสถานการณ์จริง (Reality) เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม
5. ตอบคำถามสำคัญหรือคำถามหลัก (Key Questions) ที่ครูกำหนดจากประสบการณ์ของตนเองหรือประสบการณ์ทำงานในชีวิตประจำวัน
6. มีความพอใจในการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เช่น สามารถพิจารณาทำตามคำแนะนำของครูได้
7. ทำงานด้วยความร่วมมือร่วมใจอาจจะทำงานเดี่ยว เป็นกลุ่มได้ด้วยความเต็มใจและเจตคติที่ดี
8. มีความสามารถในการสื่อสาร เช่น ฟัง พูด อ่าน เขียน มีทักษะสังคม รวมทั้งมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนในกลุ่ม เพื่อนในกลุ่มอื่น ๆ และกับครู
9. เป็นผู้มีความสามารถแก้ปัญหา คิดริเริ่มสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์
10. เป็นผู้สามารถสร้างความรู้ (Construct) ด้วยตนเองและเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (ไสว พักขาว. 2542: 243)

จากข้อมูลดังกล่าว สรุปได้ว่าบทบาทของผู้เรียนนั้นผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ คิดค้น แก้ปัญหา สามารถสร้างความรู้และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วยตนเอง โดยได้รับคำแนะนำและความช่วยเหลือจากครู และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข ดังนั้น สนิท สัตโยภาส ได้เสนอดัชนีบ่งชี้ความสำเร็จของการเรียนของผู้เรียนและการสอนของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางดังนี้

ตาราง 1 ดัชนีบ่งชี้การเรียนแบบให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (สนิท สัตโยภาส. 2547: 5)

ตัวบ่งชี้การเรียนของนักเรียน	ตัวบ่งชี้การสอนของครู
1. นักเรียนมีประสบการณ์ตรง สัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1. ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
2. นักเรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการ	2. ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลูกเร้าหัวใจและเสริมแรงให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้
3. นักเรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม	3. ครูเอาใจใส่ให้นักเรียนเป็นรายบุคคลและมีความเมตตาต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง
4. นักเรียนฝึกคิดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์ตลอดจนได้แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล	4. ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออก
5. นักเรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบ	5. ครูส่งเสริมให้นักเรียนฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุง
6. นักเรียนได้ฝึกค้นรวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง	6. ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของนักเรียน
7. นักเรียนเลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข	7. ครูใช้สื่อการสอนที่ฝึกการคิด การแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้
8. นักเรียนฝึกให้มีวินัยและรับผิดชอบการทำงาน	8. ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงชีวิตจริง
9. นักเรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่นตลอดจนสนใจใฝ่หาความรู้อย่างถูกต้อง	9. ครูฝึกฝนกิจกรรมรายสัปดาห์และวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย
	10. ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของนักเรียน

จากตารางจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ครูผู้สอนต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้มาเป็นผู้จัดการเรียนรู้ เป็นผู้ช่วยให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งผู้สอนจะต้องให้ความรัก ความมั่นใจ ให้อิสระ ให้การยอมรับ ให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนด้วย ผู้สอนควรต้องเข้าใจผู้เรียน และมีความรู้ความเข้าใจในสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบเป็นอย่างดี มีวิธีการสอนที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด รักการสอน พัฒนางานตนเองไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านการเรียนรู้และความประพฤติแก่ผู้เรียน

1.5 แนวทางการประเมินผลการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การประเมินการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นเป็นการประเมินที่มุ่งเน้นผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนแต่ละคนได้รับการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาและเรียนรู้ก้าวหน้าสูงสุด การประเมินจึงต้องสอดคล้องและเหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความถนัดความสนใจแตกต่างกันไป (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2545: 6) การสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมายตรงตามลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ชาตรี เกิดธรรม ได้เสนอแนวทางการประเมินผลควรมีลักษณะดังนี้คือ

1. การประเมินผลควรแสดงให้เห็นถึงความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ทั้งด้านทักษะเชิงปฏิบัติ กระบวนการคิด และด้านความรู้
2. การประเมินควรให้ข้อมูลที่ถูกต้องและควรกระทำอย่างต่อเนื่องในชั้นเรียน เพื่อให้ได้หลักฐานที่สะท้อนให้เห็นถึงความก้าวหน้า ที่สำคัญควรมีการปรับปรุงเป็นระยะ ๆ
3. การประเมินควรเป็นการประเมินตามสภาพจริง ซึ่งรวมถึงการแสดงทักษะในทางปฏิบัติ
4. การประเมินควรทำด้วยความยุติธรรม โดยมีการพิจารณาทกลงร่วมกันระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วม
5. ผลการประเมินควรนำเสนอเป็นข้อมูลย้อนกลับที่ชัดเจน เข้าใจง่าย (ชาตรี เกิดธรรม. 2545: 7)

เมื่อผู้สอนจัดการเรียนการสอนและประเมินผลแล้ว มีความประสงค์จะตรวจสอบว่าได้ดำเนินการมาถูกต้องตามหลักการจัดการเรียนการสอนแบบศูนย์กลางหรือไม่ ผู้สอนสามารถตรวจสอบได้ด้วยตนเองได้ ซึ่งชนาธิป พรกุล ได้เสนอเกณฑ์การตรวจสอบซึ่งมีตัวบ่งชี้ดังต่อไปนี้

1. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน
2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนฝึกค้นคว้า สังเกต รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ คิดอย่างหลากหลาย สร้างสรรค์และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้และแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง

4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
5. มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน
6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา
7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อกลุ่ม
8. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง
9. ผู้เรียนรักโรงเรียนของตนและมีความกระตือรือร้นในการมาโรงเรียน (ชนาธิป พรกุล. 2551: 15-16)

การประเมินผลสำเร็จของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดนั้น เป็นการประเมินซึ่งมุ่งเน้นผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูผู้สอนจะต้องศึกษามาตรา 26 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ด้านการประเมินผลซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญและมีส่วนเสริมสร้างความสำเร็จให้กับผู้เรียนซึ่งการประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน การสอนและการประเมินผลจึงจำเป็นต้องมีลักษณะที่สอดคล้องกันและดำเนินการควบคู่กันไป การประเมินผลควรที่จะประเมินเกี่ยวกับพัฒนาการเรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งการทดสอบเพื่อพัฒนาและค้นหาคำถาม จุดเด่น จุดด้อยของผู้เรียน และตรวจสอบว่ากระบวนการเรียนรู้ได้พัฒนาผู้เรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ อีกทั้งผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจะเป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการสอนของครูด้วย การประเมินจึงควรให้ครอบคลุมทุกด้านทั้งในส่วนของการเรียนและผลงาน รวมทั้งด้านความรู้ ความรู้สึกและทักษะการแสดงออกทุกด้าน และควรประเมินผลตามสภาพจริง ซึ่งในการประเมินผลสามารถประเมินระหว่างการเรียนการสอนและประเมินสรุปผลรวมได้

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 จึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนควรคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ให้มากที่สุด ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ใช้เนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องว่าไทยหลักสี่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ คิดเอง ลงมือปฏิบัติจริง ทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้และทำให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง และสามารถนำความรู้ที่เรียนมานั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้สอดคล้องกับสภาพชุมชน ครูผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยผู้สอนจะเป็นผู้เตรียมเนื้อหา สื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ตลอดจนเป็นผู้คอยสังเกต สำนวณ ประเมินผลขณะผู้เรียนกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ และคอยให้ข้อมูลย้อนกลับที่จำเป็นเพื่อช่วยให้ผู้เรียนแก้ไข ปรับปรุงตนเอง จนกระทั่งผู้เรียนเกิดพัฒนาการทางการเรียนรู้ที่มีความหมายตามที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีด้วยกันหลากหลายวิธี ครูผู้สอนสามารถเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบใดก็ได้แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อม สถานการณ์การจัดการเรียนการสอน ตลอดจนความเหมาะสมกับผู้เรียนว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนได้มากน้อยเพียงไร และวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ครูนำมาใช้นั้นควรจัดให้สอดคล้องกับหลักสูตร และที่สำคัญครูควรศึกษาและรู้ถึงพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย

นโยบายของสำนักงานการศึกษาและแผนนโยบายการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามความเหมาะสมแต่ละระดับการศึกษาและการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยจึงได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมาใช้พัฒนาการเรียนการสอนในสาระทัศนศิลป์ เนื่องจากการสอนแบบบูรณาการเป็นการผสมผสานความรู้ในเนื้อหาหลายวิชาเข้าด้วยกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้เข้ากับชีวิตประจำวันได้ และการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความรู้สึกอยากรู้ อยากเรียนและเป็นเจ้าของการเรียนรู้ที่แท้จริง มีโอกาสได้วางแผนการเรียนรู้เอง กำหนดขอบเขตแนวทางการเรียนรู้ของตนเอง ลงมือเรียนรู้ตามแผนและควบคุมกำกับกับการเรียนรู้ของตนเอง นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเรียนรู้มาวิเคราะห์หรืออภิปรายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ สรุปความรู้ของตนเอง แล้วจัดทำชิ้นงานเพื่อรายงานผลการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ตามความสนใจ โดยใช้เนื้อหาเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนเขตหลักสี่ในเรื่องว่าวไทยหลักสี่ ซึ่งเป็นเนื้อหาจากหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนการเคหะท่าทราย เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

ดังนั้นเพื่อให้นักเรียนเกิดความตื่นตัว และมีสิ่งแปลกใหม่เข้ามาในการจัดการเรียนการสอน เป็นการเพิ่มบรรยากาศของการเรียนรู้ได้อีกรูปแบบหนึ่ง สื่อการเรียนการสอนจึงต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นโดยการนำเอาวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการประเมินผลสำเร็จของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดนั้นเป็นการประเมินซึ่งมุ่งเน้นผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ การประเมินผลจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่มีส่วนเสริมสร้างความสำเร็จให้กับผู้เรียน และเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจะเป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการสอนของครูด้วย การประเมินจึงควรที่จะประเมินเกี่ยวกับพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และการทดสอบเพื่อพัฒนาและค้นหาศักยภาพของผู้เรียน และตรวจสอบว่ากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้พัฒนาตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ดังนั้นการประเมินผลจึงควรให้ครอบคลุมทุกด้านทั้งในส่วน of กระบวนการและผลงาน รวมทั้งด้านความรู้ ความรู้สึกและทักษะการแสดงออกทุกด้าน และควรประเมินตามสภาพจริง

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา

2.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544

จากสภาพปัญหาต่าง ๆ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้งความล้มเหลวของการจัดการศึกษาของชาติ ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี เกิดการปฏิรูปสังคมเนื่องจากสภาพปัญหาเหล่านี้จึงเป็นสาเหตุที่ประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย การปฏิรูปการศึกษาจนเกิดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ถือเป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่มีจุดหมายสำคัญ คือการพัฒนาคุณภาพของเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี มีสติปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

กรมวิชาการได้กำหนดกลุ่มสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อเป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนไว้ดังนี้

เมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับเป็นพื้นฐาน ในการดำรงชีวิต ให้มีคุณภาพสำหรับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้แบ่งออกเป็นสาระการเรียนรู้ของกลุ่มวิชา 8 กลุ่มวิชา คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย, กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์, กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์, กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม, กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา, กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาศิลปะ, กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาอาชีพและเทคโนโลยี และกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระนี้ จะมีการยึดแกนร่วมของการเรียนรู้ (The Common Care of Learning) เพื่อต้องการบูรณาการการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการศึกษา ซึ่งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะเน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยสมอง ด้วยกายและใจให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ผ่านกระบวนการคิดค้นด้วยตนเอง โดยการเชื่อมโยงกับธรรมชาติ จินตนาการ ความงาม ปัญญาและฐานความจริง เพื่อให้สามารถสะสมองค์ความรู้และพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์ กระบวนการเรียนรู้ก็เกิดขึ้นได้อย่างมีพลัง เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม (Participatory Learning) ให้ผู้เรียนมีโอกาสเห็นงานของตนเอง สาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ สำหรับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ (กรมวิชาการ. 2545: 5)

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะจัดเป็น 1 ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 3 สาระ คือ สาระที่ 1 ทัศนศิลป์ สาระที่ 2 ดนตรี และสาระที่ 3 นาฏศิลป์ กรมวิชาการได้กำหนดวิสัยทัศน์ของ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษามีดังนี้

วิสัยทัศน์การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ การคิด ที่เป็นเหตุเป็นผลถึงวิธีการทางศิลปะ ความเป็นมาของรูปแบบภูมิปัญญาท้องถิ่น และรากฐานทาง วัฒนธรรม ค้นหาว่าผลงานศิลปะสื่อความหมายกับตนเอง ค้นหาศักยภาพ ความสนใจส่วนตัว ฝึกการ เรียนรู้ การสังเกตที่ละเอียดอ่อนอันนำไปสู่ความรัก เห็นคุณค่าและเกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ และสิ่งรอบตัว พัฒนาเจตคติ สมาธิ รสนิยมส่วนตัว มีทักษะกระบวนการ วิธีการแสดงออก การคิด สร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทของศิลปกรรมในสังคม ในบริบทของการสะท้อน วัฒนธรรมทั้งของตนเองและวัฒนธรรมอื่น พิจารณาว่าผู้คนในวัฒนธรรมของตนมีปฏิกิริยาตอบสนอง ต่องานศิลปะ ช่วยให้มีมุมมองและเข้าใจโลกทัศน์กว้างไกล ช่วยเสริมความรู้ ความเข้าใจ มโนทัศน์ ด้านอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นมุมมองของชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองและความเชื่อ ความศรัทธาทางศาสนา ด้วยลักษณะธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ การเรียนรู้ เทคนิค วิธีการทำงาน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างอิสระ ทำให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้คิดริเริ่ม สร้างสรรค์ คิดแปลง จินตนาการ มีสุนทรียภาพและเห็นคุณค่าของ ศิลปวัฒนธรรมไทยและสากล กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเสริมสร้างให้ชีวิตมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป ในทางที่ดีขึ้น ช่วยให้มีจิตใจที่งดงาม สมาธิที่แน่วแน่ สุขภาพกายและสุขภาพจิต มีความสมดุล เป็นรากฐานของการพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษยชาติโดยส่วนตน และส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของสังคมโดยรวม (กรมวิชาการ. 2545: 10)

นอกจากนั้น กรมวิชาการ ยังได้กำหนดคุณภาพของการศึกษาเมื่อผู้เรียนจบการศึกษา แต่ละช่วงชั้นของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะดังนี้

เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะแล้ว ผู้เรียนจะมีสภาพจิตใจที่งดงามมี สุนทรียภาพ มีรสนิยม รักความสวยงาม รักความเป็นระเบียบ มีการรับรู้อย่างพินิจพิเคราะห์ เห็นคุณค่าความสำคัญของศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมอันเป็นมรดกทาง ภูมิปัญญาของคนในชาติ สามารถค้นพบศักยภาพความสนใจของตนเองอันเป็นพื้นฐานในการศึกษา ต่อหรือประกอบอาชีพทางศิลปะ มีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นพัฒนาตนเองได้ และแสดงออกได้อย่างสร้างสรรค์ มีสมาธิในการทำงาน มีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ สามารถ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

เมื่อจบการศึกษาแต่ละช่วงชั้นผู้เรียนจะมีคุณภาพ ดังนี้

1. สร้างและนำเสนอผลงานศิลปะจากจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ การสังเกตทางศิลปะ ได้แก่ ทักษะธาตุ องค์ประกอบดนตรี องค์ประกอบนาฏศิลป์ ทักษะในการใช้เทคนิคให้เกิดผลตามความต้องการของตนเอง และอธิบายให้ผู้อื่นรับรู้โดยใช้ศัพท์เบื้องต้นทางศิลปะได้
2. รับรู้ทางศิลปะ ได้แก่ ทักษะธาตุ องค์ประกอบดนตรี องค์ประกอบนาฏศิลป์ ซึ่งสามารถช่วยในการ วิเคราะห์งานศิลปะและอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจในความสวยงามและความไพเราะของศิลปะได้

3. ระบุงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในท้องถิ่นได้ อธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจประวัติศาสตร์หรือเหตุการณ์ในปัจจุบันที่มีผลหรือได้รับอิทธิพลจากงานศิลปะได้
4. นำความรู้ทางศิลปะสาขาต่างๆ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และการเรียนรู้กลุ่มสาระอื่น ๆ
5. สนใจสร้างงานศิลปะ มีความสุขกับการทำงาน มั่นใจในการแสดงออกยอมรับความสามารถของผู้อื่น
6. ตระหนัก ซินชมในคุณค่าของศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล (กรมวิชาการ. 2545: 11)

สรุปได้ว่าการปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังที่กล่าวไปแล้วนั้น ผลที่ได้รับนั้นก็คือ เครือข่ายของความรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนที่ผู้เรียนนั้นจะเป็นผู้ปฏิบัติรวมทั้งคุณภาพของผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาในช่วงชั้นนั้น ๆ ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ครูจึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้หลักสูตรเพื่อที่จะสามารถนำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้เกิดผลกับผู้เรียนได้อย่างเต็มที่และมีคุณภาพต่อไป

2.2 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ การคิดที่เป็นเหตุเป็นผลรวมถึงวิธีการทางศิลปะ ความเป็นมาของรูปแบบ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและรากฐานทางวัฒนธรรม ค่านิยม คุณภาพ ฝึกการเรียนรู้ เห็นคุณค่าและเกิดความซาบซึ้งในศิลปะและสิ่งรอบตัว (กรมวิชาการ. 2546: 4) การกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเพื่อเป็นจุดหมายและเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนในแต่ละช่วงชั้น ถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กล่าวเฉพาะสาระที่ 1 ดังนี้คือ

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มศิลปะ มีดังนี้ คือ

สาระที่ 1 : ทศศิลป์

มาตรฐาน ศ1.1: สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์และวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อกันศิลปะอย่างอิสระ ซินชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่า งานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น

แนวทางการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น กล่าวเฉพาะช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (การจัดการเรียนรู้มีลักษณะคล้ายกับช่วงชั้นที่ 1) แต่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนมั่นใจมุ่งเน้นทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม การสอนแบบบูรณาการ โครงการ การใช้หัวเรื่องในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะในการคิด การค้นคว้า แสวงหาความรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเอง สามารถสร้างสรรค์ผลงานแล้วนำไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น วิชาศิลปศึกษา

ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะชื่นชมความงามสุนทรีภาพซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ดังนั้น กิจกรรมศิลปะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้โดยตรงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองและแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ มีการพัฒนากระบวนการรับรู้ทางศิลปะจนผู้เรียนสามารถค้นพบศักยภาพของตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพด้วยการมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย สามารถทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข (กรมวิชาการ, 2545: 12)

สรุปได้ว่าสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะนั้นเพื่อใช้เป็นมาตรฐานการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนโดยตรงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียน มีความเชื่อมั่นในตนเองและการแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาการกระบวนการรับรู้ การเห็นภาพรวมช่วยเสริมความรู้ ความเข้าใจ มโนทัศน์ด้านอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นมุมมองของชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองและความเชื่อ ความศรัทธาทางศาสนา และด้วยลักษณะธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ การเรียนรู้ วิธีการทำงาน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างอิสระ ผู้เรียนได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้คิดริเริ่มสร้างสรรค์ จินตนาการ มีสุนทรีภาพและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมไทยและสากล

2.3 แนวทางการจัดการเรียนรู้ศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะของเด็กในระดับชั้นประถมศึกษานั้นควรเป็นการร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตั้งแต่ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน การเรียนรู้ของผู้เรียนต้องจัดการเรียนรู้ให้ครบถ้วนด้วยสมอง กาย ใจ และเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการเรียนรู้จึงควรจัดให้ผู้เรียนรู้จักขนขวายหาความรู้ เพิ่มความรับผิดชอบ กล้าแสดงออก และเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม โดยใช้กระบวนการคิดเพื่อสร้างรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

กระทรวงศึกษาธิการได้วางแนวทางการจัดการเรียนรู้รวมทั้งกำหนดยุทธศาสตร์การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะไว้ดังนี้

ยุทธศาสตร์การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

1. การเรียนรู้แบบพัฒนาความสามารถในกระบวนการคิดของผู้เรียน

เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่ผู้เรียน ต้องมีการใช้ข้อมูล ทางศิลปะกับกระบวนการคิดของตนเอง และการเรียนรู้จะเกิดขึ้น ได้ด้วยการตัดสินใจ/เลือกยุทธศาสตร์ กระบวนการ/ประเมินตนเอง/วางแผนปฏิบัติงาน/ลงมือปฏิบัติงาน/ตรวจสอบและปรับปรุงผลงานอยู่เสมอ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ด้วยการสร้างแนวคิดใหม่/แสวงหาพิจารณาทางเลือกอย่างหลากหลาย/ประยุกต์ปรับเข้าหาแนวทาง/สำรวจทางเลือกที่เหมาะสม/ตั้งข้อตกลงร่วมกัน คิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) ด้วยกระบวนการตรวจสอบ/ทำให้ชัดเจน/จัดระบบ/ให้เหตุผล/วิเคราะห์/ทำให้กระจ่างชัด/ตั้งสมมติฐาน/ทำนาย/ประเมิน/สังเคราะห์/คิดไตร่ตรอง (Reflective Thinking) วิธีนี้จะคิดด้วยการตั้งคำถามตนเอง/เชื่อมโยงความคิดก่อนหน้าความคาดหวัง และประสบการณ์ปัจจุบันเข้าด้วยกัน/ประเมิน/วิเคราะห์ตั้งสมมติฐาน/แสวงหาทางเลือกที่เหมาะสม

2. การเรียนรู้แบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะด้วยการเรียนรู้ โดยการปฏิบัติเป็นวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยการปฏิบัติ ทดลอง หาเหตุผล ด้วยตนเอง สัมผัสจริงด้วยตนเอง สรุปด้วยตนเองเป็นประสบการณ์ตรง

3. การเรียนรู้แบบการประเมินตนเอง (Self Assessment)

เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะที่มีการลำดับขั้นตอนไว้ชัดเจน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง หรือประเมินเพื่อนในชั้นเรียนอย่างมีเหตุมีผล

4. การเรียนรู้ด้วยการแก้ปัญหา (Problem-based Learning)

เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะที่เน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาเอง หาทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง ตั้งแต่การกำหนดปัญหาและค้นหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยวิธีและขั้นตอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน

5. การเรียนรู้แบบเชื่อมโยงบูรณาการความรู้สหสาขา (Multidisciplinary Approach)

เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะที่สามารถบูรณาการการเชื่อมโยงความรู้และกระบวนการทั้งในกลุ่มสาระและระหว่างกลุ่มสาระ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 15)

การเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มิใช่เป็นเพียงการเรียนการสอนที่อยู่ในกรอบจำกัดทางศิลปะเพียงเท่านั้น วิรุณ ตั้งเจริญ กล่าวว่าเราอาจกำหนดฐานความคิดไว้ 5 ด้านดังนี้

1. ฐานความรู้ (Knowledge based) สังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning society) สร้างภูมิปัญญา สร้างความรู้ที่บูรณาการเข้าด้วยกัน สร้างการเป็นผู้แสวงหา ศึกษาค้นคว้า เรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้

2. ฐานนักเรียน (Student based) การศึกษาที่ต้องคำนึงผู้เรียน เริ่มที่ผู้เรียน พัฒนาผู้เรียน ครูต้องตระหนักว่าโลกและสังคมวันข้างหน้าเป็นของนักเรียน เขาต้องมีพลังที่จะพัฒนาความรู้ ความคิด ความสามารถ ด้วยตัวของเขาเอง ครูเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เป็นต้นแบบและมีกระบวนการเรียนการสอนที่มีพลังกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริง

3. ฐานชุมชนและสังคม (Community and society based) กระบวนการเรียนการสอนต้องเชื่อมโยงและมีประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม อาจเรียนรู้ร่วมกับชุมชน ดูดซับความรู้ร่วมกับชุมชนและนำความรู้ไปพัฒนาชุมชน
4. ฐานอนาคต (Future based) การศึกษาทุกด้านรวมทั้งศิลปะต้องมุ่งเน้นการสร้างสรรค์ไปสู่อนาคต ชีวิตของผู้เรียนในอนาคต นำอดีตมารับใช้ปัจจุบันและอนาคต อนุรักษ์เพื่อเป็นฐานของปัจจุบัน มิใช่เพียงอนุรักษ์เพื่อการอนุรักษ์
5. ฐานจริยธรรม (Ethic based) โลกจะเปลี่ยนไปอย่างไรก็ตาม จริยธรรม ความดีงาม การมีชีวิตเพื่อผู้อื่น เพื่อสังคม เพื่อโลกและเพื่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อมย่อมมีความสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด ระบบบ้าน ระบบโรงเรียนและระบบสังคมต้องร่วมกันรับผิดชอบ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2548: 47-54)

นอกจากนั้น เกษร ธิตะจารี ได้กล่าวถึงแนวทางการสอนศิลปะในโรงเรียนประถมศึกษา คือ

การสอนศิลปะที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้น ขึ้นอยู่กับตัวผู้สอนเป็นสำคัญเริ่มตั้งแต่ความพร้อมของผู้สอน ในการเตรียมการสอน โดยการศึกษาหลักสูตร เนื้อหาวิชา การทำสื่อการสอน การกำหนดกิจกรรม การเรียนการสอน ตลอดจนหลักการประเมิน ศิลปะศึกษาในโรงเรียน ชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มักจะมีการเรียนการสอนที่เป็นพื้นฐานทางศิลปะให้กับนักเรียน คือ การเขียนภาพระบายสี การปั้น และการแกะสลัก การพิมพ์ภาพ และการออกแบบเศษวัสดุ เพื่อเป็นการฝึกทักษะในการทำงาน กิจกรรมดังกล่าวจะทำให้เด็กนักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น (เกษร ธิตะจารี. 2543: 12)

แนวทางการจัดการเรียนการสอนนั้นมีอยู่หลายวิธีครูสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับเนื้อหาอื่น ๆ ที่ง่ายหรือเทคนิคขั้นตอนที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็ก ในการจัดการเรียนรู้ควรจะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเพิ่มประสบการณ์การทำงานจริงตามสถานการณ์ให้มากยิ่งขึ้นไปตามช่วงชั้นปี ดังนั้นครูควรมีการวางแผนการสอนให้ดีโดยมีการจัดการเรียนการสอนและเทคนิคการสอนที่ผสมผสานกับการใช้จิตวิทยามาใช้พัฒนาทางศิลปะของเด็กรวมทั้งการวางแผนการสอนที่พร้อมรับมือกับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ดังนั้นครูควรจะต้องมีการแก้ปัญหาการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมต่างๆ ให้ดีก่อนที่จะนำกิจกรรมเข้ามาสอน และควรทำการศึกษาลักษณะหลักสูตรเพื่อให้เกิดความเข้าใจในหลักสูตร เข้าใจในหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างของหลักสูตรรวมทั้งมีการแสวงหาศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอและควรจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงกับชุมชนและสังคมเพื่อผู้เรียนจะได้นำไปใช้อย่างถูกต้อง

นอกจากนั้นประโยชน์จากการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจะช่วยให้เด็กนักเรียนสร้างสรรค์กระบวนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ผลที่ได้คือการชี้นำไปสู่การพัฒนาทางด้านศิลปะได้อย่างรวดเร็ว โดยนักเรียนมีการรับรู้และมีขอบเขตเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางศิลปะ การสังเกต การชี้นำและการติดตามผลการสอนให้กับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

2.4 ครูกับการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา

การเรียนรู้ศิลปะะนั้น มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจวิชาศิลปะศึกษาจึงเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนอีกวิชาหนึ่งที่ส่งเสริมให้เด็กหรือผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงออก อย่างอิสระ มีเสรีภาพ ไม่ว่าจะเป็นด้านความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการที่จะสื่อออกมาในรูปแบบของผลงานศิลปะ การจัดการเรียนการสอนควรเริ่มต้นที่ครู เนื่องจากครูเป็นผู้นำเทคนิควิธีการสอนไปสอนให้กับผู้เรียนส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถ และมีความรู้ความเข้าใจถึงศิลปะได้อย่างถูกต้อง การจัดการเรียนการสอนที่ดีนั้นครูควรศึกษาหลักจิตวิทยารวมถึงพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัยมาศึกษาให้มีความเข้าใจเป็นอย่างดีก่อนการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษา

สำหรับการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษานั้น ครูศิลปะควรมีวิธีการสอนที่แตกต่างไปจากครูผู้สอนในวิชาอื่น ๆ ในส่วนของการจัดกระบวนการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษานั้นมีรูปแบบการจัดกิจกรรมอยู่หลายประการเพื่อให้ผู้เรียนมีกระบวนการทำงาน ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ตลอดจนผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ จากการศึกษาพบว่าได้นักการศึกษากล่าวถึงการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาดังนี้ คือ

นวลลอ ทินานนท์ กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนศิลปะศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษามีอยู่หลายประการและหนึ่งในนั้นคือ การต้องการปลูกฝังเด็กเป็นคนช่างคิด ช่างทำ โดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของศิลปะศึกษาไม่ว่าจะเป็นระดับใดก็ตามจึงควรส่งเสริมการพัฒนาทางสติปัญญาควบคู่ไปกับการแสดงออกของเด็ก (นวลลอ ทินานนท์. 2545: 99)

อารี พันธมณี กล่าวสนับสนุนถึงการจัดการเรียนการสอนในวิชาศิลปะศึกษา ดังนี้

การเรียนการสอนในวิชาศิลปะศึกษา นับได้ว่าเป็นการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ นั้นก็หมายถึงว่า การเรียนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม ริเริ่มวางแผน จัดการ เสนอความคิด มีการตัดสินใจ และมีการประเมินความสำเร็จ พัฒนาปรับปรุงโดยที่ผู้เรียนเป็นผู้เรียนที่ตื่นตัว มีความกระตือรือร้น คล่องแคล่ว ว่องไวและรู้สึกสนุกสนานกับสิ่งที่ตนทำ และสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น และรู้สึกตื่นเต้น ตื่นตัวกับสิ่งแปลกใหม่ที่ผู้เรียนค้นพบด้วยตนเอง ทำให้มีกำลังใจ มีความสนุกสนานในการเรียนรู้ และอยากเรียนรู้ต่อไป ทำให้เกิดนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน การเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดอย่างมีอิสระ (อารี พันธมณี. ม.ป.ป.: 143)

กล่าวโดยสรุป ครูจะต้องมีการวางแผนการสอนที่ดี โดยนำการจัดการเรียนการสอนและเทคนิควิธีการสอนมาผสมผสานกับหลักการทางจิตวิทยาเพื่อใช้ในการพัฒนาการทางศิลปะของเด็กเข้ามาช่วยในการวางแผนและเตรียมรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้นครูจะต้องมีการแก้ปัญหาการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีก่อนที่จะนำกิจกรรมเข้ามาสอนและผู้สอนก็ควรศึกษาหลักสูตร

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในหลักสูตร เข้าใจในหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างของหลักสูตร เพื่อนำไปใช้ได้อย่างถูกต้อง

2.5 วิธีการสอนศิลปศึกษา

วิธีการสอนมีความสำคัญสำหรับผู้ที่เป็นครู จะต้องมีความรู้ และมีทักษะ เพื่อที่จะมาใช้ในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนได้รับความรู้อย่างเต็มที่ นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดี จำเป็นต้องอาศัยการสอนที่ดีของครู ซึ่งวิธีสอนมีอยู่มากมายหลายวิธี

นวลลอ ทินานนท์ กล่าวว่า จากในอดีตถึงปัจจุบันการเรียนการสอนได้พัฒนาจนมองเห็นความสำคัญของนักเรียนหรือที่เรียกว่า เด็กเป็นศูนย์กลาง นักการศึกษาจึงคิดค้นวิธีสอนที่ตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็กอย่างหลากหลาย รวมถึงในวิธีการสอนที่ครูจะต้องเข้าไปมีบทบาทในการเลือกสรรวิธีการสอนให้เหมาะสมตามลักษณะของบทเรียน และมุ่งให้ผู้เรียนได้เกิดหลายสิ่งหลายอย่าง เช่น ทักษะ ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ จนถึงการเน้นให้นักเรียนได้คิด ได้ทำ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง วิธีสอนจะได้ผลดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับความมุ่งหมายว่าจะให้ไปในทิศทางใด และควรพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

1. วิธีสอนขึ้นอยู่กับความมุ่งหมายของบทเรียน โดยปกติแล้วความมุ่งหมายของแต่ละวิชาย่อมมีความมุ่งหมายต่างกัน ซึ่งความต่างกันจำแนกได้ 3 ประการคือ

1.1 ด้านพุทธิสัย หรือสติปัญญา (Cognitive Domain) ความมุ่งหมายในด้านนี้มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความสามารถทางด้านความรู้ ความคิด ความเข้าใจ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดหาเหตุผล การรู้จักสรุปความ

1.2 ด้านเจตคติ หรืออารมณ์และสังคม (Affective Domain) ในด้านนี้มุ่งหวังให้นักเรียนเป็นผู้มีความเข้าใจในภาวะจิตของคน มีพัฒนาการด้านอารมณ์ รู้จักที่จะยอมรับหรือปฏิบัติตามค่านิยมบางอย่าง

1.3 ด้านทักษะพิสัย หรือทางด้านร่างกาย (Psychomotor Domain) จุดมุ่งหมายด้านนี้มุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาทักษะทางร่างกาย อันได้แก่ ความคล่องแคล่ว ความชำนาญในการกระทำ

นอกจากนั้นวิธีสอนที่ดีจึงต้องมุ่งให้ผู้เรียนได้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายทั้ง 3 ด้านการดำเนินการในการสอนจึงต้องมีความแตกต่างกัน เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ต่างกัน

1. วิธีสอนขึ้นอยู่กับความพร้อมในด้านสื่อการเรียนการสอน ความพร้อมของสื่อการเรียนการสอนจะช่วยส่งเสริมให้วิธีการสอนของครูประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น

2. วิธีสอนขึ้นอยู่กับธรรมชาติของผู้เรียน สิ่งสำคัญในการเรียนคือ ตัวผู้เรียน การสอนควรนำจิตวิทยาต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์เพราะธรรมชาติของเด็กมีช่วงความสนใจสั้น จึงควรใช้วิธีสอนให้เด็กมีส่วนร่วม

3. วิธีสอนขึ้นอยู่กับธรรมชาติแห่งวิชา หรือบทเรียนในบางวิชา หรือบทเรียนมีธรรมชาติเป็นวิชาที่ต้องการให้ผู้เรียนทราบถึงกฎเกณฑ์ ทฤษฎี ในบทเรียนเน้นการฝึกทักษะหรือบางบทก่อให้เกิดทัศนคติ ครูจึงควรพิจารณาเนื้อหาและความมุ่งหวังของบทเรียนว่า ต้องการให้เกิดอะไร แล้วจึงหาวิธีสอนให้เกิดกับบทเรียนนั้น

วิธีการสอนมีหลายรูปแบบ ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนควรใช้ประสบการณ์ สอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา และจุดประสงค์ของบทเรียน นักวิชาการได้จัดประเภทของการสอนไว้ 3 รูปแบบ คือ

1. วิธีสอนแบบยึดครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher-Centered Method) เป็นวิธีสอนที่เน้นบทบาทของครูเป็นส่วนใหญ่ ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ วางแผนการสอนควบคุมเนื้อหาจัดกิจกรรม โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมน้อยมากหรือไม่มีเลย วิธีสอนแบบนี้ส่วนใหญ่ครูจะใช้วิธีบรรยายให้เด็กจดเนื้อหาที่สำคัญ หรือกำหนดให้อ่านหนังสือประกอบ

2. วิธีสอนแบบยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-Centered Method) เป็นวิธีสอนที่เน้นบทบาทของนักเรียน ครูให้นักเรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ทั้งในลักษณะร่วมกันเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล

3. วิธีสอนแบบครูและนักเรียนวางแผนร่วมกัน (Teacher-Student Planning) ครูและนักเรียนจะร่วมกันในการจัดบทเรียน วางแผนค้นคว้าหาความรู้ สรุปผลออกมาเป็นความรู้ วิธีสอนแบบนี้ส่วนใหญ่แล้วเน้นทำงานเป็นพวก หมวดย่อย ถือเอาความเห็นของกลุ่มเป็นหลัก

วิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการสอนศิลปะ คือ วิธีสอนศิลปะแบบปกติ วิธีการสอนแบบสาธิต วิธีการสอนแบบโครงการ วิธีสอนแบบศึกษานอกสถานที่ วิธีสอนแบบแสวงหาความคิดรวบยอด วิธีสอนแบบศิลปะวิเคราะห์ เป็นต้น (นวลลออ ทินานนท์. 2542: 38-41)

สรุปได้ว่าวิธีสอนนั้นมีหลากหลายรูปแบบแต่ละแบบก็จะมีจุดเด่นจุดด้อยและบทบาทที่แตกต่างกัน จึงไม่มีวิธีสอนใดที่ดีที่สุด ผู้สอนควรผสมผสานแต่ละวิธีให้เหมาะสมกับเนื้อหา จุดประสงค์ และบทเรียนเป็นหลัก ซึ่งการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกและการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ทั้งสองแบบเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นวิธีการสอนแบบครูและนักเรียนวางแผนร่วมกัน (Teacher-Student Planning) โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำ การทำกิจกรรมของผู้เรียนเน้นการทำกิจกรรมเป็นกลุ่มเป็นหลัก

2.6 กับการพัฒนาศิลปะสำหรับเด็ก

การจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาในระดับประถมศึกษาตามแนวทางหลักสูตรศิลปะแบบใหม่ แม้ว่าจะมีความแตกต่างไปจากหลักสูตรแบบเดิมตรงที่ว่าวิชาในกลุ่มนี้เป็นวิชาที่สร้างความเพลิดเพลิน ความสนุกสนานให้กับผู้เรียน ได้แก่สาระทัศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์ ดังนั้นบทบาทของครูจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน โดยมีนักการศึกษาเสนอแนวคิดดังนี้

บทบาทศิลปะในการพัฒนาผู้เรียนในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ กล่าวว่า

ในการพัฒนาผู้เรียนด้านของพุทธิพิสัยก็จะเน้นความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องของการรู้จักคิด เช่าวปัญญา ความรู้และความเข้าใจ ในด้านจิตพิสัยจะเน้นในเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึก การรู้คุณค่าของความสวยงาม ซึ่งจะเป็นการพัฒนาในด้านของจิตใจ และด้านทักษะพิสัยก็จะเป็นเรื่องของการปฏิบัติทั้งสิ้น จะเป็นการพัฒนาผู้เรียนในด้านการแสดงออกเชิงความคล่องแคล่วว่องไวของร่างกาย ซึ่งในหลักสูตรใหม่นี้ก็จะสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยกระแสดความต้องการที่จะให้ครูเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้สอนหนังสือให้กลายมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้กับกิจกรรมนักเรียนให้มีมากยิ่งขึ้น (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2545: 2)

กล่าวโดยสรุปการพัฒนาศิลปะสำหรับเด็กนั้นครูต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้สอนหนังสือมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ครูต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญเพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการทำให้เด็กสามารถแสดงศักยภาพที่มีอยู่ในตัวเองออกมาอย่างเต็มที่ผลที่ได้ตามมาคือการพัฒนาผู้เรียนด้านพุทธิพิสัย การรู้จักคิด เช่าวปัญญา ความรู้และความเข้าใจ ด้านจิตพิสัยเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึก การรู้คุณค่าของความสวยงาม และด้านทักษะพิสัย ทำให้ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจ มีความชื่นชมในผลงานของตนเองรวมทั้งของผู้อื่นส่งผลให้เด็กมีความสุขและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และการทำงานศิลปะ

2.7 จิตวิทยาพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก

พัฒนาการของเด็กเป็นความเจริญที่เปลี่ยนแปลงไปตามขั้นตอนตามธรรมชาติแห่งวัยของมนุษย์ในช่วงแรก นับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมากสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้าใจและรู้จักธรรมชาติของเด็กเป็นพื้นฐาน เพราะเป็นผู้ทำหน้าที่ดูแลเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน ถ้าหากไม่รู้ถึงพัฒนาการของเด็กก็ยากที่จะให้การศึกษาอบรมแก่เด็กได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (สมภาพ ุญไทย. 2550: 18; อ้างอิงจาก ลลิตพรรณ ทองงาม. 2539: 65)

คำว่า “พัฒนาการ” (Development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างและแบบแผนของอินทรีย์ทุกส่วน การเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม ซึ่งมีความแตกต่างกันไป การค้นคว้าศึกษาด้านจิตวิทยาพัฒนาการ (Developmental Psychology) มีอิทธิพลและบทบาทสำคัญต่อการเรียนการสอนศิลปศึกษา นับตั้งแต่ยุคปรัชญาการศึกษาแบบพิพัฒนาการ (Progressivism) รวมทั้งช่วงการปฏิรูปหลักสูตรศิลปศึกษาการค้นคว้าข้อมูลใหม่ ๆ เกี่ยวกับพัฒนาการด้านศิลปะของเด็กมีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนแนวทางการเรียนการสอน (สมภพ ปู่ไทย. 2550: 18) โดยมีนักการศึกษาเสนอแนวคิดดังนี้

วิรุณ ตั้งเจริญ กล่าวถึงพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก ไว้ว่า

การกำหนดอายุเพื่อกำหนดถึงระดับขั้นพัฒนาการทางศิลปะในที่นี้ เป็นการกำหนดขึ้นโดยประมาณเท่านั้น เพราะจริง ๆ เด็กแต่ละคนจะมีพัฒนาการแตกต่างกัน ช้าหรือเร็วไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ ด้าน เช่น สภาพพัฒนาการทางร่างกาย สภาพการเลี้ยงดู สภาพสิ่งแวดล้อม ฯลฯ ธรรมชาติของเด็กก็เหมือนสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย ถ้าขาดการสนับสนุนเสริมสร้างแล้วจะไม่เจริญเติบโต พัฒนาการทางศิลปะของเด็กก็เช่นเดียวกันถ้าขาดการเสริมสร้างสนับสนุนที่ถูกต้องแล้วเด็กก็จะไม่พัฒนาไปอย่างเต็มที่ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2539: 117-118)

นอกจากนั้น พรณี ช.เจนจิต กล่าวถึงขั้นตอนของพัฒนาการทางด้านความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการแสดงพฤติกรรม คุณลักษณะของพัฒนาการของนักเรียนในระดับอายุต่าง ๆ ทั้งทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ และสติปัญญาในระดับประถมศึกษาตอนปลาย (ชั้น ป.4-ป.6 : อายุ 9-12 ปี) เหล่านี้จะมีประโยชน์ต่อการทำงานของครู กล่าวถึงดังนี้

คุณลักษณะของพัฒนาการของนักเรียนในระดับ ป.4-ป.6 (อายุ 9-12 ปี) ด้านความรู้ ความเข้าใจ ว่า “...พัฒนาการทางด้านความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive development) อยู่ในขั้น Concrete operation เริ่มเข้าสู่ขั้น formal operation เด็กบางคนในระดับประถมปลายมีความสามารถที่จะเข้าใจสิ่งที่เรานามธรรม แต่ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังแก้ปัญหาในลักษณะที่เป็นรูปธรรม”

ลักษณะทางสติปัญญา (Cognitive Characteristics)

1. ในระดับประถมศึกษา เด็กในวัยนี้จะมีความอยากรู้อยากเห็นในทุก ๆ เรื่อง
2. เด็กประถมศึกษาส่วนใหญ่มุ่งความหวังในการทำงานสูง และต้องการให้ได้ผลสมบูรณ์ที่สุด
3. เด็กในระดับประถมศึกษาต้องการความเป็นอิสระ แต่ขณะเดียวกันก็ต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนและการแนะแนวทาง (พรณี ช.เจนจิต. 2545: 133)

จากทฤษฎีและพัฒนากาของเด็กจากหลักฐานและแนวคิดของนักวิชาการทางด้านศิลปศึกษา แสดงให้เห็นว่าเด็กช่วงวัย 9 ปี เด็กจะเริ่มพัฒนาด้านความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการแสดงพฤติกรรมสู่เครือข่ายความต้องการที่จะเรียนรู้และรับรู้จากข้อมูลและบุคคลรวมทั้งการรับรู้ข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมภายนอก

2.8 คุณค่าของศิลปศึกษา

การส่งเสริมศิลปศึกษาหรือความซาบซึ้งในคุณค่าศิลปะ โดยทั่วไปการสอนศิลปะในชั้นประถมศึกษา นั้น มิได้มีเป้าหมายที่จะให้นักเรียนมีอาชีพในทางศิลปะแต่เพื่อปลูกฝังให้เกิดความรู้คุณค่าทางสุนทรียภาพ รู้จักนำเอาความรู้ไปบูรณาการประยุกต์กับการศึกษาวิชาอื่น ๆ ตลอดจนการปรับปรุงชีวิตในอนาคตให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในการศึกษา นั้น มิใช่เพียงแต่สอนให้ทำในภาคปฏิบัติเท่านั้น แต่ควรต้องอบรมให้มีความซาบซึ้งในศิลปะทั่ว ๆ ไป นับตั้งแต่ความมุ่งหมายของวิชาศิลปศึกษา อิทธิพลของศิลปวัฒนธรรม ศิลปะกับชีวิตประจำวัน ตลอดจนคุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรมประจำชาติและศิลปะสากล เป็นต้น

เลิศ อานันทนนะ กล่าวถึงคุณค่าของศิลปศึกษามุ่งส่งเสริมให้เด็กพัฒนาลักษณะนิสัยที่ดีพร้อมกัน ในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เด็กมีความเจริญงอกงามในทางสร้างสรรค์อย่างสูงสุด และส่งเสริมความเจริญเติบโตตามวุฒิภาวะความสนใจ ความต้องการของเด็ก อีกทั้งศิลปะยังมีคุณค่าในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กดังต่อไปนี้คือ

1. ทางด้านสติปัญญา (Intellectual Growth) ศิลปะจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้โดยการที่เด็กได้เรียนจากการกระทำ มีประสบการณ์ตรงในการสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง สร้างสรรค์แก้ปัญหา สิ่งเหล่านี้จะเสริมสร้างให้เด็กเกิดปัญญา ความรู้ รู้จักการแก้ปัญหาต่าง ๆ มีความเชื่อมั่นและสามารถคิดสร้างสรรค์ในสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง
2. ทางด้านร่างกาย (physical Growth) การสร้างสรรค์งานศิลปะทุกชนิดจะส่งเสริมให้เด็กได้มีการเคลื่อนไหว และการใช้เครื่องมือออกแรงในการทำกิจกรรมศิลปะ ช่วยทำให้ร่างกายและกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ได้เคลื่อนไหว ทำงานประสานสัมพันธ์กัน อันมีส่วนช่วยพัฒนาให้ร่างกายเจริญเติบโต
3. ทางด้านสังคม (Social Growth) ศิลปะเป็นสื่อให้เด็กมีโอกาสในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เสริมสร้างความเข้าใจอันดี รู้จักรับผิดชอบร่วมกัน โดยการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ รู้จักแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นก่อให้เกิดประโยชน์ในวิถีทางของประชาธิปไตย
4. ทางด้านอารมณ์ (Emotional Growth) ศิลปะช่วยสนองความต้องการที่แสดงออกและการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ เมื่อเด็กสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสำเร็จ เด็กจะเกิดความพึงพอใจ มีอารมณ์แจ่มใส มีการแสดงออกอย่างเสรี มีความมั่นใจในตัวเองอันเป็นพื้นฐานของความเจริญทางด้านอารมณ์ (เลิศ อานันทนนะ. 2549: 30)

วิรุณ ตั้งเจริญ กล่าวถึงคุณค่าของศิลปศึกษาในด้านการเรียนการสอนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษามุ่งพัฒนาคุณลักษณะ 3 ด้านของเด็ก ดังนี้

1. คุณลักษณะทางทัศนคติ ศิลปศึกษามุ่งพัฒนาให้เด็กมีความรักศิลปะ สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ เห็นคุณค่า บทบาททางศิลปะในชีวิตและสังคม เห็นคุณค่าวัฒนธรรมและความงาม เห็นคุณค่าของอดีต ปัจจุบัน และอนาคต
2. คุณลักษณะทางการรู้คิด ศิลปศึกษามุ่งพัฒนาให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจในศิลปะ ประวัติศาสตร์ศิลป์ ทั้งของตนเองและสังคม คุณภาพทั้งของไทยและสากล ศิลปะที่สัมพันธ์กับมนุษย์ สังคม และระบบเศรษฐกิจ
3. คุณลักษณะทางการแสดงออก ศิลปศึกษามุ่งพัฒนาให้ทำงานศิลปะ พัฒนาการทำงานอดิเรก ใช้ศิลปะช่วยเหลือวิชาอื่น เพื่อชีวิตประจำวัน พื้นฐานการศึกษาต่อหรือวิชาชีพในอนาคตนับเป็นการปลูกฝังกระบวนการทางการรู้คิด จะมุ่งในการสร้างสิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นในจิตใจเด็กเสียก่อน เพราะการปลูกฝังให้เด็กรู้จักรักและซาบซึ้งในความงามเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ เบิกบานใจ ความรู้สึกอันเป็นนามธรรมดังกล่าวนี้คือมูลฐานของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะด้วยเช่นกัน (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2539: 202-203)

จากทัศนะของผู้ทรงคุณวุฒิข้างต้นเป็นข้อยืนยันอย่างชัดเจนว่า ศิลปศึกษามีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมความเจริญของงานทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม รวมทั้งปลูกฝังให้มีความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะและเกิดสุนทรียภาพ พัฒนาลักษณะนิสัยให้มีระเบียบวินัยในการทำงาน รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและต่อส่วนรวม สามารถอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข

ดังนั้นการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์นั้นครูต้องมีการวางแผนการสอนที่ดีผสมผสานกับการใช้จิตวิทยามาใช้พัฒนาการของเด็ก ครูจึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้หลักสูตรในการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้เกิดผลกับผู้เรียนได้อย่างเต็มที่และมีคุณภาพ ครูต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญเพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการทำให้เด็กสามารถแสดงศักยภาพที่มีอยู่ในตัวเองออกมาอย่างเต็มที่ ผลที่ได้ตามมาคือการพัฒนาผู้เรียนด้านของพุทธิพิสัย การรู้จักคิด เชี่ยวชาญ ความรู้และความเข้าใจ ซึ่งเด็กช่วงวัย 9 ปี จะเริ่มพัฒนาด้านความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการแสดงพฤติกรรมสู่เครือข่ายความต้องการที่จะเรียนรู้และรับรู้จากข้อมูลและบุคคลรวมทั้งสิ่งแวดล้อมภายนอกทำให้ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจ มีความชื่นชมในผลงานของตนเองรวมทั้งของผู้อื่น ส่งผลให้เด็กมีความสุขและมีเจตคติที่ดีต่อการทำงานศิลปะ มีคุณค่าส่งเสริมความเจริญของงานทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมรวมทั้งปลูกฝังให้มีความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนโดยตรงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม ส่งเสริมให้ผู้เรียน มีความเชื่อมั่นในตนเองและพัฒนากระบวนการรับรู้ทางศิลปะ การเห็นภาพรวม ช่วยเสริมความรู้ ความเข้าใจ มโนทัศน์ด้านอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นมุมมองของชีวิตและเห็นคุณค่าของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมไทยและสากล แนวทางการจัดการเรียนการสอนมีอยู่หลายวิธีดังนั้น ครูผู้สอนสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับเนื้อหาอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็ก ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และแผนนโยบายของสำนักงานการศึกษาที่ให้โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ตามความเหมาะสมกับระดับการศึกษา และรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบ ความรู้ด้วยตนเองซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ สาระทัศนศิลป์และสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ โดยใช้เนื้อหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องว่าไทยหลักสี่และสอดคล้องกับมาตรฐาน ศ1.2 เข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่า งานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดก ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้บูรณาการ

3.1 ความเป็นมาของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

แนวความคิดเรื่องบูรณาการ (Integration) เกิดขึ้นจากความคิดเห็นของนักปรัชญา ชาวอังกฤษ จอห์น ล็อก ที่เห็นว่าเด็กไม่มีความสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวได้หมด ฉะนั้นเด็ก จึงต้องสนใจแต่เฉพาะสิ่งที่จำเป็นที่สุดและเขาจะใช้บ่อยที่สุดในชีวิต ต่อมาจอห์น ดุย นักปรัชญาชาว สหรัฐอเมริกามีความเห็นในเรื่องนี้ว่าการให้การศึกษาแก่เด็กนั้นควรจะนำไปสู่ความเข้าใจในเรื่อง กิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์เพื่อการอยู่รอดของชีวิตตน กิจกรรมใหญ่ คือการแสวงหาปัจจัยแห่งการดำรงชีพอันได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมขั้นพื้นฐานของมนุษย์จึง ย่อมจะทำให้เด็กต้องการที่จะเรียนรู้เอง เห็นเอง รู้จักเอง ฉะนั้นเด็กย่อมจะเกิดความสนใจขึ้นโดย ธรรมชาติ (รุ่งระวี ดิษฐเจริญ. 2549: 21) จากความคิดนี้ได้พัฒนาเป็นหลักการบูรณาการ ดังนี้

ปีพ.ศ. 2473 (ค.ศ. 1930) ในประเทศสหรัฐอเมริกา นักการศึกษาและครูให้เริ่มคิดเรื่องบูรณาการแล้วก็ เริ่มทดลองทำการศึกษาร่วมบูรณาการกัน เป็นเวลา 8 ปี เรียกการทดลองการศึกษาร่วมนี้ว่าผล การทดลอง 8 ปี (The 8 Years Study)

ปีพ.ศ.2483 (ค.ศ. 1940) ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำผลการทดลอง 8 ปี นั้นมาใช้กันโดยแพร่หลาย ในโรงเรียน และเรียกการศึกษายุคนี้ว่า “การศึกษาแผนใหม่” (Progressive Education) มีการ

นำเอาความรู้เรื่องบูรณาการไปใช้กันแพร่หลาย สำหรับประเทศไทยได้มีการเรียนการสอนเรื่อง การศึกษาแผนใหม่และเรื่องบูรณาการเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2496 ที่วิทยาลัยการศึกษาประสานมิตร ต่อมาสมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทยได้เผยแพร่ความรู้เรื่องนี้ออกไปอย่างกว้างขวาง ความรู้และ หลักบูรณาการได้ใช้อย่างเต็มรูปในหลักสูตรปี พ.ศ.2521 หลังจากทดลองมาหลายปี

ปี พ.ศ.2521 กรมวิชาการ(กระทรวงศึกษาธิการ) ได้จัดทำหลักสูตรประถมศึกษาตามหลักการ บูรณาการและได้ทดลองใช้แล้วเห็นว่าได้ผลดี กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีการเปลี่ยนแปลงและ ปรับปรุงหลักสูตรเพื่อที่จะได้มีการนำความรู้และหลักบูรณาการไปไว้ในหลักสูตรอย่างสมบูรณ์ (วิศาล เครือคล้าย; และ กิตติชัย สุทธาสิโนบล. 2546: 2-3)

หลักสูตรและการเรียนการสอนในประเทศไทยที่ผ่านมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ยังไม่มีการสอนบูรณาการระหว่างวิชาอย่างแท้จริง คงมีการจัดแยกเป็นวิชาต่าง ๆ อยู่ อย่างไรก็ตามได้มีความ พยายามที่จะจัดหลักสูตรในลักษณะบูรณาการระหว่างวิชาในระดับประถมศึกษาในหลักสูตร ประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เช่น ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่รวม เอาวิชาศิลปศึกษา ดนตรี นาฏศิลป์ จริยศึกษาและพลศึกษา เข้าไว้ในกลุ่มเดียวกัน แต่จากคำอธิบาย ในหน่วยต่าง ๆ เนื้อหาของหลักสูตรมีลักษณะเป็นเอกเทศ ขาดการเชื่อมโยงที่สัมพันธ์กัน ด้วยเหตุนี้ ผู้สอนต้องวางแผนและบูรณาการเนื้อหา กิจกรรมในกระบวนการการเรียนรู้เองมีการกำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (รุ่งระวี ดิษฐเจริญ. 2549: 21)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตามบทบัญญัติของหมวด 4 แนวการจัด การศึกษาใน มาตรา 23 กำหนดว่า การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการ ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องนี้ต่อไป

1. ความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และ สังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
2. ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ เรื่องการจัดการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน
3. ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา
4. ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ ภาษา เน้นการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง
5. ความรู้และทักษะด้านการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอย่างมีความสุข จากกฎหมายดังกล่าว สถานศึกษาต้องจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างบูรณาการให้สัมพันธ์กับข้อกำหนดเหล่านี้ (อุดม เขียวกิ่ง. 2543: 56-57)

3.2 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ในสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning- base society) หรือในยุคปฏิรูปการเรียนรู้ การทำงานที่เน้นการบูรณาการเพื่อเยาวชนไทยให้สามารถทำงานและดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลกลมกลืน อย่างเป็นธรรมชาติ อีกทั้งร่วมมือร่วมใจในการทำงานให้มีคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนจึงเป็นแบบบูรณาการ และควรเป็นการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรหรือหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการอีกด้วย (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์และเพียรวิทย์ ยินดีสุข. 2550: 1) คำว่า “บูรณาการ” และ “การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ” มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย แต่จากการประมวลความหมายของนักวิชาการนั้น ประมวลได้ดังนี้

บูรณาการ เป็นศัพท์บัญญัติที่มุ่งให้มีความหมายตรงกับคำว่า Integration ในภาษาอังกฤษ หมายถึง ลักษณะของการผสมผสานเนื้อหาวิชาหรือวิธีสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์ในอันที่จะรวบรวมความคิดมโนทัศน์ ความรู้ ทักษะ และมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาพร้อมที่จะนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ (ศิริพร มโนพิเชษฐวัฒนา. 2547: 13)

บูรณาการ หมายถึง การนำศาสตร์ต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานกัน เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการ การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการจึงเป็นการนำเอาความรู้สาขาวิชาต่าง ๆ มาเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเกิดประโยชน์สูงสุด การเรียนการสอนแบบบูรณาการจะเน้นองค์รวมของเนื้อหามากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชาและเน้นที่การสร้างความรู้ของผู้เรียนมากกว่าการให้เนื้อหาโดยตัวครู (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2543: 50)

การบูรณาการ หมายถึง การเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ทุกชนิดที่บรรจุอยู่ในแผนของหลักสูตร เป็นการเชื่อมโยงในแนวนอนระหว่างหัวข้อและเนื้อหาต่าง ๆ ที่เป็นความรู้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย การบูรณาการทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (ชนาธิป พรกุล. 2544: 57-58)

ลาร์ดิซาบอล กล่าวว่า การสอนแบบบูรณาการ หมายถึง การสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ยังผลให้เกิดการพัฒนาในด้านบุคลิกภาพในทุกๆ ด้าน นักเรียนสามารถปรับตัวและตอบสนองต่อทุกสถานการณ์ การแก้ปัญหานี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความรู้พื้นฐาน การสอนจะให้ความสำคัญกับครูและนักเรียนเท่าเทียมกันการทำงานกิจกรรมมีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นประชาธิปไตย (พรนิภา สมาเอม. 2545: 41; อ้างอิงจาก Lardizabal. 1970: 141)

ธีระชัย ปุณณโชติ กล่าวว่า การสอนแบบบูรณาการ หมายถึงการเชื่อมโยงวิชาหนึ่งเข้ากับวิชาอื่นๆ ในการสอน เช่น การเชื่อมโยงวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์และการเชื่อมโยงวิชาศิลปะกับภาษาไทย ฯลฯ (พรนิภา สมาเอี่ยม. 2545 : 40; อ้างอิงจาก ธีระชัย ปุณณโชติ. 2540: 82)

ทศนา แหมมณี กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการบูรณาการว่า หมายถึงการนำเนื้อหาสาระที่มีความเกี่ยวข้องกันมาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกัน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม และสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (ทศนา แหมมณี. 2548ค: 146-147)

บุรชัย ศิริมหาสารกร กล่าวว่า การสอนแบบบูรณาการ หมายถึง การสอนโดยใช้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นแกนหลัก แล้วสอนเชื่อมโยงให้สัมพันธ์กับเรื่องหรือวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างกลมกลืน เพื่อให้เหมาะสมกับการประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง (บุรชัย ศิริมหาสารกร 2545 : 32)

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าการสอนแบบบูรณาการหมายถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่เชื่อมโยงผสมผสานโครงสร้างของเนื้อหาความรู้เข้าด้วยกันโดยมีจุดประสงค์ที่เป็นแกนหลักในการเชื่อมโยงและผสมผสานเนื้อหาพร้อมกัน และเน้นจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สมดุลระหว่างผู้เรียนและผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ทั้งในด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย มีประสบการณ์กว้างขวางขึ้น พร้อมทั้งจะนำมวลประสบการณ์ และความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งในด้านการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับที่สูงต่อไปสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 23 ที่เน้นบูรณาการความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา

3.3 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ในชีวิตมนุษย์นั้นสภาพปัญหา รวมทั้งอุปสรรคประสบการณ์ต่าง ๆ จะผสมผสานกัน มิได้แยกออกเป็นส่วน ๆ มนุษย์จำเป็นต้องใช้ทักษะหลายประการในการเรียนรู้และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต การสอนแบบบูรณาการจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงของสิ่งที่เรียนกับสิ่งที่ เป็นไปในชีวิตจริง รวมทั้งส่งเสริมผู้เรียนให้มีโอกาสใช้ความคิด ประสบการณ์ ความสามารถ ตลอดจนทักษะต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทักษะกระบวนการและเนื้อหาสาระไปพร้อมกัน

สุวิทย์ มูลคำ กล่าวสนับสนุนถึงความสำคัญและเหตุผลของการบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน มีดังนี้

1. เรื่องราวต่าง ๆ เป็นวิถีชีวิตประจำวันของผู้เรียนต่างสอดคล้องสัมพันธ์กัน ไม่ได้แยกส่วนออกจากกัน เป็นเรื่อง ๆ แบบรายวิชาเรียน
2. ข้อค้นพบทั้งทางทฤษฎีการเรียนรู้และผลวิจัยทางการศึกษาต่างยืนยันตรงกันว่า ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีขึ้นและเรียนรู้อย่างมีความหมายเมื่อมีการบูรณาการเข้ากับชีวิต
3. ปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดนหรือยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ศรพศาสตร์ทั้งหลายที่มีมากมายในโลกได้รับการจัดระบบที่ดี เชื่อมโยงกับเรื่องราวที่ค้นพบใหม่ ทุกคนมีสิทธิเท่า ๆ กันในการแสวงหา ก้าวขึ้น สะดวกขึ้น ฟังฟังผู้สอนน้อยลง ผู้สอนจึงจำเป็นที่จะต้องเลือกเฉพาะสาระที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่ผู้เรียนต้องการโดยใช้เวลาเท่าเดิม
4. ไม่มีอายุวุฒิภาวะชั้นใด ก็ยังไม่มีหลักสูตรวิชาใดเพียงวิชาเดียวที่สำเร็จรูป และสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงได้
5. การเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่ใกล้เคียงหรือเกี่ยวข้องกัน และช่วยลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ลดระยะเวลาเรียน ลดภาระงานผู้สอน ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความหมายมากขึ้นเรียกว่ามีแต่ได้กับได้
6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ใช้ความรู้ ความคิด ความสามารถและทักษะที่หลากหลาย ในการเข้าร่วมกิจกรรม (สุวิทย์ มูลคำ. 2550: 33-34)

นอกจากนี้ ทิศนา แหม่มณี กล่าวถึงความสำคัญของการสอนแบบบูรณาการ ดังนี้คือ

1. ในธรรมชาติและชีวิตจริง ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนมีความสัมพันธ์กัน การเรียนรู้ที่ดีจึงควรมีลักษณะเช่นเดียวกัน ควรมีลักษณะเป็นองค์รวม ไม่ใช่แบ่งเป็นแท่งหรือเป็นท่อนที่แยกจากกันซึ่งทำให้การเรียนรู้ไม่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับชีวิตจริงและความเป็นจริง เป็นผลทำให้ผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตจริงได้
2. การบูรณาการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การแก้ปัญหาโดยใช้ความรู้หลาย ๆ ด้านประกอบกัน และช่วยให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติไปพร้อม ๆ กัน
3. การบูรณาการช่วยเปิดโลกทัศน์ของทั้งผู้สอนและผู้เรียนให้กว้างขึ้น ไม่จำกัดอยู่แต่เฉพาะด้านเฉพาะทาง ช่วยให้การเรียนรู้สนุกสนาน น่าตื่นเต้น ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้และมีความคิดและมุมมองที่กว้างขึ้น (ทิศนา แหม่มณี. 2548: 146-147)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาแบบบูรณาการไว้ในมาตรา 23 ว่าการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมซึ่งความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการพอสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่าง เรื่อง/หัวข้อ สารการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ และ ความสัมพันธ์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ ต่าง ๆ กับชีวิตจริง
2. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความคิดรวบยอดในศาสตร์ต่าง ๆ ซึ่งเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ ที่เรียนจากกลุ่มสาระหนึ่ง จะช่วยเสริมการเรียนรู้อีกกลุ่มสาระการเรียนรู้หนึ่งได้
3. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ จากสิ่งที่เรียนไปสู่ชีวิตจริงภายนอกห้องเรียนได้ ทำให้ผู้เรียน เห็นความสำคัญของความรู้ที่เรียนในโรงเรียน
4. ช่วยตอบสนองความสามารถของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ตามแนวคิดพหุปัญญา
5. ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้ และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถคิดเชื่อมโยง ใช้ข้อมูลข่าวสารในโลกยุคข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. ช่วยลดความซ้ำซ้อนในการเรียนเนื้อหาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ในหลักสูตร ตามความก้าวหน้าของวิทยาการใหม่ ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549: 2)

3.4 ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ลักษณะสำคัญโดยรวมของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่ดี

(Integrated curriculum & Instruction) พรพิมล พรพีรชนม์ และชนาธิป พรกุล กล่าวว่าประกอบด้วย 5 ลักษณะ ดังนี้

1. เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้ (Integrated of knowledge and learning process)
2. เป็นการบูรณาการระหว่างพัฒนาการทางความรู้และพัฒนาการทางจิตใจ (Integrated of cognition and affection)
3. เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำ (Integrated of knowledge and conduct)
4. เป็นการบูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนในโรงเรียนกับสิ่งที่ป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน (Integrated of school learning with the actual life of the learners)
5. เป็นการบูรณาการระหว่างวิชาต่างๆ (Integrated of subject areas) (พรพิมล พรพีรชนม์. 2550: 181; และ ชนาธิป พรกุล. 2544: 63)

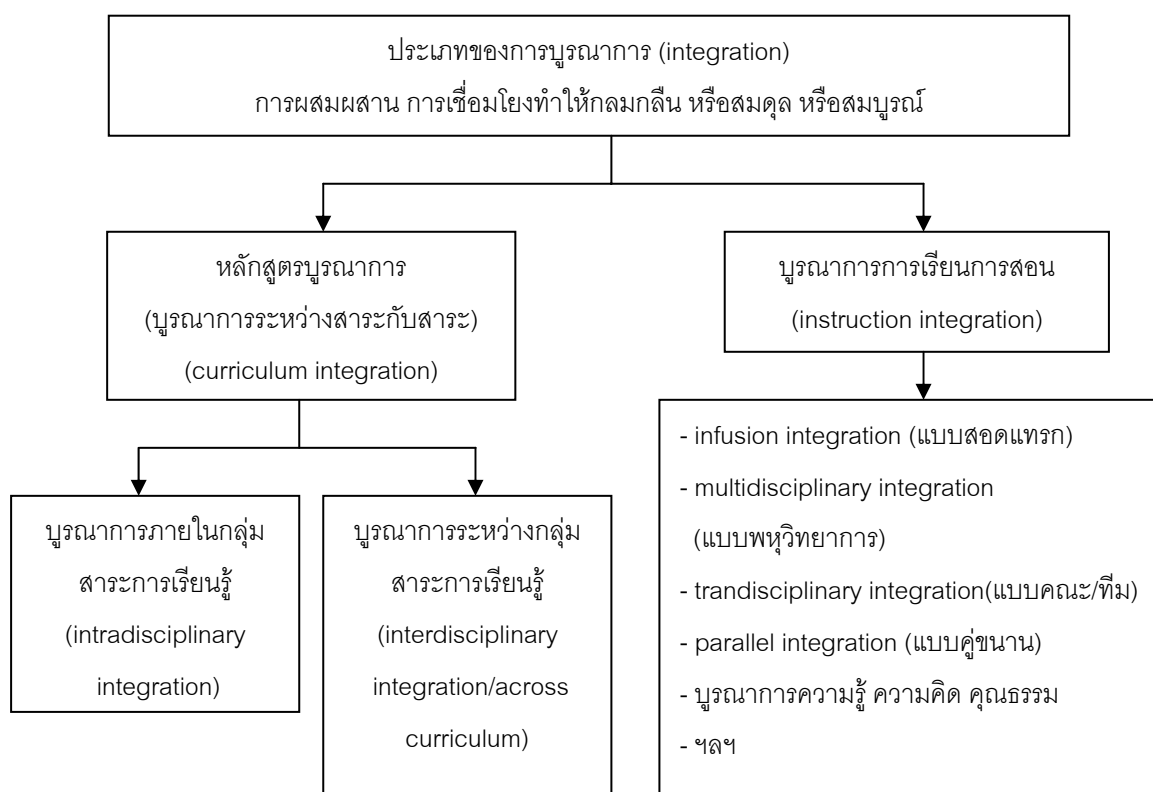
เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ กล่าวถึงลักษณะของการบูรณาการแบ่งเป็น 5 ลักษณะ คือ

1. การเชื่อมโยง คือการนำสิ่งหนึ่งหรือหลายๆ สิ่งมาเชื่อมกับสิ่งหนึ่งในลักษณะแกนกลางทำให้เกิด การเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายที่แสดงถึงความเกี่ยวพันมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างกัน
2. การรวมตัว คือการนำสิ่งต่างๆ ตั้งแต่สองสิ่งขึ้นไปมารวมกันเพื่อทำให้เกิดความสมบูรณ์ขึ้นกว่าเดิม และใช้ประโยชน์จากสิ่งต่างๆ เหล่านั้นร่วมกันได้

3. การประสาน คือการทำให้สิ่งต่างๆ ที่ทำหน้าที่ของตนภายใต้เป้าหมายเดียวกันเข้ากันสนิทและเป็นไปอย่างสอดคล้องกัน เช่น การขับร้องเพลงประสานเสียง ฯลฯ
4. การผนวก คือ การรวมสิ่งหนึ่ง “เป็นของ” อีกสิ่งหนึ่งอย่างสมบูรณ์ และเป็นการทำให้สิ่งที่มีอยู่ในภาพรวมดีขึ้นกว่าการแยกส่วนกันอยู่
5. การเติมเต็ม คือ ลักษณะการเพิ่มเติมส่วนที่ยังบกพร่องหรือยังขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดความสมบูรณ์ (สุวิทย์ มูลคำ. 2550: 11; อ้างอิงจาก เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2546: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

กล่าวโดยสรุปลักษณะสำคัญของการสอนแบบบูรณาการ ควรมีการบูรณาการด้านการเรียนรู้ทั้งพุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย เข้าด้วยกันเพื่อให้ผลของการเรียนรู้เป็นวิถีชีวิต มีวิธีบูรณาการเรียนรู้ได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับความต้องการและจุดเน้น ดังนี้

1. เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้
2. เป็นการบูรณาการระหว่างพัฒนาการทางด้านความรู้และทางด้านจิตใจ
3. เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้และการปฏิบัติ
4. เป็นการบูรณาการระหว่างสิ่งที่อยู่ในห้องเรียนกับสิ่งที่ป็นอยู่ในชีวิตจริง
5. เป็นการบูรณาการระหว่างวิชาต่าง ๆ

ภาพประกอบ 2 ประเภทของการบูรณาการทางการศึกษา (พิมพันธ์ เตชะคุปต์; และ พเยาว์ ยินดีสุข. 2550: 3)

3.5 รูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนต้องการเรียนรู้เท่านั้น ความรู้ที่เกิดขึ้นจึงจะมีความหมายและอยู่คงนาน ผู้สอนจึงควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีความหลากหลายน่าสนใจ ทำท่าย ความอยากรู้ อยากเห็น เกิดความสงสัยใคร่รู้หาคำตอบ การเรียนรู้จำเป็นต้องให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและลงมือปฏิบัติจริง รวมทั้งสอดคล้องและนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้กับชีวิตประจำวัน รูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับเกณฑ์ในการจำแนกลักษณะต่างๆ โดยมีนักการศึกษา หน่วยงานต่างๆ เสนอแนวคิดรูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ดังนี้

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ กล่าวถึงการแบ่งประเภทของการบูรณาการเป็น 2 ประเภท

1. หลักสูตรบูรณาการ (curriculum integration) คือ การนำเนื้อหาจากศาสตร์ต่าง ๆ มาผสมผสานกันก่อนการจัดการเรียนการสอน
2. การบูรณาการการเรียนการสอน (instructional integration) คือ การนำเนื้อหาการจัดการเรียนการสอนด้วยการผสมผสานวิธีการหลากหลาย กิจกรรมหลากหลาย (พิมพันธ์ เดชะคุปต์; และคณะ. 2551: 9)

ชนาธิป พรกุล กล่าวถึง วิธีการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ โดยทั่วไปมี 2 แบบที่มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ได้แก่

1. แบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary model) คือ การสร้างหัวเรื่อง (Theme) ขึ้นมาแล้วนำความรู้จากวิชาต่าง ๆ มาโยงความสัมพันธ์กับหัวเรื่องนั้นการจักแบบนี้ทำให้ผู้เรียนต้องแสวงหาความรู้ทักษะและประสบการณ์จากวิชาต่าง ๆ มากกว่า 2 วิชา เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งที่มีความใกล้เคียงกับชีวิตจริง
2. แบบพหุวิทยาการ (Multidisciplinary model) คือ การนำเรื่องใดเรื่องหนึ่งไปสอดแทรก (Infusion) ในวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตรในโรงเรียน ซึ่งเป็นวิธีที่มีทางเป็นไปได้และทำได้ง่ายเพราะผู้สอนสามารถบูรณาการเรื่องใดเรื่องหนึ่งกับวิชาที่ตนกำลังสอนอยู่ (ชนาธิป พรกุล. 2544: 59-61)

สุวิทย์ มูลคำ เสนอรูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการออกเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

แบบที่ 1 จำแนกตามจำนวนผู้สอน

- 1.1 การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว
- 1.2 การบูรณาการแบบคู่ขนาน
- 1.3 การบูรณาการแบบสอนเป็นทีม

แบบที่ 2 จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.1 การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.2 การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้

แบบที่ 3 จำแนกตามประเภทของการบูรณาการ

3.1 การบูรณาการแบบสหวิทยาการ

3.2 การบูรณาการแบบพหุวิทยาการ

การบูรณาการแต่ละลักษณะประกอบด้วยคำอธิบายละตัวอย่างดังต่อไปนี้

แบบที่ 1 จำแนกตามจำนวนผู้สอน

แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

1.1 การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้

ต่าง ๆ กับหัวข้อเรื่องที่สอดคล้องกับชีวิตจริงหรือสาระที่กำหนดขึ้น เช่น เรื่องสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา เป็นต้น ผู้สอนสามารถเชื่อมโยงสาระและกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ เช่น การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ต่าง ๆ มาจัดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบต่างๆ ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะและกระบวนการเรียนรู้ไปแสวงหาความรู้จริงจากหัวข้อเรื่องที่กำหนด

1.2 การบูรณาการแบบคู่ขนาน มีผู้สอนตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยอาจยึดหัวข้อเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วบูรณาการเชื่อมโยงแบบคู่ขนานกันไปภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน แต่การสอนนั้นยังแยกกันสอน

1.3 การบูรณาการแบบสอนเป็นทีม ผู้สอนตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันคิดหัวข้อเรื่อง หรือโครงการขึ้นมา โดยใช้เวลาเรียนต่อเนื่องกัน วิธีการคือรวมจำนวนชั่วโมงของสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ผู้สอนเคยแยกกันสอนนั้นมารวมเป็นเรื่องเดียวกัน มีเป้าหมายเดียวกัน ลักษณะของผู้สอนสอนเป็นทีม ผู้เรียนเรียนรู้เป็นทีม สำหรับกรณีที่ต้องการเน้นทักษะบางเรื่องเป็นพิเศษหรือมีรายละเอียดบางเรื่องที่เฉพาะเจาะจง ผู้สอนก็สามารถแยกกันสอนได้ ตัวอย่างการบูรณาการแบบสอนเป็นทีม เช่น ค่ายดนตรี ค่ายศิลปะ ค่ายสิ่งแวดล้อม ค่ายวิทยาศาสตร์ ค่ายภาษาไทย ค่ายภาษาอังกฤษ เป็นต้น

แบบที่ 2 จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

2.1 การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงแนวคิด ทักษะและความคิดรวบยอดของสาระการเรียนรู้สาระใดสาระหนึ่ง

2.2 การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำเอาสาระการเรียนรู้จากหลายกลุ่มสาระมาเชื่อมโยงเพื่อจัดการเรียนรู้ภายใต้หัวข้อเรื่อง (Theme) เดียวกัน

แบบที่ 3 จำแนกตามประเภทของการบูรณาการ

แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.1 การบูรณาการแบบสหวิทยาการ เป็นลักษณะการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการนำเอาสาระการเรียนรู้จากหลายกลุ่มสาระมาเชื่อมโยงร้อยรัดให้เป็นเนื้อเดียวกันเพื่อจัดการเรียนรู้ภายใต้หัวข้อเรื่อง (Theme) เดียวกัน

3.2 การบูรณาการแบบพหุวิทยาการ เป็นลักษณะการบูรณาการที่ผู้สอนนำเอาเรื่องหรือสาระการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ไปสอดแทรกในสาระการเรียนรู้หรือวิชาที่ตนเองรับผิดชอบสอน เช่น ผู้สอนสาระการเรียนรู้ภาษาไทยต้องการจะสอนเรื่องการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมก็สามารถนำเอาเรื่องนี้เข้ามาสอดแทรกในการสอนได้ (สุวิทย์ มูลคำ. 2550: 35-41)

นอกจากนี้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้ระบุรูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการไว้เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สอนนำไปดำเนินการโดยกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะองค์รวมของความพยายามนำกระบวนการเรียนรู้ไปสอดแทรกในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งอาจนำกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มสาระเดียวกัน หรือต่างสาระการเรียนรู้มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนซึ่งจัดได้หลายลักษณะ เช่น

1. การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว เป็นการจัดการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ต่างๆ กับหัวข้อเรื่องที่สอดคล้องกับชีวิตจริงหรือสาระที่กำหนดขึ้นมา หรือเชื่อมโยงกับกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างๆ เช่น การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะและกระบวนการเรียนรู้ไปแสวงหาความรู้ความจริงจากหัวข้อที่กำหนด
2. การบูรณาการแบบคู่ขนาน เป็นการจัดการเรียนการสอนร่วมกันของผู้สอนตั้งแต่สองคนขึ้นไปโดยยึดหัวข้อเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วบูรณาการเชื่อมโยงแบบคู่ขนาน
3. การบูรณาการแบบสหวิทยาการ เป็นการนำเนื้อหาจากหลายกลุ่มสาระมาเชื่อมโยง เพื่อจัดการเรียนรู้ มักจัดการเรียนการสอนแยกตามรายวิชา แต่ในบางเรื่องของผู้สอนร่วมกันสอนในเรื่องเดียวกัน
4. การบูรณาการแบบโครงการ เป็นการบูรณาการที่ผู้เรียน และทีมผู้สอนร่วมกันสร้างสรรค์โครงการขึ้น โดยใช้เวลาการเรียนต่อเนื่องกัน รวมชั่วโมงและรวมเรื่องที่เคยสอนแยกกันโดยมีเป้าหมายเดียวกัน หากต้องการเน้นทักษะบางเรื่องเป็นพิเศษ ผู้สอนสามารถแยกกันสอนได้

(กรมวิชาการ. 2544: 21-22)

ตาราง 2 การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการบูรณาการแต่ละรูปแบบ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์; และคณะ. 2551: 95)

รูปแบบการบูรณาการ	วิธีการ	กิจกรรม	การประเมินผล	ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน
1. แบบสอดแทรก (Infusion)	- ครูคนเดียววางแผน และกำหนดหัวเรื่องโดย สอดแทรกเนื้อหาวิชา อื่นๆ เข้าไปในการสอน ของตน	มอบหมายงาน ตามที่วางแผน ไว้	ครูคนเดียว ประเมิน	ผู้เรียนได้รับความรู้ จากครูคนเดียวและ สามารถมองเห็น ความสัมพันธ์ ระหว่างวิชาได้
2. แบบคู่ขนาน (Parallel)	- ครูหลายคนวางแผนการสอนร่วมกัน โดยกำหนด * หัวเรื่อง (Theme) * ความคิดรวบยอด (Concept) * ปัญหา (Problem) - ครูแต่ละคนต่างสอน ในวิชาของตนภายใต้ หัวเรื่องเดียวกัน	งานที่ มอบหมายให้ นักเรียนทำ แตกต่างกันไป ในแต่ละวิชาแต่ อยู่ภายใต้หัว เรื่องเดียวกัน	ครูแยกกันประเมิน	ผู้เรียนได้รับความรู้ จากครูแต่ละคน ใน หัวเรื่องของการเป็น เรื่องเดียวกัน ทำให้ มองเห็น ความสัมพันธ์ เชื่อมโยงกัน นำ ความรู้ในวิชาต่าง ๆ มาแก้ไขปัญหาได้
3. แบบพหุวิทยาการ (Multidisciplinary)	- ครูหลายคนวางแผนการสอนร่วมกัน โดยกำหนด * หัวเรื่อง (Theme) * ความคิดรวบยอด (Concept) * ปัญหา (Problem) - ครูแต่ละคนต่างสอน ในวิชาของตนภายใต้ หัวเรื่องเดียวกัน - ครูร่วมกันกำหนด ชิ้นงาน / โครงการ โดย เชื่อมโยงวิชาต่าง ๆ	มอบหมายงาน หรือโครงการ โดยให้นักเรียน ทำร่วมกัน โดย กำหนดว่าจะ แบ่งโครงการนั้น ออกเป็น โครงการย่อย ๆ ให้นักเรียนทำ แต่ละรายวิชา	ครูประเมินผลงาน แต่ละชิ้นในส่วนที่ ตนสอน โดย กำหนดเกณฑ์เอง	ผู้เรียนได้รับความรู้ จากครูหลายคนใน หัวเรื่องหรือปัญหา เดียวกัน ทำให้ สามารถเชื่อมโยง ความรู้จากวิชาต่างๆ มาสร้างสรรค์งานได้

ตาราง 2 (ต่อ)

รูปแบบการบูรณาการ	วิธีการ	กิจกรรม	การประเมินผล	ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน
4. แบบเป็นคณะ เป็นทีม (Trandisciplinary)	- ครูหลายคนวางแผนการสอนเป็นคณะ (Team Teaching) โดยกำหนด * หัวเรื่อง (Theme) * ความคิดรวบยอด (Concept) * ปัญหา (Problem) * เนื้อหา - ครูร่วมกันสอนเป็นทีมในหัวข้อเรื่องเดียวกันกับนักเรียนกลุ่มเดียวกัน - ครูร่วมกันกำหนดชิ้นงาน/โครงการ ให้นักเรียนทำร่วมกัน	- มอบหมายงานหรือโครงการให้นักเรียนทำร่วมกันเป็นงานชิ้นใหญ่ชิ้นเดียว - จัดกิจกรรมและหาแหล่งข้อมูลความรู้ให้นักเรียนเพื่อศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติงานในกลุ่มเดียวกัน	ประเมินผลร่วมกันในงานชิ้นเดียวกันโดยมีเกณฑ์การตัดสินร่วมกัน	ผู้เรียนได้รับความรู้ที่เป็นการเชื่อมโยงสาขาวิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน สามารถนำความรู้เข้าไปประยุกต์สร้างสรรค์ชิ้นงานได้

จากแนวคิดต่างๆ ข้างต้นสรุปได้ว่าการบูรณาการนั้นมีหลายลักษณะและหลายรูปแบบ และด้วยนโยบายจากสำนักงานการศึกษาที่มอบให้โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครปฏิรูปการเรียนรู้โดยจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการนั้นที่ผู้วิจัยได้เลือกรูปแบบการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกโดยครูผู้สอนคนเดียวตามบริบทของโรงเรียนของผู้วิจัยซึ่งด้านวิธีการนี้ครูคนเดียววางแผนและกำหนดหัวเรื่องโดยสอดแทรกเนื้อหาวิชาอื่น ๆ เข้าไปในการสอนของตน กิจกรรมการมอบหมายงานตามที่ครูวางแผนไว้ ครูคนเดียวเป็นผู้ที่ประเมินและผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนคือได้รับความรู้จากครูผู้สอนและสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชาได้ การจัดการเรียนรู้นี้ผู้วิจัยได้เชื่อมโยงทั้งเนื้อหาสาระความรู้ทักษะ และเจตคติ ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง ชุมชนหรือเชื่อมโยงกับกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ คือการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิดและกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ ไปแสวงหาความรู้ความจริงจากหัวข้อที่กำหนดและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน

3.6 แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การเรียนรู้แบบบูรณาการจะต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นกระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม และการประเมินผลตามสภาพจริง จึงจะทำให้การสอนประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

1. กระบวนการคิด หมายถึงการคิดเป็นระบบ เป็นขั้นตอน โดยเริ่มจากการคิดขั้นพื้นฐาน เช่นการจำแนก การสื่อความหมาย การคาดคะเน
2. กระบวนการกลุ่ม หมายถึงการร่วมกันสร้างองค์ความรู้โดยการร่วมมือกัน ประสานความคิด รับผิดชอบร่วมกัน แบ่งหน้าที่กันทำงานจนบรรลุผลตามเป้าหมาย
3. การประเมินผลตามสภาพจริง เป็นกระบวนการสังเกตและรวบรวมข้อมูลจากการทำงาน การร่วมกิจกรรม และการฝึกปฏิบัติในสภาพที่เป็นจริง อย่างต่อเนื่องหรือทุกครั้งที่สอน โดยการประเมินทุกครั้ง ผู้เรียนต้องเข้าใจเกณฑ์การประเมินและเป้าหมายการประเมินอย่างชัดเจน การประเมินผลจะเน้น ประเมินพัฒนาการของผู้เรียน ประสิทธิภาพการเรียนรู้ การแสดงออก ผลผลิตและคุณธรรมของผู้เรียน
4. ลักษณะสาระสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย การเน้นให้ผู้เรียน สร้างองค์ความรู้เอง การใช้ทักษะกระบวนการ การมีส่วนร่วม การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย ต่อเนื่องและเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้จากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน (การเรียนรู้แบบบูรณาการ. 2550: ออนไลน์)

แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ทิศนา ขัมมณี ได้เสนอขั้นตอนในการวางแผนการสอนแบบบูรณาการ ดังนี้

- ขั้นที่ 1 เลือกเรื่องที่จะสอนแบบบูรณาการ โดยพิจารณาความเหมาะสมกับท้องถิ่น
 - ขั้นที่ 2 กำหนดจุดประสงค์การสอน เนื้อหาสาระและความคิดรวบยอดในเรื่องนั้นตามความคิดเห็นของผู้สอน โดยพิจารณาถึงความเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน และปัญหาความต้องการของท้องถิ่น
 - ขั้นที่ 3 ตรวจสอบจุดประสงค์ เนื้อหาสาระและความคิดรวบยอดที่ผู้สอนกำหนดกับจุดประสงค์และกรอบเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร หากมีไม่ครบตามที่หลักสูตรกำหนดให้เพิ่มเติมให้ครบ
 - ขั้นที่ 4 สืบหาพื้นฐานเดิมของผู้เรียนเพื่อจะได้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ให้เชื่อมโยงกับความรู้เดิม และไม่สอนซ้ำในสิ่งที่เรียนรู้แล้ว
 - ขั้นที่ 5 กำหนดแนวการสอนหรือวางยุทธศาสตร์ในการสอนที่ทำให้การสอนไม่หลงทาง และบรรลุตามจุดประสงค์ครบถ้วน
 - ขั้นที่ 6 กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยอาศัยหลักการเรียนรู้ วิธีสอน และเทคนิคการสอนต่าง ๆ
 - ขั้นที่ 7 บูรณาการความรู้ / สาระ ทักษะ เจตคติและอื่น ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร หรือโครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันกับสาระและกิจกรรมที่กำหนดไว้
- (ทิศนา ขัมมณี. 2548ก: 192-193)

จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการนั้นครูต้องใช้ความรู้ ความสามารถ และทักษะหลายด้าน การจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงเน้นกระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม การประเมินผลตามสภาพจริง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง จึงน่าจะเป็นทางออกใหม่สำหรับการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หรือสนองนโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเรื่อง การปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีสอนและปฏิรูปวิธีสอบได้ตรงตาม ความต้องการมากที่สุดวิธีหนึ่ง

3.7 ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการบูรณาการ เป็นขั้นตอนที่สำคัญ ในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการให้บรรลุผลสำเร็จ นักการศึกษาได้กำหนดขั้นตอนในการ จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการดังต่อไปนี้

ลาร์ติซาเบล ได้เสนอขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการดังนี้

1. ขั้นนำ (Initiating the Unit) เป็นขั้นตอนที่ครูสร้างความสนใจ หรือนำทางให้นักเรียนตระหนักถึง ปัญหาที่นักเรียนประสบอยู่ ครูอาจมีวิธีเริ่มหน่วยได้หลายวิธี เช่น การจัดสภาพห้องเรียนให้สร้างความ สนใจใคร่รู้ ใช้โอกาสพิเศษและเหตุการณ์สำคัญเป็นการเริ่มหน่วย การศึกษานอกสถานที่ ปัญหา ต่าง ๆ ในครอบครัวหรือโรงเรียนอาจนำมาใช้เป็นการเริ่มต้นหน่วย การใช้สื่อต่าง ๆ ภาพยนตร์ สไลด์ เทปบันทึกเสียง การเล่าเรื่อง บทความหรือบทประพันธ์ สามารถนำมาใช้เริ่มต้นหน่วยได้ หน่วยการ เรียนอาจเริ่มมาจากข้อเสนอแนะบางด้านของโรงเรียนหรือท้องถิ่น ปัญหาดังกล่าวจะนำไปสู่การ กระทำครูอาจตั้งคำถามว่าเราจะแก้ไขปัญหานี้อย่างไร จะต้องใช้อุปกรณ์อย่างไรบ้างและอะไรเป็น ปัญหาย่อย ๆ ที่เราต้องแก้ไขก่อนปัญหาใหญ่
2. ขั้นปฏิบัติการ (Point of Experience) เป็นขั้นที่นักเรียนตั้งจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหา และตกลงใจเลือกดำเนินการหรือเก็บรวบรวมข้อมูล ครูช่วยให้คำแนะนำในการทำกิจกรรมมีการแบ่งกลุ่มและ หน้าที่ ในขั้นตอนนี้ต้องอาศัยทักษะความสามารถของครูที่จะแนะนำกิจกรรมซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนได้ พัฒนาความสามารถของตนตามความถนัดมากที่สุด กิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การค้นคว้าเก็บรวบรวม ข้อมูล การอ่าน การสัมภาษณ์ เป็นต้น
3. ขั้นกิจกรรมสรุป (Culminating Activities) ในขั้นนี้ครูเน้นที่บูรณาการ (Integration) ของหน่วย นักเรียนสรุปกิจกรรมโดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำในขณะที่ทำกิจกรรมแบบหน่วยนักเรียนต่าง แบ่งงานกันทำคนละด้าน ดังนั้นการผสมผสานงานทุกด้านเข้าด้วยกันเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง นักเรียน ควรได้รับคำแนะนำให้สังเกตค้นหว่ากิจกรรมของตนสามารถตอบปัญหาในกลุ่มใหญ่ได้อย่างไร และ ในการเสนอผลงานของตนให้เพื่อน ๆ ที่ไม่ได้ทำกิจกรรมส่วนนั้นได้เข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งจะใช้การสื่อ ความหมายอย่างไรจึงจะมีประสิทธิภาพ วิธีการที่กลุ่มแลกเปลี่ยน หรือการรายงานค้นคว้าของตนเอง เป็นโอกาสของการเรียนที่มีคุณค่า ฝึกการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ (Creative Expression)

การที่นักเรียนโยงความสัมพันธ์ของกิจกรรมย่อยเข้าด้วยกันเป็นงานกลุ่มใหญ่ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ด้านเนื้อหา ผูกทักษะความสามารถและพัฒนาเจตคติในการเสนอผลงาน นักเรียนกระทำได้หลายวิธี เช่น จัดนิทรรศการภาพ การสาธิต การทดลอง การแสดงละคร การรายงาน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผลงานเหล่านี้จะต้องมีการอภิปรายกลุ่มติดตามมา

4. ขั้นประเมินผล (Evaluation) การประเมินผลถือเป็นกระบวนการต่อเนื่องในทุกๆระยะของการเรียนการสอนไม่ได้หมายถึงการวัดผลขั้นสุดท้ายเท่านั้น การประเมินผลอาจแบ่งออกเป็นวัดความรู้ความเข้าใจในด้านวิชาการ ประเมินความสามารถในการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มและความสามารถระหว่างกลุ่ม นักเรียนจะต้องได้รับการกระตุ้นให้ตระหนักว่าการประเมินผลของกลุ่มเป็นสิ่งที่มีความสำคัญกว่าครูเป็นผู้ประเมิน เพราะในขณะที่นักเรียนต้องประเมินผลการทำงานของตนเองจะช่วยให้เขาได้ตระหนักถึงจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ซึ่งเป็นการตรวจสอบและเป็นแนวทางปรับปรุงการดำเนินกิจกรรมของตนและกลุ่มได้ (พิชญ์ เดชโฮ. 2540: 21-22; อ้างอิงจาก Lardizabel; others. 1970: 144-148)

กองวิจัยทางการศึกษา ได้สังเคราะห์สรุปขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการไว้ดังนี้

1. นำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นที่สร้างความสนใจให้นักเรียนทำกิจกรรมโดยวิธีการอภิปราย ชักถาม ใช้สื่อประเภทต่าง ๆ
2. ปฏิบัติการ เป็นขั้นที่นักเรียนกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร และใบความรู้ต่าง ๆ
3. กิจกรรมสรุป เป็นขั้นที่ให้นักเรียนเสนอกิจกรรมของตนเองจากการทำกิจกรรม โดยการให้สรุปโยงความสัมพันธ์ จัดนิทรรศการ
4. ประเมินผล เป็นขั้นที่ครูประเมินผลจากที่นักเรียนทำกิจกรรมโดยการซักถามและการทดสอบ (พรนิภา สมาเฒ. 2545: 20; อ้างอิงจาก กองวิจัยทางการศึกษา. 2535: 19)

จากขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดการบูรณาการที่กล่าวมาทั้งหมดได้มีการนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาในสาระทัศนศิลป์ และในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของลาร์ดิซาบอล เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการบูรณาการ 4 ขั้น คือ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นกิจกรรมสรุป ขั้นประเมินผล และตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

3.8 การประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการนั้นต้องสอดคล้องกับแนวการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ วัฒนาพร ระงับทุกข์ กล่าวถึงการประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ กล่าวคือ

นักเรียนได้เรียนรู้จากการได้คิดและปฏิบัติจริงตามความสนใจและความถนัดของตนเองอย่างมีความสุข เรียนรู้จากกลุ่มและเพื่อน เรียนรู้อย่างเป็นองค์รวมและเรียนรู้จากกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ดังนั้นการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนดังกล่าวต้องสอดคล้องกับสภาพจริง คือการประเมินความสามารถที่เริ่มตั้งแต่การคิดวางแผนกระบวนการทำงาน คุณธรรม จริยธรรมระหว่างการทำงาน ความตั้งใจ ใส่ใจ จนมีผลงานที่สำเร็จเป็นชิ้นงานตามเป้าหมาย วิธีการประเมินจะต้องหลากหลาย ต่อเนื่องโดยมีการประเมินตลอดเวลาตามกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การสังเกต ตรวจสอบ รายการ บันทึกการปฏิบัติงาน การให้ความร่วมมือภายในกลุ่ม ประเมินชิ้นงาน หรือบางครั้งอาจจะมีการประเมินด้านความรู้ควบคู่กันไปด้วย นอกจากนี้ควรมีการประเมินแบบอิงการปฏิบัติ และการประเมินแบบอิงการสังเกต ซึ่งจะช่วยให้ครูและนักเรียนสามารถบูรณาการการเรียนการสอนและการประเมินผลเข้าด้วยกัน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการจัดกิจกรรมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และการสอนกับการประเมินจะไม่แยกจากกัน ทั้งครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการสอนและการประเมินจึงทำให้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสัมพันธ์กับชีวิตจริงมากที่สุด (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2543: 25-26)

3.9 บทบาทของครูผู้สอนและกิจกรรมของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

บทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการนั้น วิศาล เครือคล้าย และกิตติชัย สุทธาสีโนบล กล่าวถึงบทบาทของครูผู้สอนดังนี้

1. เป็นผู้มีความรอบรู้ ใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ
2. มีความรอบรู้ และแม่นยำในความรู้ที่นำมาบูรณาการ ผสมผสาน สัมพันธ์ เชื่อมโยงกัน
3. เป็นผู้มีความกว้าง ยอมรับความคิดเห็นหรือเทคนิควิธีการที่แปลกใหม่
4. สามารถประยุกต์เทคนิคการสอนในลักษณะต่างๆ ให้เข้ากับการสอนบูรณาการได้อย่างเหมาะสม
5. จัดหาสื่อประกอบการสอนอย่างหลากหลาย และให้นักเรียนมีบทบาทในการใช้สื่อการเรียน
6. มีการติดตามผลงาน วัดและประเมินผลงานของนักเรียนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
7. เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการสอน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน

(วิศาล เครือคล้ายและกิตติชัย สุทธาสีโนบล. 2546: 6)

ลาร์ดิซาบอล กล่าวว่า หลักในการจัดกิจกรรมของการจัดการเรียนการสอนแบบ
บูรณาการว่า ควรดำเนินกิจกรรมของกระบวนการกลุ่มมาใช้ ดังนี้

1. การแบ่งกลุ่ม ในการแบ่งกลุ่มจะต้องให้นักเรียนได้เข้ากลุ่ม เพื่อทำกิจกรรมที่ตนถนัดและมีความสนใจ ครูจะต้องให้ความช่วยเหลือในการจัดแบ่งกลุ่มด้วย เพื่อให้แต่ละกลุ่มมีจำนวนพอเหมาะ และมีความสามารถพอ ๆ กัน
2. แต่ละกลุ่มเลือกคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วย ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ และเลขาธิการ
3. มีการประชุมร่วมกันภายในกลุ่ม เพื่อวางแผนในการทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น
 - 3.1 การรายงาน การอภิปราย
 - 3.2 กรณีตัวอย่าง การแสดงละคร
 - 3.3 การศึกษานอกสถานที่
 - 3.4 การเชิญวิทยากรมาบรรยาย
 - 3.5 การสาธิตและทดลอง
 - 3.6 การสัมภาษณ์
 - 3.7 การจัดนิทรรศการ
4. สมาชิกทุกคนในกลุ่มจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบ ในการทำกิจกรรมที่ร่วมกันวางแผนไว้
(เกษรา เสงี่ยม. 2546: 21; อ้างอิงจาก Lardizabal. N.d.)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า บทบาทของครูจะต้องมีความรอบรู้ ยอมรับความคิดเห็น
หลาย ๆ ด้าน เป็นที่ปรึกษาที่ดี ส่วนในกิจกรรมของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการจะใช้
กระบวนการกลุ่ม เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

3.10 ประโยชน์และข้อควรคำนึงในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ สุมิตร คุณานุกร ได้
กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ไว้ดังนี้

1. ช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงของการเรียนรู้ (Transfer of Learning) ความรู้ที่เรียนไปแล้วจะถูกนำมา
สัมพันธ์กับความรู้ที่จะเรียนใหม่ ๆ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น
2. ช่วยจัดเนื้อหาวิชา หรือความรู้ให้อยู่ในลักษณะเหมือนชีวิตจริง คือ ผสมผสานและสัมพันธ์เป็น
ความรู้ที่อยู่ในลักษณะ หรือรูปแบบที่เอื้อต่อการนำไปใช้กับชีวิต

3. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพและปัญหาสังคมได้ดีกว่า การกระทำหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในสังคม เป็นผลรวมจากหลาย ๆ สาเหตุ การที่จะเข้าใจปัญหาใดและสามารถแก้ปัญหาได้ ควรพิจารณา ปัญหา และที่มาของปัญหาอย่างกว้าง ๆ ใช้ความรู้จากหลาย ๆ วิชาสัมพันธ์กัน เพื่อสร้างความเข้าใจ
4. ช่วยให้การสอนและการให้การศึกษา มีคุณค่ามากขึ้น แทนที่จะเป็นขบวนการถ่ายทอดความรู้หรือ สารแต่เพียงประการเดียว กลับช่วยให้สามารถเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นให้เกิดความคิดรวบยอด ที่กระจำง ถูกต้อง และให้สามารถปลูกฝังค่านิยมที่ปรารถนาได้อีกด้วย
5. ทำให้เกิดการบูรณาการขึ้น การบูรณาการความรู้ทำให้วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา หรือการ สอนเปลี่ยนไป จากเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ไปเป็นเพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่า และนำความรู้ไปใช้ให้ เกิดประโยชน์ (เกษรา เสงี่ยม. 2546: 22; อ้างอิงจาก สุมิตร คุณานุกร. 2518: 41-42)

วัชรินทร์ วุฒิอดิษฐ์ กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ คือ

1. ทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ ทำให้สามารถเรียนรู้ได้ เร็วขึ้นและเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง
2. ผู้เรียนได้รับความสนุกสนานในการเรียนรู้เพราะได้เรียนรู้อย่างรอบด้าน
3. ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย จากการเชื่อมโยงความคิดรวบยอดจากศาสตร์ต่าง ๆ และ ได้รับความรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและสัมพันธ์กับชีวิตจริง ทำให้สามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิด ประโยชน์กับตนเองได้
4. ผู้เรียนสามารถฝึกทักษะต่าง ๆ ควบคู่กันไป
5. ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่ง ของการเรียนรู้
6. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในด้านต่าง ๆ เช่น ภาษา ดนตรี ศิลปะ (วัชรินทร์ วุฒิอดิษฐ์. 2550: 96)

ข้อควรคำนึงในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ลาร์ดิซาเบล ได้สรุปหลักการ สิ่งที่ต้องพิจารณาในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการว่า

1. ผู้เรียนมีความสำคัญมากกว่าเนื้อหาวิชา เน้นการพัฒนาบุคลิกภาพ คำนึงถึงการเรียนรู้ทั้งด้าน ร่างกาย สังคม อารมณ์ และสติปัญญา
 2. หน่วยการเรียนรู้ที่ต้องการใช้เวลาในการทำกิจกรรมข้ามวัน ดีกว่าการเรียนรู้สั้น ๆ ที่เสร็จในเวลาเรียน
 3. กิจกรรมการเรียนการสอนควรเป็นปัญหาในชีวิตจริง คำนึงถึงความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน
 - 3.1 ในการเรียนการสอนควรใช้กระบวนการกลุ่ม
 - 3.2 กิจกรรมในการเรียนการสอนใช้กระบวนการประชาธิปไตย
 - 3.3 สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนในการทำงานให้เป็นที่พึงพอใจของผู้เรียน
- (เกษรา เสงี่ยม. 2546: 21; อ้างอิงจาก Lardizabal. 1970: 148-149)

ลาลี รักสุทธิ และคณะ กล่าวว่า ข้อควรคำนึงในการจัดการเรียนการสอนแบบ
บูรณาการ เป็นดังนี้

1. ต้องมีการบูรณาการวิชา (แบบใดแบบหนึ่ง)
2. ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. ต้องจัดประสบการณ์ตรงให้กับผู้เรียน
4. ต้องปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยมและจริยธรรมที่ถูกต้อง
5. ต้องให้ผู้เรียนได้ร่วมทำงานกลุ่ม
6. ต้องจัดบรรยากาศที่ส่งเสริม และเอื้อให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าทำ (ลาลี รักสุทธิ; และ

คณะ. 2544: 30)

ชม ภูมิภาค ได้กล่าวถึงสิ่งที่ควรคำนึงในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการว่า

1. ครูจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานของนักเรียนให้ดี ให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดที่ชัดเจน กว้างขวาง เสียก่อนที่จะพยายามให้เกิดบูรณาการเข้าด้วยกัน
 2. ต้องแน่ใจว่าความคิดรวบยอดที่นำมาบูรณาการนั้น อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน
 3. ต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้นักเรียนสบายใจที่สุดเพื่อส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการ
 4. การดำเนินการเรียนการสอนทุกครั้งนักเรียนต้องรู้จุดมุ่งหมายของการสอนโดยละเอียด
 5. ในการเสนอสิ่งใหม่ ครูต้องใช้พื้นฐานของผู้เรียนให้เกิดประโยชน์
 6. ครูต้องเป็นแบบอย่างในการแสดงพฤติกรรมที่มีการบูรณาการให้ผู้เรียน
- (รุ่งระวี ดิษฐเจริญ. 2549: 33; อ้างอิงจาก ชม ภูมิภาค. 2520: 107)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงการเรียนรู้ และผสมผสานเนื้อหาวิชา สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้ การศึกษามีคุณค่ามากขึ้นเป็นการเรียนการสอนที่เริ่มจากความคิดที่ว่าจะจำลองกิจกรรมใน ชีวิตประจำวันไปไว้ในห้องเรียน โดยที่ผู้เรียนได้ฝึกการรู้คิดเอง รู้สึกลง และเกิดความคิดที่วางแผนงาน เพื่อปฏิบัติกิจกรรมเหล่านั้นไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการอันเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน ฝึกให้เกิด ทักษะการสังเกต นำมาคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและลงมือปฏิบัติ ส่วนข้อควรคำนึงในการจัดการเรียนคือ การสอนเน้นกระบวนการกลุ่ม กระบวนการประชาธิปไตย โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน และ สร้างบรรยากาศของห้องเรียนให้เหมาะสม

ตาราง 3 การวิเคราะห์ข้อดี – ข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ข้อดี	ข้อจำกัด
1. ช่วยให้เกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมองภาพในองค์รวม 2. เป็นการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง สามารถปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมค่านิยม และหลักศาสนาได้ 3. เป็นการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต 4. ช่วยให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้มาผสมผสานสัมพันธ์กันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และนำไปใช้ในชีวิตได้ (นงเยาว์ โสมานบุตร. 2545: ออนไลน์)	2. เป็นวิธีการที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ชำนาญในวิทยาการต่าง ๆ หลายฝ่าย และเป็นความร่วมมืออย่างจริงจังด้วย 2. เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ผู้สอนจะต้องทุ่มเททั้งความรู้ ประสบการณ์และความสามารถอย่างเต็มที่รวมทั้งในบางโอกาสจะต้องร่วมมือกันในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนด้วย จึงอาจจะก่อให้เกิดความยุ่งยากในการบริหารการจัดการเรียนการสอนได้
1. ช่วยให้เกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมองภาพในองค์รวม 2. ช่วยให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้มาผสมผสานสัมพันธ์กันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และนำไปใช้ในชีวิตได้ 3. เป็นการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง สามารถปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมได้ 4. เป็นการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต 5. เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้แบบประชาธิปไตย (สนอง ชินฉะคร. 2543: 53)	3. ความกว้างขวางของการบูรณาการหลักสูตรเข้าด้วยกัน อาจทำให้ผู้เรียนขาดความรู้ลึกซึ้งในการเรียนรู้ได้ครบทั้งสามพิสัยของการเรียนรู้ เพราะถ้าผู้สอนไม่เอาใจใส่ทุ่มเทให้แก่การบูรณาการเรียนการสอนแล้ว ผู้เรียนอาจมองไม่เห็นถึงความสัมพันธ์ของเนื้อหา หรือวิชาการต่างๆ ได้ตามที่ผู้สอนต้องการ 4. สภาพการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมักจะกำหนดเวลาที่ตายตัวแน่นอน เช่น เวลา 50 นาที หรือ 1 ชั่วโมง อาจจะไม่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน (สนอง ชินฉะคร. 2543: 53)
1. ช่วยให้เกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมองภาพได้ 2. นำความรู้ที่ได้มาผสมผสานสัมพันธ์กัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ 3. เป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและคุณธรรม 4. เพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต 5. ส่งเสริมการเรียนรู้แบบประชาธิปไตย (สนธิ มหาโยธี. 2544: ออนไลน์)	2. บูรณาการเป็นสิ่งที่กระทำได้ยาก เพราะโครงสร้าง การบริหาร และดำเนินงาน ของโรงเรียน ยังไม่เอื้อที่จะให้ครูมาร่วมคิดร่วมวางแผนการสอนด้วยกัน 2. ในระดับมัธยมศึกษาค่อนข้างมีปัญหาและอุปสรรคมากเนื่องจากครูแต่ละคนถนัดสอนวิชาเดียวจะสอนบูรณาการรูปแบบสอดแทรกก็มีปัญหา เนื่องจากไม่มีความมั่นใจในเนื้อหาวิชาอื่นเพียงพอ และการจัดทำตารางสอน โปรแกรม การเรียนของนักเรียนก็แยกจากกัน ผู้รับผิดชอบเป็นรายคน รายวิชาไป (วิเศษ ชิดวงศ์. 2544: ออนไลน์)

ตาราง 3(ต่อ)

ข้อดี	ข้อจำกัด
1. เป็นนวัตกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชาที่เรียนกับวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง ทำให้เป็นผู้ที่มีทักษะกว้างไกล จิตใจไม่คับแคบ 2. ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ได้กว้างขวางหลากหลายรูปแบบ 3. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องตรงตามความสนใจและความเป็นจริง 4. ส่งเสริมให้เกิดทักษะและความสามารถในการแก้ปัญหาทั้งผู้เรียนและผู้สอน รวมทั้งยังส่งเสริมการค้นคว้าวิจัย (นิคม อุตะมะ. 2544: ออนไลน์)	1. การสอนแบบบูรณาการ ควรพิจารณาตามความเหมาะสมของระดับวุฒิภาวะและธรรมชาติของวิชาเนื้อหาในบางเรื่องที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในเชิงหลักการที่ลึกซึ้ง ครูผู้สอนก็อาจเลือกใช้หรือปรับวิธีการให้เหมาะสมตามสสารนั้น ๆ 2. ควรกำหนดจุดประสงค์ในการสอนที่แน่นอนว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ใดบ้างในการจัดการเรียนรู้ 3. ควรสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรม คุณลักษณะที่ต้องการเน้นให้กับผู้เรียนทุกครั้ง เช่น ความขยัน ความซื่อสัตย์ ความอดทน เป็นต้น
1. ช่วยให้เกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transfer of Learning) ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาในลักษณะองค์ประกอบรวม/ภาพรวมมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชาและลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาในแต่ละวิชา 2. ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยผสมผสานสาระความรู้ต่าง ๆ คุณธรรม ค่านิยม และลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนอย่างไม่จำกัด เพราะผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ 3. ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยส่งเสริมกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (การจัดการเรียนแบบบูรณาการโดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. ม.ป.ป.: ออนไลน์)	4. ควรใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย เช่น การอภิปราย การทำงานกลุ่ม การฝึกให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ เป็นการพัฒนาความคิดในระดับสูงต่อไป 5. ควรจัดสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนให้สร้างความสนใจ 6. ครูผู้สอนควรสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนเพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย และสามารถเรียนได้อย่างมีความสุข (วิศาล เครือคล้าย; และกิตติชัย สุทธาสิโนบล. 2546: 6-7)

ตาราง 3(ต่อ)

ข้อดี	ข้อจำกัด
1. เป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้กระตือรือร้นมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน 2. เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมทำงานกลุ่มด้วยตนเอง 3. เป็นการเรียนรู้ที่เน้นการจัดประสบการณ์ตรงให้แก่ผู้เรียน 4. เป็นการเรียนรู้ที่ได้มีการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึก กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก และสร้างความมั่นใจแก่ผู้เรียน 5. เป็นการเรียนรู้ที่ปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม และจริยธรรมที่ถูกต้อง (บุรุษย์ ศิริมหาสาคร. 2546: ออนไลน์)	1. การบูรณาการเป็นเพียงเทคนิคการจัดการเรียนการสอนวิธีหนึ่งที่เหมาะสำหรับลักษณะเฉพาะของธรรมชาติแต่ละวิชาที่สามารถนำมาบูรณาการได้ การนำไปใช้จึงไม่สามารถใช้ได้ทุกกรณี ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องบูรณาการทุกครั้ง และบูรณาการทุกวิชา บางวิชาสอนแยกอาจจะได้ผลดีกว่า 2. การบูรณาการอาจทำให้ผู้เรียนขาดความแม่นยำในเนื้อหาและหลักการ 3. การบูรณาการโดยไม่คำนึงถึงความสอดคล้องกลมกลืนของธรรมชาติแต่ละวิชาและความเป็นเอกภาพ ของจุดประสงค์การเรียนรู้ อาจทำให้การจัดการเรียนการสอนสับสนและหลงทางได้ (วิชา ครูปิติ. ม.ป.ป.: ออนไลน์)
1. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมีลักษณะการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรอบรู้ คิดได้กว้างขวางหลายด้าน และรู้จักการผสมผสานความรู้และทักษะต่าง ๆ เกิดประสบการณ์พร้อมที่จะนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิต 2. การจัดเนื้อหาวิชาหรือความรู้ต่าง ๆ นั้น อยู่ในลักษณะเหมือนชีวิตจริง เชื่อมต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี 3. ผู้เรียนได้ฝึกทักษะด้านต่าง ๆ เกิดความสนุกสนาน สามารถปลูกฝังค่านิยมที่พึงปรารถนา ได้ฝึกให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ 4. การสอนแบบบูรณาการข้ามวิชาหรือระหว่างวิชาจะลดการสอนที่ซ้ำซ้อน ประหยัดเวลา ลดภาระงานของผู้เรียน โดยผู้สอนทุกคนที่สอนในรายวิชาที่มีเนื้อหาเช่นเดียวกันมาร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันได้ เสริมสร้างความรู้ (สุคนธ์ สินธพานนท์; และคณะ. 2545: 133-134)	1. ต้องคำนึงเสมอว่าผู้เรียนสำคัญกว่าเนื้อหา การพัฒนาผู้เรียนจำเป็นต้องใช้เวลา การบูรณาการจึงเป็นการหลอมรวมบุคลิกภาพของผู้เรียนให้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา 2. การปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละหน่วยควรใช้เวลาต่อเนื่องกันอาจเป็น 1-2 สัปดาห์ หรือข้ามวันจะดีกว่าที่ต้องให้เสร็จในเวลาอันสั้น 3. คำนึงถึงความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนเป็นเกณฑ์ กิจกรรมควรเป็นปัญหาในชีวิตจริง 4. ควรใช้กระบวนการกลุ่มโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (สุคนธ์ สินธพานนท์; และคณะ. 2545: 133-134)

จากการพิจารณาข้อดีของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในข้างต้น สรุปสาระสำคัญได้ว่า การบูรณาการเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดผลดีต่อนักเรียนโดยตรง ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันได้และทำให้นักเรียนนำความรู้ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป ข้อจำกัดของการบูรณาการข้างต้นสรุปสาระสำคัญได้ว่าบูรณาการเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีความยากและซับซ้อนในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เนื่องจากการนำเอาหลาย ๆ วิชามาผสมผสานกันอาจก่อให้เกิดความสับสนของเนื้อหาที่ทำการบูรณาการได้ อีกทั้งสภาพเนื้อหาของแต่ละวิชาอาจมีความเหมาะสมกับวิธีการที่แตกต่างกันไป และการร่วมกันสอนของครูหลายคน ก็อาจเกิดปัญหาในเรื่องการบริหารและการดำเนินการสอน ทั้งนี้เนื่องจากตัวครูผู้สอนและระบบของโรงเรียนที่ไม่เอื้อต่อการที่ครูจะมาทำงานร่วมกันเป็นคณะ

การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงการเรียนรู้ และผสมผสานเนื้อหาวิชา สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันทำให้การศึกษามีคุณค่ามากขึ้น เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมาย เข้าใจลักษณะความเป็นไปของสังคมตามสภาพที่เป็นจริง การเลือกบูรณาการทางการสอนจะช่วยฝึกให้ผู้เรียนรู้จักนำความรู้ไปผสมผสานกัน ฝึกให้รู้จักใช้เหตุผลและนำไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน การจัดการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ทั้งในด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 23 ที่เน้นบูรณาการความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแบบสอดแทรกโดยครูผู้สอนคนเดียว จัดการเรียนรู้โดยใช้สาระทัศนศิลป์เป็นแกนและบูรณาการระหว่างวิชาต่าง ๆ คือ สาระคณิตศาสตร์ สาระวิทยาศาสตร์ สาระภาษาไทย และสาระสังคม ซึ่งเป็นแนวนโยบายของโรงเรียนที่ให้ครูผู้สอนพัฒนาการเรียนการสอนให้เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงทั้งเนื้อหาสาระความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง ชุมชน โดยใช้เนื้อหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องว่าวไทยหลักสี่ และเชื่อมโยงกับกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ เช่น การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิดและกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ ไปแสวงหาความรู้ความจริงจากหัวข้อที่กำหนดและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสาระทัศนศิลป์ โดยมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการบูรณาการทั้งหมด 4 ขั้นตอน คือ นำเข้าสู่บทเรียน ปฏิบัติการ กิจกรรมสรุป และประเมินผลตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

3.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

พรนิภา สมาเอ้ม ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการสอนแบบบูรณาการตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กับตามแนวคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบบูรณาการตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กับตามแนวคู่มือครูมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 (พรนิภา สมาเอ้ม. 2545: บทคัดย่อ)

ควรคิด วามะพันธ์ ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการสอนบูรณาการแบบสอดแทรกเรื่องสมุนไพรร ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับการสอนบูรณาการแบบสอดแทรก กับการสอนแบบปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับการสอนบูรณาการแบบสอดแทรก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ควรคิด วามะพันธ์. 2547: 75-76)

จุฬารัตน์ ต่อหิรัญพทุทธิ ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (จุฬารัตน์ ต่อหิรัญพทุทธิ. 2551: บทคัดย่อ)

รุ่งระวี ดิษฐเจริญ ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนโสตศึกษา จากการสอนโดยการสอบแบบบูรณาการด้วยวิธีการเล่านิทานโดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวในช่วงเวลาก่อนและหลังการสอน จากการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่ได้รับการเรียนศิลปะโดยการสอบแบบบูรณาการด้วยวิธีการเล่านิทาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังได้รับการสอนสูงกว่าก่อนการได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติที่ระดับ .05 นั่นคือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่ได้เรียนศิลปะโดยการสอบแบบบูรณาการด้วยวิธีการเล่านิทานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ (รุ่งระวี ดิษฐเจริญ. 2549: 105)

สมบัติ แสงทองคำสุก ได้ทำวิจัยการพัฒนารูปแบบการสอนวิชาคณิตศาสตร์แบบบูรณาการเชิงเนื้อหาเพื่อส่งเสริมทักษะการเชื่อมโยง ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการสอนวิชาคณิตศาสตร์แบบบูรณาการเชิงเนื้อหา เพื่อส่งเสริมทักษะการเชื่อมโยงเรื่องอนุพันธ์และฟังก์ชัน มีประสิทธิภาพตาม

เกณฑ์ 80/80 และเมื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนวิชาคณิตศาสตร์แบบบูรณาการเชิงเนื้อหาเพื่อส่งเสริมทักษะการเชื่อมโยงเรื่องอนุพันธ์และฟังก์ชัน หลังได้รับการสอนสูงกว่าก่อนได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (สมบัติ แสงทองคำสุก. 2545: 97)

การสอนแบบบูรณาการ (Integration) เป็นการสอนที่ทำให้นักเรียนได้วางแผนทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง โดยครูเป็นที่ปรึกษา ซึ่งในต่างประเทศจะนิยมกันมาก ได้มีผู้ทำการวิจัยการสอนที่มีลักษณะคล้ายๆ กับการสอนแบบบูรณาการ คือ การสอนแบบให้นักเรียนวางแผนทำกิจกรรมด้วยตนเอง โดยครูเป็นเพียงที่ปรึกษาให้นักเรียนเท่านั้น ได้แก่ ไชแมนสกายและแมทธิวส์ ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบผลการสอน 2 แบบ พฤติกรรมของนักเรียนเกรด 5 คือ การสอนโดยให้นักเรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง และการสอนโดยครูเป็นผู้กำหนดกิจกรรมแก่นักเรียน โดยนักเรียนทั้งสองกลุ่มได้อุปกรณ์การทดลอง ความสะดวกสบายในการเรียนเหมือนกัน ต่างกันที่พฤติกรรมของครูเป็นระบบแนะนำทางกับไม่แนะนำทาง ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบไม่แนะนำทางแสดงให้เห็นพฤติกรรมที่มีแนวโน้ม มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีทักษะในการคิดสืบสวนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบครูแนะนำทาง (รุ่งระวี ดิษฐเจริญ. 2549: 34-35)

จากเอกสารงานวิจัยในประเทศสรุปได้ว่า การสอนแบบบูรณาการแบบสอดแทรกโดยครูคนเดียวนั้นเป็นการเรียนการสอนที่มุ่งให้นักเรียนเรียนรู้เนื้อหาวิชาด้วยตนเอง โดยครูเป็นเพียงผู้คอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำ การเรียนจะบังเกิดผลดีได้สามารถที่จะพัฒนานักเรียนได้หลายด้าน ทั้งในด้านการเรียน ด้านของความคิดสร้างสรรค์ ด้านเจตคติ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งครูจะมีบทบาทที่สำคัญในการสอนแบบบูรณาการ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่สามารถจะพัฒนาและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ ได้มากมาย

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

4.1 ความเป็นมาและกระบวนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง เป็นรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของพจนา ทรัพย์สมาน ศึกษาในเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 พจนา ทรัพย์สมาน ได้กล่าวถึงการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ในฐานะที่ทำหน้าที่เป็นศึกษานิเทศก์ เพื่อช่วยเหลือครูผู้สอนให้จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

ช่วงปีพ.ศ. 2540 พบว่าปัญหาของครูผู้สอนคือการออกแบบการจัดการเรียนรู้เองไม่ได้ เพราะวิเคราะห์ไม่ออกว่าเป้าหมายของการเรียนรู้ต้องการให้ผู้เรียนเป็นอย่างไร ผู้เรียนควรมีกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไร จึงจะเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย จากการศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครูผู้สอนให้มีทักษะการจัดการเรียนรู้ สามารถจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องให้ครูผู้สอนได้ฝึกออกแบบการจัดการเรียนรู้และมีหลักการในการจัดกิจกรรม

ในปีพ.ศ. 2540 - 2544 ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสังเคราะห์ขั้นตอน วิธีการ แนวทาง การจัดการเรียนรู้ขั้นใหม่ที่สามารถตอบสนองความต้องการและแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ได้จริง ให้ครูผู้สอนได้ศึกษา ทดลองออกแบบการเรียนรู้นำไปใช้ได้จริง ปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้พบแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ดีมีประสิทธิภาพช่วยให้การจัดการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีการพัฒนารอบด้านใช้ชื่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นว่า “การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง”

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้มีขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

1. ศึกษาความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบแนวทางการสอนของครู พบว่ารูปแบบการสอนที่ครูต้องการต้องง่ายไม่เป็นภาระในเตรียมการสอนมาก มีประสิทธิภาพ สามารถใช้ในการสอนได้กับเนื้อหาและ ผู้เรียนที่มีความหลากหลาย และทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของหลักสูตร
2. กำหนดวัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอน ศึกษาปัญหาความต้องการของครูผู้สอนและประมวล ประสิทธิภาพจากการพัฒนาการสอน ศึกษาจากเอกสารตำรา งานวิจัยต่างๆ ผู้รายงานเชื่อมั่นว่า รูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพ สามารถแก้ปัญหาการสอนคือรูปแบบการสอนที่นักเรียนเป็นเจ้าของ การเรียนรู้ที่แท้จริงเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง เน้นการฝึกหัดพัฒนาวิธีการเรียนรู้ มากกว่าเป็นการ สอนเพื่อบอกความรู้ กำหนดวัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการคิดปฏิบัติ จจริง แสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง มีความสุขและภาคภูมิใจในตนเอง
3. สร้างและพัฒนารูปแบบการสอน มีขั้นตอนโดยย่อดังนี้
 - 3.1 ขั้นสร้างความตระหนักในปัญหา ครูได้วิเคราะห์ปัญหาการสอน
 - 3.2 ขั้นเสนอร่างรูปแบบการสอน เสนอแนวทางการแก้ปัญหาการสอนซึ่งเป็นร่างรูปแบบการสอนให้กับ ครูที่สนใจได้ศึกษาพัฒนาร่วมกัน โดยมีแนวทางการสอนให้ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้จากการคิด ปฏิบัติจริง มีการบันทึกข้อมูลการเรียนรู้และจัดทำผลงาน เพื่อรายงานผลการเรียนรู้
 - 3.3 ขั้นปรับปรุงรูปแบบการสอน นิเทศติดตามช่วยเหลือดูแลร่วมแก้ปัญหาการสอนกับครู ปรับปรุง พัฒนารูปแบบการสอนอย่างต่อเนื่อง จนได้รอบความคิดในการกำหนดขั้นตอนการสอน 5 ขั้น และใช้ชื่อรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นว่า “การสอนให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง”
 - 3.4 ขั้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ นำเสนอรูปแบบการสอนให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองต่อ ผู้เชี่ยวชาญสาขาต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้สอน ศึกษานิเทศก์ และนักวิชาการ การศึกษาเพื่อประเมินความเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข

4. การทดลองใช้โดยครูผู้สอน หลังจากที่ได้ปรับปรุงพัฒนารูปแบบการสอนจนเชื่อว่าเป็นรูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพแล้ว ได้ประชาสัมพันธ์และนิเทศให้ครูผู้สอนที่สนใจได้ศึกษาเรียนรู้และนำรูปแบบการสอนให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองไปใช้ในเนื้อหาต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายมากขึ้น (พจนา ทรัพย์สมาน. 2550: 9 - 14)

จากความเป็นมาของการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนและเป็นการพัฒนาร่วมกันระหว่างครูผู้สอน ศิษยานุศิษย์ และนักวิชาการการศึกษาที่มุ่งมั่นที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อนครูให้ดียิ่งขึ้นและพัฒนาเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นเจ้าของการเรียนรู้ที่แท้จริงสอดคล้องตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

4.2 ความหมายและความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองมีจุดเน้นสำคัญคือการให้ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้สร้างความรู้ของตนเอง เป็นแนวทางจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มีการพัฒนารอบด้านตามจุดประสงค์ของหลักสูตรทั้งผู้เรียนและผู้สอนมีความสุขและภาคภูมิใจในตนเอง พจนา ทรัพย์สมาน กล่าวถึงความหมายการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองว่า

หมายถึง การที่ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้สร้างความรู้ของตนเองจากการคิดและปฏิบัติจริงตามลำดับขั้น เพื่อวิเคราะห์ความสำคัญจำเป็นของสิ่งที่จะเรียนรู้ วางแผนกำหนดขอบเขตวิธีการเรียนรู้ ลงมือเรียนรู้ตามแผน นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการเรียนรู้ วิเคราะห์อภิปรายสรุปความรู้ ข้อคิด แนวทางการปฏิบัติ จัดทำผลงานรายงานผลการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ของตนในรูปแบบต่างๆ ตามความถนัดความสนใจ (พจนา ทรัพย์สมาน. 2550: 2-3)

วิโรจน์ วัฒนานิมิตกุล กล่าวว่า การแสวงหาความรู้ หมายถึงการแสดงออกของผู้เรียนในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยการกำหนดประเด็นค้นคว้า การคาดเดาผล การเลือกวิธีการในการค้นคว้าและดำเนินการได้อย่างเหมาะสม รวมถึงการวิเคราะห์และสรุปผลการค้นคว้าที่ได้มาจากการเรียนรู้ (จงจิตร เลิศวัฒนาพร. 2551: 35; อ้างอิงจาก วิโรจน์ วัฒนานิมิตกุล. 2540: 17)

ศิริพร หงษ์พันธุ์ กล่าวว่า การแสวงหาความรู้ หมายถึง การที่นักเรียนมีนิสัยในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง รู้จักใช้ความรู้ในเรื่องนั้นๆ รู้จักสรุปให้คำอธิบายจากการหาความรู้และความสามารถเข้าใจหลักการต่างๆ พร้อมทั้งประเมินผลความรู้ความเข้าใจ และการใช้ความคิด หลักการนั้นเป็นสิ่งจำเป็นของการเรียนรู้ (ศิริพร หงษ์พันธุ์. 2542: 8)

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองหมายถึงการ แสดงออกของผู้เรียนในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองและสามารถสร้างความรู้ใหม่เพิ่มเติม จาก การคิด ศึกษา ทดลอง ค้นคว้าและปฏิบัติด้วยตนเองเชื่อมสัมพันธ์กับความรู้เดิมที่มีอยู่ ทำการศึกษา จากแหล่งความรู้ต่างๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน ตามความสนใจหรือความต้องการของตนเอง โดยมี วิธีการค้นคว้าหาความรู้จากการกำหนดปัญหาในการสืบค้นความรู้ การวางแผนการเรียนรู้ในการ ค้นหาคำตอบ การดำเนินการค้นหาคำตอบตามแผนที่กำหนดไว้ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการค้นหาคำตอบ การบันทึกจัดเก็บและสรุปผลจากการค้นหาคำตอบเป็นชิ้นงาน โดยมีครูผู้สอนเป็นที่ปรึกษา คอยให้คำแนะนำและสามารถขอความช่วยเหลือจากครูผู้สอนหรือบุคคลอื่นได้

ด้านความสำคัญของการให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองนั้น สิบปนนท์ เกตุทัต และวัฒนาพร ระวังบุทช์ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหา และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ดังนี้

ความสำคัญของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง มีความสุขและภาคภูมิใจในตนเองสอดคล้องกับ ความเชื่อว่าทุกคนมีศักยภาพในการเรียนรู้และการเรียนรู้มีใช้ถูกสอนอยู่ตลอดเวลาควรให้ผู้เรียนได้ ใช้กระบวนการเรียนรู้ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการซักถาม พุจฉาและคำตอบเหตุการณ์การเรียนรู้เป็น กระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล บุคคลเป็นผู้สร้างความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็น กับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิมเกิดเป็นโครงสร้างทางปัญญาในแต่ละบุคคล (พจนา ทรัพย์สมาน. 2550: 9-14; อ้างอิงจากสิบปนนท์ เกตุทัต. 2541: ไม่ปรากฏเลขหน้า และวัฒนาพร ระวังบุทช์. 2540: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองนั้นสอดคล้องกับการจัด การศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 ที่กำหนดแนวทางการ จัด การศึกษาโดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถและพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญ ที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติเต็มตามศักยภาพ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้คือ

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจความถนัดของผู้เรียน
2. ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. การจัดการเรียนผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมค่านิยมที่พึงปรารถนาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยบริการประเภทต่างๆ
6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (พจนานุกรมศัพท์พหุภาษา, 2550: 14; อ้างอิงจาก คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวพระราชบัญญัติทางการศึกษาแห่งชาติ ครูผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทตนเองจากหน้าที่เป็นผู้สอน ผู้ให้ความรู้ จัดการสอนโดยใช้ตนเองเป็นแหล่งเรียนรู้ สอนเน้นเนื้อหา ยึดตำราและแบบฝึกหัดเป็นหลักมาเป็นบทบาทของผู้อำนวยความสะดวก ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์จริง ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์นำความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาด้วยกิจกรรมที่หลากหลายตามความถนัด ความสนใจ ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน ใฝ่รู้ เกิดคุณธรรมค่านิยมที่พึงปรารถนาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (พจนานุกรมศัพท์พหุภาษา, 2550: 4)

ดังนั้นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางดังกล่าวจึงเป็นหน้าที่โดยตรงของครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องศึกษาเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะการปฏิบัติ สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้หรือส่งเสริมการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการคิดปฏิบัติจริงเพื่อค้นพบความรู้ด้วยตนเองเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง มีการพัฒนารอบด้าน มีความสุขและภาคภูมิใจในตนเองตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

4.3 หลักการทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

การเรียนรู้ที่ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองยึดหลักการสอนตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism) และทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences) ซึ่งที่มาของทฤษฎีแนวคิดสำคัญและการนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนนั้น ทิศนา ขัมมณีและสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติได้เสนอแนะไว้ ดังนี้

1. ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

ที่มาของทฤษฎี

วิกตอร์สกี (Vygotsky) นักจิตวิทยาชาวรัสเซีย และเปียเจต์ (Piaget) เป็น นักทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มพุทธินิยม (Cognitivism) ให้ความสนใจศึกษาเรื่องพัฒนาการทางเชาว์ปัญญา กระบวนการรู้คิดหรือกระบวนการทางปัญญา ซึ่งกระบวนการรู้คิด หมายถึงกระบวนการของสมองในการปรับเปลี่ยนลด ตัดทอน ขยาย จัดเก็บ และใช้ข้อมูลที่รับเข้ามาทางประสาทสัมผัส การบอกความหมาย ของสิ่งที่รับรู้ ความหมายของสิ่งเดียวกันสำหรับแต่ละคนย่อมต่างกันตามประสบการณ์ แนวคิดดังกล่าวเป็นรากฐานสำคัญของทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

แนวคิดสำคัญ

ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองให้ความสำคัญของกระบวนการและวิธีการของบุคคลในการสร้างความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์ เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นเรื่องเฉพาะตัวการตีความหมายของสิ่งที่เรียนรู้เป็นไปตามประสบการณ์เดิม ความเชื่อ ความสนใจ ภูมิหลัง ฯลฯ การสร้างความรู้เป็นกระบวนการทั้งทางด้านสติปัญญาและสังคม

การประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนการนำทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน สามารถทำได้ดังนี้

1. ผลการเรียนรู้มุ่งเน้นที่กระบวนการสร้างความรู้ ผู้เรียนต้องฝึกฝน การสร้างความรู้ด้วยตนเอง
2. เป้าหมายการเรียนรู้เปลี่ยนจากการถ่ายทอดสาระความรู้ที่ตายตัวเป็นการเรียนวิธีการเรียนรู้
3. ผู้เรียนต้องเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้จัดกระทำ ศึกษาสำรวจ ลองผิดลองถูกจนเกิดเป็นความรู้ ความเข้าใจ
4. ให้ผู้เรียนได้ใช้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อการร่วมมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างความรู้ร่วมกัน
5. ผู้เรียนเป็นผู้เลือกสิ่งที่ต้องการเรียน ตั้งกฎระเบียบ รับผิดชอบและแก้ปัญหาการเรียนของตนเอง
6. ครูเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้ การสอนเปลี่ยนจากการให้ความรู้เป็นการให้ผู้เรียนสร้างความรู้
7. การประเมินผลการเรียนการสอนใช้วิธีการที่หลากหลาย และมีความยืดหยุ่น

2. ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism)

ที่มาของทฤษฎี

ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเปียเจต์ เช่นเดียวกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เพเพอร์ท (Papert) แห่งสถาบันเทคโนโลยี แมทซาชูเซต เป็นผู้พัฒนาขึ้น

แนวคิดสำคัญ

การเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างพลังความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน หากผู้เรียนมีโอกาสได้สร้างความคิด และนำความคิดของตนเองไปสร้างสรรค์ชิ้นงานโดยอาศัยสื่อ และเทคโนโลยีที่เหมาะสม จะทำให้เห็นความคิดนั้นออกเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เมื่อผู้เรียนสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้นมา ก็หมายถึงการสร้างความรู้ขึ้นในตนเองนั่นเอง ความรู้ที่ผู้เรียนสร้างขึ้นนี้ จะมีความหมายต่อผู้เรียนอยู่คงทนไม่ลืมได้ง่าย สามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดของตนได้ดี และเป็นฐานสามารถสร้างความรู้ใหม่ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด การประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน

ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงานมีจุดเน้นที่การใช้สื่อเทคโนโลยี วัสดุ อุปกรณ์ที่เหมาะสมในการให้ผู้เรียนสร้างสาระการเรียนรู้และผลงานต่างๆ ด้วยตนเองในบรรยากาศที่มีทางเลือกที่หลากหลาย ตามความถนัด ความสนใจ ผู้เรียนที่มีวัยความถนัด ความสามารถและประสบการณ์แตกต่างกันได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการสร้างสรรค์ความรู้และผลงานและพัฒนาทักษะทางสังคมภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตรและมีความสุข

3. ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences)

ที่มาของทฤษฎี

การ์ดเนอร์ (Gardner) เขียนหนังสือชื่อ “Frames of Mind : The Theory of Multiple Intelligences” เสนอแนวคิดเรื่องเชาว์ปัญญาในมิติที่แตกต่างจากเดิมที่มองเชาว์ปัญญา ที่มีใช้แค่ความสามารถด้านภาษาหรือคณิตศาสตร์แต่เป็นความสามารถด้านต่าง ๆ 8 ด้าน เป็นที่ยอมรับและได้รับความสนใจจากนักการศึกษาอย่างกว้างขวาง

แนวคิดสำคัญ

เชาว์ปัญญาหมายถึงความสามารถในการแก้ปัญหาในสภาพแวดล้อมต่างๆ หรือการสร้างสรรค์ผลงานต่างๆ ความสามารถของบุคคลมีอย่างน้อย 8 ประการ บุคคลทุกคนมีความสามารถทุกด้าน แต่มีอยู่ในระดับไม่เท่ากัน และมักจะมีความสามารถอย่างน้อย 1 ด้านเด่นกว่าด้านอื่น (น้อยคนที่จะไม่มีความสามารถด้านใดเด่น แต่มีความสามารถสูงทุกด้าน)

นอกจากนี้ยังพบว่า บุคคลต้องใช้ ความสามารถทุกด้านในการดำรงชีวิตด้วยและความสามารถนั้น ไม่ได้แยกจากกัน แต่มีความเกี่ยวพันกัน ความสามารถแต่ละด้านจะถูกควบคุมด้วยสมอง

การประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน

1. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายส่งเสริมเชาว์ปัญญารอบด้านไม่เน้นเพียงด้านใดด้านหนึ่ง
2. จัดกิจกรรมตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมพัฒนาการในแต่ละด้านที่แตกต่างตามความเหมาะสม

3. ให้ผู้เรียนใช้ความสามารถที่แตกต่างหลากหลายให้เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข
4. ประเมินความสามารถของผู้เรียนด้วยสถานการณ์ที่ต้องใช้ความสามารถหลายด้านในการแก้ปัญหา (พจนานุกรมศัพท์พหุปัญญา. 2550: 5-8; อ้างอิงจาก ทิศนา ขัมมมณี. 2545: ไม่ปรากฏเลขหน้า และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

สรุปได้ว่าการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งยึดหลักการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีดังกล่าวซึ่งทฤษฎีการสอนทั้ง 3 ทฤษฎีนั้นจัดเป็นแนวทางการเรียนรู้ร่วมสมัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาและการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันรวมทั้งเป็นทฤษฎีการสอนที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542

4.4 ลักษณะสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

ลักษณะสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง มีลักษณะสำคัญกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1. ยึดหลักการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism)

และทฤษฎีพหุปัญญา(Theory of Multiple Intelligences)

2. กำหนดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน

รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองมีขั้นตอนให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการคิดและปฏิบัติจริงตามลำดับขั้น 5 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 จุดประกายความสนใจ เป็นกิจกรรมสร้างความรู้สึกอยากรู้ อยากเห็น ทำให้ผู้เรียน

เห็นคุณค่าความสำคัญและประโยชน์ของสิ่งที่จะเรียน

ขั้นที่ 2 วางแผนการเรียนรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้วางแผนการเรียนรู้ของตนเอง โดยร่วมกันกำหนด

ขอบเขต แนวทาง วิธีการเรียนรู้ ประเด็นเนื้อหาหาย่อย แนวทางการบันทึกและสรุปผลการเรียนรู้ พร้อมทั้งจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้

ขั้นที่ 3 ลงมือเรียนรู้ตามแผน เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ลงมือศึกษาค้นคว้า ศึกษารวบรวมข้อมูล ศึกษาปัญหา ตามแผนที่วางไว้ เพื่อแสวงหาและค้นพบความรู้ ข้อแนวคิดทางการปฏิบัติด้วยตนเอง

ขั้นที่ 4 นำเสนอข้อมูลการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้นำข้อมูลข้อค้นพบที่ได้จากการเรียนรู้มาร่วมกันวิเคราะห์อภิปรายเปรียบเทียบ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ ประเมินค่า สรุปความคิดรวบยอด คุณค่าความสำคัญ แนวทางปฏิบัติในชีวิตประจำวันและสรุปขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 5 จัดทำชิ้นงานเพื่อรายงานผลการเรียนรู้ ข้อค้นพบ ข้อสรุปที่ได้จากการเรียนรู้มานำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ ตามความสนใจ พร้อมทั้งบอกขั้นตอนวิธีการเรียนรู้ แสดงความรู้สึกรู้สึกต่อผลงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินซึ่งกันและกัน รวมทั้งวางแผนการต่อยอดการเรียนรู้ตามความสนใจ

3. กำหนดแนวทางการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และจัดสภาพบรรยากาศการเรียนรู้ ดังนี้

1) กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละแผนที่ยึดการพัฒนาผู้เรียนรอบด้านทั้งด้านความรู้ ความคิด เจตคติ และทักษะกระบวนการ

2) การกำหนดเนื้อหาการสอนเป็นหัวเรื่องใหญ่ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเป็นผู้กำหนดรายการเนื้อหาโดยตามความถนัดความสนใจด้วยตนเอง

3) การกำหนดเวลาการสอน ให้เพียงพอที่ผู้เรียนจะมีกระบวนการคิดการปฏิบัติตลอดแนวทาง เพื่อแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

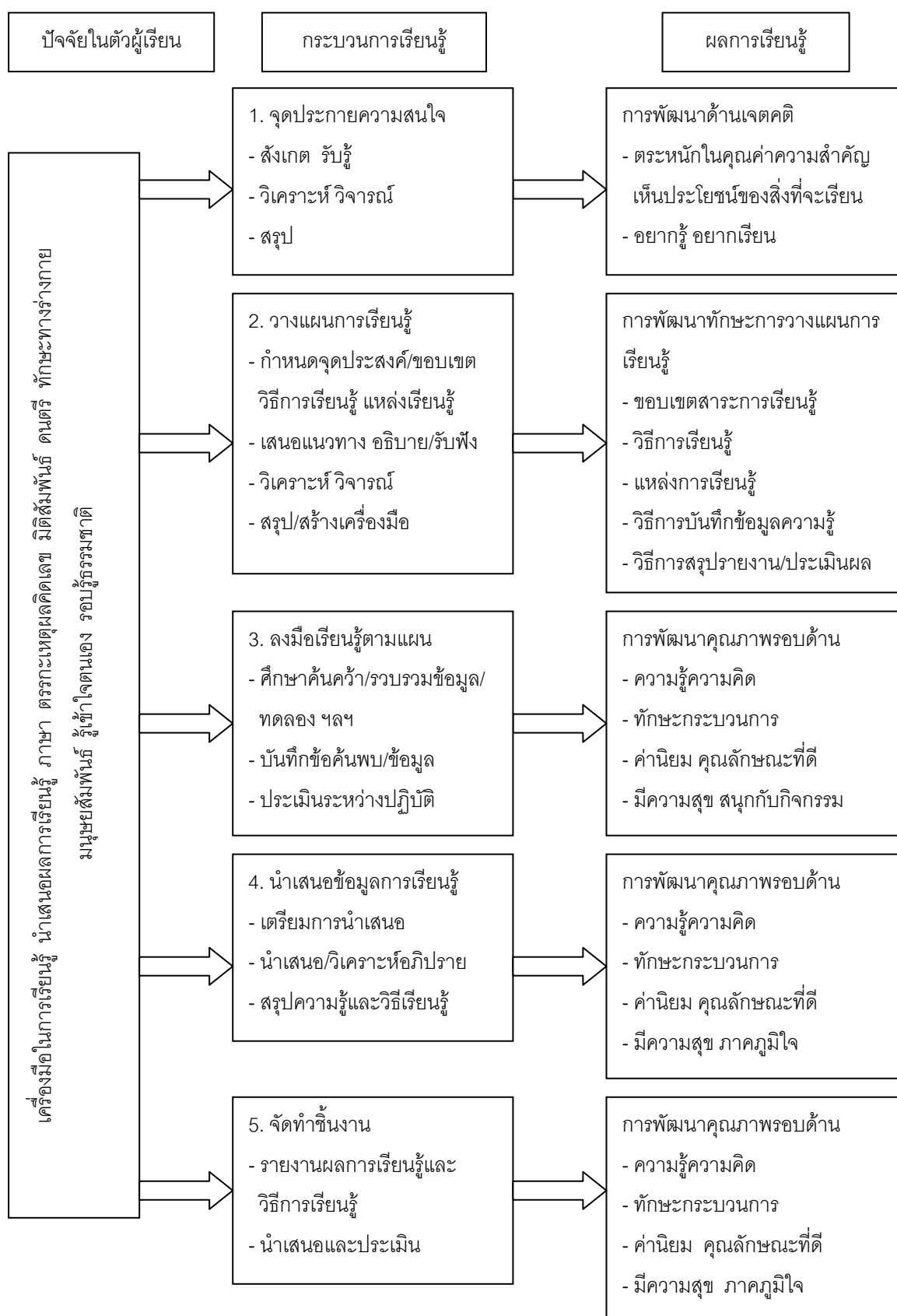
4) ให้โอกาสผู้เรียนเลือกนำกระบวนการเรียนรู้ และวิธีเรียนรู้ที่หลากหลายมาใช้ตามความเหมาะสม วิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดความสนใจของตนเองมาใช้ที่เหมาะสม โดยมีครูทำหน้าที่ใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ จำแนก เปรียบเทียบ ประเมิน จัดลำดับเพื่อตัดสินใจเลือกกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมที่สุดสำหรับตนเอง

5) การส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความสามารถรอบด้านตามทฤษฎีพหุปัญญา เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และนำเสนอผลการเรียนรู้ของตน ทฤษฎีพหุปัญญาเป็นทฤษฎีที่เสนอแนวคิดเรื่องความสามารถรอบด้านของบุคคล และการใช้ความสามารถรอบด้านเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

6) การกำหนดบทบาทของครูจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่กำหนดบทบาทให้ครูผู้สอนไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้ แต่ให้เป็นผู้ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการคิดปฏิบัติจริงตามลำดับขั้นเพื่อแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง มีความสุขและภาคภูมิใจในตนเอง

7) การกำหนดวิธีการประเมินผลตามสภาพจริง การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาความสามารถรอบด้านของผู้เรียน ทั้งความรู้ ความคิด เจตคติ ทักษะกระบวนการและการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การประเมินจึงต้องใช้การประเมินอย่างต่อเนื่องด้วยเครื่องมือและวิธีการประเมินที่หลากหลายตามหลักการของการประเมินตามสภาพจริง (พจนา ทรัพย์สมาน. 2550: 16-22)

เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงลักษณะสำคัญรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้และค้นพบความรู้ด้วยตนเองของพจนา ทรัพย์สมานได้เสนอภาพดังภาพประกอบที่ 3 ดังนี้

ภาพประกอบ 3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

(พจนา ทวีพย์สมาน. 2551: ออนไลน์)

การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองมีจุดเน้นที่สำคัญอยู่ คือการที่ทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความรู้สึกรักอยากรู้อยากเรียนและเป็นเจ้าของการเรียนรู้ที่แท้จริง มีโอกาสได้วางแผนการเรียนรู้เอง กำหนดขอบเขตแนวทางการเรียนรู้ของตนเอง ลงมือเรียนรู้ตามแผนและควบคุมกำกับกับการเรียนรู้ของตนเอง นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเรียนรู้มาวิเคราะห์หรืออภิปรายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ สรุปความรู้ของตนเอง แล้วจัดทำชิ้นงานเพื่อรายงานผลการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ตามความสนใจ โดยใช้ทฤษฎีพหุปัญญาเป็นกรใช้ความสามารถรอบด้านเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ โดยครูใช้การตั้งคำถามและจัดกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและปฏิบัติตามลำดับขั้นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.5 หลักการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง มีกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องคิดและปฏิบัติจริงหลายขั้นตอนกว่าจะจบกระบวนการเรียนรู้ตลอดแนว การนำแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองไปใช้ให้เกิดผลตามเป้าหมายนั้น พจนา ทรัพย์สมาน ได้กล่าวถึงหลักการปฏิบัติดังนี้คือ

1. เคารพศักดิ์ศรีและความเป็นมนุษย์ของผู้เรียน ศรัทธาและเชื่อมั่นว่าผู้เรียนทุกคนเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ทุกคนมีความสามารถ ใฝ่ดีและปรารถนาความสุข ความสำเร็จในชีวิต
2. ตระหนักว่าผู้สอนไม่ใช่ผู้บอกความรู้ แต่เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ จัดเตรียมกิจกรรมช่วยเหลือดูแลให้ความสะดวก และให้คำปรึกษาแนะนำในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้
3. การพัฒนาผู้เรียนมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรอบด้านให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขโดยการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้มุ่งมั่นพัฒนาความสามารถรอบด้านให้กับผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ ความคิด คุณธรรม ค่านิยม ทักษะกระบวนการและการปฏิบัติในชีวิตประจำวันโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะหลอมรวมบูรณาการ
4. การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาสาระย่อย ในการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อให้การเรียนรู้สอดคล้องกับความจำเป็นในชีวิตประจำวันของผู้เรียนและท้องถิ่น
5. การกำหนดเวลาเรียนแต่ละแผนที่เหมาะสมให้ผู้เรียนมีเวลาเพียงพอที่จะใช้กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติตลอดแนวเพื่อแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองและสามารถจัดเวลาในการสอนได้ตรงตามตารางสอนปกติ
6. การสร้างความรู้สึกรักอยากรู้อยากเรียนให้กับผู้เรียน เป็นก้าวแรกของการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ ความสนใจใคร่รู้ในสิ่งที่เรียนทำให้การจัดการเรียนรู้ประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์
7. ผู้เรียนเป็นเจ้าของกระบวนการเรียนรู้ที่แท้จริง มีสิทธิที่จะตัดสินใจ กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ และวิธีการเรียนรู้

8. ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถมีจุดเด่นเฉพาะตัว ผู้สอนต้องค้นให้พบและช่วยให้ผู้เรียนนำจุดเด่นและความสามารถของผู้เรียนมาใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสประสบความสำเร็จในการเรียนรู้
9. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการเรียนรู้มานำเสนอเพื่อวิเคราะห์ อภิปราย วิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง เพื่อจำแนก เปรียบเทียบ จัดลำดับ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ ฯลฯ ทำให้สามารถสรุปและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง
10. การให้ผู้เรียนนำความรู้ ข้อค้นพบมานำเสนอจัดทำชิ้นงานในรูปแบบต่าง ๆ ตามความถนัดความสนใจทำให้ความรู้ความคิดของผู้เรียนเป็นรูปธรรมชัดเจน เป็นความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความคิดให้ผู้อื่นเข้าใจช่วยทำให้ผู้เรียนภาคภูมิใจในความสำเร็จของตนเองมากยิ่งขึ้น
11. การใช้สื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างสาระความรู้และผลงานต่างๆ ด้วยตนเองได้ดี
12. การใช้กระบวนการกลุ่มในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมคิดร่วมทำช่วยให้มีความรู้ความคิดกว้างขวางหลากหลายยิ่งขึ้นรวมทั้งมีการพัฒนาในทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางภาษา ทักษะด้านการรู้จักเข้าใจตนเอง เป็นต้น
13. การจัดกลุ่มเรียนที่มีความถนัด ความสามารถและประสบการณ์แตกต่างกันได้เรียนรู้และปฏิบัติงานร่วมกันจะเอื้อให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานและความรู้และช่วยให้การเรียนรู้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย
14. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ทราบความสำเร็จและพัฒนาที่แท้จริงของผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ความคิด คุณธรรม ค่านิยม ทักษะการปฏิบัติและการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ต้องประเมินอย่างต่อเนื่องด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย
15. การนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงพัฒนาศักยภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคล รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพที่ควรจะเป็นมีการพัฒนารอบด้านเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุขในที่สุด (พจนา ทรัพย์สมาน. 2550: 23-25)

สรุปได้ว่าหลักการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องคิดและปฏิบัติจริงหลายขั้นตอนจนจบกระบวนการเรียนรู้ตลอดแนวเพื่อให้เกิดผลตามเป้าหมายการเรียนรู้ ผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดว่าผู้สอนไม่ใช่ผู้บอกความรู้ แต่เป็นผู้ช่วยเหลือดูแลสนับสนุนการเรียนรู้ จัดเตรียมกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ โดยเคารพศักดิ์ศรีและความเป็นมนุษย์ของผู้เรียน และเชื่อมั่นว่าผู้เรียนทุกคนเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ เริ่มจากการสร้างความรู้สึกรักอยากรู้อยากเรียนให้กับผู้เรียน ค้นหาความสามารถของผู้เรียนเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ และทำชิ้นงานจากการศึกษาค้นพบในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจ จนเกิดการพัฒนาคูณภาพรอบด้านเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข

4.6 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง พจนานุกรม ได้แบ่งขั้นตอนการเรียนรู้ออกเป็น 5 ขั้นตอนแต่ละขั้นมีรายละเอียดเกี่ยวกับจุดประสงค์วิธีการจัดกิจกรรม การใช้คำถามช่วยให้ผู้เรียนคิดและปฏิบัติกิจกรรมตามลำดับขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นจุดประกายความสนใจ

การจุดประกายความสนใจเพื่อสร้างความตระหนักในความสำคัญจำเป็นของสิ่งที่จะเรียน เป็นความพยายามที่ผู้สอนทำให้ผู้เรียนเกิดความกระหายใคร่รู้ในสิ่งที่จะเรียน ผู้สอนต้องไม่ใช้วิธีการบอกตรงหรือชี้นำความคิดของผู้เรียนให้มีความคิดเห็นคล้อยตามควรพยายามให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงมีข้อมูลมาร่วมกันสังเกตรับรู้ วิเคราะห์ อภิปราย วิพากษ์วิจารณ์และสรุปร่วมกัน การนำเสนอประสบการณ์หรือข้อมูลอาจใช้ข่าว กรณีตัวอย่าง เหตุการณ์จริง เพลง เกม รูปภาพ แผนผัง แผนภูมิ ฯลฯ ที่มีเนื้อหารสาระประเด็นที่สอดคล้องกับสิ่งที่เรียนมาเป็นสื่อให้ผู้เรียนได้สังเกต รับรู้ คิดวิเคราะห์ วิเคราะห์และสรุปร่วมกัน โดยผู้สอนใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนมีกระบวนการคิดตามลำดับขั้น และจัดกิจกรรมให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการคิดและอภิปรายอย่างกว้างขวางเพื่อสรุป ตัดสินใจที่จะเรียนร่วมกันอย่างมีเหตุผล

ขั้นที่ 2 ขั้นวางแผนการเรียนรู้

เป็นการระดมความคิดเพื่อกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และแผนการเรียนรู้ที่เหมาะสมร่วมกัน โดยมีกิจกรรมให้ผู้เรียนร่วมกันกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ของตนให้ชัดเจนว่าต้องการเรียนรู้เรื่องนั้น ๆ เพื่ออะไร มีขอบเขตแค่ไหน และเสนอแนวทางการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่ต้องการ ตามความถนัด ความสนใจ อธิบายบาย รับฟังเหตุผล วิเคราะห์ วิเคราะห์และตัดสินใจเลือกกำหนดขอบเขตการเรียนรู้ ประเด็นสาระซึ่งเป็นรายการเนื้อหาย่อยที่ผู้สนใจเรียนและเกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะเรียน เลือกวิธีการแสวงหาความรู้ กำหนดแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตน วิธีการบันทึกความรู้ตามความถนัด ความสนใจ เลือกวิธีการประเมินและรายงานผลการเรียนรู้ในรูปแบบที่ตนชอบ พร้อมทั้งจัดเตรียมเครื่องมือการเรียนรู้ตามแผนที่วางไว้ การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยฝึกให้ผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีเป้าหมายมีโอกาสได้เลือกที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่เขาสนใจ เห็นคุณค่า ประโยชน์ ความสำคัญและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือเรียนรู้ตามแผน

เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนร่วมกันลงมือเรียนรู้ตามแผนที่วางไว้ด้วยการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลหรือศึกษาทดลองตามขั้นตอนวิธีการที่กำหนดแล้วบันทึกข้อค้นพบ ข้อมูล ผลการทดลอง กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการทำงาน ข้อจำกัด ปัญหาอุปสรรคที่พบ ประเมินและปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่องขั้นตอนนี้จัดเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพราะเป็นขั้นตอนการปฏิบัติจริงหลังจากที่ผู้เรียนได้ร่วมกันคิดวางแผนเตรียมการมาแล้วเป็นอย่างดี

ขั้นที่ 4 นำเสนอข้อมูลสรุปความรู้

เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนนำข้อมูล ข้อค้นพบ ที่ได้จากการเรียนรู้ของตนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้อง หรือหาข้อมูลเพิ่มเติมกรณีที่เป็น แล้วนำเสนอต่อสมาชิกในกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่เพื่ออภิปราย วิเคราะห์ เปรียบเทียบ จำแนกรายละเอียด วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย หาเหตุผล เชื่อมโยงความสัมพันธ์ กำหนดคุณค่าความสำคัญ เรียบเรียงสรุปเป็นความคิดรวบยอด ความรู้ แนวคิด ข้อปฏิบัติที่เหมาะสม ที่สุดด้วยตนเอง

ขั้นที่ 5 จัดทำชิ้นงาน

เป็นการเรียบเรียง นำเสนอ สรุปความรู้ ข้อค้นพบของผู้เรียนให้เป็นรูปธรรมในรูปแบบต่าง ๆ ตามความสนใจและแผนที่วางไว้ เช่น รายงาน แผนภาพ แผนภูมิ หนังสือเล่มเล็ก หนังสือแผ่นเดียว แผ่นพับ ฯลฯ รวมทั้งประเมินผลการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้จากนั้นนำเสนอผลงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกัน (พจนา ทรัพย์สมาน. 2550: 25-35)

สรุปจากขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ทั้งหมดที่กล่าวมา เป็นขั้นตอนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ที่แท้จริง ปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน โดยมีครูผู้สอนคอยเฝ้าอำนวยความสะดวก เป็นที่ปรึกษาในขั้นตอนการสอนทุกขั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาทุก ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้และนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา ในวิชา ศิลปะศึกษา โดยศึกษาขั้นตอนการสอนให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ต้องการเพื่อให้ เกิดขึ้นผลการเรียนรู้กับนักเรียนให้มากที่สุด ผู้วิจัยใช้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่ได้พัฒนารูปแบบการ สอนของ พจนา ทรัพย์สมาน มาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

4.7 การประเมินผลการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

การเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนา ความรู้ความคิด ทักษะกระบวนการ เจตคติ คุณธรรมค่านิยมและการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน พจนา ทรัพย์สมาน ได้เสนอแนวทางการวัดประเมินผลความสำเร็จจากการแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วย ตนเองของผู้เรียนดังนี้คือ

1. การประเมินพฤติกรรมด้านความรู้ความคิด ใช้การทดสอบ การตรวจผลงาน การสอบถาม การสัมภาษณ์
2. การประเมินพฤติกรรมด้านค่านิยมคุณธรรม ใช้การสังเกตการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การสอบถาม การสอบวัดเจตคติ การสัมภาษณ์ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้อง
3. การประเมินพฤติกรรมด้านทักษะกระบวนการต่าง ๆ ใช้แบบทดสอบอัตนัย การทดสอบภาคปฏิบัติ แบบทดสอบสถานการณ์ การสังเกตการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การสอบถาม การสัมภาษณ์ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้อง

4. การประเมินพฤติกรรมด้านทักษะการปฏิบัติ ใช้การสังเกตการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การสอบถาม การสัมภาษณ์ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้อง นอกจากนั้นอาจใช้รูปแบบการประเมินตามสภาพจริงโดยใช้แฟ้มสะสมงาน (พจนานุกรม ทรัพย์สมาน. 2550: 80)

กล่าวโดยสรุปแล้วการประเมินผลการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ควรเป็นรูปแบบการประเมินตามสภาพจริงเพราะจะทำให้ทราบความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน ซึ่งขั้นตอนสุดท้ายของการเรียนรู้ด้วยวิธีการนี้ผู้เรียนจะต้องสร้างสรรค์ชิ้นงานจากการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ตามความถนัดความสนใจเพื่อรายงานผลการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ การนำผลงานของผู้เรียนมาใช้ประโยชน์ในการตัดสินประเมินผลการเรียนจึงเป็นแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนดังนั้นการประเมินผลที่ดีจึงควรใช้เครื่องมือและวิธีการวัดประเมินผลที่หลากหลาย เหมาะกับจุดประสงค์ของการวัดประเมิน วุฒิกวาระ วัยของผู้เรียน และวัดประเมินอย่างต่อเนื่องจากตัวผู้เรียนเอง เพื่อน ครู ผู้ปกครอง คนใกล้ชิดกับผู้เรียน

4.8 ลักษณะสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง เริ่มต้นที่ครูผู้สอนทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความรู้สึกอยากรู้อยากเรียน เห็นคุณค่าความสำคัญของสิ่งที่เรียน ใช้คำถามกระตุ้นและช่วยเหลือดูแลให้ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้ สร้างความรู้ของตนเองด้วยการวางแผนการเรียนรู้ ควบคุมกำกับกับการเรียนรู้ตามแผน นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเรียนรู้มาวิเคราะห์ อภิปรายสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง แล้วจัดทำชิ้นงานรายงานผลการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ตามความสนใจ

ดังนั้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง มีการพัฒนารอบด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง พจนานุกรม ทรัพย์สมาน ได้เสนอลักษณะสำคัญการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ดังนี้ คือ

1. ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ของตนเอง 5 ขั้นตอน คือ
 - ขั้นที่ 1 จุดประกายความสนใจ เพื่อสร้างความรู้สึกลอยลื่นอยากเรียน
 - ขั้นที่ 2 วางแผนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนวางแผนกำหนดขอบเขตแนวทางการเรียนรู้ของตนเอง
 - ขั้นที่ 3 ลงมือเรียนรู้ตามแผนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
 - ขั้นที่ 4 นำเสนอข้อมูลการเรียนรู้ เพื่อวิเคราะห์ อภิปรายความรู้ร่วมกัน
 - ขั้นที่ 5 จัดทำชิ้นงานเพื่อรายงานผลการเรียนรู้ให้เป็นรูปธรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินผลงานของกันและกันรวมทั้งต่อยอดการเรียนรู้ตามความสนใจ

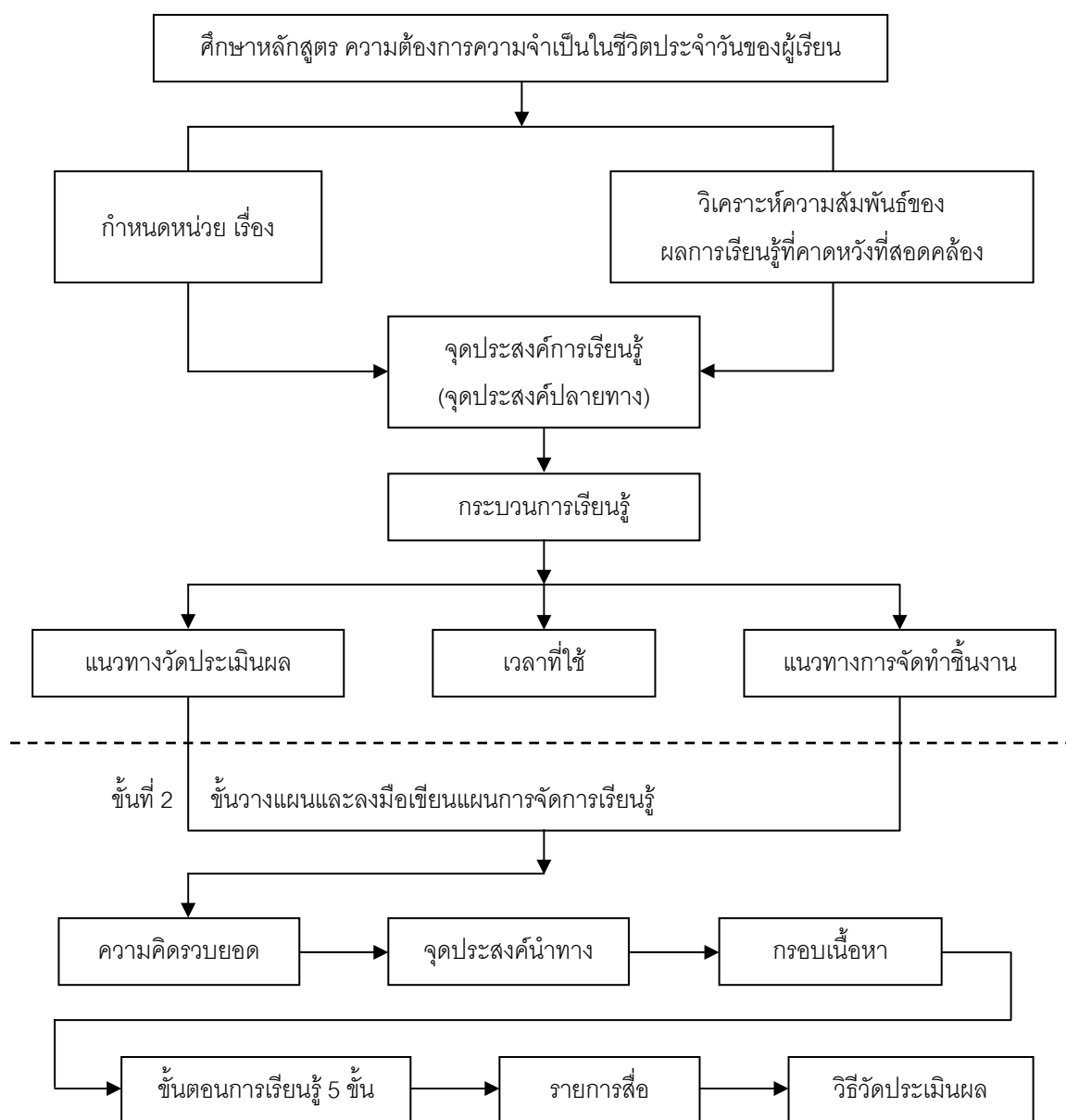
2. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาความสามารถรอบด้านให้กับผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ความคิด เจตคติ ทักษะกระบวนการ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรอบด้าน
3. กำหนดเนื้อหาการเรียนรู้เป็นหัวเรื่องประเด็นใหญ่ ๆ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเป็นผู้กำหนดประเด็นเนื้อหา ย่อยด้วยตนเอง
4. กำหนดเวลาในการเรียนรู้เพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนมีเวลาคิดปฏิบัติจริงตามลำดับขั้นเพื่อแสวงหา และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
5. เปิดกว้างให้ผู้เรียนเลือกใช้กระบวนการเรียนรู้หรือวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความเหมาะสมกับ จุดประสงค์ เนื้อหา ความถนัด ความสนใจและข้อจำกัดส่วนบุคคล
6. ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความสามารถรอบด้านตามทฤษฎีพหุปัญญาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และ นำเสนอผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสบความสำเร็จในการ เรียนรู้ มีความสุขและภาคภูมิใจในตนเอง
7. เปลี่ยนบทบาทของครูผู้สอนจากผู้ถ่ายทอดความรู้ เป็นช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ที่แท้จริง
8. ใช้วิธีการประเมินด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้ทราบความสำเร็จและพัฒนาที่ แท้จริงของผู้เรียน (พจนา ทรัพย์สमान. 2550: 172-173)

การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง เป็นการคิดหาวิธีการและเตรียมการไว้ล่วงหน้าอย่างรอบคอบ เพื่อช่วยเหลือให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ ด้วยการแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ ต้องการ พจนา ทรัพย์สमान ได้เสนอวิธีการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและ ค้นพบความรู้ด้วยตนเองโดยเสนอเป็นขั้นตอนใหญ่ๆ ได้ 2 ขั้นตอน ดังนี้คือ

- ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผนการจัดการเรียนรู้ตลอดหลักสูตร หมายถึง การวางแผนกำหนดรายการเนื้อหาสาระ ที่จะเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ (จุดประสงค์ปลายทาง) กำหนดแนวทางการใช้กระบวนการเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผลและเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งมองความเชื่อมโยงสัมพันธ์ ของเวลาเรียนตลอดหลักสูตรกับตารางสอนและวัน เดือน ปีตามปฏิทิน
- ขั้นที่ 2 ขั้นวางแผนและลงมือเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การวางแผนกำหนดรายละเอียด ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละเนื้อหาสาระโดยนำข้อมูลจากการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ตลอดหลักสูตรมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดความคิดรวบยอด จุดประสงค์นำทาง กรอบเนื้อหา ขั้นตอนการเรียนรู้ รายการสื่อแหล่งการเรียนรู้ วิธีการวัดผลประเมินผลและนำข้อมูลทั้งหมดมาเขียน แผนการจัดการเรียนรู้ (พจนา ทรัพย์สमान. 2550: 174)

เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 ขั้นตอน พจนา ทรัพย์สमान ได้เสนอภาพความสัมพันธ์เชื่อมโยงของขั้นตอนการวางแผนการเรียนรู้ตลอดหลักสูตร และวางแผนรวมทั้งลงมือเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ดังภาพประกอบ 4

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผนการจัดการเรียนรู้ตลอดหลักสูตร

ภาพประกอบ 4 การเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง (พจนา ทรัพย์สमान.

2550: 175)

จากภาพประกอบ 4 เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงของขั้นตอนการวางแผนการเรียนรู้ตลอดหลักสูตร การวางแผนและลงมือเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจุดเน้นของการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองเป็นแผนที่เน้นกระบวนการ ด้วยการนำขั้นตอนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง มาหลอมรวมบูรณาการกับกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ เนื้อหาวิชา และความถนัดความสนใจของผู้เรียนกำหนดกำหนดเป็นกิจกรรมให้ผู้เรียนแสดงบทบาทในการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ของตนเอง เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง มีความสุขและภาคภูมิใจในตนเอง

4.9 ประโยชน์และคุณค่าที่ได้รับจากการให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ที่แท้จริง เป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผ่านกระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ จนเกิดเป็นความรู้ใหม่ของผู้เรียน กิจกรรมดังกล่าวย่อมจะมีคุณค่าต่อผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน

พจนา ททรัพย์สมาน กล่าวถึงประโยชน์และคุณค่าที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนในการเรียนรู้ด้วยวิธีการคิดและปฏิบัติจริงเพื่อแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง มีผลดีต่อผู้เรียนดังนี้

1. การแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองเกิดจากการคิดและปฏิบัติจริงตามลำดับขั้นโดยผู้เรียนเป็นผู้วิเคราะห์คุณค่าความสำคัญของสิ่งที่จะเรียนรู้ วางแผนกำหนดขอบเขต แนวทางการเรียนรู้ของตนเอง ลงมือเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลายตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสค้นพบศักยภาพที่แท้จริงของตัวรู้จักและเข้าใจตนเองมากยิ่งขึ้น
2. การเรียนรู้จากการคิดและปฏิบัติจริงเพื่อแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนได้รับข้อมูลความรู้จากประสบการณ์ตรงแล้วใช้กระบวนการคิดเชื่อมโยงสรุปสิ่งที่เรียนรู้และทำชิ้นงานนำเสนอความรู้และกระบวนการเรียนรู้ของตนได้เป็นรูปธรรม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง รู้เข้าใจในสิ่งที่เรียน สามารถพูดได้ อธิบายได้ชัดเจน เห็นคุณค่าความสำคัญมีทักษะในการปฏิบัติ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้เนื้อหาอื่นๆ และใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้
3. มีโอกาสได้ฝึกทักษะกระบวนการต่างๆ ด้วยการเรียนรู้จากการคิด ปฏิบัติจริงตามลำดับขั้น เพื่อวางแผนการเรียนรู้ ลงมือเรียนรู้ตามแผน นำเสนอข้อมูลการเรียนรู้ วิเคราะห์ อภิปรายสรุปความรู้ ประเมินและปรับปรุงข้อมูลการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ จัดทำรายงานผลการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทำให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการด้านต่างๆ ทั้งกระบวนการคิดและกระบวนการปฏิบัติ คิดเป็น ทำได้ แก้ปัญหาเป็น สามารถนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ในการเรียนและแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

4. การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสเป็นเจ้าของกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง คิดและปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อแสวงหาค้นพบและสร้างสรรค์ความรู้ของตนทำให้ผู้เรียนรู้สึกมีคุณค่าได้รับการยอมรับมีความสุขและเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง
5. การที่ผู้เรียนถูกให้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง ด้วยการคิดและทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างต่อเนื่อง มีผลต่อการพัฒนาลักษณะนิสัยที่พึงปรารถนาที่เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น มีความรับผิดชอบ ขยันอดทน และทำงานร่วมกันด้วยระบบกลุ่มทำให้ผู้เรียนมีทักษะทางสังคม ทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขได้ทั้งผลงานและความรู้สึกที่ดีต่อกัน (พจนา ทรัพย์สมาน. 2550: 36-37)

สรุปได้ว่าประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้จากการคิดและปฏิบัติจริงตามลำดับขั้นเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ของตนเองนั้น ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสค้นพบศักยภาพที่แท้จริงของตนเองและเข้าใจตนเองมากยิ่งขึ้น การเรียนรู้จากการคิดและปฏิบัติจริงเพื่อแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนได้รับข้อมูลความรู้จากประสบการณ์ตรงแล้วใช้กระบวนการคิดเชื่อมโยงสรุปสิ่งที่เรียนรู้และทำขึ้นงานเห็นคุณค่าความสำคัญในการปฏิบัติ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้เนื้อหาอื่นๆ และใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

ในด้านคุณค่าที่เกิดกับครูผู้สอนนั้น พจนา ทรัพย์สมาน กล่าวว่า การเป็นครูที่เข้าถึงปรัชญาและเป้าหมายสูงสุดของการศึกษา คือ การพัฒนาการศึกษาคือการสร้างปัญญา แก้ปัญหาและพัฒนาสังคมในด้านต่างๆ ประโยชน์ที่ครูผู้สอนจะได้รับจากการทำหน้าที่ครูได้สมบูรณ์ มีดังนี้

1. มีโอกาสได้พัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้ ความคิด จิตใจ ทักษะกระบวนการ เพราะการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ครูผู้สอนไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่ถ่ายทอดความรู้แต่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ของตนเองได้ ด้วยจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาวิชาที่แตกต่างกัน และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน ทำให้ครูผู้สอนต้องศึกษาเรียนรู้และและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถออกแบบและวางแผนการจัดการเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิด ปฏิบัติจริงได้เหมาะสมกับธรรมชาติของเนื้อหาวิชา วิชา ความสนใจ ความสามารถของผู้เรียนลงมือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สังเกตและประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนและปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ย่อมมีผลทำให้ครูผู้สอนพัฒนาทั้งความรู้และความคิด เจตคติและทักษะกระบวนการตามลำดับ
2. การทำหน้าที่จัดการเรียนรู้ได้สมบูรณ์เป็นปรากฏผลอย่างชัดเจนว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง มีพัฒนาการรอบด้าน ครูผู้สอนจะรู้สึกว่าตนเองประสบความสำเร็จในวิชาชีพครู มีความสุขและภาคภูมิใจในตนเอง รักและศรัทธาในอาชีพครู รักเด็ก รักโรงเรียน มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อผู้เรียนและโรงเรียนมากขึ้น

3. การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนคิดและปฏิบัติจริงจนสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้เรียน ยึดหลักการเชื่อมั่นว่าทุกคนเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ผู้เรียนมีหน้าที่ต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนมีใช้ผู้บอกความรู้แต่เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย มีกิจกรรมการคิดและปฏิบัติกับเพื่อนๆ มีการเสริมแรงเพื่อสนับสนุนและให้กำลังใจก่อให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีลักษณะกัลยาณมิตร ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นไว้วางใจ รักเคารพ ศรัทธาครูผู้สอนมากขึ้น พร้อมทั้งจะเรียนรู้และร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การจัดการเรียนรู้ดียิ่งขึ้น
4. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง มีพัฒนาการรอบด้าน เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ครูผู้สอนนับว่ามีส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์วงจรสังคมไทยให้เจริญก้าวหน้า และน่าจะได้ชื่อว่ามีคุณูปการต่อประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง เพราะการพัฒนาคนคือการพัฒนาชาติ
5. ครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่จัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ จะมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ เพราะการพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่การสอนจากแบบเดิมที่ครูผู้สอนใช้ตนเองเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิดและปฏิบัติจริงจนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นการพัฒนาการสอนที่สอดคล้องกับแนวดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรฐานระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จุฬหามาย และมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และแนวนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้ของหน่วยงานทุกระดับ (พจนา ทรัพย์สมาน. 2550: 38-40)

ด้านเงื่อนไขความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ครูควรใช้กิจกรรมและคำถามกระตุ้นการคิดการปฏิบัติของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาและค้นพบความรู้ใหม่ด้วยตนเอง มีความสุขและภาคภูมิใจในตนเอง โดยสภาพบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เสริมแรงให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข พจนา ทรัพย์สมาน กล่าวถึงลักษณะของครูดังต่อไปนี้

1. ครูผู้สอนมีทักษะการจัดกิจกรรม สามารถสร้างความรู้สึกรักอยากรู้ อยากเรียน ความรู้สึกรักอยากเป็นเจ้าของการเรียนรู้ ความสำนึกรับผิดชอบต่อการเรียน จัดกิจกรรมช่วยให้ผู้เรียนสามารถแสวงหา ค้นพบ และสร้างสรรค์ความรู้ของตนได้ด้วยตนเอง
2. ครูผู้สอนมีทักษะการใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวางแผน คิดแก้ปัญหา คิดวิเคราะห์ จำแนก เชื่อมโยงความสัมพันธ์ สร้างข้อสรุป กำหนดเป็นหลักการ ข้อคิดแนวทางการปฏิบัติ จัดทำผลงานเพื่อนำเสนอความรู้และวิธีการเรียนรู้
3. จัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีทางเลือกหลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเนื้อหาสาระ แหล่งการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ตามความสนใจ เพื่อจะได้มีแรงจูงใจในการคิดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้

4. ครูผู้สอนมีทักษะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สามารถเลือกใช้เครื่องมือและวิธีการประเมินที่หลากหลาย เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด ทำให้ทราบความสำเร็จและพัฒนาการที่แท้จริงของผู้เรียน
5. บรรยายาการของความร่วมมืออันจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนได้ใช้ความถนัดความสามารถ และประสบการณ์ที่แตกต่างกันเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้การเรียนรู้ประสบความสำเร็จและส่งเสริมพัฒนาทักษะทางสังคมให้ผู้เรียน (พจนา ทรัพย์สมาน. 2550: 40-41)

จากการนำเสนอลักษณะสำคัญแนวทางของการจัดการเรียนรู้ คุณค่า ประโยชน์ และเงื่อนไขความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง จะเห็นได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง จะมีส่วนช่วยในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้เป็นรูปธรรม สามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริงและช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้น การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้และค้นพบความรู้ด้วยตนเองเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสอดคล้องตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการคิด ปฏิบัติจริงเพื่อค้นพบความรู้ด้วยตนเองเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง มีการพัฒนารอบด้าน มีความสุข และภาคภูมิใจในตนเองตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองมีจุดเน้นที่สำคัญอยู่คือการที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนเรื่องราวไทยหลักสี่ ด้วยความรู้สึกรักอยากรู้อยากเรียนและเป็นเจ้าของการเรียนรู้ที่แท้จริง มีโอกาสได้วางแผนการเรียนรู้เอง กำหนดขอบเขตแนวทางการเรียนรู้ของตนเอง ลงมือเรียนรู้ตามแผนและควบคุมกำกับกับการเรียนรู้ของตนเอง นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเรียนรู้มาวิเคราะห์อภิปรายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ สรุปความรู้ของตนเอง แล้วจัดทำชิ้นงานเพื่อรายงานผลการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ตามความสนใจ โดยจัดกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและปฏิบัติตามลำดับขั้นเพื่อให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยในการเรียนรู้ในตัวผู้เรียนกับขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้และผลการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องราวไทยหลักสี่

ผู้วิจัยได้ใช้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนารูปแบบการสอนของ พจนา ทรัพย์สมาน มาใช้ในการวิจัยโดยมีขั้นที่ 1 จุดประกายความสนใจ ขั้นที่ 2 วางแผนการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 ลงมือเรียนรู้ตามแผน ขั้นที่ 5 จัดทำชิ้นงานเพื่อรายงานผลการเรียนรู้ ขั้นที่ 4 นำเสนอข้อมูลการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ควรเป็นรูปแบบการประเมินตามสภาพจริงสอดคล้องกับแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้

4.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

ดี สูงสว่าง ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมความสามารถและเจตคติในการแสวงหาความรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนแล้วปรากฏว่า นักเรียนมีความสามารถในการแสวงหาความรู้มากกว่าอ่านที่จะใช้กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหลังจากที่ใช้กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนนักเรียนมีเจตคติต่อการแสวงหาความรู้อยู่ในระดับดี (ดี สูงสว่าง. 2546: 4)

รุจิรัตน์ รุ่งหัวไผ่ ศึกษาความสามารถในการทำโครงงานคณิตศาสตร์ ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการจัดกิจกรรมโครงงานคณิตศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมโครงงานคณิตศาสตร์มีผลต่อความสามารถในการทำโครงงานคณิตศาสตร์ ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในระดับดี โดยมีความสามารถในการทำโครงงานคณิตศาสตร์ ร้อยละ 86.50 ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 87.00 และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ร้อยละ 74.36 การจัดกิจกรรมโครงงานคณิตศาสตร์ส่งผลให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีพัฒนาการด้านความสามารถในการทำโครงงานคณิตศาสตร์ ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ สูงขึ้น โดยภายหลังการจัดกิจกรรมโครงงานคณิตศาสตร์ระยะที่ 2 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในแต่ละด้านสูงกว่าระยะที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (รุจิรัตน์ รุ่งหัวไผ่. 2549: บทคัดย่อ)

ดลยา แดงสมบุญณ์ ศึกษาผลการพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมการแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองประกอบการประเมินตามสภาพจริง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองประกอบการประเมินตามสภาพจริง มีคะแนนการคิดวิเคราะห์เฉลี่ยในแต่ละด้าน ได้แก่ด้านการจำแนก ด้านการจัดหมวดหมู่ ด้านการสรุปอ้างอิง ด้านการประยุกต์ใช้ และด้านการคาดการณ์ สูงขึ้น และหลังการใช้กิจกรรมการแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองประกอบการประเมินตามสภาพจริง พบว่านักเรียนมีการคิดวิเคราะห์รายด้านรวมทุกด้าน สูงกว่าก่อนใช้กิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ดลยา แดงสมบุญณ์. 2550: บทคัดย่อ)

จงจิตร เลิศวัฒนาพร ศึกษาการพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกิจกรรมโครงงานภาษาอังกฤษประกอบการประเมินตามสภาพจริง ผลการวิจัยพบว่าหลังจากการจัดกิจกรรมโครงงานภาษาอังกฤษประกอบการประเมินตามสภาพจริง พบว่านักเรียนมีทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองในแต่ละด้านสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมโครงงานภาษาอังกฤษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 การจัดกิจกรรมโครงงานภาษาอังกฤษประกอบการประเมินตามสภาพจริง พิจารณาจากค่าเฉลี่ยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีพัฒนาการด้านทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองสูงขึ้น จากก่อนการปฏิบัติกิจกรรมและหลังจากการปฏิบัติกิจกรรมโครงงานภาษาอังกฤษรอบที่ 1 รอบที่ 2 (จงจิตร เลิศวัฒนาพร. 2551: บทคัดย่อ)

อัญชลี ไสยวรรณ ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนทักษะการคิดแสวงหาความรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่าการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนทักษะการคิดแสวงหาความรู้สำหรับเด็กปฐมวัยมีทักษะการคิดแสวงหาความรู้หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะการคิดแสวงหาความรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ โดยการสนทนากับเด็กปฐมวัยจำนวน 92 คน พบว่า หลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ในระดับมาก (อัญชลี ไสยวรรณ. 2548: บทคัดย่อ)

จากเอกสารงานวิจัยสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองนั้นสามารถที่จะพัฒนานักเรียนได้หลายด้าน ทั้งในด้านการเรียนการพัฒนาผู้เรียนด้านความรู้ พฤติกรรมผู้เรียนด้านกระบวนการความคิดรวบยอดหลักการเหตุผลวิธีการด้านทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะ เช่น ด้านทักษะกระบวนการแสวงหาความรู้ การรายงานผลการศึกษาค้นคว้า ความตระหนักในความสำคัญของการเรียนรู้ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะกระบวนการกลุ่ม ความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งครูจะมีบทบาทที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สามารถจะพัฒนาและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ ได้มากมาย

ตาราง 4 ตารางการเปรียบเทียบขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้
โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

แบบที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ	แบบที่ 2 การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหา และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
คือกระบวนการสอนที่เชื่อมโยงผสมผสานโครง สร้างสาระการเรียนรู้ ให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้มีประสบการณ์ กว้างขวางขึ้น พร้อมทั้งจะนำมวลความรู้ที่ได้ไปใช้ให้ เกิดประโยชน์ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมมีดังนี้	คือการใช้ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้สร้างความรู้ ของตนเองจากการคิดและปฏิบัติจริงตามลำดับขั้น เพื่อ วิเคราะห์ความสำคัญจำเป็นของสิ่งที่จะเรียนรู้ วางแผน กำหนดขอบเขตวิธีการเรียนรู้ ลงมือเรียนรู้ตามแผนนำ เสนอข้อมูลที่ได้จากการเรียนรู้ วิเคราะห์ อภิปราย สรุป ความรู้ ข้อคิดแนวทางปฏิบัติ จัดทำผลงานรายงานผล การเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ของตนในรูปแบบต่างๆ ตาม ความถนัดความสนใจ ซึ่งมีขั้นตอนในการสอน 5 ขั้นตอน ดังนี้
1. ขั้นนำ เป็นขั้นตอนที่ครูสร้างความสนใจหรือนำทางให้นักเรียน ตระหนักถึงปัญหาที่นักเรียนประสบอยู่ ครูอาจมีวิธีเริ่ม หน่วยได้หลายวิธี เช่น การจัดกิจกรรมที่ครูให้นักเรียน ดูรูปภาพ แผนที่ เทป เพลง สไลด์ เป็นต้น และซักถาม ในเรื่องของประสบการณ์เดิมจากสื่อทั้งหลาย <u>บทบาทของครู</u> คือครูควรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย <u>บทบาทนักเรียน</u> คือนักเรียนควรวิเคราะห์ และสังเกต จากกิจกรรมที่ครูจัดให้	ขั้นที่ 1 จุดประกายความสนใจ เป็นกิจกรรมสร้างความรู้สึกรอยากรู้อยากเห็นทำให้ผู้เรียน เห็นคุณค่าความสำคัญและประโยชน์ของสิ่งที่เรียน <u>บทบาทของครู</u> คือครูผู้สอนควรใช้คำถามที่กระตุ้นให้ ผู้เรียนมีกระบวนการคิดตามลำดับขั้นและจัดกิจกรรมให้ ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการคิดและอภิปรายผล <u>บทบาทนักเรียน</u> คือนักเรียนร่วมกันใช้สติปัญญา คิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผลที่ถูกต้องด้วยตนเอง

ตาราง 4 (ต่อ)

แบบที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ	แบบที่ 2 การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
2 ขั้นปฏิบัติการ เป็นขั้นที่นักเรียนตั้งจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหาและตกลงใจเลือกดำเนินการหรือเก็บรวบรวมข้อมูลครูช่วยให้คำแนะนำในการทำกิจกรรมมีการแบ่งกลุ่มและหน้าที่เพื่อเลือกงานแต่ละเรื่องตามความสนใจโดยมีครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ <u>บทบาทของครู</u> คือครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ <u>บทบาทนักเรียน</u> คือนักเรียนเลือกงานแต่ละเรื่องตามความสนใจ	ขั้นที่ 2 วางแผนการเรียนรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้วางแผนการเรียนรู้ของตนเอง โดยร่วมกันกำหนดขอบเขต แนวทาง วิธีการเรียนรู้ ประเด็นเนื้อหาย่อย แนวทางการบันทึกและสรุปผลการเรียนรู้ พร้อมทั้งจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ <u>บทบาทของครู</u> คือครูผู้สอนช่วยเหลือดูแลให้ผู้เรียนสำรวจวางแผนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองโดยใช้คำถามยั่วยุท้าทาย กระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าคิด <u>บทบาทนักเรียน</u> คือนักเรียนเลือกวิธีการแสวงหาความรู้ กำหนดแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตน วิธีการบันทึก ขั้นที่ 3 ลงมือเรียนรู้ตามแผน เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ลงมือศึกษาค้นคว้า ศึกษารวบรวมข้อมูลศึกษาปัญหา ทดลอง ตามแผนที่วางไว้เพื่อแสวงหาและค้นพบความรู้ ข้อแนวคิดทางการปฏิบัติด้วยตนเอง <u>บทบาทของครู</u> คือครูผู้สอนเป็นเพียงทำหน้าที่ประสานและเตรียมการแหล่งการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและปฏิบัติงานตามลำดับขั้น <u>บทบาทนักเรียน</u> คือนักเรียนเรียนรู้ตามแผนที่วางไว้
3. กิจกรรมสรุป ในขั้นนี้ครูเน้นที่บูรณาการนักเรียนสรุปกิจกรรมโดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำในขณะที่ทำกิจกรรม นักเรียนเสนอผลการศึกษาค้นคว้าร่วมกันของกลุ่มอภิปรายสรุปความสัมพันธ์มวลความรู้และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน <u>บทบาทของครู</u> คือครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำนักเรียนนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าร่วมกันของกลุ่ม <u>บทบาทนักเรียน</u> คือนักเรียนเสนอผลการศึกษาค้นคว้าร่วมกันของกลุ่ม อภิปรายสรุปความสัมพันธ์มวลความรู้	ขั้นที่ 4 นำเสนอข้อมูลการเรียนรู้ คือ กิจกรรมที่ผู้เรียนได้นำข้อมูล ข้อค้นพบที่ได้จากการเรียนรู้ มาร่วมกันวิเคราะห์หรืออภิปราย เปรียบเทียบ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ ประเมินค่า สรุปความคิดรวบยอด คุณค่าความสำคัญ แนวคิด แนวทางปฏิบัติในชีวิตประจำวันและสรุปขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง <u>บทบาทของครู</u> คือครูผู้สอนใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนสังเกต เปรียบเทียบ อภิปรายซักถาม แสดงความคิดเห็น เพื่อฝึกให้ผู้เรียนใช้วิจารณญาณพิจารณาอย่างรอบคอบ <u>บทบาทนักเรียน</u> คือนักเรียนนำข้อมูล ข้อค้นพบ ที่ได้จากการเรียนรู้ของตนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้อง หรือหาข้อมูลเพิ่มเติม

ตาราง 4 (ต่อ)

แบบที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ	แบบที่ 2 การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
4. ชั้นประเมินผล การประเมินความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติของนักเรียนโดยการนำผลการศึกษาของกลุ่มมาเสนอในรูปแบบต่างๆ เช่น การสาธิต การแสดงละคร การจัดนิทรรศการ และบทบาทสมมติ <u>บทบาทของครู</u> คือครูประเมินความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติของนักเรียน <u>บทบาทนักเรียน</u> คือนักเรียนนำเสนอผลการศึกษากลุ่มมาเสนอในรูปแบบต่างๆ	ขั้นที่ 5 จัดทำชิ้นงานเพื่อรายงานผลการเรียนรู้ ข้อค้นพบ ข้อสรุปที่ได้จากการเรียนรู้มานำเสนอในรูปแบบต่างๆ ตามความสนใจ พร้อมทั้งอธิบายเกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการเรียนรู้ แสดงความรู้สู่ต่อผลงาน แล้วนำผลงานมาแสดงเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินผลงาน รวมทั้งวางแผนการต่อยอดการเรียนรู้ตามความสนใจ <u>บทบาทของครู</u> คือต้องอำนวยความสะดวกเรื่องสื่อ อุปกรณ์ สถานที่ ควบคุมดูแลให้ผู้เรียนร่วมกันทำงานให้เสร็จตามเป้าหมายใช้คำถามกระตุ้น ให้ผู้เรียนประเมินผลงานและกระบวนการทำงานของตนเองและของเพื่อน <u>บทบาทนักเรียน</u> คือนักเรียนจัดทำชิ้นงานเป็นการเรียบเรียงนำเสนอสรุปความรู้ ข้อค้นพบของผู้เรียน

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

5.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการเรียนรู้และความสำเร็จของการศึกษาที่จะบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นผลจากการตอบสนองต่อความต้องการในแนวทางที่ผู้เรียนประสงค์ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความหมายของความพึงพอใจ กล่าวไว้ได้นี้ คือ

ทรงสมร ครูเลิศ กล่าวว่าความพึงพอใจเป็นเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก และทัศนคติของบุคคล อันเนื่องมาจากสิ่งเร้าและแรงจูงใจซึ่งปรากฏออกมาทางพฤติกรรมว่ารู้สึกชอบ รู้สึกพอใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น ๆ (ทรงสมร ครูเลิศ. 2543: 12)

ธำรง อุดมไพจิตรกุล กล่าวถึงความพึงพอใจว่าเป็นความรู้สึกที่แสดงออกและสามารถสังเกตเห็นได้ (Overt Behavior) และเป็นปัจจัยประเภทหนึ่งที่สะท้อนประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด ความพึงพอใจเกิดขึ้นได้เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนอง ทำให้มีความรู้สึกทางบวก เป็นผลให้มีความสุขเพราะสำเร็จตามที่มุ่งหวัง (ธำรง อุดมไพจิตรกุล. 2546: 73)

สรุปได้ว่าความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบ พอใจและประทับใจจากการได้รับการตอบสนองตามความต้องการและมีความสุขเมื่อได้รับผลสำเร็จ ซึ่งจะแสดงออกมาทางพฤติกรรม โดยสังเกตได้จากสายตา คำพูด และการแสดงออกทางพฤติกรรม

5.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่ดี ที่ชอบ ที่พอใจ หรือที่ประทับใจของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ได้รับ โดยสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจ บุคคลทุกคนมีความต้องการหลายสิ่งหลายอย่าง และมีความต้องการหลายระดับ ซึ่งหากได้รับการตอบสนองก็จะก่อให้เกิดความพึงพอใจ การจัดการเรียนรู้ใด ๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจ การเรียนรู้นั้นจะต้องสนองความต้องการของผู้เรียน ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความต้องการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

ทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการ Maslow (Needs-Hierarchy Theory) เป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ คือ

1. ลักษณะความต้องการของมนุษย์ ได้แก่

1.1 ความต้องการของมนุษย์เป็นไปตามลำดับขั้นความสำคัญ โดยเริ่มระดับความต้องการขั้นสูงสุด

1.2 มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอ เมื่อความต้องการอย่างหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้วก็มีความต้องการสิ่งใหม่เข้ามาแทนที่

1.3 เมื่อความต้องการในระดับหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่ก่อให้เกิดพฤติกรรมต่อสิ่งนั้น แต่จะมีความต้องการในระดับสูงเข้ามาแทน และเป็นแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมนั้น

1.4 ความต้องการที่เกิดขึ้นอาศัยซึ่งกันและกัน มีลักษณะควบคู่ คือ เมื่อความต้องการอย่างหนึ่งยังไม่หมดสิ้นไปก็มีความต้องการอีกอย่างหนึ่งเกิดขึ้นมา

2. ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ มี 5 ระดับ ได้แก่

2.1 ความต้องการทางกายภาพ (physiological needs) เป็นความต้องการขั้นต่ำสุด ขั้นนี้เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เช่น ความต้องการอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษา เป็นต้น

2.2. ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย (safety and security needs) เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองในขั้นที่หนึ่งแล้วความต้องการในขั้นที่สองก็จะตามมา ขั้นนี้จะเป็นความต้องการในการป้องกันตนเองให้พ้นจากอันตรายและมีความมั่นคง

2.3 ความต้องการทางสังคม (social or belonginess needs) เมื่อความต้องการทางกายภาพและความปลอดภัยได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการทางสังคม คือ ความต้องการที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่น รวมทั้งต้องการที่จะมีสถานภาพทางสังคมที่สูงขึ้น

2.4 ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (esteem or status needs) ความต้องการขั้นนี้มีความเข้มข้นสูงกว่าทางสังคม คือ ความต้องการมีฐานะเด่นเป็นที่ยอมรับในสังคม

2.5 ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จสูงสุด (selfactualization or self-realization) ขั้นนี้เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ (ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2548: 103-105)

สรุปได้ว่าความพึงพอใจมีสาเหตุมาจากความต้องการ เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองความพึงพอใจก็จะตามมาในทางบวก เช่นเดียวกับการเรียนการสอนถ้านักเรียนเกิดความเข้าใจ มีความชัดเจนในการเรียนการปฏิบัติ เมื่อเกิดการปฏิบัติเป็นผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายก็จะเกิดความพอใจ มีความรู้สึกในทางบวก ซึ่งจะเป็นแรงกระตุ้นที่อยากจะเรียนอยากปฏิบัติด้วยความพอใจ

5.3 วิธีสร้างความพึงพอใจในการเรียน

สุรพล เย็นเจริญ ได้กล่าวถึง ทักษะของโรเจอร์เกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียนในการศึกษาเล่าเรียน เกิดจากองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้คือ คุณสมบัติของครู กิจกรรมการเรียน การวัดและประเมินผลการสอน จึงจะประสบความสำเร็จในการเรียน (สุรพล เย็นเจริญ. 2543: 15)

บลูม มีความเห็นว่าถ้าสามารถจัดให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมตามที่ตนต้องการ ก็จะสามารถคาดหวังได้แน่นอนว่านักเรียนทุกคนได้เตรียมใจสำหรับกิจกรรมที่ตนเองเลือกนั้นด้วยความกระตือรือร้น พร้อมทั้งความมั่นใจ เราสามารถสังเกตเห็นความแตกต่างของความพร้อมทางด้านจิตใจได้ชัดเจน จากการปฏิบัติของนักเรียนต่องานที่เป็นวิชาบังคับกับวิชาเลือกหรือจากสิ่งนอกโรงเรียนที่นักเรียนอยากเรียน อาสาสมัครและตัดสินใจโดยเสรีในการเรียน มีความกระตือรือร้น มีความพึงพอใจ และมีความสนใจเมื่อเริ่มเรียน ทำให้เรียนได้รวดเร็วและประสบความสำเร็จสูง (สุรพล เย็นเจริญ. 2543: 18; อ้างอิงจาก Bloom. 1976: 72-74)

สรุปได้ว่าวิธีสร้างความพึงพอใจในการเรียนนั้นส่วนหนึ่งเกิดจากองค์ประกอบเหล่านี้คือ คุณสมบัติของครู กิจกรรมการเรียนที่สามารถจัดให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมตามที่ตนต้องการ การวัดและประเมินผลการสอน จึงจะประสบความสำเร็จในการเรียน

5.4 การวัดความพึงพอใจในการเรียน

ความพึงพอใจเกิดขึ้นหรือไม่ขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบกับระดับความรู้สึกของนักเรียน ดังนั้นในการวัดความพึงพอใจในการเรียนรู้ควรทำได้หลายวิธีต่อไปนี้

1. การใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้มากอย่างแพร่หลายวิธีหนึ่ง
2. การสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นวิธีที่ต้องอาศัยเทคนิค และความชำนาญพิเศษของผู้สัมภาษณ์ที่จะจูงใจให้ผู้ตอบคำถามตามข้อเท็จจริง
3. การสังเกต เป็นการสังเกตพฤติกรรมทั้งก่อนการปฏิบัติกิจกรรม ขณะปฏิบัติกิจกรรม และหลังการปฏิบัติกิจกรรม (สุพรรณ ศรีโพธิ์. 2546: 12; อ้างอิงจาก สาโรจน์ ไสยสมบัติ. 2535: 39)

จะเห็นว่าการวัดความพึงพอใจในการเรียนสามารถที่จะวัดได้หลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวก ความเหมาะสม ตลอดจนความมุ่งหมายหรือเป้าหมายของการวัดด้วยจึงจะส่งผลให้การวัดนั้นมีประสิทธิภาพน่าเชื่อถือ สรุปได้ว่าการที่จะให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนได้นั้น สิ่งสำคัญที่สุดประการหนึ่งคือเสรีภาพในการเรียน โดยให้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกเรียนด้วยตนเอง

5.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจทางการเรียน

ประภา ตุลานนท์ ศึกษาความพึงพอใจต่อสภาพการเรียนการสอนของนักศึกษาทางไกลสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในอำเภอชายแดน จังหวัดสระแก้วพบว่าความพึงพอใจของนักศึกษาต่อสภาพการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านวิธีสอน ด้านสัมพันธภาพกับครูประจำการ และด้านกิจกรรมกลุ่ม (ประภา ตุลานนท์. 2540: 65)

โชติ คำเด่นเหล็ก ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการสอนของครูโดยใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ชั้นผสมผสาน หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนราชดำริ สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการสอนของครูโดยใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ชั้นผสมผสานใน 5 ด้าน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (โชติ คำเด่นเหล็ก. 2546: 109)

สุพรรณิ ศรีโพธิ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมประเทืองปัญญาหนูน้อยนักวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการปฏิบัติกิจกรรมหนูน้อยนักวิทยาศาสตร์ เพราะกิจกรรมเน้นการมีส่วนร่วมและเน้นกระบวนการกลุ่มของนักเรียน ทำให้นักเรียนได้ใช้ความคิด ได้ปฏิบัติ และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการปฏิบัติกิจกรรมผ่านเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 96.00 ของนักเรียนที่มีผลการปฏิบัติกิจกรรมผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (สุพรรณิ ศรีโพธิ์. 2546: 41)

ชวณีย์ พงศาพิชณ์ และคณะ ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการ : กรณีศึกษาวิชามนุษยสัมพันธ์ จุดประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ผลการวิจัยพบว่าระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับสูง และมีความพึงพอใจด้านผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านสถานที่และสื่อทัศนูปกรณ์ และด้านรูปแบบกิจกรรมบูรณาการ อยู่ในระดับสูงทุกด้าน (ชวณีย์ พงศาพิชณ์; และคณะ. 2551: 63-65)

จากงานวิจัยสรุปได้ว่าความพึงพอใจในการเรียนนั้นมีส่วนสำคัญที่มากเพราะการที่จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้จนเกิดผลสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายด้าน เช่น ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน บรรยากาศการวัดผลประเมินผล ด้านวิธีสอนและการสอนของครู รวมทั้งการขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การเน้นกระบวนการกลุ่มของนักเรียน ทำให้นักเรียนได้ใช้ความคิด เรียนรู้ร่วมกัน ได้ปฏิบัติและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง จึงส่งผลทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนรู้ที่ดี

6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

6.1 ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นคำกล่าวที่มีผู้กล่าวถึงความหมายที่สอดคล้องกับคำว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) และภูมิปัญญาไทย (Thai Wisdom) หรือบางครั้งเราเรียกว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องพบว่า มีผู้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้หลายลักษณะ โดยรวมถึงเนื้อหา ครอบคลุมคำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีนักการศึกษาหลายท่านและหน่วยงานทางการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

วิรุณ ตั้งเจริญ กล่าวถึง ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรรเรียนรู้ ประยุกต์พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมาเพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และเหมาะสมกับยุคสมัย (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2545: 162)

รุ่ง แก้วแดง และวีระพงษ์ แสง-ชูโต ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น (Wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) ว่า

หมายถึง ความรู้ที่ได้สั่งสมมาเป็นเวลานาน มีการถ่ายทอดและประสบการณ์ทั้งหลายของชาวบ้านในท้องถิ่นที่ใช้ในการแก้ปัญหาหรือดำเนินชีวิต ซึ่งได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมาจากรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่งต่อกันไปในท้องถิ่น เพื่อการดำรงชีวิตการอยู่ร่วมกันของสังคมในท้องถิ่นโดยผ่านกระบวนการพัฒนาตามศักยภาพที่มีอยู่ เพื่อแก้ปัญหาคำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับกาลสมัย ภูมิปัญญาไทยนี้มีลักษณะเป็นองค์รวมที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม เกิดขึ้นในวิถีชีวิตไทยซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่ออกมาขึ้นใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย (รุ่ง แก้วแดง. 2542: 204; และ วีระพงษ์ แสง-ชูโต. 2545: 1)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นมวลประสบการณ์ ความรู้ ความคิด ความสามารถและทักษะประสบการณ์ของกลุ่มคนในท้องถิ่นนั้นๆ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ ปรับปรุง พัฒนา ถ่ายทอดสืบต่อกันมาเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการดำรงชีวิต สิ่งที่เกิดจากการสะสมเรียนรู้มี ลักษณะเชื่อมโยงกันไปหมดทุกสาขาวิชาไม่แยกเป็นวิชาเหมือนแบบเรียนที่เรียนมาแต่เป็นการ เชื่อมโยงทุกรายวิชาทั้งที่เป็นเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ การศึกษาและวัฒนธรรมผสมกลมกลืนเข้า ด้วยกันทั้งหมด ผ่านกระบวนการศึกษาตั้งแต่การคิดวิเคราะห์จนเกิดปัญหาและตกผลึกมาเป็นองค์ ความรู้ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ให้ สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของตนเองและสังคมที่เหมาะสมตามกาลเวลา

6.2 ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในการพัฒนาประเทศเพื่อให้มีความรุ่งเรืองทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมนั้น เราให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว ยิ่งพัฒนามากก็พบว่า ประเทศไทยต้องวิ่งตามและพึ่งพาภูมิรัฐของต่างประเทศอยู่ตลอดเวลา เป็นการพัฒนาที่นำมาซึ่งปัญหา ต่าง ๆ มากมายจนการพัฒนาประเทศและการจัดการศึกษาได้ทอดทิ้งของดีที่ประเทศเรามีอยู่คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (ณัฐยา ทิพรัตน์. 2545: 61) ซึ่งประเวศ วะสี และนิธิ เอี่ยมศรีวงศ์ กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ไว้ดังนี้ คือ

1. มีความจำเพาะของท้องถิ่น เนื่องจากการสะสมขึ้นมาจากประสบการณ์และสังคมหนึ่ง ๆ มีความ สอดคล้องกับเรื่องของท้องถิ่นนั้นๆ มากกว่าภูมิปัญญาจากภายนอก นำไปใช้ในท้องถิ่นอื่นอาจไม่ได้นัก
2. มีความเชื่อมโยงหรือบูรณาการสูง ภูมิปัญญาท้องถิ่นจะมีการเชื่อมโยงกันระหว่างชีวิต สังคมและ สิ่งแวดล้อม มีการพยายามนำธรรมชาติมาอธิบายเป็นรูปธรรมที่สามารถแตะต้องได้ เช่น พระภูมิเจ้าที่
3. มีความเคารพอาวุธ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ความสำคัญกับประสบการณ์มากกว่า
4. การสร้างสรรค์การปรับปรุงระบบความรู้ของชาวบ้านไม่ได้หยุดอยู่กับที่แต่ปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา ศาสตร์ประสบการณ์ของชาวบ้าน (ประเวศ วะสี. 2534: 40-45; และ นิธิ เอี่ยมศรีวงศ์. 2536: 1-10)

สรุปได้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญในสังคม ชุมชนที่แวดล้อมภูมิปัญญานั้นจะ ดำรงอยู่อย่างสงบสุข ในส่วนที่เป็นชุมชน หมู่บ้าน จะต้องสัมพันธ์สอดคล้องต่อพื้นฐานแวดล้อมและ ปัญหาของความต้องการในการพัฒนาประเทศ เพื่อให้มีความเจริญรุ่งเรืองทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคม จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า ภูมิปัญญาที่มีลักษณะสำคัญ คือ ความเป็นรูปธรรม ได้แก่ วัตถุ การ กระทำ พฤติกรรมที่แสดงออก เช่น การเกษตร หัตถกรรม ศิลปะ ดนตรี และมีความเป็นนามธรรม คือ ความรู้ ความเชื่อ หรือแนวทางในการแก้ปัญหา

6.3 ขอบข่ายและประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ที่มีลักษณะจำเพาะของแต่ละท้องถิ่น และมีความเกี่ยวพันเชื่อมโยงกันอย่างแนบแน่นกับด้านวิทยาศาสตร์ ผ่านการพิสูจน์ การทดลอง คัดสรร ปรับปรุง และพัฒนาความคิดมาอย่างเป็นระบบจนเกิดขอบข่ายและประเภทของภูมิปัญญา ได้มีนักการศึกษา รวมทั้งสถาบันการศึกษาเสนอแนวคิดเกี่ยวกับขอบข่ายและประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้

รุ่ง แก้วแดง ระบุว่า ภูมิปัญญาไทยแบ่งออกได้เป็น 2 ระดับ คือ ภูมิปัญญาชาติ หรือ ภูมิปัญญาไทย กับ ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (รุ่ง แก้วแดง. 2541: 204)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ แบ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น ออกเป็น 9 ด้าน คือ

1. ด้านการเกษตร ได้แก่ ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกรรมกับเทคโนโลยี โดยพัฒนามาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน
2. ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ได้แก่ รู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย อันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ เช่น การรวมกลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น
3. ด้านการแพทย์ไทย ได้แก่ ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนพึ่งตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ เช่น การดูแลรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน
4. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งการอนุรักษ์ เช่น การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น
5. ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ได้แก่ ความสามารถในการบริหารและสวัสดิการชุมชน เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิต เช่น การจัดการกองทุนของชุมชน สวัสดิการชุมชน เป็นต้น
6. ด้านศิลปกรรม ได้แก่ ความสามารถในการสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ การละเล่นพื้นบ้านและการนันทนาการ
7. ด้านภาษาและวรรณกรรม ได้แก่ ความสามารถในการอนุรักษ์และสร้างสรรค์ผลงานด้านภาษา วรรณกรรมท้องถิ่น การฟื้นฟูการเรียนการสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่นต่าง ๆ
8. ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี ได้แก่ ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ปรัชญาความเชื่อและประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททางเศรษฐกิจ
9. ด้านโภชนาการ ได้แก่ ความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์และปรุงแต่งอาหารและยาได้เหมาะสม ตลอดจนผลิตเป็นสินค้า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2544: 2-3)

สรุปได้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นวัฒนธรรมเพราะเกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ สาระสำคัญของการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาย่อมสอดคล้องกับสาระสำคัญของการสร้างสรรค์ของมนุษย์ คือ “เพื่อให้มนุษย์เกิดปัญญาหรือปรีชาญาณถึงความจริงที่พึงรู้ และประสบสิ่งดีงามที่พึงกระทำ” ภูมิปัญญาจึงเป็นเรื่องของความรู้ ความจริง และสิ่งที่ดีงาม และสิ่งที่ย่อมส่งเสริมและสนับสนุนกัน ความรู้ทำให้มนุษย์เข้าถึงความจริง การเข้าใจความจริงทำให้มนุษย์เกิดปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม

รู้ว่าสิ่งใดควรเว้น สิ่งใดควรปฏิบัติ อันจะเป็นประโยชน์ คือ เกื้อกูลตนและผู้อื่นได้ ดังนั้นการแยกกลุ่มสาขา ภูมิปัญญาท้องถิ่น จากแนวคิดของนักวิชาการและนักการศึกษา สรุปได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ

กลุ่มสาขาที่ 1 เป็นภูมิปัญญาเกี่ยวกับการทำมาหากินในชุมชน รวมถึงภูมิปัญญาด้านการเกษตร ภูมิปัญญาชุมชนขนาดย่อม

กลุ่มสาขาที่ 2 เป็นภูมิปัญญาด้านศิลปวัฒนธรรมในชุมชน รวมถึงเรื่องศาสนา ความเชื่อ วรรณกรรมพื้นบ้าน การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ ดนตรี กีฬา สุนทรียศาสตร์

กลุ่มสาขาที่ 3 เป็นภูมิปัญญาด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

6.4 การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นประสบการณ์ที่ผ่านการกลั่นกรองมาแล้ว จนกลายเป็นวิถีชีวิตในท้องถิ่น โดยมีมรดกทางวัฒนธรรมเป็นแนวพื้นฐาน การคงอยู่-การรับของภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านการถ่ายทอดต่อกันมา การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา บางอย่างได้รับจากภายนอกในลักษณะเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ แต่บางอย่างก็มีการปรับและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนที่มีความแตกต่างกัน

สถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาไทยและการศึกษาไทย ได้ศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นพบว่า เกิดขึ้นโดยกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านสังคม วัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจของชุมชน ซึ่งสามารถสรุปเครือข่ายวิธีการถ่ายทอดหลายรูปแบบ ดังนี้

1. เครือข่ายปัจเจกบุคคล ซึ่งเป็นการถ่ายทอดความรู้เฉพาะญาติสนิท และบุคคลในครอบครัว
2. เครือข่ายในระดับชุมชน เป็นการถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคคลที่อยู่ในชุมชนเดียวกัน เช่น ถ่ายทอดโดยผู้นำชุมชนให้กับชาวบ้าน หรือให้สมาชิกของกลุ่มที่ประกอบอาชีพ
3. เครือข่ายระดับองค์กร เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น หน่วยงานของรัฐ หน่วยงานนอกเหนือวิธีการถ่ายทอดความรู้ของผู้ทรงปัญญาที่สอดคล้องกัน ดังต่อไปนี้
 1. การจัดประสบการณ์ตรงในรูปแบบต่างๆ ให้กับผู้ที่มารับการถ่ายทอดให้เกิดการปฏิบัติจริง โดยเฉพาะวัยเด็กเป็นวัยที่สำคัญต้องถ่ายทอดและปลูกฝังให้ได้ปฏิบัติจริง
 2. เชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมาย ที่สถาบัน และองค์กรต่าง ๆ ที่จัดขึ้น
 3. ถ่ายทอดผ่านสื่อประเภทต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ ตามเงื่อนไขโอกาสต่างๆ
 4. การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เชื่อมโยงเข้าสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียน ในบางพื้นที่มีลักษณะเฉพาะ
 5. การสร้างบุคคล และกลุ่มตัวแทนสืบทอด เช่น กลุ่มเยาวชน เป็นต้น
 6. สร้างสถาบันแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนเอง
 7. สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้และทรัพยากร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2541: 91-118)

การถ่ายทอดทางศิลปะและภูมิปัญญาไทย วิรุณ ตั้งเจริญ กล่าวสนับสนุนว่าเป็นการถ่ายทอดที่สอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิต เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย สร้างความสัมพันธ์ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการถ่ายทอดงาน ซึ่งปรากฏเป็นผลงานที่แสดงถึงความคิด ความเชื่อ แสดงถึงความนับถือสถาบันกษัตริย์ และแสดงถึงวิถีชีวิตของบุคคลในสังคม ซึ่งถ่ายทอดในหลายลักษณะ เช่น การสร้างที่อยู่อาศัย เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2545: 167-168)

จากการศึกษาสรุปได้ว่าการถ่ายทอดทางภูมิปัญญาท้องถิ่นจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยการถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่เด็กนั้นควรใช้กิจกรรมการถ่ายทอดที่ง่ายไม่ซับซ้อนมีความสนุกสนานและดึงดูดใจ โดยมีวิธีการถ่ายทอดหลายรูปแบบ เช่น การถ่ายทอดแบบเป็นลายลักษณ์อักษร และแบบไม่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยการถ่ายทอดควรให้ผสมกลมกลืนกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนนั้นๆ

6.5 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กับหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น

การปฏิรูปการศึกษาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษาค่อนข้างใหญ่โตโดยมีการกำหนดเป็นข้อกฎหมายและนโยบายต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ภูมิปัญญา ศิลปะ และวัฒนธรรม กล่าวคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาระท้องถิ่นและภูมิปัญญาไว้ในมาตราต่างๆ ดังนี้

มาตรา 81 ระบุว่า “รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้...และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติ” (จรัญพร พงษ์พร. 2550: 31)

นอกจากนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ยังได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการพัฒนาการศึกษาโดยมุ่งปรับบทบาทในการส่งเสริมการศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมเพื่อให้คนไทยมีความเข้าใจและเห็นคุณค่าที่แท้จริงของชีวิต สิ่งแวดล้อมและการสร้างสรรค์ของมนุษย์เพื่อยกระดับจิตใจ เสริมสร้างความอ่อนโยนทางจิตใจเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์. 2551: 52) และเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่เน้นการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย โดยได้ให้ความสำคัญต่อความเป็นท้องถิ่นและการดำเนินงานในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไว้ในมาตรา 7 และมาตราที่ 27 โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

มาตรา 7 ระบุว่า “ในกระบวนการเรียนรู้...มีความภูมิใจในความเป็นไทย รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล รู้จัก ฟังตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง...”

มาตรา 27 “...ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพ ปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น...” (การจัดการหลักสูตรท้องถิ่น. 2550: ออนไลน์; อ้างอิงจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2547: 5-15)

การจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรที่เกี่ยวกับ สภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวชุมชน สังคม และประเทศชาติ

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน ส่งเสริมความเข้มแข็งของ ชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหา ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้อง กับความต้องการและสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน

มาตรา 57 ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ความรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทาง การศึกษา (จิรายุทธ พงษ์พุฒิ. 2550: 33)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการใช้แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นมีความสำคัญมากในการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ของสถานศึกษาควบคู่ไปกับหลักสูตรแกนกลาง ทั้งนี้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิด การเรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัว สิ่งใกล้ตัวและเชื่อมโยงความรู้สู่สากล ดังนั้นจึงมีความจำเป็นของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้ดำเนินการจัดทำเป็นหลักสูตรของสถานศึกษา ซึ่งในหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐาน พ.ศ.2544 ได้กำหนดในเรื่องของท้องถิ่นและชุมชนไว้ดังนี้

1. ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. ให้สถานศึกษาจัดทำสาระในรายละเอียดเป็นรายปีหรือรายภาคให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. การจัดการศึกษามุ่งเน้นโดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ให้ความสำคัญเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาคนไทยให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย
5. มาตรฐานการเรียนรู้ที่แสดงคุณภาพผู้เรียนเมื่อจบ 12 ปี สาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม จัดทำเป็น หลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น (จิรายุทธ พงษ์พุฒิ. 2550: 34)

มาตรฐานการเรียนรู้ที่แสดงถึงคุณภาพผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาแต่ละช่วงชั้นของสาระการเรียนรู้ศิลปะที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น คือสาระที่ 1: ทศนศิลป์ มาตรฐาน ศ1.2: เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น (กรมวิชาการ. 2544: 12)

กรุงเทพมหานครมีหน้าที่จัดการศึกษาในพื้นที่กรุงเทพมหานครโดยมีสำนักงานการศึกษาเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาการศึกษาและได้ตอบรับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 โดยได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการการศึกษารวมทั้งนโยบายการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนี้

“...ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านฝึกกำลังทั้งสังคมร่วมเป็นหุ้นส่วนในการจัดการศึกษา “ ซึ่งเป้าประสงค์ในปี 2548-2550 นั้น ”...ข้อที่ 4 นักเรียนทุกคนได้รับการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน...ซึ่งมีแผนงานส่งเสริมในเรื่องภูมิปัญญาชาวบ้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น และการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น...” และได้กำหนดกลยุทธ์ระดับแผนงานโครงการ 1 โรงเรียน 1 ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยตัวชี้วัด “...ให้โรงเรียนร้อยละ 80 ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน...” (สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร. 2547: 42-45)

กล่าวโดยสรุปแล้วหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาและสามารถบูรณาการการเรียนรู้ที่ผู้เรียนและครูร่วมกันสร้างขึ้นเพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากชีวิตจริง เกิดการเรียนรู้สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตอย่างมีคุณภาพและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมอย่างมีความสุข เป็นการเรียนการสอนตามความต้องการของผู้เรียนสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 1 สาระทัศนศิลป์

6.6 แนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550-2554) มุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคน เปิดโอกาสให้ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมความคิดและจัดทำแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ และให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างมาก โดยได้กำหนดไว้ในหมวดการศึกษา แนวนโยบายการศึกษา เนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอน (ณัฐยา ทิพรัตน์. 2545: 72)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรแกนกลางที่ผู้เรียนทุกคนในประเทศไทยจะต้องเรียน การแทรกเนื้อหาท้องถิ่นในการสอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ นอกจากจะทำให้ผู้เรียนมี

ความรู้ ความสามารถที่ประเทศต้องการแล้ว ยังมีความรู้ความสามารถตามที่แต่ละท้องถิ่นต้องการอีกด้วย ถ้าผู้เรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของเขาผู้เรียนก็จะรู้จักท้องถิ่น เข้าใจท้องถิ่น และรักท้องถิ่น (อุทุมพร จามรมาน. 2545: 6) การนำภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การนำกิจกรรมที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเจ้าของภูมิปัญญามาร่วมในการจัดการเรียนการสอน (กรมวิชาการ. 2542: 3) ซึ่งแนวทางการนำภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีแนวทางดังนี้

รัตน์ะ บัวสนธ์ ได้เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ

1. ครูเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเป็นตัวแทนของปราชญ์ชาวบ้านทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านที่ได้รับการกำหนดเป็นหลักสูตรท้องถิ่น
2. ปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน รวมทั้งทำหน้าที่ประเมินผลการเรียนของนักเรียน โดยมีครูเป็นผู้ดูแลสนับสนุนในเรื่องของเวลาและความสะดวกของปราชญ์ชาวบ้าน (รัตน์ะ บัวสนธ์. 2534: 12-17)

นอกจากนี้ รุ่ง แก้วแดง ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นการถ่ายทอดความรู้ควบคู่กับกระบวนการสร้างคุณค่าให้กับผู้เรียน ได้เสนอรูปแบบการสอนต่างๆ ของการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้คือ

1. การสอนมีหลายวิธี เช่น การเล่าเรื่องราว การพาดู พาทำ การบอก การอ่านจากตำรา การทดลองทำ การเข้าสู่วิถีชีวิต และการสังเกต
2. การเรียนมี 2 วิธี ดังนี้
 - 2.1 การเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นบนฐานของชุมชน หมายถึง การเรียนที่นำเอาเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น วิธีการสอนแบบภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอนให้นักเรียนและใช้กิจกรรมของชุมชนเป็นสื่อการเรียนการสอน
 - 2.2 การเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นบนฐานของโรงเรียน หมายถึง การเรียนที่นำเอาเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิธีสอนแบบภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอนให้นักเรียนโดยจัดกิจกรรมการเรียนสอดแทรกเนื้อหาวิชาที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรแต่ละระดับ (รุ่ง แก้วแดง. 2541: 230-241)

ภูมิปัญญาไทยเป็นรากฐานและเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญส่วนหนึ่งในการพัฒนาคน พัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้กำหนดแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการเรียนการสอนเป็นนโยบายไว้ดังนี้

1. นำภูมิปัญญาไทยเข้าสู่การศึกษาของชาติโดยเลือกสรรสาระ และกระบวนการเรียนรู้เข้าระบบการศึกษาทั้งการศึกษาให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาสากลและเหมาะสมกับวัฒนธรรมของท้องถิ่น
2. ยกย่องและเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญา และสนับสนุนให้มีบทบาทเสริมในการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทุกระดับ และมีการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ครูภูมิปัญญาไทย
3. สนับสนุนการศึกษาวิจัยด้านภูมิปัญญาไทย เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง
4. พัฒนากลไกการบริหารและจัดการส่งเสริมภูมิปัญญาไทย โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้เอื้อต่อการส่งเสริมเครือข่ายภูมิปัญญาไทยทั้งในระดับท้องถิ่น (เบญจพร เกียรติกำจรวงศ์. 2548: 24; อ้างอิงจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542: 13-14)

จากแนวความคิดดังกล่าวสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาโดยใช้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นบนฐานของชุมชน คือปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน และการเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นบนฐานของโรงเรียน คือครูเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านที่ได้รับการกำหนดเป็นหลักสูตรท้องถิ่น การสอนนั้นควรจัดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ ประยุกต์การเรียนรู้ให้เข้ากับเนื้อหาวิชาที่ต้องการ เสริมสร้างทักษะชีวิต อีกทั้งเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอีกทางด้วย

6.7 ความเป็นมาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าไทยหลักสี่

6.7.1 ความเป็นมาของเขตหลักสี่

เขตหลักสี่เป็นเขตชั้นนอกจัดตั้งขึ้นโดยประกาศกระทรวงมหาดไทยเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2540 โดยแบ่งพื้นที่ออกจากเขตดอนเมือง สำนักงานเขตหลักสี่แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 2 แขวง คือ แขวงทุ่งสองห้อง และแขวงตลาดบางเขน เขตหลักสี่มีประวัติความเป็นมาดังนี้

ที่มาของเขตตามความเห็นของคณะกรรมการพิจารณาเห็นว่า มีที่มา 2 ประการ คือ ประการแรกมาจากชื่อ “บ้านหลักสี่” ที่เกิดในสมัยรัชกาลที่ 5 ครั้งที่มีการขุดคลองเปรมประชากรเพื่อเป็นทางลัดไปจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและคลองนั้นกำหนดหลักบอกระยะทางไว้ทุกระยะ 100 เส้น ทำให้ชุมชนที่ตั้งอยู่ที่หลักบอกระยะที่สี่ ที่มีชื่อเรียกว่า “บ้านหลักสี่” ประการที่สองมาจากเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ เมื่อ ร.ศ.113 มีการก่อการยึดอำนาจการปกครอง (กบฏบวรเดช) ทางราชการได้ใช้ทางรถไฟหลักสี่ปราบปรามกบฏในครั้งนั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวคณะกรรมการ จึงเห็นพ้องต้องกันให้ตั้งชื่อเขตใหม่ว่า “เขตหลักสี่” เขตหลักสี่มีวัดที่สำคัญคือวัดหลักสี่ซึ่งเป็นพระอารามหลวงที่สำคัญสร้างขึ้นในสมัยชาวรามัญอพยพมาจากเมืองหงสาวดี (พม่า) ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ประมาณ พ.ศ. 2421 ชื่อวัดหลักสี่เป็นวัดที่ได้รับการคัดเลือกวัดพัฒนาตัวอย่างดีเด่นในเขตกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2534 สิ่งสำคัญ

ประกอบด้วยองค์พระเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุและวิหารหลวงปู่ขาว เขตหลักสี่เป็นเขตการปกครองหนึ่งของกรุงเทพมหานครมีพื้นที่อยู่ทางทิศเหนือของกรุงเทพมหานคร มีพื้นที่ปกครอง 25.06 ตารางกิโลเมตรเขตหลักสี่มีคำขวัญประจำเขตดังนี้คือ “วัดหลักสี่งามวิจิตร แหล่งผลิตข้าวไทย เลื่องลือ ไกลหัวโชน งามน่ายลเขตหลักสี่” (โรงเรียนการเคหะท่าทราย. 2550)

เขตหลักสี่มีประวัติความเป็นมาและถือเป็นเขตที่มีความสำคัญและแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร คือ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ของเขตหลักสี่เป็นที่ราบลุ่ม มีถนนและคลองผ่านหลายสาย มีอาณาเขตติดต่อดังนี้ทิศเหนือติดเขตดอนเมืองทิศใต้ติดเขตจตุจักร ทิศตะวันออกติดเขตบางเขน ทิศตะวันตกติดอำเภอเมือง และอำเภอปากเกร็ด จ.นนทบุรี

6.7.2 ชุมชนภูมิปัญญาว่าวไทยหลักสี่

ภูมิปัญญาว่าวไทยหลักสี่เกิดขึ้นมาเนื่องจากมีชุมชนการทำว่าว จึงเป็นชื่อเรียกชุมชนแห่งหนึ่งที่เกิดขึ้นและจากการที่มีผู้อยู่อาศัยในชุมชนประกอบอาชีพในการประดิษฐ์ว่าวซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาของคนไทยและเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านออกจำหน่ายเผยแพร่ในชุมชน รวมทั้งเป็นแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตหลักสี่ ซึ่งชุมชนภูมิปัญญาว่าวไทยหลักสี่มีความเป็นมาดังนี้

ชุมชนทำว่าวนี้มีลุงทุน บุญนุก เป็นผู้นำชุมชนในการประดิษฐ์ว่าว พักอาศัยอยู่บ้านเลขที่ 304/686 หมู่ 3 การเคหะแห่งชาติบางบัว ซอยพหลโยธิน 49/1 ถนนพหลโยธิน แขวงตลาดบางเขน เขตหลักสี่ พื้นเพเดิมเป็นคนจังหวัดนครสวรรค์ เคยรับราชการเป็นครูสอนงานช่างประดิษฐ์ แต่ด้วยความที่มีใจรักเรื่องเกี่ยวกับว่าวมาโดยตลอด ดังนั้นหลังจากเกษียณราชการแล้วได้ประกอบอาชีพโดยการประดิษฐ์ว่าวออกจำหน่าย โดยออกแบบว่าวให้มีลวดลายแปลกใหม่ด้วยความคิดของตัวเอง ว่าวที่ประดิษฐ์ออกจำหน่ายมีหลายแบบหลายชนิด เช่น ว่าวนกฮูก ว่าวปลาเงินปลาทอง ว่าวผีเสื้อ ว่าวมังกร ว่าวหกลี้ม ว่าวพญาครุฑ ฯลฯ

ลักษณะเด่นของการทำว่าวของลุงทุน บุญนุก คือเริ่มจากการไปหาซื้อไม้ไผ่สีสุกที่จังหวัดนครสวรรค์ ลพบุรี และอยุธยา โดยจะตัดไม้ไผ่ด้วยตนเอง และเลือกตัดเฉพาะไม้ไผ่ที่มีอายุตั้งแต่ 3-4 ปีขึ้นไป ซึ่งสีของไม้ไผ่จะมีสีน้ำตาลหรือเขียวแก่แล้วนำไม้ไผ่ที่ได้มาผ่า นำไปแช่น้ำไว้ประมาณ 1 เดือน ทั้งนี้เพื่อให้ไม้ไผ่มีความเหนียวและป้องกันไม่ให้มอดกินเนื้อไม้ จากนั้นนำมาตากให้แห้งแล้วจึงนำมาประกอบเป็นโครงว่าว นอกจากจะทำว่าวออกจำหน่ายแล้วยังได้เปิดสอนการทำว่าวให้แก่ผู้สนใจและต้องการนำไปประกอบอาชีพต่อไปอีกด้วย (กองการท่องเที่ยว, สำนักปัดกรุงเทพมหานคร. ม.ป.ป.: 15)

ภาพประกอบ 6 ครุภูมิปัญญาท้องถิ่น รุ่นที่ 4
(กระทรวงศึกษาธิการ. 2549: หน้าปก)

ประวัติการศึกษาของลุงน บุญนก

1. การศึกษา พ.ศ. 2509 ประโยคครูพิเศษมูล, พ.ศ. 2505 ประโยคครูพิเศษประถม (พ.บ.)
2. เกียรติคุณที่เคยได้รับ พ.ศ. 2547 เกียรติคุณผู้ผลิตว่าวไทยจากกรมประชาสัมพันธ์, พ.ศ. 2546 หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ระดับ 3 ดาวประเภทศิลปประดิษฐ์และของที่ระลึกสำนักงานเขตหลักสี่ กทม. พ.ศ. 2548 ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ 4 ด้านศิลปกรรม (ศิลปะการทำว่าว)จากสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
3. เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่เคยได้รับ ตริตาภรณ์มงกุฎไทย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2549: 13)

ชีวิต การศึกษาและการทำงานของลุงน เกิดในครอบครัวค้าขาย บิดามารดามีความรู้ มีความสามารถพิเศษในการทำเครื่องจักสานที่มีชื่อเสียง โดยเฉพาะมีความเชี่ยวชาญในการทำว่าวประเภทต่างๆมากเป็นพิเศษ เข้ารับราชการครูที่จังหวัดนครสวรรค์ เวลาว่างก็จะทำว่าวไว้เล่นเองและมอบเป็นของขวัญให้แก่คนที่ตนเองรักและเคารพ เมื่อเกษียณอายุราชการแล้วจึงได้ประกอบอาชีพทำว่าวเพื่อการจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ องค์ความรู้ด้านการการเรียนรู้ การถ่ายทอดความรู้ และวิธีการถ่ายทอดเรื่องการทำว่าวของลุงน มีดังนี้คือ

ด้านการเรียนรู้

สืบทอดความเชี่ยวชาญด้านการจักสานมาจากบิดา มารดา เรียนรู้ฝึกฝนเรื่องการทำว่าวมาจากตา ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการทำว่าวมากเป็นพิเศษในช่วงที่รับราชการครูได้ทำหน้าที่เป็นครูสอนศิลปะและนำศิลปะมาประยุกต์ในการเขียนลายบนตัวว่าวให้เกิดความสวยงามและมีสีสันเด่นสะดุด

ตาเพื่อถ่ายทอดให้แก่เด็กๆ ได้นำไปทำเป็นของเล่นประจำฤดูกาล ส่วนตัวเองพัฒนาการทำว่าว หลากหลายรูปแบบมาตั้งแต่พ.ศ. 2490 เพื่อมอบเป็นของขวัญให้แก่ผู้ที่เคารพนับถือมาจนเกษียณอายุราชการ ปัจจุบันผลิตว่าวเพื่อการศึกษาได้รับยกย่องให้เป็นสินค้า OTOP ระดับ 3 ดาว

ภาพประกอบ 7 ป้ายแสดงสินค้า OTOP ระดับ 3 ดาว

(โรงเรียนการเคหะท่าทราย. 2550: 44)

ด้านองค์ความรู้ ลุงทุนมีความเชี่ยวชาญในการทำวาวพื้นเมืองของไทยทุกประเภท ถ่ายทอดภูมิปัญญา การคัดเลือกไม้ไผ่มาทำโครงวาว โดยการนำไม้ไผ่สดมาผ่าแล้วนำไปแช่น้ำทิ้งไว้ 30 วัน เพื่อให้เนื้อไม้ไผ่ เหนียวแน่นป้องกันมอดกินไม้ จากนั้นนำไปผึ่งแดดให้แห้งสนิท เป็นภูมิปัญญาสร้างสรรค์และมีการ พัฒนารูปแบบของวาวเป็นรูปนักษัตรียประจำปีเกิดจนเป็นที่นิยมของชาวไทยและชาวต่างประเทศ

ด้านการถ่ายทอดความรู้ ลุงทุน ถ่ายทอดความรู้ด้านศิลปะการทำวาวผ่านการจัดการศึกษาในระบบ ถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา การศึกษาตามอัธยาศัย ถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและผู้สนใจศิลปะการทำวาวและการทำวาวชนิดต่างๆ

ด้านวิธีการถ่ายทอด มีการถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การบรรยาย การสาธิต การฝึกปฏิบัติ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2549: 25)

ภาพประกอบ 8 การถ่ายทอดความรู้เรื่องว่าไทยหลักสี่

(โรงเรียนการเคหะท่าทราย. 2550: 45)

ภาพประกอบ 9 การเรียนรู้เรื่องราวไทยหลักสี่
(โรงเรียนการเคหะท่าทราย. 2550: 46)

สรุปได้ว่าการสืบสานสร้างสรรค์และพัฒนการทำวาวไทยให้มีคุณภาพด้วยกรรมวิธีที่สืบสานกันมาตั้งแต่โบราณ การอนุรักษ์รูปแบบการทำวาวแบบดั้งเดิมและพัฒนารูปแบบใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยอย่างมีคุณค่าจนเป็นเอกลักษณ์และเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในประเทศและต่างประเทศ ลุงกุน นุญนุก จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ 4 เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545

6.7.4 รูปแบบวาวไทยหลักสี่

รูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของการทำวาวในแต่ละภาคของประเทศไทยส่วนใหญ่แล้วก็ไม่ต่างกันมากนักขึ้นอยู่กับความนิยมของผู้เล่น รูปแบบวาวไทยหลักสี่นั้น ลุงกุน นุญนุก ถือเป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาไทยดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนปัจจุบันเป็นที่ยอมรับและเป็นเอกลักษณ์ของสังคมและชุมชนในเขตหลักสี่ การสืบสานสร้างสรรค์รวมทั้งการพัฒนการทำวาวไทยให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นด้วยกรรมวิธีที่สืบสานตั้งแต่โบราณ การอนุรักษ์รูปแบบการทำวาวแบบดั้งเดิมและการพัฒนาแบบใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยอย่างมีคุณค่า จนเป็นเอกลักษณ์และเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย ลุงกุน นุญนุก กล่าวถึงรูปแบบวาวไทยหลักสี่ดังนี้

รูปแบบการสร้างสรรค์และการพัฒนาว่าวของลูกทุ่งมีการพัฒนาจนเป็นว่าวรูปนกกระชัตริย์ประจำปีเกิดเป็นเอกลักษณ์ การใช้กระดาษสาคุณภาพดีป้องกันน้ำได้ จนเป็นที่นิยมชมชอบของชาวไทยและชาวต่างประเทศ รูปแบบว่าวไทยที่ลูกทุ่งได้สร้างสรรค์มีรูปแบบใหม่ๆ มีการพัฒนาจนกลายเป็นรูปแบบเฉพาะมี 2 ประเภทคือ ว่าวแผง และ ว่าวภาพ

1.) ว่าวแผง คือว่าวที่ไม่มีความหนา มีแต่ส่วนกว้าง และส่วนยาว ว่าวที่ลูกทุ่งได้สร้างสรรค์ เช่น ว่าวจุฬา ปักเป้า อีลุ่ม ลักษณะเด่นว่าวแผงของลูกทุ่ง คือส่วนใหญ่จะทำด้วยกระดาษสาและตกแต่งด้วยลูกปลา นิยมทำเพื่อการแข่งขัน

ภาพประกอบ 10 รูปแบบว่าวแผงของเขตหลักสี่

(โรงเรียนการเคหะท่าทราย. 2550: 55)

2.) ว่าวภาพ คือว่าวที่ลูกทุ่งได้ประดิษฐ์ให้มีลักษณะพิเศษเพื่อแสดงถึงแนวคิดฝีมือ เพื่อความสวยงาม เช่น ว่าวนกฮูก ว่าวปลาเงินปลาทอง ว่าวผีเสื้อ ว่าวมังกร ว่าวภู ว่าวหกลี้นม และว่าวที่ทำยากที่สุดคือว่าวพญาคูขี้เหล็ก ส่วนภาพก็จะใช้วิธีการวาดและระบายสีลงบนตัวว่าวตามเอกลักษณ์ของลูกทุ่ง ซึ่งมีทั้งการนำวรรณคดีมาวาดลงในตัวว่าว (โรงเรียนการเคหะท่าทราย. 2550: 53)

ภาพประกอบ 11 รูปแบบว่าวภาพของเขตหลักสี่

(โรงเรียนการเคหะท่าทราย. 2550: 56-57)

6.8 ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าวไทยหลักสี่

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ความสามารถ และทักษะของคนในท้องถิ่นที่ได้สั่งสม ประดิษฐ์ สืบทอดกันมาเพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาทางด้านต่าง ๆ ในการดำเนินวิถีชีวิตของคน ในท้องถิ่น เป็นอำนาจและวิถีคิดในการจัดการความสัมพันธ์ทางสังคม และการจัดการความสัมพันธ์ ระหว่างสังคมกับธรรมชาติจนเป็นเอกลักษณ์ในสังคมหมู่บ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นระบบหนึ่งของ วัฒนธรรมและเป็นแก่นของชุมชนที่จรรโลงให้ชาติอยู่รอด (ศักดิ์ชัย เกียรตินาคิน. 2542: 2)

ชุมชนการทำว่าวไทยหลักสี่เป็นชื่อเรียกชุมชนแห่งหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการที่มีผู้นำชุมชนอยู่ อาศัยในชุมชนประกอบอาชีพในการประดิษฐ์ว่าวในเขตหลักสี่ ถือเป็นภูมิปัญญาของคนในชุมชนและ เป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่ออกจำหน่ายรวมทั้งการเผยแพร่ภูมิปัญญาในชุมชน และเป็นแหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตหลักสี่ ว่าวไทยนอกจากจะแสดงให้เห็นถึงความล้ำเลิศทางปัญญาของบรรพ บุรุษของเราแล้ว ปัจจุบันยังถูกจัดเป็นกีฬาไทยประเภทหนึ่งที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ด้วยชุมชนการทำ ว่าวไทยมีความสำคัญเนื่องจากมีผู้นำชุมชนที่มีการพัฒนารูปแบบรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของการทำ ว่าวไทยที่มีการสืบสานสร้างสรรค์รวมทั้งการพัฒนาการทำว่าวไทยให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นด้วยกรรมวิธี ที่สืบสานตั้งแต่โบราณ การอนุรักษ์รูปแบบการทำว่าวแบบดั้งเดิมและการพัฒนารูปแบบใหม่ ๆ ให้ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยอย่างมีคุณค่า จนเป็นเอกลักษณ์และเป็นที่นิยมอย่าง แพร่หลาย จนได้รับการยกย่องให้เป็นสินค้า OTOP ระดับ 3 ดาว และผู้นำชุมชน ลูกขุน ได้รับการยก ย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ 4 จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา (โรงเรียนการเคหะท่า ทวาย. 2550: 40)

เขตหลักสี่ได้กำหนดคำขวัญประจำเขตหลักสี่ ที่ว่า “วัดหลักสี่งามวิจิตร แหล่งผลิตว่าว ไทย เลื่องลือไกลหัวโขง งามน่ายลเขตหลักสี่” ด้วยความสำคัญดังกล่าว เขตหลักสี่จึงขอเป็นส่วนหนึ่ง ในการร่วมอนุรักษ์ว่าวไทยที่กำลังมีที่ท่าว่าจะเลือนหายไปจากความทรงจำของคนรุ่นใหม่ด้วยการ สนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในเขตหลักสี่ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับการ จัดการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตหลักสี่ และได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาจากผู้รู้ซึ่งคลุ กคลีกับว่าวมาเป็นเวลานาน

6.9 ความสัมพันธ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าวไทยหลักสี่กับชุมชน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าวไทยหลักสี่เป็นชุมชนที่ประกอบอาชีพในการประดิษฐ์ว่าวซึ่งถือเป็น ภูมิปัญญาของคนไทยและเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่สำคัญที่มีการจำหน่ายและเผยแพร่ในชุมชน รวมทั้ง เป็นแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตหลักสี่ ด้วยรูปแบบว่าวไทยหลักสี่ที่มี ลูกขุน บุญนก เป็นผู้

สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นมาอย่างต่อเนื่องจนปัจจุบันเป็นที่ยอมรับและเป็นเอกลักษณ์ของสังคมและชุมชนในเขตหลักสี่ การสืบสานสร้างสรรค์รวมทั้งการพัฒนาการทำว้าวไทยให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นด้วยกรรมวิธีที่สืบสานตั้งแต่โบราณ การอนุรักษ์รูปแบบการทำว้าวแบบดั้งเดิมและการพัฒนารูปแบบใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยอย่างมีคุณค่า จนเป็นเอกลักษณ์และเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในชุมชน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าวไทยหลักสี่มีความสำคัญและมีความสัมพันธ์ในสังคมชุมชนเขตหลักสี่ ที่แวดล้อมด้วยภูมิปัญญาและการพัฒนาท้องถิ่นการสืบสานโดยคนในชุมชนด้วยกระบวนการเรียนรู้หลายลักษณะ ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ ลูกขุนจึงได้ถ่ายทอดความรู้ด้านศิลปกรรม (ศิลปะการทำว้าว) โดยผ่านการจัดการศึกษาในระบบ ถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษาในเรื่องศิลปะการทำว้าวและเคล็ดลับในการทำว้าวรูปแบบต่าง ๆ การศึกษาตามอัธยาศัยนั้น ถ่ายทอดความรู้ให้แก่หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชนและผู้สนใจศิลปะการทำว้าว ด้านวิธีการถ่ายทอดลูกขุนถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การบรรยาย การสาธิต การฝึกปฏิบัติ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2549: 25)

กล่าวโดยสรุปแล้วภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าวไทยหลักสี่มีความสำคัญและเป็นความสัมพันธ์กับสภาพชุมชนในเขตหลักสี่ ในด้านการพัฒนาท้องถิ่นที่อาศัยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในการพัฒนาชุมชน ความรู้ภูมิปัญญาที่ได้รับการประยุกต์ และการสืบสานต่อเนื่องของคนในชุมชนด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย และผู้นำชุมชนมีการถ่ายทอดองค์ความรู้และมีเครือข่ายในการเรียนรู้

6.10 การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าวไทยหลักสี่มาสู่โรงเรียน

ด้วยนโยบายการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรในการพัฒนาหลักสูตร โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาส่งเสริมการเรียนการสอน และพัฒนาเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้ครอบคลุมความรู้ที่เป็นวิทยาการใหม่

ชุมชนการทำว้าวไทยในเขตหลักสี่เป็นภูมิปัญญาของคนในชุมชนและเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านเพื่อเป็นการเผยแพร่ ภูมิปัญญาในชุมชน และจัดเป็นแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตหลักสี่ มีผู้นำชุมชนที่มีการพัฒนารูปแบบการทำว้าวไทยที่มีการสืบสานสร้างสรรค์รวมทั้งการพัฒนาการทำว้าวไทยให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นด้วยกรรมวิธีที่สืบสานตั้งแต่โบราณ การอนุรักษ์รูปแบบการทำว้าวแบบดั้งเดิมและการพัฒนารูปแบบใหม่ ๆ จนเป็นเอกลักษณ์และได้รับการยกย่องให้เป็นสินค้า OTOP ระดับ 3 ดาว และผู้นำชุมชน ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการเป็นให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ 4 เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา

ด้วยความสำคัญดังกล่าวประกอบกับแนวนโยบายที่ภาครัฐได้กำหนด และเพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยให้คงอยู่โรงเรียนการเคหะท่าทรายได้ตอบรับแนวนโยบายโดยได้จัดทำหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องว่าวไทย บนฐานของโรงเรียนโดยการจัดการเรียนการสอนที่นำเอาเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิธีสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอนให้นักเรียนโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดแทรกเนื้อหาวิชาที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรแต่ละระดับ ทั้งนี้เนื้อหา วิธีสอน และเวลาเรียน ขึ้นอยู่กับการกำหนดร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน การเรียนรู้นี้โรงเรียนต้องสำรวจความต้องการ และศักยภาพในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งด้านเนื้อหา ผู้สอน และผลกระทบต่อชุมชนในด้านต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การเมือง และสิ่งแวดล้อม จัดทำเป็นเนื้อหาวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเนื้อหาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องว่าวไทยที่ทางกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนการเคหะท่าทรายได้พิจารณาร่วมจัดทำโดยผ่านการตรวจสอบจากคณะผู้บริหาร กรรมการการศึกษาและครูภูมิปัญญาท้องถิ่น (ลุงกุน บุญนก) นำมาวิเคราะห์และจัดทำหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องว่าวไทยหลักสี่ตามแผนนโยบายของสำนักงานการศึกษาที่ได้กำหนดกลยุทธ์ระดับแผนงานโครงการ 1 โรงเรียน 1 ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยกำหนดตัวชี้วัด “...ให้โรงเรียนร้อยละ 80 ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษา...” นำมาจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ในสาระทัศนศิลป์และใช้เป็นเนื้อหาในการวิจัยโดยจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ โดยมีเนื้อหาสาระดังนี้ คือ เรื่องที่ 1 ความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์, เรื่องที่ 2 รูปแบบว่าวไทยหลักสี่, เรื่องที่ 3 การประดิษฐ์ว่าว และเรื่องที่ 4 การขึ้นชมและการละเล่น โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

6.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดการศึกษานั้นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญที่สุด คือ โรงเรียนเพราะกิจกรรมของการศึกษาที่แท้จริงเกิดที่โรงเรียน เช่น กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเกี่ยวกับกิจการนักเรียน และกิจกรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนจึงต้องมีการวางแผนการ จัดอย่างเป็นระบบ ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของชุมชน สังคม ปรัชญาการศึกษา จิตวิทยาการศึกษา และจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ดังมีหน่วยงานและผู้ศึกษาค้นคว้าเรื่องการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษา เช่น

กรมวิชาการ ได้ศึกษาเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา พบว่า การสนับสนุนให้ครูผู้สอนนำความรู้และประสบการณ์ของชาวบ้านในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษานั้นมี 2 รูปแบบคือ การนำความรู้และ

ประสบการณ์ของชาวบ้านในท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอน และการเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่ครู ส่วนแนวทางในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นได้เสนอแนะว่าจะต้องคำนึงถึง ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าควรเป็นองค์ความรู้และประสบการณ์ที่มีส่วนของคุณธรรมจริยธรรม สอดแทรกอยู่ด้วย กระบวนการเรียนการสอนจะต้องเป็นการผสมผสานระหว่างความรู้สากลและความรู้ท้องถิ่น เน้นการศึกษาวิเคราะห์ทำความเข้าใจวิธีคิดและแนวคิดของภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างอิสระ คิดหลายด้านหลายมุม และสรุปเป็นองค์ความรู้และประสบการณ์ที่จะใช้ในการดำรงชีวิต (กรมวิชาการ. 2539ข: บทคัดย่อ)

ต่อศักดิ์ บุญลือ ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน จังหวัดลพบุรี โดยทำการศึกษาสภาพและปัญหาด้านแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านการพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่น พบว่า มีการดำเนินการด้านแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น ร้อยละ 58.00 และด้านการพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่น ร้อยละ 60.03 และยังพบว่าที่ตั้งของโรงเรียนเป็นปัจจัยหนึ่งต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาใช้ในการเรียนการสอน (ต่อศักดิ์ บุญลือ. 2541: บทคัดย่อ)

รัศมี ทองบุตร ได้ศึกษา เรื่องการศึกษาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์ พบว่า การกำหนดแนวทางการเรียนการสอนเพื่อสร้างและให้ตระหนักเห็นคุณค่าของท้องถิ่น ความรู้และความคิดของคนในท้องถิ่น จะต้องสนับสนุนให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้ทรัพยากรและแหล่งวิทยาการในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ ส่วนประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนที่นำมาใช้มากคือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และที่มีการใช้ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านศิลปกรรม ด้านวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ และด้านวิทยาการ (รัศมี ทองบุตร. 2542: บทคัดย่อ)

จากเอกสารงานวิจัยสรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือพื้นความรู้ความสามารถของบุคคลที่มีอยู่ในท้องถิ่น ซึ่งมีส่วนเสริมสร้างการเรียนรู้ของนักเรียนในชุมชน การพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การนำความรู้และประสบการณ์ของชาวบ้านในท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอน และการเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่ครู การศึกษาสภาพและปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน รวมทั้งการศึกษาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประกอบการเรียนการสอนพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดังนั้นการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้หลายรูปแบบ

7. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

7.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การเรียนการสอนในทุกสาขาวิชาเมื่อผ่านกระบวนการเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว ครูจะรู้ได้อย่างไรว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นการวัดและประเมินผล การเรียนรู้อาจช่วยให้การปฏิบัติงานของครูเป็นไปอย่างครบวงจร การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบรรลุจุดประสงค์หรือไม่นั้นได้มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไว้ดังนี้

ศาสตราจารย์ ดร. ธรรมศักดิ์ กล่าวถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการสอน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกอบรบหรือจากการสอบ การวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบความสามารถของบุคคลซึ่งสามารถวัดได้ 2 แบบตามจุดมุ่งหมายและลักษณะวิชาที่สอน คือ

1. การวัดด้านปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติหรือทักษะของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงถึงความสามารถดังกล่าวในรูปของการกระทำจริงให้ออกเป็นผลงาน การวัดแบบนี้จึงต้องใช้ “ข้อสอบภาคปฏิบัติ” (Performance Test)
2. การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา (Content) อันเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่างๆ สามารถวัดได้โดยใช้ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test) (ศาสตราจารย์ ดร. ธรรมศักดิ์. 2541: 135)

อารีย์ คงสวัสดิ์ กล่าวถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือความสำเร็จ ความสมหวังในด้านการเรียนรู้ รวมทั้งทางด้านความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถและทักษะทางด้านวิชาการแต่ละบุคคลที่ประเมินได้จากการแบบทดสอบหรือการทำงานที่ได้รับมอบหมาย และผลของการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นจะแยกให้กลุ่มนักเรียนออกเป็นระดับต่างๆ (อารีย์ คงสวัสดิ์. 2544: 23)

จากความคิดเห็นของนักการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พอสรุปได้ดังนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นคุณลักษณะความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกฝนหรือจากการสอบ การวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบความสามารถหรือความสัมฤทธิ์ผลของบุคคลในลักษณะพฤติกรรมต่างๆ ตามจุดมุ่งหมายและลักษณะวิชาสอนสามารถวัดได้ 2 แบบ คือ การวัดด้านปฏิบัติ และการวัดด้านเนื้อหา จึงกล่าวได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะ คือคุณลักษณะด้านความรู้ ความเข้าใจ ความคิด เจตคติ ทักษะและการนำไปใช้ในงานศิลปะ

7.2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นมีองค์ประกอบมากมายหลายอย่างดังที่ อัญชนา โพธิ์พลาการ กล่าวไว้ว่า มีองค์ประกอบหลายประการที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ

ด้านตัวนักเรียน เช่น สติปัญญา อารมณ์ ความสนใจ เจตคติต่อการเรียน

ด้านตัวครู เช่น คุณภาพของครู การจัดระบบ การบริหารของผู้บริหาร

ด้านสังคม เช่น สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวนักเรียน เป็นต้น

แต่ปัจจัยที่มีผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ความสนใจ สติปัญญา เจตคติต่อการเรียน ตัวครู สังคม สิ่งแวดล้อมของนักเรียน และองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีโดยตรงคือวิธีการสอนของครู (อัญชนา โพธิ์พลาการ. 2545: 45)

อารีย์ คงสวัสดิ์ กล่าวถึงองค์ประกอบที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ด้านคุณลักษณะการจัดระบบในโรงเรียน ตัวแปรด้านนี้จะประกอบด้วยขนาดของโรงเรียน อัตราส่วนของนักเรียนต่อครู นักเรียนต่อห้อง ตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. ด้านลักษณะของคุณครู ตัวแปรทางด้านคุณลักษณะของครูประกอบด้วยอายุ วุฒิครู ประสบการณ์ของครู ความเอาใจใส่ในหน้าที่ ตัวแปรเหล่านี้ล้วนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งสิ้น
3. ด้านคุณลักษณะของนักเรียน ประกอบด้วยตัวแปรที่เกี่ยวกับการเรียน สมาชิกในครอบครัว ความพร้อม ทศนคติเกี่ยวกับการเรียนการสอน ตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. ด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของนักเรียน การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางเศรษฐกิจสังคมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (อารีย์ คงสวัสดิ์. 2544: 25)

โดยสรุปแล้วองค์ประกอบที่มีอิทธิพลกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นมีองค์ประกอบดังนี้คือ ด้านตัวนักเรียน ด้านตัวครู ด้านสังคม แต่ปัจจัยที่มีผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ความสนใจ สติปัญญา เจตคติต่อการเรียน ตัวครู สังคม สิ่งแวดล้อมของนักเรียน และองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีโดยตรงคือวิธีการสอนของครู

7.3 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เป็นกฎหมายแม่บทเกี่ยวกับการศึกษาของชาติได้ถูกตราให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ได้เสนอสาระสำคัญเพื่อเป็นแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ความมุ่งหมายในการจัดการศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยกำหนดสาระและแนวทางการจัดการศึกษาในหมวด 4 มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2550: 4)

การวัดและประเมินผู้เรียนเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน ในการตรวจสอบว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายตามสาระแนวทางการปฏิรูปการศึกษาหรือไม่ (วรรณิ์ แกมเกตุ. 2550: 25) ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ กล่าวว่าการวัดผลสัมฤทธิ์เป็นการวัดความสามารถทางการเรียนหลังจากได้เรียนเนื้อหาของวิชาใดวิชาหนึ่งแล้วผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้มากขึ้นเพียงใดนั่นคือการวัดผลสัมฤทธิ์ควรยึดเนื้อหาวิชาเป็นหลัก (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2541: 18)

สรุปได้ว่าการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพราะจะเป็นการตรวจสอบว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายที่พึงปรารถนาตามสาระแนวทางการปฏิรูปการศึกษาหรือไม่ ดังนั้นการวัดและประเมินผู้เรียนจึงต้องดำเนินการอย่างมีคุณภาพ โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนโดยยึดเนื้อหาวิชาเป็นหลัก

7.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับครูที่จะใช้ในการตรวจสอบพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอันเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถหรือมีสัมฤทธิ์ผลในรายวิชามากน้อยเพียงใด ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังนี้

พิชิต ฤทธิ์จัญญ ได้สรุปคำว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement Tests) จากนักวัดผลและนักการศึกษามีการเรียกชื่อแตกต่างกันไปเป็น แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หรือแบบสอบผลสัมฤทธิ์ และได้ให้ความหมายไว้ในแนวทางเดียวกันดังนี้

ชวาล แพรัตกุล ได้ให้ความหมายว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่วัดความรู้ ทักษะและสมรรถภาพสมองด้านต่าง ๆ ที่เด็กได้รับจากประสบการณ์ทั้งปวง ทั้งจากโรงเรียนและทางบ้าน ยกเว้นการวัดทางร่างกาย ความถนัด และทางบุคคลกับสังคม สำหรับในโรงเรียนแล้ว แบบทดสอบประเภทผลสัมฤทธิ์มุ่งที่จะวัดความสำเร็จในวิชาการเป็นส่วนใหญ่ กรอนลันด์ ให้แนวคิดไว้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็นกระบวนการเชิงระบบ เพื่อการวัดพฤติกรรม หรือผลการเรียนรู้ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีหน้าที่หลักสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (พิชิต ฤทธิ์จัญญ 2550: 95; อ้างอิงจาก ชวาล แพรัตกุล 2518: 112; และกรอนลันด์ 1993: 1)

วิรัช วรรณรัตน์ ได้กล่าวว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของผู้สอบที่ได้จากการเรียนรู้ โดยต้องการทราบว่าผู้สอบมีความรู้อะไรบ้าง มากน้อยเท่าไร เมื่อผ่านการเรียนไปแล้ว (วิรัช วรรณรัตน์ 2541: 49)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และสมรรถภาพทางสมองด้านต่างๆ เป็นการวัดความสำเร็จในเชิงวิชาการว่านักเรียนรู้มาแล้วเท่าใด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับครูที่จะใช้ในการตรวจสอบพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอันเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการสอนของครู ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดประสงค์การเรียนรู้หรือตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ และเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาการสอนของครูให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การที่จะทำได้ผลการทดสอบมีความถูกต้องเที่ยงตรง เชื่อถือได้นั้นจะต้องใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่มีคุณภาพซึ่งได้ผ่านการสร้างอย่างถูกต้องตามหลักวิชา ดังนั้นการได้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการและวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ จึงเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษา หรือครูอย่างยิ่ง ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ไว้ว่าเป็นแบบทดสอบสาระทัศนศิลป์หน่วยการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องว่าวไทยหลักสี่ โดยวัดตามวัตถุประสงค์การสอนสาระทัศนศิลป์ในด้านความรู้ ความเข้าใจ เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของนักเรียนที่ได้จากการเรียนรู้ ซึ่งใช้แบบทดสอบชนิดปรนัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

7.5 การวัดความรู้ความเข้าใจ

จุดมุ่งหมายทางการศึกษา หรือพฤติกรรมทางการศึกษาที่นำมาเป็นจุดประสงค์ของการเรียนการสอนแต่ละรายวิชานั้น แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ดังนั้นผู้ศึกษาหรือครูผู้สอนจึงจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องมือวัดพฤติกรรมเหล่านั้น เพื่อให้สามารถสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมในแต่ละด้านให้มีคุณภาพและเลือกใช้เครื่องมืออย่างมีประสิทธิภาพ

พิชิต ฤทธิ์จัญญ์ กล่าวถึงเครื่องมือวัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย หรือสติปัญญา ว่า การวัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย เป็นการวัดความสามารถด้านสติปัญญา ได้แก่ความสามารถด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า เครื่องมือที่ใช้วัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยที่ใช้กันส่วนใหญ่คือแบบทดสอบซึ่งมีหลายประเภท แบบทดสอบวัดด้านพุทธิพิสัยนั้นอาจวัดคุณลักษณะทางจิตพิสัย และทักษะพิสัยได้ด้วย (พิชิต ฤทธิ์จัญญ์. 2550: 61-62)

รัตติกรณ์ จงวิศาล กล่าวถึงการวัดความรู้ ความสามารถในการระลึก (Recall) เรื่องราวข้อเท็จจริงหรือประสบการณ์ต่างๆ หรือเป็นการวัดการระลึกประสบการณ์เดิมที่บุคคลได้รับจากคำสอน การบอกกล่าว การฝึกฝนของผู้สอน รวมทั้งตำราจากสิ่งแวดลอมต่าง ๆ ด้วยคำถามวัดความรู้แบ่งออกเป็น 3 ชนิดคือ

1. การถามความรู้ในเนื้อเรื่อง เป็นการถามรายละเอียดของเนื้อหา ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของเรื่องราวทั้งหลาย ประกอบด้วยคำถามประเภทต่าง ๆ เช่น ศัพท์ นิยาม รายละเอียดเนื้อหาต่าง ๆ
2. ความรู้ในวิธีการ เป็นการถามวิธีปฏิบัติต่าง ๆ แบบแผน ประเพณี ขั้นตอนการปฏิบัติทั้งหลาย เช่น ถามระเบียบแบบแผนลำดับขั้น และแนวโน้มนการจัดประเภทและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ
3. การถามความรู้รวบยอด เป็นการถามความสามารถในการจดจำ ข้อสรุปหรือหลักการของเรื่องที่เกิดจากการผสมผสานหาลักษณะ เพื่อรวบรวมและย่อลงมาเป็นหลักหรือหัวใจของเนื้อหานั้น (รัตติกรณ์ จงวิศาล. 2544: 51)

ดังนั้นสรุปได้ว่า การวัดความรู้ ความเข้าใจ เป็นการวัดระดับความสามารถ พิจารณาข้อเท็จจริงที่ได้รับและการผสมผสานกับประสบการณ์เดิมของตนเอง และสามารถวัดได้จากแบบทดสอบ

7.6 การวัดและประเมินผลวิชาศิลปะ

กรมวิชาการ ได้กำหนดการวัดและประเมินผลวิชาศิลปะตามหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ดังนี้คือ

หลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญโดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีการติดตามประเมินผลตามมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ซึ่งใช้เป็นเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียนครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินการเรียนรู้ของตนได้ และใช้วิธีการประเมินจากสภาพความเป็นจริงด้วยวิธีการประเมินผลที่หลากหลาย มีการบันทึกผลการประเมินผลอย่างเป็นระบบเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียนศิลปะอย่างต่อเนื่องในการวัดและ

ประเมินผลการเรียนการสอนศิลปะตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงจำเป็นที่ผู้สอนจะต้องวัดผล และประเมินผลให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรมจริยธรรม และ ค่านิยม (กรมวิชาการ. 2544: 128)

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มีขอบข่ายครอบคลุม 3 สาระทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ ซึ่งคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดการวัดและผลประเมินผลในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มีเครื่องมือที่หลากหลายสามารถแบ่งออกเป็นเครื่องมือตามลักษณะการวัดได้ดังนี้

1. เครื่องมือวัดด้านความรู้ความเข้าใจ การวัดและผลประเมินผลในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในด้านความรู้ความเข้าใจ วิธีการหลักที่ใช้กันอยู่ทั่วไป ได้แก่ วิธีการทดสอบ จะเป็นการประเมินพฤติกรรมนักเรียนระดับความเข้าใจ พฤติกรรมด้านความเข้าใจนี้ ผู้เรียนอาจแสดงออกโดยการพูด การเขียน อธิบายสิ่งที่เข้าใจเพื่อสื่อสารต่อผู้อื่นการประเมินอาจใช้เครื่องมือดังนี้
 - 1.1 แบบทดสอบปากเปล่า เป็นวิธีการวัดความรู้ ความเข้าใจ โดยครูตั้งคำถามแล้วให้นักเรียนตอบซึ่งสะดวกไม่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์มากและประหยัด เหมาะกับนักเรียนที่ไม่มีความสามารถทางการเขียน
 - 1.2 แบบทดสอบชนิดเลือกตอบ เป็นแบบทดสอบที่ครูส่วนใหญ่ใช้ในโรงเรียนซึ่งวัดความสามารถด้านพุทธิพิสัยของนักเรียนระดับความเข้าใจ ซึ่งครูอาจสร้างแบบทดสอบแบบอิงเกณฑ์ชนิดแบบทดสอบ (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542: 49-52)

การประเมินผลการเรียนวิชาศิลปศึกษานั้น ศรียา นิยมธรรม ได้กล่าวถึงไว้ดังนี้ การประเมินผลการเรียนวิชาศิลปศึกษาที่สำคัญก็คือ การวัดพัฒนาการของนักเรียนในด้านการสร้างสรรค์การรับรู้อารมณ์ สติปัญญา สังคมและการวัดพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนการสอนวิชาศิลปะในด้านความรู้ ความเข้าใจ ความคิด เจตคติ ทักษะและการนำไปใช้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้คือ

- การวัดพฤติกรรมด้านต่าง ๆ พฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของนักเรียนช่วยให้ครูเข้าใจนักเรียนและสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้
1. ในด้านความรู้ ความสามารถทราบและจำเรื่องราวของประสบการณ์ที่ได้รับรวมทั้งประสบการณ์ที่สัมผัสได้อย่างถูกต้อง แสดงออกโดยการระลึก ถ่ายทอด สามารถวัดได้โดยการทดสอบการสัมภาษณ์ การสังเกต เช่น ความรู้เกี่ยวกับศัพท์เฉพาะทางศิลปะ ความรู้เกี่ยวกับประวัติทั่วไปของศิลปะ และความรู้เกี่ยวกับวัสดุและกระบวนการทำ
 2. ในด้านความเข้าใจ สามารถเข้าใจในคุณค่าและหลักการของศิลปะจนประเมินผลงานของศิลปะนั้นได้ การแสดงออกโดยการอธิบาย การวัดโดยการทดแทน การสังเกตและการสัมภาษณ์ เช่น ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างทางศิลปะ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ กฎและการสร้างสรรค์งานศิลปะ ความสามารถในการประเมินผลงานของศิลปะ ความสามารถในการให้เหตุผลในการพิจารณา

3. ในด้านความคิดและการออกแบบ สามารถแก้ปัญหาในการออกแบบ วัดได้โดยการทดสอบ การสังเกตและการแสดงความคิดเห็น
4. ในด้านศิลปะนิยม มีความรู้และเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญของงานศิลปะ แสดงออก โดยการอธิบาย สามารถวัดได้โดยการสัมภาษณ์ สังเกต การทดสอบ การจัดอันดับคุณภาพ
5. ในด้านเจตคติและความสนใจ มีความเชื่อ ความนิยมและสนใจที่จะปฏิบัติตามความเชื่อ แสดงออกโดยความคิด การร่วมในกิจกรรมอย่างสนใจ สามารถวัดได้โดยการจัดอันดับคุณภาพ
6. ในด้านทักษะและการนำไปใช้มีความสามารถในการใช้วัสดุและเครื่องมือได้ถูกต้อง รวดเร็ว สามารถสร้างสรรค์งานได้และประหยัด แสดงออกโดยการปฏิบัติงานการใช้วัสดุเครื่องมือ การแก้ปัญหาและการนำไปใช้ วัดโดยการสังเกตและแบบทดสอบ (ศรียา นิยมธรรม. 2544: 18-23)

ในการวัดผลวิชาศิลปะครูควรอธิบายการให้คะแนนให้นักเรียนทราบโดยเฉพาะการวัดผลในด้านความรู้ การออกแบบและการนำไปใช้ ครูอาจจะบอกให้นักเรียนทราบ ในการให้คะแนน เพื่อจะได้เป็นมาตรฐานให้นักเรียนได้มีโอกาสตรวจทานแก้ไข ปรับปรุง การทำงานของตนให้เรียบร้อย ก่อนที่จะส่งงานชิ้นต่อไป

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นคุณลักษณะความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกฝนอบรม หรือจากการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบความสามารถหรือความสัมฤทธิ์ผลของบุคคล ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้การวัดด้านเนื้อหา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ที่เป็นคุณลักษณะด้านความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้คือ ด้านตัวนักเรียน ด้านตัวครู ด้านสังคม ที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี และที่สำคัญโดยตรงคือวิธีการสอนของครู ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองมา

ดังนั้นการวัดและประเมินผู้เรียนเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอนในการตรวจสอบว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายที่พึงปรารถนาตามสาระแนวทางการปฏิรูปการศึกษาหรือไม่ การวัดและประเมินผู้เรียนจึงต้องดำเนินการอย่างมีคุณภาพ ดังนั้นการวัดผลสัมฤทธิ์เป็นการวัดความสามารถทางการเรียนหลังจากได้เรียนด้านเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องว่าวไทยหลักสี่ว่าผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้มากขึ้นเพียงใด โดยยึดเนื้อหาความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์ ผลงานของว่าวไทยหลักสี่ การประดิษฐ์ว่าว การขึ้นชม และการละเล่น ตามหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องว่าวไทยของโรงเรียนการเคหะท่าทราย เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานครเป็นหลัก โดยเลือกใช้เครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ และสร้าง

ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักการสร้างข้อทดสอบของสุรางค์ โค้วตระกูล (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2550: 40) แบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ ใช้วัดความรู้ ความเข้าใจ ในหน่วยการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องวาวไทยหลักสี่ เป็นการวัดความสำเร็จในด้านเนื้อหาว่านักเรียนมีความรู้มาแล้วเท่าใด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์จึงถือเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับครูที่จะใช้ในการตรวจสอบพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอันเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนของครู ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดประสงค์การเรียนรู้หรือตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ และเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาการสอนของครูให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้วิจัยได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่าผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้มากมายหลายท่าน เช่น

ศศิธร แก้วรักษา ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์แบบซิปปา (CIPPA MODEL) ที่เน้นทักษะการเชื่อมโยงเรื่องสถิติเบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์แบบซิปปา (CIPPA MODEL) ที่เน้นทักษะการเชื่อมโยง เรื่องสถิติเบื้องต้น สูงกว่าก่อนได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ศศิธร แก้วรักษา. 2547: บทคัดย่อ)

ลออ อางนันทน์ ได้ศึกษาเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องสิ่งแวดล้อมทางสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนผังมโนทัศน์ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกับนักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการศึกษาเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่าเป็นเรื่องที่สำคัญควรจะศึกษาและทำการวิจัยขึ้นเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดีขึ้น (ลออ อางนันทน์. 2541: 105)

จากเอกสารงานวิจัยสรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่ครูสร้างขึ้นนั้น ครูควรคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาด้านพุทธิพิสัย เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จในด้านความรู้อะกาศด้านต่างๆ ตามแนวคิดและหลักการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ซึ่งการวัดและประเมินผู้เรียนเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน ในการตรวจสอบว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายที่พึงปรารถนาตามสาระแนวทางการปฏิรูปการศึกษาหรือไม่ การวัดและประเมินผู้เรียนจึงต้องดำเนินการอย่างมีคุณภาพ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 นั้นการปรับเปลี่ยนบทบาทของครูและวิธีการเรียนสอนของครู ให้สอดคล้องกับวัย จิตวิทยา พัฒนาการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข การจัดการเรียนรู้บางวิธีจึงควรจัดให้สัมพันธ์กับเนื้อหาสาระวิชาซึ่งผู้วิจัยได้ใช้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามแนวนโยบายของสำนักงานการศึกษากับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ทั้งสองวิธีการเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แต่แตกต่างกันที่บทบาทของครูผู้สอน บทบาทของผู้เรียน และความเหมาะสมวิธีการสอนกับเนื้อหาวิชาที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งเนื้อหาที่ใช้เป็นเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องว่าวไทยหลักสี่ ดังนั้นในด้านการเรียนรู้ ความเข้าใจด้านเนื้อหาในเรื่องดังกล่าว ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ทั้งสองวิธีจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านความรู้ความเข้าใจต่อผู้เรียนมากน้อยเพียงใด เพื่อผู้วิจัยจะได้นำมาพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาลักษณะการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทย หลักสี่ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
4. แบบแผนการทดลองและวิธีการทดลอง
5. การจัดกระทำข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนการเคหะท่าทราย เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ที่เรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทย หลักสี่ จำนวน 5 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 190 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่มีความเชื่อมั่น 95% จากตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (พิสนุ พงศ์ศรี. 2549: 109; อ้างอิงจาก Krejcie; & Morgan. 1970: 608)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนการเคหะท่าทราย เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ที่เรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทย หลักสี่ โดยจัดเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองห้องเรียนละ 30 คน รวมทั้งหมด 60 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลาก ซึ่งนักเรียนแต่ละห้องมีผลการเรียนไม่แตกต่างกัน เนื่องจากได้จัดห้องเรียน โดยผลความสามารถของนักเรียน ดังนี้

กลุ่มทดลองที่ 1 คือ กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก

กลุ่มทดลองที่ 2 คือ กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

1.3 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เนื้อหาสาระทัศนศิลป์ ด้านความรู้ความเข้าใจ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2542 และหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของโรงเรียนการเคหะท่าทราย เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร โดยจัดแบ่งเนื้อหาด้านความรู้ความเข้าใจออกเป็น 4 เรื่อง ดังนี้คือ

เรื่องที่ 1 ความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์ว่าวไทยหลักสี่

เรื่องที่ 2 รูปแบบว่าวไทยหลักสี่

เรื่องที่ 3 การประดิษฐ์สร้างสรรค์ว่าวไทยหลักสี่

เรื่องที่ 4 การชื่นชมและการละเล่นว่าว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

2.1.1 แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก

2.1.2 แผนการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 ข้อ

2.3 แบบสำรวจความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก และการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

3. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก

แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

3.1.1 ศึกษาหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2542 และหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของโรงเรียนการเคหะท่าทราย เพื่อนำมาใช้ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

3.1.2 ศึกษาหลักการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยเลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก

3.1.3 เลือกละระการเรียนรู้ที่จะนำมาทดลอง ได้แก่ สาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ โดยแบ่งเป็นหน่วยย่อยๆ ดังนี้

1. เรื่องความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์ว่าวไทยหลักสี่
2. เรื่องรูปแบบว่าวไทยหลักสี่
3. เรื่องการประดิษฐ์สร้างสรรค์ว่าวไทยหลักสี่
4. เรื่องการขึ้นชมและการละเล่นว่าว

3.1.4 จากคำอธิบายรายวิชาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง นำมาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก จำนวน 12 คาบ ซึ่งประกอบด้วย

1. สาระสำคัญ
2. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
3. จุดประสงค์การเรียนรู้
4. สาระการเรียนรู้
5. แผนที่ความคิด
6. กิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ
 - ขั้นที่ 1 ขั้นนำ
 - ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ
 - ขั้นที่ 3 กิจกรรมสรุป
 - ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

3.1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก ที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการผู้ควบคุมปริญญาโทและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และการจัดการเรียนการสอน

3.1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตรวจสอบแล้วไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องในการใช้ภาษา และความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้กับเวลาที่กำหนด แล้วปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้ทดลองจริง

3.1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกไปสอนเพื่อทำการวิจัยต่อไป

3.2 แผนการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

แผนการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

3.2.1 ศึกษาหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2542 และหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสูตร ของโรงเรียนการเคหะท่าทราย เพื่อนำมาใช้ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

3.2.2 ศึกษาหลักการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ของพจนา ทรัพย์สมาน และศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2.3 เลือกสาระการเรียนรู้ที่จะนำมาทดลอง ได้แก่ สาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสูตร โดยแบ่งเป็นหน่วยย่อย ๆ ดังนี้

1. เรื่องความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์ว่าวไทยหลักสูตร
2. เรื่องรูปแบบว่าวไทยหลักสูตร
3. เรื่องการประดิษฐ์สร้างสรรค์ว่าวไทยหลักสูตร
4. เรื่องการขึ้นชมและการละเล่นว่าว

3.2.4 จากคำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง นำมาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง จำนวน 12 คาบ ซึ่งประกอบด้วย

1. สาระสำคัญ
2. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
3. จุดประสงค์การเรียนรู้
4. กระบวนการเรียนรู้ที่ใช้
5. สาระการเรียนรู้
6. แผนที่ความคิด
7. กิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย 5 ขั้น คือ
 - ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน
 - ขั้นที่ 1 จุดประกายความสนใจ
 - ขั้นสอน
 - ขั้นที่ 2 วางแผนการเรียนรู้
 - ขั้นที่ 3 ลงมือเรียนรู้ตามแผน

ขั้นสรุป

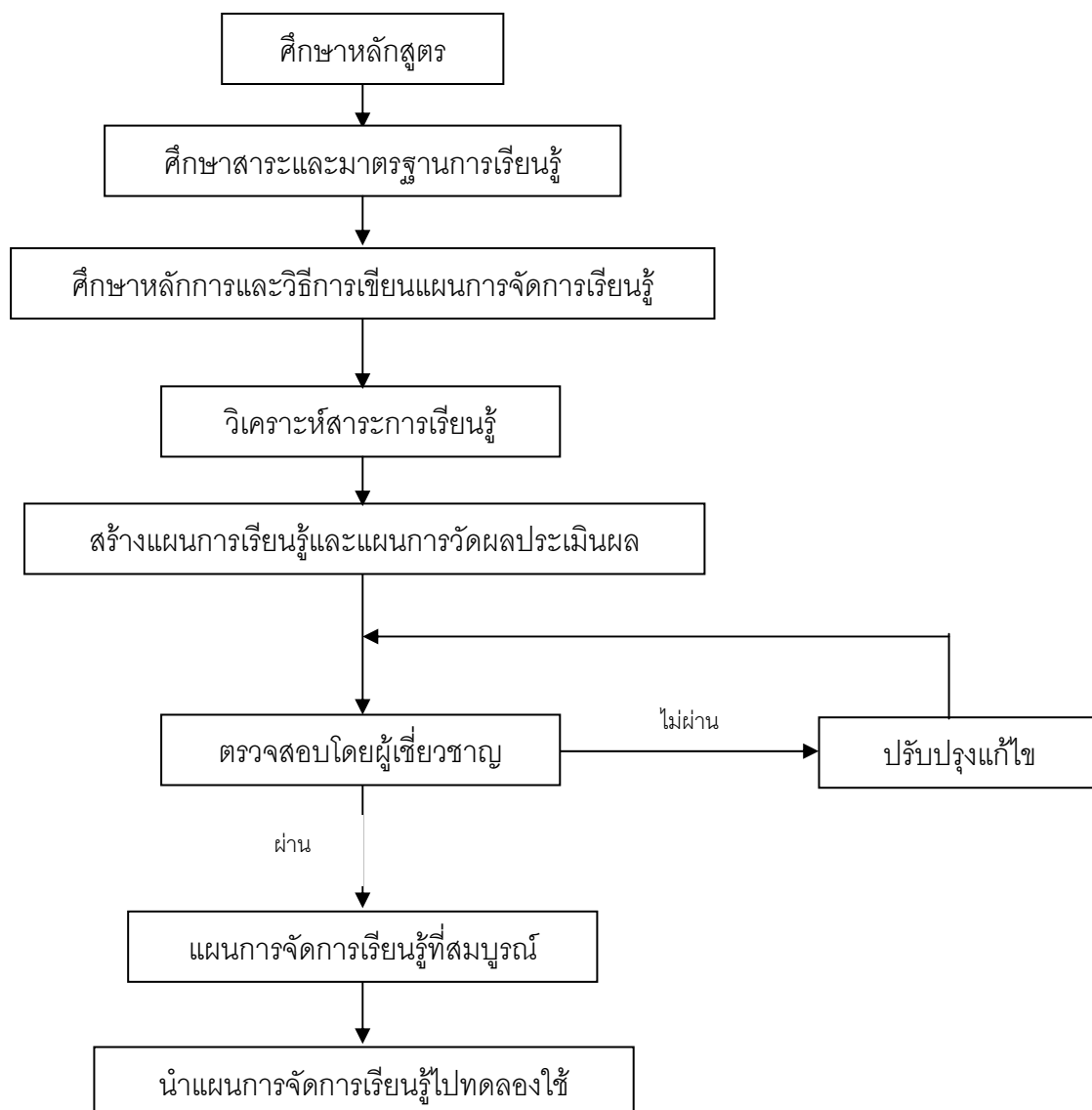
ขั้นที่ 4 นำเสนอข้อมูลการเรียนรู้ สรุปความรู้

ขั้นที่ 5 ทำชิ้นงาน

3.2.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการผู้ควบคุมปริญญาโทและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และการจัดการเรียนการสอน

3.2.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตรวจสอบแล้วไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องในการใช้ภาษาและความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้กับเวลาที่กำหนด แล้วปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้ทดลองจริง

3.2.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ไปสอนเพื่อทำการวิจัยต่อไป

ภาพประกอบ 12 ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.3.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.3.2 ผู้วิจัยร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในด้านเนื้อหาวิชา ทำการวิเคราะห์หลักสูตรโดยสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตรจากเนื้อหา และพฤติกรรมที่ต้องการวัด สำหรับเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจว่าต้องการวัดพฤติกรรมใด ในเนื้อหาอะไร เป็นจำนวนเท่าไร

3.3.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยยึดผลการวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อให้แบบทดสอบมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Validity)

3.3.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านความรู้ความเข้าใจ สาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว้าวไทยหลักสี่ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญในการสอนศิลปศึกษา และการวัดผลการศึกษา จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Validity) และความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง ความเหมาะสมของภาษาแล้วนำมาปรับปรุงคำถาม ตัวเลือก การใช้ภาษา ตามข้อเสนอแนะโดยใช้ตรรกะความสอดคล้องของข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา หรือไม่ นำไปตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบทดสอบโดยใช้เกณฑ์การกำหนดคะแนนความคิดเห็น ดังนี้ (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2541: 248)

+1 หมายถึง เห็นด้วยว่าแบบทดสอบ สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้เนื้อหาจริง

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบ สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้เนื้อหา

-1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยว่าแบบทดสอบ สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้เนื้อหา

บันทึกผลการพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อ แล้วนำไปหาค่าตรรกะความสอดคล้อง (IOC) แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งแสดงว่าข้อสอบนั้นมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาไว้จำนวน 40 ข้อ

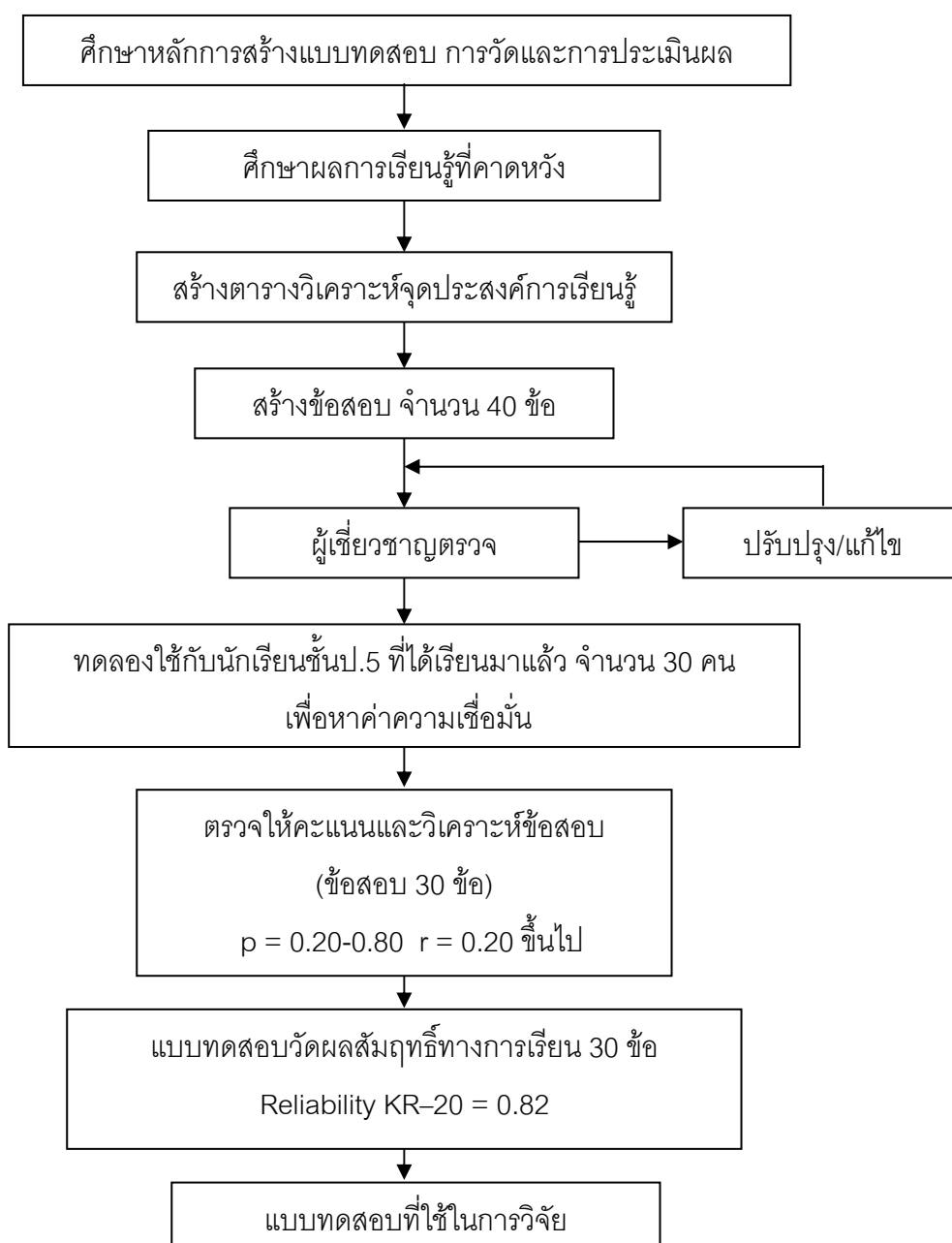
3.3.5 นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจและปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนการเคหะท่าทราย เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ที่เรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว้าวไทยหลักสี่ จำนวน 30 คน ที่เรียนสาระนี้มาแล้วเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือหรือแบบทดสอบ

3.3.6 นำผลการสอบของนักเรียนทั้งหมดมาตรวจให้คะแนนโดยข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิด ไม่ตอบหรือตอบมากกว่า 1 ตัวเลือก ในแต่ละข้อคำถามให้ 0 คะแนน แล้วนำคะแนนมาวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบเป็นรายข้อ

โดยใช้เทคนิค 27% แยกเป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ หาค่า p , r โดยเปิดตารางสำเร็จรูปของจุง เทห์ ฟาน (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2541: 197-199; อ้างอิงจาก Fan. 1955: 1-32) แล้วคัดเลือก เฉพาะข้อสอบที่มีความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.20 ขึ้นไป จำนวน 30 ข้อ

3.3.7 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกแล้วไปหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับกับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนการเคหะท่าทราย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเตอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2541: 197-199) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.82

3.3.8 นำแบบทดสอบไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ภาพประกอบ 13 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.4. เครื่องมือที่ใช้ศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนรู้

3.4.1 แบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบ สอดแทรกและการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง มีขั้นตอนในการ สร้างดังนี้

3.4.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจต่อการเรียนรู้

3.4.1.2 สร้างแบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบ สอดแทรกและการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง โดยให้ ครอบคลุมเนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ บรรยากาศการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผล ลักษณะของแบบสำรวจเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 3 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 20 ข้อ และพัฒนาแบบสำรวจความพึงพอใจจากแว่นแก้ว พันภัย (2549: 83-84)

เกณฑ์การให้คะแนน

ถ้าเลือกตอบ	พึงพอใจระดับมาก	ให้ 3 คะแนน
	พึงพอใจระดับปานกลาง	ให้ 2 คะแนน
	พึงพอใจระดับน้อย	ให้ 1 คะแนน

การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยของแบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ เพื่อให้ทราบความพึงพอใจต่อการเรียนรู้มีเกณฑ์การประเมินผลดังนี้

2.41-3.00	หมายความว่า มีความพึงพอใจระดับมาก
1.71-2.40	หมายความว่า มีความพึงพอใจระดับปานกลาง
1.00-1.70	หมายความว่า มีความพึงพอใจระดับน้อย

3.4.1.3 นำแบบสำรวจที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบภาษาและครอบคลุม ในด้านต่าง ๆ ที่กำหนดไว้แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นนำแบบวัดไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน พิจารณาความด้านความเหมาะสมของข้อคำถามของแบบสำรวจความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการ จัดการเรียนรู้แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.4.1.4 นำแบบสำรวจที่ได้ตรวจแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่ม ตัวอย่างเพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องของภาษา ความถูกต้องและชัดเจน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรจริง

3.4.1.5 นำผลการตรวจให้คะแนนมาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2541: 171-172) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.865 และจัดทำแบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียนฉบับ สมบูรณ์ จำนวน 20 ข้อ แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

4. แบบแผนการทดลองและวิธีการทดลอง

ในการดำเนินการวางแผนการทดสอบ ได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

4.1 แบบแผนการทดลอง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการทดลอง Randomized Control-Group Pretest Posttest Design (ลิวน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2541: 216) ซึ่งมีรูปแบบการทดลองตามตารางต่อไปนี้

ตาราง 5 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
RE ₁	T ₁	X ₁	T ₂
RE ₂	T ₃	X ₂	T ₄

R แทนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม

E₁ แทนกลุ่มทดลองที่ 1

E₂ แทนกลุ่มทดลองที่ 2

X₁ แทนกลุ่มทดลองการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก

X₂ แทนกลุ่มทดลองการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

T₁, T₃ แทนการทดสอบก่อนทดลอง (Pretest)

T₂, T₄ แทนการทดสอบหลังทดลอง (Posttest)

4.2 วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โดยมีขั้นตอนดังนี้

4.2.1 ก่อนที่จะดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อออกหนังสือขออนุญาตผู้บริหารศึกษาดำเนินการวิจัยและการเก็บข้อมูล

4.2.2 พบผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อชี้แจงจุดประสงค์ของการวิจัยและอธิบายรูปแบบการวิจัยพร้อมทั้งขอความร่วมมือในการดำเนินการทดลอง

4.2.3 ทำการสุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนการเคหะท่าทราย เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร เพื่อแบ่งกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน โดยวิธีการจับฉลาก

4.2.4 ประชุมนิเทศเพื่อทำความเข้าใจกับนักเรียนถึงวิธีการเรียน บทบาทของผู้เรียน จุดประสงค์การเรียนรู้และวิธีการประเมินผลการเรียน

4.2.5 ทำการสอบก่อนเรียน (Pretest) ทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

4.2.6 ดำเนินการทดลองซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สอนโดยทำการสอนกลุ่มทดลองที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก กลุ่มทดลองที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ทั้งสองกลุ่มใช้เนื้อหาเดียวกันคือหน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่และระยะเวลาในการทดลองเท่ากัน คือ 12 คาบ คาบละ 60 นาที

4.2.7 หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง ทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) ทั้งสองกลุ่มโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ซึ่งเป็นชุดเดิมในการทดสอบก่อนเรียน และเก็บข้อมูลความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้แบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่

4.2.8 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ โดยใช้คะแนนหลังเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก กับกลุ่มทดลองที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง และนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน

4.2.9 นำคะแนนที่ได้ไปจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ตาราง 6 กำหนดการสอน

สัปดาห์	วัน	กลุ่ม	09.30-10.30 น.	กลุ่ม	10.30 – 11.30 น.
1	จันทร์ อังคาร พฤหัสบดี	ทดลอง 1	1. เรื่องความเป็นมา และผู้สร้างสรรค์ว่าวไทย หลักสี่	ทดลอง 2	1. เรื่องความเป็นมา และผู้สร้างสรรค์ว่าวไทย หลักสี่
2	จันทร์ อังคาร พฤหัสบดี	ทดลอง 1	2. เรื่องรูปแบบว่าวไทย หลักสี่	ทดลอง 2	2. เรื่องรูปแบบว่าวไทย หลักสี่
3	จันทร์ อังคาร พฤหัสบดี	ทดลอง 1	3. เรื่องการประดิษฐ์ สร้างสรรค์ว่าวไทย หลักสี่	ทดลอง 2	3. เรื่องการประดิษฐ์ สร้างสรรค์ว่าวไทย หลักสี่
4	จันทร์ อังคาร พฤหัสบดี	ทดลอง 1	4. เรื่องการขึ้นชม และการละเล่นว่าว	ทดลอง 2	4. เรื่องการขึ้นชม และการละเล่นว่าว

5.1 การจัดทำข้อมูลดำเนินการ ดังนี้

5.1.1 หาค่าสถิติพื้นฐาน คือ คะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.1.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังทางการเรียน สาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ภายในกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้ t- test แบบ dependent ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference score) (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2546: 34)

5.1.3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์หลังทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ระหว่างกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้ t- test แบบ independent ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference score) (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2546: 165)

5.1.4 หาค่าความพึงพอใจทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ภายในกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference score) (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2546: 35)

5.1.5 สรุปผลการวิจัยอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ นำเสนอในรูปแบบความเรียงและตารางประกอบความเรียง

5.1.6 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2541: 78)

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

6.1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean) คำนวณจากสูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2546: 35)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

$\bar{X}$ = แทนค่าคะแนนเฉลี่ย

$\sum x$ = แทนผลรวมของคะแนนทั้งหมด

n = แทนจำนวนคะแนนทั้งหมด

6.1.2. ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน คำนวณจากสูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2546: 65)

$$S = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

S = แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

N = แทน จำนวนคะแนนทั้งหมด

$(\sum x)^2$ = แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

$\sum x^2$ = แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

6.2 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

6.2.1 หาดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, แผนการจัดการเรียนรู้และแบบสำรวจความพึงพอใจทางการเรียน คำนวณโดยใช้สูตรของ Rowinelli and Hambleton (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2541: 249)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

6.2.2 หาค่าความยากง่าย (p) และหาค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิค 27% จากตารางวิเคราะห์ข้อสอบของ จุง เตห์ ฟาน (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2541: 197-199; อ้างอิงจาก Fan. 1955: 1-32)

6.2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยคำนวณจากสูตร KR-20 ของ คูเตอร์ ริชาร์ดสัน สูตรที่ 20 (KR-20) (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2541: 198)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1}$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบทดสอบ
	p	แทน	สัดส่วนของผู้ทำถูกในข้อหนึ่งๆ
	a	แทน	สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่งๆ หรือ 1 – p
	S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบทดสอบทั้งฉบับ

6.2.4 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียน คำนวณโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค(Cronbach) (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2541: 171-172)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[\frac{1 - \sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือ
	s_i^2	แทน	ค่าความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	s_t^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

6.2.5 หาค่าความแปรปรวนของคะแนน คำนวณจากสูตรของ Edwards (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2541:184-185)

$$S^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนน
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่ม
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

6.3 สถิติสำหรับทดสอบสมมุติฐาน

6.3.1 ทดสอบสมมุติฐาน ข้อที่ 1 และ 2 เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังทางการเรียน สาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องวาทะไทยหลักสี่ ภายในกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม โดย คำนวณจากสูตร t-test for dependent sample (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2546: 34) ซึ่งคำนวณได้จากสูตร

$$\text{สูตร } t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

t แทน ค่าที่ใช้ในการพิจารณา t – distribution
 $\sum D$ แทน ผลรวมของคะแนนความแตกต่างระหว่างคะแนนทดสอบ ก่อนเรียนและหลังเรียน
 $(\sum D)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนความแตกต่างกำลังสองของคะแนน ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

6.3.2 ทดสอบสมมติฐาน ข้อที่ 3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้ t-test แบบ Independent ในรูป Difference Score (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2546: 165)

$$t = \frac{x_1 - x_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1) S_1^2 + (n_2 - 1) S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}}$$

$$df = n_1 + n_2 - 2$$

t	แทนการทดสอบค่า t-test
x_1	แทนค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลองที่ 1
x_2	แทนค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลองที่ 2
S_1^2	แทนค่าความแปรปรวนของกลุ่มทดลองที่ 1
S_2^2	แทนค่าความแปรปรวนของกลุ่มทดลองที่ 2
n_1	แทนจำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 1
n_2	แทนจำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 2

6.3.3 ทดสอบสมมติฐาน ข้อที่ 4 และ 5 เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ จากการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก และการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งคำนวณได้จากค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2546: 35)

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องวาทะไทยหลักสี่ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแบบสอดแทรกกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
$\sum D$	แทน	ผลรวมของคะแนนความแตกต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
$\sum D^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนความแตกต่างกำลังสองของคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
t	แทน	ค่าสถิติของการแจกแจงแบบที (t – distribution)
df	แทน	ค่าของขั้นแห่งความเป็นอิสระ
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกและการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง จำนวน 2 ตาราง ดังนี้

ตาราง 7 ผลการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนจากการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก

ตาราง 8 ผลการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

ตอนที่ 2 การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง จำนวน 1 ตาราง ดังนี้

ตาราง 9 ผลการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ระหว่างการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

ตอนที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกและการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง จำนวน 2 ตาราง ดังนี้

ตาราง 10 ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 จากการทำแบบสำรวจความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก

ตาราง 11 ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 จากการทำแบบสำรวจความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

ตอนที่ 1 การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทย
หลักสี่ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก และการ
จัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง จำนวน 2 ตาราง ดังนี้

ตาราง 7 ผลการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น
เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและ
แบบทดสอบหลังเรียนจากการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มทดลองที่ 1	N	$\bar{X}$	S.D.	ΣD	ΣD^2	t	sig
คะแนนก่อนเรียน	30	14.96	3.58				
				2.63	8.36	17.40**	.000
คะแนนหลังเรียน	30	23.33	4.16				

df= 29 t =17.40**

มีนัยสำคัญที่ .01

จากตาราง 7 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้รับการจัดการ
เรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก มีผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 1

ผลการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก

ภาพประกอบ 14 นักเรียนทำข้อสอบ

ภาพประกอบ 15 ช้่นนำเข้าสู่บทเรียน

ภาพประกอบ 16 นักเรียนเลือกงานตาม
ความสนใจ

ภาพประกอบ 17 นักเรียนเรียนรู้จากเอกสาร
ประกอบการเรียน

ภาพประกอบ 18 ครูแนะนำการทำงาน

ภาพประกอบ 19 นักเรียนเรียนรู้
จากแหล่งการเรียนรู้เรียนรู้ในชั้นเรียน

การเรียนรู้และการปฏิบัติกิจกรรมสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของกลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก จากผลการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองที่ 1 พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เมื่อศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน การทำกิจกรรมมีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นประชาธิปไตย ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ได้อภิปรายแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมทำงานกลุ่มด้วยตนเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ลงมือเรียนรู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง สอดคล้องกับนักเรียนคนที่ 2 แสดงความคิดเห็นว่าได้เรียนรู้เป็นกลุ่ม ทำให้นักเรียนได้ช่วยเหลือในการเรียนจากเพื่อนๆ ในกลุ่มและคุณครูก็ช่วยแนะนำในเรื่องที่เราสงสัยอยู่ โดยสมาชิกภายในกลุ่มมีการแบ่งหัวข้อให้แต่ละคนไปศึกษาตามความสนใจแล้วค่อยมาสรุปรวมกันทำให้เรามีความสนุกสนาน ดังนั้นการเรียนรู้ทำให้เห็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่มีอย่างหลากหลายทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียนและทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจที่ดีขึ้นและสามารถนำความคิดรวบยอดเนื้อหา กระบวนการที่เรียนในวิชาหนึ่ง ช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจในอีกวิชาหนึ่งและที่สำคัญ คือช่วยให้ผู้เรียนเกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ ส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ตาราง 8 ผลการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มทดลองที่ 2	N	$\bar{X}$	S.D.	ΣD	ΣD^2	t	sig
คะแนนก่อนเรียน	30	14.10	4.32				
				8.53	4.68	9.96*	.201
คะแนนหลังเรียน	30	22.63	3.12				

df= 29 t=9.96*

มีนัยสำคัญที่ .05

จากตาราง 8 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 2

ผลการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

ภาพประกอบ 20 จุดประกายความสนใจ

ภาพประกอบ 21 ครูคอยให้คำแนะนำ

ภาพประกอบ 22 นักเรียนวางแผนการเรียนรู้

ภาพประกอบ 23 นักเรียนลงมือเรียนรู้

ภาพประกอบ 24 เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้

ภาพประกอบ 25 เรียนรู้จากชุมชนว่าไทย

การเรียนรู้และการปฏิบัติกิจกรรมสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าไทยหลักสี่ ของกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

จากผลการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เมื่อศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง พบว่าผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนเรียนด้วยความรู้สึกอยากเรียน เป็นเจ้าของการเรียนรู้ที่แท้จริง มีโอกาสได้วางแผนการเรียนรู้ กำหนดขอบเขตแนวทางการเรียนรู้ของตนเองลงมือเรียนรู้ตามแผน และควบคุมกำกับการเรียนรู้ของตนเองนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเรียนรู้มาวิเคราะห์อภิปราย วิพากษ์วิจารณ์ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ สรุปความรู้ของตน แล้วจัดทำชิ้นงาน เพื่อรายงานผลการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ตามความสนใจ ทำให้ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับเป็นรูปธรรมชัดเจน รวมทั้งได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันรวมทั้งมีการประเมินปรับปรุงผลการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตนเองเป็นผู้เผชิญสถานการณ์ผ่านกระบวนการคิดกระบวนการปฏิบัติ จนตกผลึกเกิดเป็นความรู้ใหม่ของตนเอง สอดคล้องกับนักเรียนคนที่ 4 แสดงความคิดเห็นว่า นักเรียนได้มีโอกาสได้วางแผนการเรียนรู้ แนวทางการเรียนรู้ของกลุ่มเพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ และนักเรียนคนที่ 5 แสดงความคิดเห็นว่ารู้สึกตื่นเต้น ที่ครูได้พานักเรียนไปศึกษาเรื่องว่าไทยที่บ้านลุงทุน ทำให้เราได้เรียนรู้จากของจริง ได้เห็นว่าชนิดต่างๆ ทำให้เกิดความสนุกสนานมาก จากผลการจัดการเรียนรู้จึงส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ตอนที่ 2 การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง วาไรไทยหลักสี่ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบ สอดแทรกกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง จำนวน 1 ตาราง ดังนี้

ตาราง 9 ผลการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง วาไรไทยหลักสี่ ระหว่างการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

การจัดการเรียนรู้	N	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
บูรณาการแบบสอดแทรก	30	25.33	.92	19.06	.00
การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียน แสวงหาและค้นพบความรู้ ด้วยตนเอง	30	18.86	1.61		

$$t = 19.06^*$$

มีนัยสำคัญที่ .01

จากตาราง 9 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .92 ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.86 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.61 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยพบว่า กลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 3

ตอนที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทย
หลักสี่ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก และการ
จัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง จำนวน 2 ตาราง ดังนี้

ตาราง 10 ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าว
ไทยหลักสี่ ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 จากการทำแบบสำรวจความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการ
จัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านกระบวนการจัดการ เรียนรู้	2.44	0.58	มาก
2. ด้านบรรยากาศการเรียน การสอน	2.53	0.61	มาก
3. ด้านการใช้สื่อการเรียน การสอน	2.5	0.58	มาก
4. ด้านการประเมินผล	2.62	0.54	มาก
รวม	2.52	0.58	มาก

จากตาราง 9 พบว่า ความพึงพอใจต่อการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 หลังจากที่ได้เรียน
หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ โดยการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก ผลเฉลี่ย
โดยรวมเท่ากับ 2.52 เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่าด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ =2.44) ความพึง
พอใจอยู่ในระดับมาก ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน ($\bar{X}$ =2.53) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ($\bar{X}$ =2.5) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และด้านการประเมินผล
($\bar{X}$ =2.62) อยู่ในระดับพึงพอใจมาก เมื่อพิจารณาผลเฉลี่ยโดยภาพรวมทั้งหมดพบว่าความพึงพอใจอยู่
ในระดับมากซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 4

ผลการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก

ภาพประกอบ 26 นักเรียนเรียนรู้จากชุมชนว่าชาวไทย

ภาพประกอบ 27 นักเรียนช่วยกันทำ
Mind Mapping

ภาพประกอบ 28 ผลงาน Mind Mapping
เรื่องความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์

ภาพประกอบ 29 ผลงาน Mind Mapping
เรื่องรูปแบบว่าวไทยหลักสี่

ภาพประกอบ 30 สรุปผลการเรียนรู้

ภาพประกอบ 31 นักเรียนร่วมกันสรุป
และประเมินผลการเรียนรู้

ภาพประกอบ 32 รายงานผลการเรียนรู้

ภาพประกอบ 33 ครูสรุปผลเชื่อมโยง

ความรู้และแนะนำการทำ Mind Mapping

ความพึงพอใจของนักเรียนจากการปฏิบัติกิจกรรมสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของกลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก

จากผลการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองที่ 1 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกจากการปฏิบัติกิจกรรมสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ผลการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองที่ 1 พบว่าผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ทุกขั้นตอน เป็นกิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การได้คิดและปฏิบัติจริงตามความสนใจและความถนัดของตนเอง อย่างมีความสุข เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกลุ่มและเพื่อน นักเรียนได้ร่วมทำงานกลุ่มด้วยตนเอง โดยส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มในรูปแบบลักษณะต่างๆ อย่างหลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินมือเรียนรู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองสอดคล้องกับนักเรียนคนที่ 1 แสดงความคิดเห็นว่านักเรียนได้เรียนรู้เป็นกลุ่ม ทำให้มีการช่วยเหลือในการเรียนจากเพื่อนๆ ในกลุ่ม มีการซักถาม พูดคุยกับเพื่อนๆ ในชั้นเรียน ทำให้เรามีการแลกเปลี่ยนความรู้ และมีความเข้าใจมากขึ้น การเรียนรู้อย่างกล่าวทำให้นักเรียนได้มีโอกาสปรึกษาหารือกันระหว่างเรียน หรือภายในกลุ่ม มีการซักถามและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นต่อการเรียนมากขึ้น มีการจัดประสบการณ์ตรงให้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับนักเรียนคนที่ 3 แสดงความคิดเห็นว่า นักเรียนได้ไปเรียนเรื่องว่าวไทยที่บ้านลุงทุน ทำให้เราได้เรียนรู้จากของจริง ได้เห็นวาวชนิดต่างๆ ทำให้สนุกสนานมาก ดังนั้นการให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้เรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม เข้าใจง่าย ตรงกับความเป็นจริง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ รวมทั้งการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้อให้ผู้เรียนกล้าคิดกล้า ทำโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาที่จะแสดงออก ซึ่งความรู้สึกนึกคิดของตนเองต่อสาธารณชนหรือเพื่อนร่วมชั้นเรียน ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนครูและ

นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและจากการสัมภาษณ์นักเรียนพบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม นักเรียนไม่เบื่อในการทำกิจกรรมร่วมกัน ส่งผลให้นักเรียนสนใจในการเรียนรู้ และสนุกสนานกับการทำกิจกรรม

ตาราง 11 ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนสาระทัศนศิลป์หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าไทยหลักสี่ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 จากการทำแบบสำรวจความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้	2.41	0.66	มาก
2. ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน	2.33	0.64	ปานกลาง
3. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	2.36	0.68	ปานกลาง
4. ด้านการประเมินผล	2.54	0.63	มาก
รวม	2.41	0.65	มาก

จากตาราง 10 พบว่า ความพึงพอใจต่อการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 หลังจากที่ได้เรียนหน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าไทยหลักสี่ โดยการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ผลเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.41 เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่าด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.41$) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน ($\bar{X} = 2.33$) ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = 2.36$) ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 2.54$) อยู่ในระดับพึงพอใจมาก เมื่อพิจารณาผลเฉลี่ยโดยภาพรวมทั้งหมดพบว่าความพึงพอใจอยู่ในระดับมากซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 5

การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

ภาพประกอบ 34 สรุปความรู้ที่ไปศึกษาค้นคว้า
ในรูปแบบ Mind Mapping

ภาพประกอบ 35 ผลงาน Mind Mapping

ภาพประกอบ 36 นักเรียนรายงานผลการศึกษา

ภาพประกอบ 37 นักเรียนร่วมผลิตชิ้นงาน

ภาพประกอบ 38 นักเรียนผลิตผลงาน

ภาพประกอบ 39 นักเรียนประเมินผลงาน

ภาพประกอบ 40 ผลงานนักเรียน

ภาพประกอบ 41 แสดงผลงานนักเรียน

ความพึงพอใจของนักเรียนจากการปฏิบัติกิจกรรมสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

จากผลการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองที่ 2 ความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง จากการปฏิบัติกิจกรรมสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ จากผลการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองที่ 1 พบว่า ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ทุกขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้สร้างความรู้ของตนเองทุกขั้นตอน การเรียนรู้ใช้กิจกรรมกลุ่ม และแบ่งหน้าที่ในการเรียนรู้ โดยเริ่มจากการคิดและปฏิบัติจริงตามลำดับขั้น วิเคราะห์ความสำคัญของสิ่งที่จะเรียนรู้ มีการวางแผนการเรียนรู้เอง กำหนดขอบเขตวิธีการเรียนรู้ ลงมือเรียนรู้ตามแผน นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการเรียนรู้ วิเคราะห์ อภิปราย สรุปความรู้ ข้อคิดแนวทางปฏิบัติ จัดทำผลงานรายงานผลการเรียนรู้ และวิธีการเรียนรู้ของตนในรูปแบบต่างๆ ตามความถนัดความสนใจ สอดคล้องกับนักเรียนคนที่ 2 แสดงความคิดเห็นว่า นักเรียนเรียนรู้เป็นกลุ่ม และมีการช่วยกันสรุปถึงเรื่องที่เรากำลังจะเรียนรู้ ช่วยกันวางแผนในสิ่งที่เราจะเรียน ในการเรียนเป็นกลุ่ม มีการช่วยเหลือกันจากเพื่อนๆ ในกลุ่ม ดังนั้นในการเรียนมีครูเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวก แนะนำ เป็นที่ปรึกษา ทำให้นักเรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้เองเกิดความภูมิใจในการเรียนรู้ ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้กำหนดวิธีการประเมินผลตามสภาพจริง สอดคล้องกับนักเรียนคนที่ 4 แสดงความคิดเห็นว่านักเรียนได้มีโอกาสประเมินผลงานและสรุปผลงานของตนเอง และของกลุ่มในการประเมินแต่ละครั้งเราได้การพูดคุยซักถามผลงานของเพื่อน ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาความสามารถรอบด้านของผู้เรียน ทั้งความรู้ ความคิด เจตคติ ทักษะกระบวนการและการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การประเมินใช้การประเมินอย่างต่อเนื่องด้วยเครื่องมือ และวิธีการประเมินที่หลากหลายตามหลักการของการประเมินตามสภาพจริง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง สรุปผลการดำเนินการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก และการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกกับการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกและการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้เรียนที่เรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ โดยได้รับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ผู้เรียนที่เรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ โดยได้รับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
3. ผู้เรียนที่เรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ โดยได้รับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

4. ผู้เรียนที่เรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ได้รับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

5. ผู้เรียนที่เรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง มีความพึงพอใจต่อการเรียนอยู่ในระดับมาก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนการเคหะท่าทราย เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 5 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 190 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนการเคหะท่าทราย เขตหลักสี่กรุงเทพมหานคร ที่เรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ โดยจัดเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองห้องเรียนละ 30 คน รวมทั้งหมด 60 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลากซึ่งนักเรียนแต่ละห้องมีผลการเรียนไม่แตกต่างกัน เนื่องจากได้จัดห้องเรียนโดยละความสามารถของนักเรียน ดังนี้

กลุ่มทดลองที่ 1 คือ กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก

กลุ่มทดลองที่ 2 คือ กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกและแผนการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน แล้วนำไปทดลองใช้ พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขแล้ว ใช้เวลา 12 คาบ คาบละ 60 นาที รวมเวลา 4 สัปดาห์

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 ข้อ ซึ่งแบบทดสอบนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน แล้วตรวจสอบหาคุณภาพแต่ละข้อ ได้ค่าความยากง่าย (p)

ระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่า (r) ระหว่าง 0.2 ขึ้นไป และหาค่าความเชื่อมั่นกับนักเรียน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.82

3. แบบสำรวจความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกและการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยดัดแปลงปรับปรุงข้อคำถามจากแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนของแวนแก้ว พันภัย (ธาริณี วิทยานุวรรณ. 2542: 145-146; อ่างอิงจาก แวนแก้ว พันภัย. 2549: 83-84) ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน แล้วตรวจสอบหาคุณภาพ โดยการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามกับนักเรียน 30 คน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.865

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยในการวิจัยการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอนดังนี้

1. การทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่

2. ดำเนินการทดลองซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สอนโดยทำการสอนกลุ่มทดลองที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก กลุ่มทดลองที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ทั้งสองกลุ่มใช้เนื้อหาเดียวกันคือหน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ และระยะเวลาในการทดลองเท่ากัน คือ 12 คาบๆ ละ 60 นาที

3. หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง ทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) ทั้งสองกลุ่ม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ซึ่งเป็นชุดเดิมในการทดสอบก่อนเรียนและเก็บข้อมูลความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้แบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่

4. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ โดยใช้คะแนนหลังเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก กับกลุ่มทดลองที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง และนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยผู้วิจัยได้นำผลต่างของคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนกับก่อนเรียนของกลุ่มทดลองจากการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก และการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองมาเปรียบเทียบโดยใช้ สถิติ

t-test แบบ dependent ในรูปแบบ Difference Score

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยผู้วิจัยได้นำผลต่างของคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกกับการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองมาเปรียบเทียบโดยใช้ สถิติ t-test แบบ independent ในรูปแบบ Difference Score

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกและกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้ค่าเฉลี่ย

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. นักเรียนที่เรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก ก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 14.96 และเมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 23.33 ซึ่งสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t=17.40$, $sig=.000$)

2. นักเรียนที่เรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 14.10และเมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 22.63 ซึ่งสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t=9.96$, $sig=.201$)

3. นักเรียนที่เรียนสาระทัศนศิลป์หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.33 ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.86 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t=19.06$, $sig=.00$)

4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกแล้วโดยรวมค่าเฉลี่ยของนักเรียนที่เรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนและด้านการประเมินผล ทุกด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก คือ $\bar{x}=2.44$, $\bar{x}=2.53$, $\bar{x}=2.5$, $\bar{x}=2.62$ ตามลำดับ

5. ความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง แล้วโดยรวมค่าเฉลี่ยของนักเรียนที่เรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านบรรยากาศการเรียนการสอนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการประเมินผลมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก คือ $\bar{x}=2.41$, $\bar{x}=2.33$, $\bar{x}=2.36$, $\bar{x}=2.54$ ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 หลังการทดลองด้วยการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ซึ่งผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 การจัดการเรียนรู้บูรณาการ ผู้วิจัยได้เลือกการบูรณาการแบบสอดแทรก ซึ่ง ลาร์ดิซาบอล และคณะ กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรม การเรียนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ เพื่อให้นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ส่งผลให้เกิด การพัฒนากับผู้เรียนในด้านบุคลิกภาพทุกๆ ด้าน นักเรียนสามารถปรับตัวและตอบสนองต่อ ทุกสถานการณ์ การแก้ปัญหาขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความรู้พื้นฐาน การจัดการเรียนรู้จะให้ความ สำคัญกับครูและนักเรียนเท่าเทียมกัน การทำกิจกรรมมีการทำงานร่วมกันอย่างเป็น ประชาธิปไตย ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ได้อภิปรายแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ทำให้เห็น แนวทางในการแก้ปัญหาที่มีอย่างหลากหลายทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียนและทำให้ผู้เรียนมี ความเข้าใจที่ดีขึ้น (Lardizabal; et al. 1970: 141) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรนิภา สมาเอ็ม (2545: บทคัดย่อ) และ เกษรา เสงี่ยม (2546: บทคัดย่อ) จากงานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่าการสอนบูรณาการ เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน

1.2 การจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก เป็นการจัดการเรียนรู้บูรณาการอีก ลักษณะหนึ่งที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีหลักการสำคัญในการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรา 24 ของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังนี้

1.2.1 การจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีครูเป็นผู้เอื้ออำนวยความ สะดวก แนะนำ เป็นที่ปรึกษา และกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมใน กระบวนการจัดการเรียนรู้

1.2.2 เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมทำงานกลุ่มด้วยตนเอง โดยส่งเสริม ให้มีกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มในรูปแบบลักษณะต่างๆ อย่างหลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาส ได้ลงมือเรียนรู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง

1.2.3 การจัดประสบการณ์ตรงให้แก่ผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้จากสิ่งที่เป็น ธรรมชาติ เข้าใจง่าย ตรงกับความเป็นจริง สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้

1.2.4 การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้อให้ผู้เรียนกล้าคิดกล้า ทำโดยส่งเสริมให้ ผู้เรียนมีโอกาสที่จะแสดงออก ซึ่งความรู้สึกรักคิดของตนเองต่อสาธารณชนหรือเพื่อนร่วมชั้นเรียน ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

1.2.5 การปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม และจริยธรรม ที่ถูกต้อง แก้ไขปัญหาด้วยปัญญา และสามัคคี (บุรชัย ศิริมหาสาร. 2546: ออนไลน์, นงเยาว์ โสมานบุตร. 2545: ออนไลน์, สอนง ชินะคร. 2543: 53 และ สนิท มหาโยธี. 2544: ออนไลน์) จากเหตุผลกล่าวสรุปได้ว่าการจัดการ

เรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก เป็นการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน

1.3 การจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก ช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ เชื่อมโยงระหว่างความคิดรวบยอดในศาสตร์ต่างๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและสามารถนำความคิดรวบยอดเนื้อหา กระบวนการที่เรียนในวิชาหนึ่งมาช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจในอีกวิชาหนึ่ง ที่สำคัญคือ ช่วยให้เกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transfer of Learning) เนื่องจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง จำเป็นต้องใช้ความรู้จากหลายสาขาร่วมกันแก้ปัญหา (วิเศษ ชินวงศ์. 2544: 24) การดำเนินกิจกรรมผู้วิจัยมุ่งให้เกิดการจัดการเรียนรู้เป็นไปตาม 4 ขั้นตอน และผสมผสานกับหลักการที่หลากหลาย คือ

1.3.1 ขั้นนำ เป็นขั้นตอนที่ครูสร้างความสนใจให้นักเรียนทำกิจกรรมโดยวิธี เล่านิทาน การอภิปรายจากเหตุการณ์ปัจจุบัน เล่นเกมซักถาม ใช้สื่อประเภทต่างๆ ใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากรู้ อยากเห็น คิดสงสัย หรือเป็นการแนะแนวทางการเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก อาจจะทำให้ให้นักเรียนทำกิจกรรมในลักษณะของการบูรณาการก็ได้ จะทำให้นักเรียนสนุกสนานและเกิดความรู้สึกระตือรือร้นที่จะเรียนและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมมากขึ้น

1.3.2 ขั้นปฏิบัติการ เป็นขั้นที่นักเรียนวางแผนในการแก้ปัญหา และตกลงใจเลือกดำเนินการหรือเก็บรวบรวมข้อมูล ครูช่วยให้คำแนะนำในการทำกิจกรรมมีการแบ่งกลุ่มและหน้าที่ ในขั้นตอนนี้ต้องอาศัยทักษะความสามารถของครูที่จะแนะนำกิจกรรมช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถตามความถนัดมากที่สุด การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการบูรณาการ เชื่อมโยงกับสิ่งต่างๆ รอบๆ ตัวของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น นอกจากนี้ กิจกรรมการเรียนรู้ ยังใช้สถานการณ์ในชีวิตจริงเป็นตัวเชื่อมโยงให้นักเรียนได้เข้าใจในเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง สอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2548: 146-147) ที่กล่าวว่า การบูรณาการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การแก้ปัญหาโดยใช้ความรู้หลาย ๆ ด้านประกอบกัน และช่วยให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติไปพร้อม ๆ กันเป็นผลทำให้ผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตจริงได้ขึ้น นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ จะมุ่งเน้นกิจกรรมการเรียนรู้บนพื้นฐานที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการใช้ใบงานเป็นตัวกำหนดสถานการณ์ เพื่อช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน การทำกิจกรรมใช้ลักษณะของกลุ่มในการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างแท้จริง ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง คิดเอง ทำเอง แก้ปัญหาเอง โดยมีครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการความสะดวก แนะนำและให้ความช่วยเหลือ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี มีเสรีภาพในการปฏิบัติและเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองไปทีละขั้นตอนอย่างมีระบบ

ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น ปัจจัยดังกล่าวทำให้นักเรียนมีโอกาสด้านคว่ำและวิเคราะห์เชิงลึกและกว้างได้หลายแง่มุม นักเรียนมีมุมมองของความรู้ในบริบทของการดำเนินชีวิตตามสภาพจริง รวมทั้งประยุกต์ทักษะได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542: 39-40) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการคิด ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ และตัดสินใจด้วยตนเอง จะส่งผลต่อคุณภาพและประสบการณ์ทางสมองของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหมายและควบคุมตนเองในการเรียนรู้ได้ สอดคล้องงานวิจัยของสมบัติ แสงทองคำสุก (2545: 97) ได้ทำวิจัยการพัฒนารูปแบบการสอนวิชาคณิตศาสตร์แบบบูรณาการเชิงเนื้อหาเพื่อส่งเสริมทักษะการเชื่อมโยง ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการสอนวิชาคณิตศาสตร์แบบบูรณาการเชิงเนื้อหา เพื่อส่งเสริมทักษะการเชื่อมโยงเรื่องอนุพันธ์และฟังก์ชัน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนวิชาคณิตศาสตร์แบบบูรณาการเชิงเนื้อหาเพื่อส่งเสริมทักษะการเชื่อมโยงเรื่องอนุพันธ์และฟังก์ชัน หลังได้รับการสอนสูงกว่าก่อนได้รับการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.3.3 ขั้นกิจกรรมสรุป ในขั้นนี้ครูเน้นการบูรณาการของหน่วย ผู้เรียนสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม โดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำในขณะที่ทำกิจกรรม เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสาระการเรียนรู้ที่นำมาสอดแทรก ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ด้านเนื้อหามากขึ้น ซึ่งการเชื่อมโยงเนื้อหาจะเป็นในลักษณะเชื่อมโยงเข้ากับเรื่องใกล้ตัว เพราะการที่นักเรียนจะเข้าใจสิ่งต่างๆ อย่างแจ่มแจ้งและเกิดความหมายและสามารถนำไปใช้ได้ก็ต่อเมื่อความรู้ของความคิดย่อยๆ อยู่รวมกันสัมพันธ์กันและเชื่อมโยงจนสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งนั้นๆ กับสิ่งอื่นๆ รอบตัว ซึ่งมีผลให้เกิดการนำความรู้ ปรากฏการณ์ที่ได้มาจัดระบบใหม่ให้เหมาะสมกับตนเองและมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างมีระเบียบ ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจได้เร็วขึ้น เกิดการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ และเกิดประสบการณ์ใหม่ๆ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549: 2) ที่ว่า การสอนแบบบูรณาการจะสอดคล้องกับชีวิตจริงของเด็ก ช่วยให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเรื่อง หัวข้อ สาระการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ ต่าง ๆ กับชีวิตจริง ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความคิดรวบยอดในศาสตร์ต่าง ๆ ซึ่งเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ที่เรียนจากกลุ่มสาระหนึ่งจะช่วยเสริมการเรียนรู้อีกกลุ่มสาระการเรียนรู้หนึ่งได้ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้จากสิ่งที่เรียนไปสู่ชีวิตจริงภายนอกห้องเรียนได้ และช่วยลดความซ้ำซ้อนในการเรียนเนื้อหาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ในหลักสูตร

1.3.4 ขั้นประเมิน การประเมินอาจแบ่งออกเป็นการวัดพฤติกรรม ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยใช้วัดที่ประกอบไปด้วย พฤติกรรมด้านความรู้ ความเข้าใจ เพื่อตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของนักเรียนว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ และเนื่องจากรูปแบบการจัดการ

เรียนรู้แบบบูรณาการมุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเอื้ออาทรต่อกัน ใช้กระบวนการค้นคว้าหาความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ดังนั้นนอกจากการประเมินจากแบบทดสอบแล้วผู้วิจัยยังได้ประเมินจากสภาพจริงในการทำกิจกรรมอีกด้วย ซึ่งส่งผลดีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับความคิดเห็นของ วัฒนาพร ระบับทุกซ์ (2543: 25-26) ที่กล่าวถึงการประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการต้องสอดคล้องกับสภาพจริง คือการประเมินความสามารถที่เริ่มตั้งแต่การคิดวางแผนกระบวนการทำงาน คุณธรรม จริยธรรมระหว่างการทำงาน ความตั้งใจ ใส่ใจ จนมีผลงานที่สำเร็จเป็นชิ้นงานตามเป้าหมาย วิธีการประเมินจะต้องหลากหลาย ต่อเนื่องโดยมีการประเมินตลอดเวลาตามกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การสังเกต ตรวจสอบรายการ บันทึกการปฏิบัติงาน การให้ความร่วมมือภายในกลุ่ม ประเมินชิ้นงาน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงประเมินผู้เรียนจากการสังเกตผู้เรียนจาก การตอบคำถาม การซักถาม ความสนใจ (แบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์) การนำเสนอผลงาน (แบบสังเกตการนำเสนอผลงานของนักเรียน) สังเกตการมีส่วนร่วมกิจกรรมกลุ่ม(แบบสังเกตการมีส่วนร่วมหรือปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม) การประเมินผลหลังเรียน ตรวจสอบจากการทำกิจกรรม ในใบงาน (แบบประเมินผลงาน รายงาน ชิ้นงาน) การทำกิจกรรมรายบุคคล (แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล) และแบบบันทึกประสบการณ์การเรียนรู้ เนื่องจากการประเมินที่หลากหลายทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมและให้ความสำคัญกับงานที่ได้รับมอบหมายมากยิ่งขึ้น

จากเหตุผลสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกทุกขั้นตอนทำให้ผู้เรียนเกิดความสัมพันธ์ เชื่อมโยงระหว่างความคิดรวบยอดในศาสตร์ต่างๆ เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและสามารถนำความคิดรวบยอดเนื้อหา กระบวนการที่เรียนในวิชาหนึ่งมาช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในอีกวิชาหนึ่งและที่สำคัญ คือ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transfer of Learning) ส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนทางการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน

1.4 เนื้อหาที่นำมาจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก นั้นผู้วิจัยได้จัดขึ้นตามหลักการบูรณาการเชื่อมโยงจากครูผู้สอนคนเดียวโดยใช้สาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ในเรื่องว่าวไทยหลักสี่ เป็นแกนหลักในการบูรณาการสอดแทรกด้วยความรู้ในสาระวิชา สาระภาษาไทย (การเขียน การอ่าน) สาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ประวัติศาสตร์) สาระคณิตศาสตร์ (เรขาคณิต) สาระวิทยาศาสตร์ (สิ่งมีชีวิตกับการดำรงชีวิต) สอดคล้องกับแนวคิดของ บุรชัย ศิริมหาสาครและศิษยา แหมมณี ที่กล่าวว่า การสอนแบบบูรณาการ หมายถึง การสอนโดยใช้เรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นแกนหลัก แล้วสอนเชื่อมโยงให้สัมพันธ์กับเรื่องหรือวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างกลมกลืน เพื่อให้เหมาะสมกับการประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง (บุรชัย ศิริมหาสาคร. 2545: 32; และศิษยา แหมมณี. 2548ค: 146-147) เนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ระดับชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น ของโรงเรียนการเคหะท่าทราย กำหนดเป็นหน่วยย่อยๆ ที่มีความสมบูรณ์ในเรื่องเนื้อหาที่เป็นลักษณะของท้องถิ่นเขตหลักสี่ สัมพันธ์กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน รวมทั้งความเหมาะสมความยากง่ายของเนื้อหาภายในหน่วย สื่อและอุปกรณ์ การจัดการเรียนรู้ที่นำมาใช้ กิจกรรมการเรียนการสอนที่นำมาประกอบและพัฒนาการด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้หรือใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติจริงและติดตามผลการปฏิบัติของผู้เรียน (สำลี รักสุทธี; และคนอื่นๆ. 2544: 27- 28) สอดคล้องกับแผนนโยบายสำนักการศึกษา(2547: 42-45) ในเรื่องการใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร คือนักเรียนทุกคนได้รับการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยให้โรงเรียนร้อยละ 80 ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรมวิชาการ (2539: บทคัดย่อ) ต่อศักดิ์ บุญลือ (2541: บทคัดย่อ) และ รัศมี ทองบุตร (2542: บทคัดย่อ) สรุปได้ว่าการสนับสนุนให้ครูผู้สอนนำความรู้และประสบการณ์ของชาวบ้านในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้นมี 2 รูปแบบคือ การนำความรู้และประสบการณ์ของชาวบ้านในท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอน และการเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่ครู

ด้วยเหตุผลและงานวิจัยที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการนำเนื้อหาที่จะนำมาจัดการเรียนรู้ บูรณาการแบบสอดแทรกนั้นควรให้สัมพันธ์กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสอดคล้องกับชีวิตจริง เรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัว สภาพแวดล้อมในชีวิตประจำวันของผู้เรียน สื่อและอุปกรณ์การจัดการเรียนรู้ ก็ควรใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการนำความรู้และประสบการณ์ของชาวบ้านในท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอน ดังนั้นการนำเนื้อหาที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนทางการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน

1.5 ลักษณะการจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มแบบคละความสามารถ โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้และมีโอกาสปรึกษาหารือกันระหว่างเรียน หรือภายในกลุ่ม มีการซักถามและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ทำให้บรรยากาศในการเรียนมีความเป็นกันเอง แม้ว่าระยะแรกของการทดลองนักเรียนต้องปรับตัวกับวิธีการเรียนแบบกลุ่มเพราะนักเรียนยังไม่คุ้นเคย แต่เมื่อนักเรียนเข้าใจและเห็นประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนการสอนแบบกลุ่มแล้วก็นำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นต่อการเรียนมากขึ้น ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกนั้น เป็นการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ทุกขั้นตอนทำให้ผู้เรียนเกิดความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างความคิดรวบยอดในศาสตร์ต่างๆ เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย รวมทั้งการนำเนื้อหาที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียนมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ทำให้บรรยากาศในการเรียนมีความเป็นกันเอง นักเรียนมี

ความสุขในการเรียนรู้จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง ว้าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังจากที่ได้ับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบ สอดแทรก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว้าวไทยหลักสี่ ของ นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 หลังการทดลองด้วยการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ ด้วยตนเอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไป ตามสมมติฐานข้อที่ 2 ซึ่งผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง เป็นการ จัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความรู้สึกอยากเรียน เป็นเจ้าของการเรียนรู้ที่แท้จริง มีโอกาสได้วางแผนการเรียนรู้ กำหนดขอบเขตแนวทางการเรียนรู้ของตนเองลงมือเรียนรู้ตามแผน และควบคุมกำกับ การเรียนรู้ของตนเองนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเรียนรู้มาวิเคราะห์อภิปราย วิพากษ์วิจารณ์ เชื่อมโยง ความสัมพันธ์ สรุปความรู้ของตน แล้วจัดทำชิ้นงาน เพื่อรายงานผลการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการ เรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ตามความสนใจ ทำให้ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับเป็นรูปธรรมชัดเจน รวมทั้งได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันรวมทั้งมีการประเมินปรับปรุงผลการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ของ ตน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตนเอง เป็นผู้เผชิญสถานการณ์ผ่าน กระบวนการคิดกระบวนการปฏิบัติ จนตกผลึกเกิดเป็นความรู้ใหม่ของตนเอง

2.2 การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองเป็นการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด4 ที่กำหนดแนวการจัดการศึกษาโดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมี ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้อง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติเต็มตามศักยภาพ (พจนา ทรัพย์สมาน. 2550: 14; อ้างอิงจาก คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542: ไม่ปรากฏเลขหน้า) ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วย ตนเอง นักเรียนมีอิสระในการเรียน เกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ ทำให้นักเรียนได้รับความรู้อย่าง เต็มที่ มีความสนุกสนาน เกิดความรักในการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว้าวไทยหลักสี่ ส่งผลให้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งการดำเนินกิจกรรมผู้วิจัยมุ่งให้เกิดการจัดการเรียนรู้เป็นไปตาม 5 ขั้นตอน และผสมผสานกับหลักการที่หลากหลาย คือ

2.2.1 ขั้นที่ 1 ขั้นจุดประกายความสนใจ ขั้นตอนนี้เป็นการทบทวนความรู้เดิมและ เพิ่มเติมความรู้ใหม่ๆ ให้มากยิ่งขึ้น กิจกรรมนี้ เริ่มจากครูใช้สื่อรูปภาพเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง ว้าวไทยหลักสี่ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสภาพชุมชนของนักเรียน และมีความสนใจรวมทั้งมีประโยชน์

กับนักเรียน ในขั้นนี้ครูมีบทบาทคือต้องใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันสังเกต วิเคราะห์ วิจารณ์สื่อรูปภาพ เรียนรู้ถึงข้อมูลภายในภาพ รวมทั้งครูอาจจะเพิ่มเติมข้อมูลบางส่วนเพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกอยากรู้ อยากเรียนเพิ่มมากยิ่งขึ้น เห็นคุณค่าความสำคัญ และประโยชน์ในสิ่งที่จะเรียนมากขึ้น กิจกรรมในขั้นตอนนี้ของนักเรียนก็คือ ใบงานที่ 1 กิจกรรมนักสังเกต เรื่องราวของนำภาพเกี่ยวกับว่าวไทยหลักสี่ เรื่องราวเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตหลักสี่ นักเรียนร่วมกันสังเกตแล้วบันทึกข้อสังเกตทำให้นักเรียนมีข้อสรุปในเรื่องที่มีความอยากรู้ อยากเรียนเพิ่มมากขึ้น เป็นการนำความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม และที่ได้รับเพิ่มเติมใหม่มาเชื่อมโยงเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ของวิกทอทสกี (Vygotsky) และเปียเจต์ (Piaget) ที่กล่าวถึงการสร้างความรู้ด้วยตนเองนั้นให้ความสำคัญของกระบวนการและวิธีการของบุคคลในการสร้างความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์ เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นเรื่องเฉพาะตัว การตีความหมายของสิ่งที่เรียนรู้เป็นไปตามประสบการณ์เดิม ความเชื่อ ความสนใจ ภูมิหลัง การสร้างความรู้เป็นกระบวนการทั้งทางด้านสติปัญญาและสังคม

2.2.2 ขั้นที่ 2 วางแผนการเรียนรู้ ขั้นตอนนี้ให้นักเรียนมีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้วางแผนการเรียนรู้ของตนเองโดยร่วมกันกำหนดขอบเขต แนวทาง วิธีการเรียนรู้ ประเด็นเนื้อหาย่อย แนวทางการบันทึกและสรุปผลการเรียนรู้พร้อมทั้งจัดทำเครื่องมือที่จะใช้ในการเรียนรู้ บทบาทของครูในขั้นนี้มีหน้าที่ช่วยเหลือให้นักเรียนวางแผนการเรียนรู้ได้ โดยใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่อยากจะเรียน และสามารถหลอมรวมความคิดของสมาชิกแต่ละคนภายในกลุ่มสรุปเป็นแนวทางในการเรียนรู้ กิจกรรมในขั้นตอนนี้คือนักเรียนต้องบันทึกผลการวางแผนการเรียนรู้ลงใน ใบงานที่ 2 นักวางแผน สอดคล้องกับทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences) ของการ์ดเนอร์ (Gardner) ที่กล่าวถึงความสามารถในการแก้ปัญหาในสภาพแวดล้อมต่างๆ หรือการสร้างสรรค์ ผลงานต่าง ๆ ความสามารถของบุคคลมีอย่างน้อย 8 ประการ บุคคลทุกคนมีความสามารถทุกด้าน แต่มีอยู่ในระดับไม่เท่ากัน ดังนั้นควรให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถที่แตกต่างหลากหลายให้เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุขตามความเหมาะสม ส่งเสริมความต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการในแต่ละด้านที่แตกต่างกันไป (พจนานุกรมศัพท์พหุปัญญา. 2550: 5-8; อ้างอิงจาก ทิศนา ขัมมณี. 2545: ไม่ปรากฏเลขหน้า; และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

2.2.3 ขั้นที่ 3 ลงมือเรียนรู้ตามแผน เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนต้องลงมือศึกษาค้นคว้า ศึกษารวบรวมข้อมูล ศึกษาปัญหา ตามแผนที่วางไว้โดยนักเรียนแต่ละกลุ่มมีการแบ่งหน้าที่ในการเรียนรู้ตามประเด็นที่นักเรียนสนใจเป็นกลุ่มย่อยได้ บทบาทของครูในขั้นนี้มีหน้าที่คอยประสานการ

เรียนรู้และเตรียมแหล่งการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและปฏิบัติงานตามลำดับ

2.2.4 ขั้นที่ 4 นำเสนอข้อมูล สรุปการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องนำข้อมูลข้อค้นพบที่ได้จากการเรียนรู้ของแต่ละคนในกลุ่มย่อย มาร่วมกันวิเคราะห์หรืออภิปราย เปรียบเทียบ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ ประเมินค่า สรุปผล ความคิดรวบยอด คุณค่าความสำคัญ ในกลุ่มใหญ่โดยนำเสนอในรูปแบบของแผนที่ความคิด และร่วมกันสรุปขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ขั้นตอนนี้ นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ได้ร่วมกันประเมินและปรับปรุงผลการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตนเอง เป็นผู้เผชิญสถานการณ์ ผ่านกระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ จนตกผลึกเกิดเป็นความรู้ใหม่ของตนเอง บทบาทของครูในขั้นตอนนี้ก็คือคอยสังเกตพฤติกรรม การปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน รวมทั้งคอยให้คำแนะนำ เมื่อนักเรียนต้องการจัดทำชิ้นงาน เพื่อรายงานผลการเรียนรู้

2.2.5 ขั้นที่ 5 จัดทำชิ้นงานเพื่อรายงานผลการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนนำความรู้ข้อค้นพบข้อสรุปที่ได้จากการเรียนรู้มานำเสนอในรูปแบบต่างๆ ตามความสนใจ พร้อมทั้งบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการเรียนรู้ แสดงความรู้สึกต่อผลงาน แล้วนำผลงานมาแสดง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินผลซึ่งกันและกันรวมทั้งวางแผนการต่อยอดการเรียนรู้ตามความสนใจ โดยนักเรียนแต่ละกลุ่มจะนำความรู้ที่ได้มาเผยแพร่ในรูปแบบป้ายนิเทศ แผ่นพับ ใบความรู้ ผลงานเกี่ยวกับ ว้าวไทยหลักสี่ และนิทรรศการ ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน ที่มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเปียเจท์ ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ที่ได้นั้นเกิดจากการสร้างพลังความรู้ในตนเองและด้วยตนเองของผู้เรียน หากผู้เรียนมีโอกาสได้สร้างความคิด และนำความคิดของตนเองไปสร้างสรรค์ชิ้นงานโดยอาศัยสื่อ และเทคโนโลยีที่เหมาะสม จะทำให้เห็นความคิดนั้นออกเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เมื่อผู้เรียนสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้นมาในโลก ก็หมายถึงการสร้างความรู้ขึ้นในตนเองนั่นเอง ความรู้ที่ผู้เรียนสร้างขึ้นนี้จะมีความหมายต่อผู้เรียนจะอยู่คงทนไม่ลืมได้ง่าย สามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดของตนได้ดี และเป็นฐานให้ สามารถสร้างความรู้ใหม่ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด (พจนานุกรมศัพท์สมาน. 2550: 5-8; อ้างอิงจาก ทิศนา ขัมมณี. 2545: ไม่ปรากฏเลขหน้า; และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542: ไม่ปรากฏเลขหน้า) และเมื่อเรียนจบแล้วจะมีแบบฝึกหัดให้นักเรียนตรวจสอบความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ ซึ่งเมื่อพบว่า เรื่องใดที่ยังไม่เข้าใจหรือทำแบบฝึกหัดไม่ได้ สามารถกลับไปศึกษาใหม่ให้เข้าใจได้ตามความต้องการของนักเรียน ทำให้นักเรียนได้ตรวจสอบตัวเองในเรื่องต่างๆ ที่ได้เรียนมาแล้ว มีข้อมูลป้อนกลับในเรื่องการทำแบบฝึกหัดทำให้นักเรียนสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองได้ เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดลยา แต่งสมบุญ (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาผล

การพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมการแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองประกอบการประเมินตามสภาพจริง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองประกอบการประเมินตามสภาพจริง มีคะแนนการคิดวิเคราะห์เฉลี่ยในแต่ละด้านสูงขึ้น และหลังการใช้กิจกรรมการแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองประกอบการประเมินตามสภาพจริง พบว่านักเรียนมีการคิดวิเคราะห์รวมทุกด้านสูงกว่าก่อนใช้กิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และสอดคล้องกับรุจิรัตน์ รุ่งหัวไผ่ (2549: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาความสามารถในการทำโครงงานคณิตศาสตร์ ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการจัดกิจกรรมโครงงานคณิตศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมโครงงานคณิตศาสตร์มีผลต่อความสามารถในการทำโครงงานคณิตศาสตร์ ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในระดับดี โดยภายหลังการจัดกิจกรรมโครงงานคณิตศาสตร์ระยะที่ 2 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในแต่ละด้านสูงกว่าระยะที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ที่แท้จริงโดยมีครูผู้สอนเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำ ซึ่งทุกขั้นตอนการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกอยากเรียน สามารถวางแผนการเรียนรู้ กำหนดแนวทางการเรียนรู้ของตนเอง ลงมือเรียนรู้และควบคุมกำกับ การเรียนรู้ของตนเอง รวมทั้งนำสิ่งที่ได้ศึกษาเรียนรู้มาวิเคราะห์อภิปราย สรุปความรู้ของตนและจัดทำขึ้นงานเพื่อรายงานผลการเรียนรู้ตามความสนใจ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นข้อสนับสนุนและข้อค้นพบที่ว่านักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลังสี่สูงขึ้นไป หลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลของการทดลองเพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อที่ 3 ด้วยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกและผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง พบว่าการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้เนื่องจาก

กระบวนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ เชื่อมโยงระหว่างความคิดรวบยอดในศาสตร์ต่างๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและสามารถนำความคิด

รวบยอดเนื้อหา กระบวนการที่เรียนในวิชาหนึ่งมาช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจในอีกวิชาหนึ่ง ที่สำคัญคือ ช่วยให้เกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transfer of Learning) สอดคล้องกับวิเศษ ชิดวงศ์ (2544 : 24) ที่กล่าวว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงจำเป็นต้องใช้ความรู้จากหลายสาขาวิชามาร่วมกันแก้ปัญหา นอกจากนี้ แวนแกว่ พันภัย (อารีย์ ชุมณี. 2546: 104; อ้างอิงจาก แวนแกว่ พันภัย. 2549: 51-52) กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทำให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชาและสามารถประยุกต์ความคิด ประสพการณ์ ความสามารถและทักษะต่างๆ ในการเรียนรู้ ทำให้สามารถเชื่อมโยงกับสิ่งที่เรียนเข้ากับชีวิตจริง เกิดการเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต ทำให้สิ่งที่เรียนนั้นมีความหมายทำให้เกิดความเข้าใจ ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนรู้จะให้ความสำคัญกับครู และนักเรียนเท่าเทียมกัน การทำกิจกรรมมีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นประชาธิปไตย ทุกขั้นตอนเป็นกิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การได้คิดและปฏิบัติจริงตามความสนใจและความถนัดของตนเองอย่างมีความสุข เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกลุ่มและเพื่อนมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน มีโอกาสปรึกษาหารือกันระหว่างเรียน หรือภายในกลุ่ม มีการซักถามและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นต่อการเรียนมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรนิภา สมาเอี่ยม (2545: บทคัดย่อ) และเกษรา เจริญงาม (2546: บทคัดย่อ) จากงานวิจัยสรุปได้ว่าการสอนบูรณาการเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและนักเรียนกับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ในขณะเดียวกันผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ทุกขั้นตอน โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้เป็นกลุ่ม สอดคล้องกับบุรชัย ศิริมหาสาคร (2546: ออนไลน์) ที่กล่าวว่าควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มในรูปแบบลักษณะต่างๆ อย่างหลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ลงมือเรียนรู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองและผู้เรียนยังมีทิศทางในการเรียนรู้ เนื่องจากครูยังคงมีบทบาทในการแนะแนวทาง เชื้ออำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสมควร สอดคล้องกับ นางเยาว์ ไสมานบุตร (2545: ออนไลน์) ที่กล่าวว่า ครูเป็นผู้เชื้ออำนวยการความสะดวก แนะนำ เป็นที่ปรึกษา และกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ในขณะที่การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองนั้น แม้ว่าโดยภาพรวมเป็นการจัดการเรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้เอง สามารถวางแผนการเรียนรู้ ลงมือเรียนรู้เอง แต่กระบวนการเรียนรู้นี้ดังกล่าวยังคงมีจุดอ่อนในประเด็นที่ว่าบรรยากาศกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบนี้ผู้เรียนอาจจะยังไม่คุ้นเคยกับการที่ผู้เรียนต้องเป็นผู้คิดและวางแผนการเรียนรู้เองทุกขั้นตอน และอาจทำให้เกิดความสับสนและขาดทิศทางในการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากทิศทางในการเรียนรู้นั้นผู้เรียนยังขาดประสบการณ์ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังที่งานวิจัยของอัญชลี ไสยวรรณ (2548: 184) ที่อ้างถึงพิกอาเจท์ (Piaget) ที่อธิบายว่า การที่ผู้เรียนไม่สามารถสร้างความเข้าใจได้จะทำให้ผู้เรียนตกอยู่ใน

ภาวะที่ไม่สมดุลซึ่งเป็นภาวะแห่งความงุนงงสงสัย ผู้เรียนไม่สามารถอธิบายได้ที่จะคิดแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจส่งผลต่อผู้เรียนในการคิดและการวางแผนการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชลี ไสยวรรณ (2548:184) ที่อ้างถึงงานวิจัยของศศิมา พรหมรักษ์ (2546: บทคัดย่อ) เกี่ยวกับเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติของเด็กปฐมวัย พบว่า ภายหลังที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความร่วมมือสูงกว่าก่อนที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการศึกษาถึงรายละเอียดของการจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 แบบ ต่างก็มีจุดเด่น ที่สามารถนำมาพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ดีทั้ง 2 วิธี แม้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง จะมีจุดอ่อนอยู่ที่กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ไม่เปิดโอกาสให้ครูได้มีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นใดๆ เลย ซึ่งบรรยากาศแบบนี้ส่งผลทำให้ผู้เรียนขาดทิศทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมได้ เพราะผู้เรียนยังขาดประสบการณ์ในการเรียนรู้ อย่างไรก็ตามก็ตามแต่ขั้นตอนนี้ของการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองก็ยังสามารถกระตุ้นความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของผู้เรียนเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดลยา แดงสมบูรณ์ (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาผลการพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมการแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ประกอบการประเมินตามสภาพจริง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองประกอบการประเมินตามสภาพจริง มีคะแนนการคิดวิเคราะห์เฉลี่ยในแต่ละด้านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ซึ่งจากประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าถ้านำเอาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองในขั้นตอนนี้มาผสมผสานกับวิธีการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกซึ่งครูมีบทบาทร่วมกันกับผู้เรียน การเสริมบทบาทของครูลงไปในช่วงตอนนี้นี้โดยไม่ครอบงำความคิดของเด็กแต่มีบทบาทในการใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดหาแนวทางด้วยตนเองเพื่อให้เกิดทิศทางการเรียนรู้ที่ชัดเจนไม่หลงประเด็นการเรียนรู้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ของกระบวนการเรียนรู้แบบผสมผสานน่าจะเป็นกระบวนการพัฒนานวัตกรรมทางการเรียนการสอนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จากลักษณะและจุดเด่นของวิธีการจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 วิธีนั้นล้วนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สูงขึ้น แต่เมื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกกับกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองนั้นผลการวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกนั้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

4. เมื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก ละครทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 และเมื่อพิจารณารายละเอียดขององค์ประกอบรายด้านพบว่า

4.1 ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก ทำให้นักเรียนรู้จักเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง กับเรื่องที่เรียน ซึ่งช่วยให้การเรียนรู้สนุกและไม่น่าเบื่อจนเกินไป สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ที่ต้องการให้นักเรียนมีลักษณะเก่ง ดี มีสุข จากขั้นตอนการจัดการ เรียนรู้ 5 ขั้นตอนนั้น ทุกขั้นตอนเป็นกิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การได้คิดและปฏิบัติจริง ตามความสนใจและความถนัดของตนเองอย่างมีความสุข เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกลุ่มและเพื่อน ทำให้มีโอกาสปรึกษาหารือกันระหว่างเรียน หรือภายในกลุ่ม มีการซักถามและการแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นกับผู้อื่น ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นต่อการเรียนมากขึ้น ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี ต่อกัน และจากการสัมภาษณ์นักเรียนพบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม นักเรียน ไม่เบื่อในการทำกิจกรรมร่วมกัน ส่งผลให้นักเรียนสนใจในการเรียนรู้ และสนุกสนานกับการทำกิจกรรม

สรุปได้ว่าทุกขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกลุ่มและเพื่อน ทำให้มีโอกาสปรึกษาหารือกันระหว่างเรียน มีการซักถามและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นต่อการเรียนมากขึ้น ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี ส่งผลทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก

4.2 ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกนั้นมุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน เรียนรู้ จากแบบกลุ่ม ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง บรรยากาศใน ชั้นเรียนที่เอื้อให้ผู้เรียนกล้าคิดกล้า ทำโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะแสดงออก ซึ่งความรู้สึกนึกคิด ของตนเองต่อสาธารณชนหรือเพื่อนร่วมชั้นเรียน ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

ดังนั้นสรุปได้ว่าบรรยากาศการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน เรียนรู้จากแบบกลุ่ม ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองจึงทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

4.3 ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เนื่องมา จากสื่อการสอนนับเป็นสิ่งที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก ในขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (Initiating the Unit) เป็นขั้นตอนที่ครูสร้างความสนใจ หรือนำทางให้นักเรียนตระหนักถึงปัญหาที่ นักเรียนประสบอยู่ โดยครูอาจจัดสภาพห้องเรียนให้สร้างความสนใจ การใช้สื่อต่าง ๆ รูปภาพ ภาพยนตร์

สไลด์ การเล่าเรื่อง สามารถนำมาใช้เริ่มต้นหน่วยได้ (พิชญ์ เดชโฮ. 2540: 21-22; อ้างอิงจาก Lardizabel; others. 1970: 144-148)

สรุปได้ว่าการใช้สื่อการเรียนการสอน ให้ความสำคัญในขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นตอนที่ครูเร้าความสนใจ หรือนำทางให้นักเรียนตระหนักถึงปัญหาที่นักเรียนประสบอยู่ ดังนั้นการที่ครูจัดสภาพห้องเรียนให้เร้าความสนใจ การใช้สื่อต่างๆ รูปภาพรวมทั้งแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายนั้นส่งผลทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

4.4 ด้านการประเมินผล นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นการประเมินตามสภาพสภาพจริง คือนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลของตนเองและเพื่อนๆ ในชั้นเรียน มีการประเมินผลกระบวนการทำกิจกรรมและพฤติกรรมของนักเรียนควบคู่ไปกับการประเมินผลงานของนักเรียน ทำให้นักเรียนชอบเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องว่าวไทยหลักสี่ เกิดความภูมิใจในผลงานของตนเองและของผู้อื่นจนมีผลงานที่สำเร็จเป็นชิ้นงานตามเป้าหมาย ทำให้นักเรียนและครูมีส่วนร่วมในการสอนและการประเมินจึงทำให้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสัมพันธ์กับชีวิตจริงมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของชวณีย์ พงศาพิชญ์ และคณะ (2551: 63-65) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการ : กรณีศึกษาวิชามนุษย์สัมพันธ์ เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ผลการวิจัยพบว่าระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับสูง และมีความพึงพอใจด้านผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านสถานที่และสื่อทัศนูปกรณ์ และด้านรูปแบบกิจกรรมบูรณาการอยู่ในระดับสูง

สรุปได้ว่าด้านการประเมินผล ให้ความสำคัญกับการประเมินตามสภาพสภาพจริง คือนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลของตนเองและเพื่อนๆ ในชั้นเรียน มีการประเมินผลกระบวนการทำกิจกรรมและพฤติกรรมของนักเรียนควบคู่ไปกับการประเมินผลงานของนักเรียน ส่งผลทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ด้วยเหตุผลดังกล่าวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องว่าวไทยหลักสี่ โดยการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการทดลองพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจหลังการเรียนอยู่ในระดับมาก แสดงว่านักเรียนมีความพึงพอใจทางการเรียน โดยการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกหลังการเรียนอยู่ในระดับพึงพอใจมาก

5. เมื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง สาระทัศนศิลป์หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5 และเมื่อพิจารณารายละเอียดขององค์ประกอบรายด้านพบว่า

5.1 ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเนื่องมาจากการเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้สร้างความรู้ของตนเองทุกขั้นตอน เริ่มจากการคิดและปฏิบัติจริงตามลำดับขั้น วิเคราะห์ความสำคัญของสิ่งที่จะเรียนรู้ วางแผนกำหนดขอบเขตวิธีการเรียนรู้ ลงมือเรียนรู้ตามแผน นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการเรียนรู้ วิเคราะห์ อภิปราย สรุปความรู้ ข้อคิดแนวทางปฏิบัติ จัดทำผลงานรายงานผลการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ของตนในรูปแบบต่างๆ ตามความถนัดความสนใจ โดยมีครูเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวก แนะนำ เป็นที่ปรึกษา ทำให้นักเรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้เองเกิดความภูมิใจในการเรียนรู้

สรุปได้ว่าทุกขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้สร้างความรู้ของตนเองทุกขั้นตอน เริ่มจากการคิดและปฏิบัติจริงตามลำดับขั้นตอนส่งผลทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก

5.2 ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องมาจากทุกขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เน้นมุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้สร้างความรู้ของตนเองทุกขั้นตอน การเรียนรู้ใช้กิจกรรมกลุ่ม และแบ่งหน้าที่ในการเรียนรู้ โดยเริ่มจากการคิดและปฏิบัติจริงตามลำดับขั้น วิเคราะห์ความสำคัญของสิ่งที่จะเรียนรู้ ทำให้นักเรียนบางคนยังไม่คุ้นเคยกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนต้องวางแผนการเรียนรู้เอง ซึ่งนักเรียนยังคุ้นเคยกับการบอกความรู้ของครู และด้วยความสามารถที่หลากหลายของผู้เรียน สอดคล้องกับทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences) ของการ์เดนเนอร์ (Gardner) ที่กล่าวว่าความสามารถในการแก้ปัญหาในสภาพแวดล้อมต่างๆ หรือการสร้างสรรค์ ผลงานต่าง ๆ ความสามารถของบุคคลมีอย่างน้อย 8 ด้าน บุคคลทุกคนมีความสามารถทุกด้านแต่มีอยู่ในระดับไม่เท่ากัน (พจนานุกรมศัพท์สมาน. 2550: 5-8) ดังนั้นการที่ผู้เรียนถูกให้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง ด้วยการคิด และทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างต่อเนื่อง มีผลต่อการพัฒนาลักษณะนิสัยที่ดีงาม เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ความรับผิดชอบ ขยันอดทน และทำงานร่วมกันด้วยระบบกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนขาดทักษะทางสังคม ทำให้บรรยากาศการเรียนภายในกลุ่มต้องมีการปรับ ซึ่งบรรยากาศของความร่วมมืออันจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ เพื่อให้การเรียนรู้ประสบความสำเร็จและส่งเสริมพัฒนาทักษะทางสังคมให้ผู้เรียน และครูผู้สอนต้องเป็นผู้คอยให้คำแนะนำและจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน

ดังนั้นสรุปได้ว่าบรรยากาศการเรียนการสอนนั้นมุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยใช้กระบวนการสร้างความรู้ของตนเองทุกขั้นตอน การเรียนรู้ใช้กิจกรรมกลุ่ม และแบ่งหน้าที่ในการเรียนรู้ แต่ในการเรียนรู้ทำให้นักเรียนบางคนยังไม่คุ้นเคยกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนต้องวางแผนการเรียนรู้เองทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ความรับผิดชอบ ขยันอดทน และทำงานร่วมกัน ด้วยระบบกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนขาดทักษะทางสังคม ส่งผลทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

5.3 ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

เนื่องมาจากการใช้สื่อมีความสำคัญมากในการจัดการเรียนรู้ในชั้นที่ 1 จุดประกายความสนใจ ซึ่งสื่อการเรียนรู้ในชั้นนี้สามารถจุดประกายความสนใจเพื่อสร้างความตระหนักในความสำคัญจำเป็นของสิ่งที่จะเรียน ผู้เรียนเกิดความกระหายใคร่รู้ในสิ่งที่จะเรียน เช่น รูปภาพ แผนผัง ที่มีเนื้อหาสาระประเด็นที่สอดคล้องกับสิ่งที่เรียนมาเป็นสื่อให้ผู้เรียนได้สังเกต รับรู้ วิเคราะห์จากการศึกษาพบว่าสื่อการเรียนการสอนมีน้อยเกินไป นักเรียนยังขาดทักษะการสังเกตรับรู้ วิเคราะห์ อภิปราย วิพากษ์วิจารณ์และสรุปร่วมกัน และจากการสัมภาษณ์นักเรียนพบว่า นักเรียนได้ไปศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้มีเวลาน้อยเกินไป ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่ดีนั้นควรมีสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกแหล่งการเรียนรู้ เพื่อจะได้มีแรงจูงใจในการคิดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ พจนา ทรัพย์สมาน (2550: 14) ที่กล่าวว่า ผู้สอนควรส่งเสริมสนับสนุนให้สามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยบริการประเภทต่างๆ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

สรุปได้ว่าการใช้สื่อการเรียนการสอน ให้มีความสำคัญในชั้นที่ 1 จุดประกายความสนใจ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ครูต้องใช้สื่อในการกระตุ้นการเรียนรู้ เพื่อจุดประกายความสนใจความจำเป็นของสิ่งที่จะเรียน ดังนั้นสื่อการเรียนรู้ที่ครูนำมาใช้ควรเป็นสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย หากมีสื่อและแหล่งการเรียนรู้มีน้อยเกินไปส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกแหล่งการเรียนรู้ เพื่อจะได้มีแรงจูงใจในการคิดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ส่งผลทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

5.4 ด้านการประเมินผล นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้นั้นผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้กำหนดวิธีการประเมินผลตามสภาพจริง เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาความสามารถรอบด้านของผู้เรียน ทั้งความรู้ ความคิด เจตคติ ทักษะกระบวนการและการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การประเมินใช้การประเมินอย่างต่อเนื่องด้วยเครื่องมือ และวิธีการประเมินที่หลากหลายตามหลักการของการประเมินตามสภาพจริง (พจนานุกรมศัพท์สมาน. 2550: 16-22) จากการศึกษาความพึงพอใจนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดี สูงสว่าง (2546: 4) ได้ศึกษาเรื่องการส่งเสริมความสามารถและเจตคติในการแสวงหาความรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนแล้วปรากฏว่า นักเรียนมีความสามารถในการแสวงหาความรู้มากกว่าอ่านที่จะใช้กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหลังจากที่ใช้กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน นักเรียนมีเจตคติต่อการแสวงหาความรู้ในระดับดี และสอดคล้องกับจงจิตร เลิศวัฒนาพร (2551: บทคัดย่อ) ศึกษาการพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกิจกรรมโครงงานภาษาอังกฤษประกอบการประเมินตามสภาพจริง ผลการวิจัยพบว่าหลังจากการจัดกิจกรรมโครงงานภาษาอังกฤษประกอบการประเมินตามสภาพจริงพบว่านักเรียนมีทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองในแต่ละด้านสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมโครงงานภาษาอังกฤษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปได้ว่าด้านการประเมินผลให้ความสำคัญกับการที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้กำหนดวิธีการประเมินผลตามสภาพจริง การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาความสามารถรอบด้านของผู้เรียน ทั้งความรู้ ความคิด เจตคติ ทักษะกระบวนการและการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ส่งผลทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจในด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมาก

ด้วยเหตุผลดังกล่าวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องมาว่าวไทยหลักสูตร โดยการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการทดลองพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจหลังการเรียนอยู่ในระดับมาก แสดงว่านักเรียนมีความพึงพอใจทางการเรียน โดยการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองหลังการเรียนอยู่ในระดับพึงพอใจมาก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนและเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป สรุปได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ก่อนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก ควรมีการแนะนำให้นักเรียนเข้าใจในวิธีการสอน เพราะจะทำให้นักเรียนมีความเข้าใจและสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

1.2 การสอนบูรณาการแบบสอดแทรก ต้องคำนึงถึงความเชื่อมโยงของเนื้อหาและความเหมาะสมของเวลาที่ใช้ เพราะนักเรียนต้องนำเสนอผลการปฏิบัติงานในแต่ละคาบด้วย

1.3 ก่อนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ควรมีการแนะนำให้นักเรียนเข้าใจในวิธีการสอน เพราะจะทำให้นักเรียนมีความเข้าใจและสามารถวางแผนการเรียนรู้ กำหนดขอบเขตวิธีการเรียนรู้ ลงมือเรียนรู้ตามแผน นำเสนอข้อมูล วิเคราะห์ อภิปราย สรุปความรู้ และจัดทำผลงานรายงานผลการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

1.4 การจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกและการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง นักเรียนจะต้องใช้ความรู้วิชาอื่นๆ และกระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาในแต่ละกิจกรรม ทำให้นักเรียนบางคนเกิดความท้อแท้ ครูต้องคอยช่วยเหลือและคอยให้คำแนะนำโดยตลอด

1.5 ในระหว่างการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนฝึกการทำงานกลุ่ม โดยปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ และหาข้อสรุปในปัญหาแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้

1.6 ในการจัดกลุ่มของผู้เรียนควรมีการคัดนักเรียนเก่งและนักเรียนอ่อนในกลุ่มเดียวกัน ส่วนนักเรียนที่เหลือให้เลือกกลุ่มเอง เพื่อสร้างแรงจูงใจและเจตคติในการเรียน

1.7 การจัดกิจกรรมการเรียนการเรียนรู้ควรจัดให้มีหลากหลายรูปแบบ และควรมีสื่อแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งจะทำให้ นักเรียนไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาดูผลการสอนโดยการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกและการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองในเนื้อหาอื่นๆ และระดับชั้นอื่นๆ

2.2 ควรมีการศึกษาดูผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกและการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองร่วมกับทักษะกระบวนการคิดในรูปแบบต่างๆ เช่น คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์

2.3 ควรใช้การจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกและการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ประกอบการประเมินตามสภาพจริงกับการพัฒนาการคิดแบบอื่นๆ เช่น การคิดแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ เพื่อเป็นการพัฒนาการคิดให้นักเรียน

2.4 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นๆ เช่น ความรับผิดชอบในการทำงานกลุ่ม ความซื่อสัตย์ พหุปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ คุณธรรมด้านต่างๆ ฯลฯ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2539ก). **ท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- . (2539ข). **รายงานการวิจัย เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา**. กรุงเทพฯ: กองวิจัยทางการศึกษา.
- . (2541). **สรุปผลสาระสำคัญจากการสัมมนาทิศทางการจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- . (2542). **แนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- . (2544). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- . (2545). **คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- . (2546). **แนวทางการประเมินผลด้วยทางเลือกใหม่ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กองการท่องเที่ยว, สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร. (ม.ป.ป.). **คู่มือการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร กลุ่มพระนครเหนือ**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ป.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **แนวทางการวัดและประเมินผลในชั้นเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- . (2546). **คู่มือการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ “ตะขบ ต้นไม้ใจดี”**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- . (2549). **ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ 4 ภาคกลางและภาคตะวันออก**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- การจัดการหลักสูตรท้องถิ่น**. (2550). สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2551, จาก <http://www.dnfe5.nfe.go.th/localdata/RSouth/KraBe/Curri.htm>.
- การจัดการเรียนแบบบูรณาการโดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. (ม.ป.ป). สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2550, จาก <http://pdlibed.kku.ac>.
- การเรียนรู้แบบบูรณาการ**. (2550). สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2551, จาก <http://cholor.igetweb.com/index.php?mo=3&art=78665>

- เกษรา เฉยงาม. (2546). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบบูรณาการและการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค เอสเอดี (STAD) ที่เรียนเรื่อง มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม.** ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เกษร ธิตะจारी. (2543). **กิจกรรมสำหรับครูศิลปศึกษา.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กฤษฎา ยศขันธ์. (2546). **การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่โรงเรียน : กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี.** ปรินญานิพนธ์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). **แนวคิดแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้าน.** กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการพิเศษ. เอกสารอัดสำเนา.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). **ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ควรคิด วามะพันธ์. (2547). **ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการสอนบูรณาการแบบสอดแทรก เรื่องสมุนไพร.** ปรินญานิพนธ์ กศ.ม (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จีรายุทธ แพงพุท. (2550). **การจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- จุไรรัตน์ คนคล่อง. (2545). **การศึกษาความคิดแก้ปัญหาและค่านิยมในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเด็กที่มีความสามารถพิเศษชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการสอนแบบโครงการภูมิปัญญาท้องถิ่น.** ปรินญานิพนธ์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จุฬารัตน์ ต่อหิรัญพุทธิ. (2551). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้.** ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จงจิตร เลิศวัฒนาพร. (2551). **การพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษประกอบการประเมินตามสภาพจริง.** ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ชนาธิป พรกุล. (2544). **แคทส์ : รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.**

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

----- (2551). **การออกแบบการสอนการบูรณาการ การอ่าน การคิดวิเคราะห์**

และการเขียน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชาตรี เกิดธรรม. (2545). **เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ชูศรี วงศ์รัตน. (2546). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.** พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์.

ชวนีย์ พงศาพิชญ์; และคณะ. (2551,พ .ค.-ส.ค.). **ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการ**

เรียนการสอนแบบบูรณาการ : กรณีศึกษาวิชามนุษยสัมพันธ์. วารสารวิชาการ

พระจอมเกล้าพระนครเหนือ. (18): 63-65.

โชติ คำเด่นเหล็ก. (2546). **ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการสอนของครูโดยใช้**

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาตอนต้น

โรงเรียนราชดำริสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.

(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ถ่ายเอกสาร.

ณัฐยา ทิพรัตน์. (2545). **ภูมิปัญญาไทยกับการพัฒนา ใน แนวโน้มศิลปศึกษาร่วมสมัย.**

กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดี สุธ่วง. (2546). **การส่งเสริมความสามารถและเจตคติในการแสวงหาความรู้ของนักเรียน**

ชั้นประถมศึกษาปีที่6 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและ

ธรรมชาติ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ดลยา แต่งสมบุญ. (2550). **การศึกษาผลการพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรม**

การแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองประกอบการประเมินตามสภาพจริง

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ต่อศักดิ์ บุญลือ. (2541). **สภาพและปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน**

ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี.

กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ทรงสมร ครูเลิศ. (2543). **ความพึงพอใจในการเรียนรู้กลุ่มวิชาการเลขานุการของนักเรียน**

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพวิทยาลัยพณิชยการธนบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.

(ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ทิตินา แชมมณี. (2545). **กระบวนการเรียนรู้ ความหมาย แนวทางการพัฒนาและ**

ปัญหาข้อใจ. กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ.

----- . (2548ก). **การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.** กรุงเทพฯ:

ไทยวัฒนาพานิช.

----- . (2548ข). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้**

ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

----- . (2548ค). **เมนูจานเด็ด : แผนการจัดการเรียนรู้คัดสรร.** กรุงเทพฯ: พัฒนา

คุณภาพวิชาการ.

ธำรง อุดมไพจิตรกุล. (2546). **จิตวิทยาสำหรับนักเศรษฐศาสตร์.** กรุงเทพฯ: เอกสารอัดสำเนา.

นงเยาว์ โสมานบุตร. (2545). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้น ป.4**

เรื่องระบบ นิเวศ โดยใช้วิธีการสอนแบบสอดแทรก. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2551,

จาก <http://eclassnet.kku.ac.th/etraining/file/1029841167>.

นวลจิตต์ เชาวเกียรติพงศ์; และคณะ. (2545). **การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.** กรุงเทพฯ:

ภาพพิมพ์.

นวลลออ ทินานนท์. (2542). **เอกสารประกอบการสอน ศ.211 หลักสูตรและการสอนศิลปศึกษา**

1 โครงการจัดการพิมพ์หนังสือประกอบการสอน. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์

----- . (2545). **การจัดประสบการณ์สร้างสรรค์ทางศิลปะให้กับเด็ก ใน ศิลปะ :**

ศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นิคม อุดมะ. (2544). **การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ.** สืบค้นเมื่อ 4 ตุลาคม 2550, จาก

<http://eclassnet.kku.ac.th/ed-office/>.

นิติ เอี่ยมศรีวงศ์. (2536, สิงหาคม). ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการทรัพยากร. **วารสารทิศใต้.**

5: 25.

บุรชัย ศิริมหาสาร. (2545, ตุลาคม - ธันวาคม). การเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็น

ศูนย์กลาง. **วิทยาสาร.** 101(3): 31-39.

----- . (2546). **การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ.** สืบค้นเมื่อ 4 ตุลาคม 2550, จาก

<http://eclassnet.kku.ac.th/>.

- เบญจพร เกียรติกำจรวงศ์. (2548). การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอน
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะด้านทัศนศิลป์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยการใช้
ภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ประเวศ วะสี. (2534). การศึกษาชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่น. ใน การสัมมนาทางวิชาการเรื่อง
ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมกับการพัฒนาชนบท.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- (2543). แกไขความทุกข์ยากของแผ่นดิน. ใน แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูป
การศึกษา. สำนักงานกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: พิมพ์การพิมพ์.
- ประภา ตุลานนท์. (2540). ความพึงพอใจต่อสภาพการเรียนการสอนของนักศึกษาทางไกล
สายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในอำเภอชายแดนของจังหวัดสระแก้ว.
ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พจนา ทรัพย์สมาน. (2550). การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้
ด้วยตนเอง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2551). รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วย
ตนเอง. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2551, จาก www.pojana.com.
- พรณี ช. เจนจิต. (2545). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: เสริมสินพีรพรสซีสเท็ม.
- พริภา สมาเฒ. (2545). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและ
ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดย
การสอนแบบบูรณาการตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช
2542 กับตามแนวคู่มือครู. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรพิมล พรพิชชนม์. (2550). การจัดกระบวนการเรียนรู้. สงขลา: เทมการพิมพ์สงขลา.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2550). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ:
แฮสส์ ออฟเคอร์มิสท์.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์; และคณะ. (2551). การสอนคิดด้วยโครงงาน: การเรียนการสอน
แบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์; และ พเยาว์ ยินดีสุข. (2550). ทักษะ 5C เพื่อการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้
และการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

- พิชญ์ เดชโฮ. (2540). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อสิ่งแวดล้อมของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบบูรณาการที่
ใช้เทคนิคการพัฒนาอย่างยั่งยืน. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิชญ์ พงศรี. (2549). วิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: เทียมฟ้าการพิมพ์.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. (2545). กระบวนการเรียนการสอนทัศนศิลป์ในระดับประถมศึกษา
สำหรับครูยุคใหม่. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- รุ่ง แก้วแดง. (2540). ปฏิวัติการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: มติชน.
- . (2541). การนำภูมิปัญญาไทยเข้าสู่ระบบการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- . (2542). ปฏิรูปการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: มติชน.
- รุ่งระวี ดิษฐเจริญ. (2549). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะโดยการสอนแบบ
บูรณาการด้วยวิธีการเล่านิทานของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนโสตศึกษา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.
(ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รุจิรัตน์ รุ่งหัวไผ่. (2549). การศึกษาความสามารถในการทำโครงงานคณิตศาสตร์ ทักษะการ
แสวงหาความรู้ด้วยตนเองและเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการจัดกิจกรรมโครงงานคณิตศาสตร์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
(การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รัตนะ บัวสนธิ์. (2534). การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอด
ภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในเขตภาคกลางตอนล่าง.
ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รัศมี ทองบุตร. (2542). การศึกษาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประกอบการเรียนการสอน
วิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุรินทร์.
ปรินูญานิพนธ์ ศษ.ม. (สังคมศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
ถ่ายเอกสาร.

- โรงเรียนการเคหะท่าทราย. (ม.ป.ป.ก). **แบบบันทึกข้อมูลการประเมินผลการเรียนรู้
ปีการศึกษา 2550.** กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.
- (ม.ป.ป.ช). **แผนปฏิบัตินโยบาย 4 ปี พ.ศ.2551-2554.** กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
ถ่ายเอกสาร.
- (2550). **หลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่.** กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
เอกสารอัดสำเนา.
- ลลิตพรพรรณ ทองงาม. (2541). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องสิ่งแวดล้อมทางสังคมของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอน โดยใช้แผนผังมโนทัศน์.** วิทยานิพนธ์
กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ลลิตพรพรรณ ทองงาม. (2539). **ศิลปะสำหรับครูประถม.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- เลิศ อำนันทนะ. (2549). **แนวคิดเกี่ยวกับศิลปศึกษา.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. (2541). **เทคนิคการสร้างและสอบความถนัดทางการเรียน.**
กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิชา คุปิต. (ม.ป.ป.). **เอกสารวิชาการการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ เรื่องธรรมชาติ
ของการบูรณาการ ของ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด.
สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2550, จาก <http://www.geocities.com/>.**
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2542). **พลังการเรียนรู้ : ในกระบวนการทัศน์ใหม่.** กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2539). **ศิลปศึกษา.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- (2545). **พหุศิลปศึกษา.** กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- (2548). **ทัศนศิลปศึกษา.** กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- (2550). **มศว. เพื่อ มศว.** กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิโรจน์ วัฒนานิมิตกุล. (2540). **การพัฒนาและประเมินรูปแบบการสอนโดยใช้สาระอิงบริบท
เพื่อส่งเสริมความใฝ่รู้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
(ประถมศึกษา).** กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- วิรัช วรรณรัตน์. (2541). เครื่องมือวัดการเรียนรู้และความสามารถทางสมอง. วารสารการวัดผลทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- วิศาล เครือคล้าย; และ กิตติชัย สุทธาสีโนบล. (2546). การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ชีวิต. เอกสารการอบรม. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.
- วิเศษ ชิดวงศ์. (2544). ธรรมชาติของการบูรณาการ. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2551, จาก <http://eclassnet.kku.ac.th/etraining/file/1029841167>.
- วีระพงษ์ แสง-ชูโต. (2545). การวิเคราะห์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีพื้นบ้านในทางวิทยาศาสตร์ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ด. (วิทยาศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- แว่นแก้ว พันภัย. (2549). การศึกษาผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนเรื่องเศรษฐศาสตร์ในครอบครัว โดยการสอนแบบสตอรี่ไลน์กับการสอนแบบเกมสถานการณ์จำลอง. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัชรินทร์ จิตอดิศักดิ์. (2550). การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มวิชาภูมิปัญญาไทยด้านศิลปะระดับปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา โดยใช้การเรียนรู้เชิงบูรณาการ. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ด. (อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วัฒนาพร ระบับทุกข์. (2543). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ศศิธร แก้วรักษา. (2547). การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์แบบชิปปา (CIPPA MODEL) ที่เน้นทักษะการเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน เรื่อง สถิติเบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริพร มโนพิเชษฐวัฒนา. (2547). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น เรื่องร่างกายมนุษย์. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ด. (วิทยาศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริพร หงษ์พันธุ์. (2542). การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). นโยบายการประเมินผลการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ใน การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศรียา นิยมธรรม. (2544). **ศิลปะกับเยาวชน**. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2548). **ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ**. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์. (2551). **หลักสูตรศิลปศึกษา : มิติภูมิปัญญาไทย. ใน 40 ปีกระแสศิลปศึกษา**. กรุงเทพฯ: พรินต์โปร.
- สนอง ชินฉะคร. (2543). **เทคนิคและนวัตกรรมที่ใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพฯ: ออฟเซทการพิมพ์.
- สมภพ ปุไทย์. (2550). **การสร้างแบบประเมินภาคปฏิบัติกิจกรรมศิลปะการวาดภาพระบายสีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2546). **กลยุทธ์ค้นปัญญาสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนสามประโยชน์ กรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนิท มหาโยธี. (2544). **การบูรณาการ**. สืบค้นเมื่อ 4 ตุลาคม.2550, จาก <http://eclassnet.kku.ac.th/ed-office/file/>
- สนิท สัตโยภาส. (2547). **กระบวนการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ: องค์การคำคุณุสภา.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2542). **มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- สมบัติ แสงทองคำสุก. (2545). **การพัฒนารูปแบบการสอนคณิตศาสตร์แบบบูรณาการเชิงเนื้อหาเพื่อส่งเสริมทักษะการเชื่อมโยง เรื่อง อนุพันธ์ของฟังก์ชันระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สาคร ธรรมศักดิ์. (2541). **การสอนตามแนวคอนสตรัคติวิซึมแบบร่วมมือที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรพล เย็นเจริญ. (2543). **ความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาอาชีพธุรกิจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมคงคา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2545). **การจัดกระบวนการเรียนรู้ : เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2550). **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิทย์ มูลคำ. (2550). **กลยุทธ์การสอนคิดบูรณาการ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ดวงกมลสมัย.

สุวัฒนา ไบเจริญ. (2540). **ความพึงพอใจของลูกค้าต่อการให้บริการของธนาคารออมสิน**

สาขาขอนแก่น (ภาคคำ). วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม:

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

สุพรรณิ ศรีโพธิ์. (2546). **การพัฒนาชุดกิจกรรมประเทืองปัญญาให้น้องนักวิทยาศาสตร์**

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญ.

ปริญญาโท กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สำนักงานการศึกษา. (2547). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์การศึกษา กรุงเทพมหานคร**

ปี 2548-2550. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.

----- . (2549). **สรุปแนวปฏิบัติบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา**

ขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์

การเกษตร.

----- . (2550ก). **สรุปติดตามผลการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษา**

ขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์

การเกษตร.

----- . (2550ข). **แนวปฏิบัติการพัฒนาระเบียบวินัยนักเรียนโดยวิถีทางลูกเสือ**

ยุวภาค. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **แนวทางการวัดและประเมินผล**

ในชั้นเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2541). **รายงานวิจัยแนวทางส่งเสริม**

ภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

----- . (2542). **นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ทำปก

เจริญผล.

----- . (2544). **ครุภูมิปัญญาไทยรุ่น 1**. กรุงเทพฯ: องค์การค้ำของคุรุสภา.

----- . (2549). **แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม

สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม. (2551). **แผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 10**

(พ.ศ.2550-2554). สืบค้นเมื่อ 29 ธันวาคม 2551, จาก [http:// www.nesdb.go.th](http://www.nesdb.go.th).

ลำลี รักสุทธี และคณะ. (2544). **เทคนิควิธีการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ**. กรุงเทพฯ:

ธนรัชการพิมพ์.

ไสว พักขาว. (2542). **การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพฯ:

โครงการตำราวิชาการราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ.

อมเรศ ศิลาอ่อน. (2545, กุมภาพันธ์). แนวคิดการประกันคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพทาง

การศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ. **ข้าราชการครู**. 10(3): 5-6.

อภิรักษ์ โกษะโยธิน. (2547). **ปฏิญญาวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์นโยบาย**. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

อารีย์ คงสวัสดิ์. (2544). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อในการเรียนคณิตศาสตร์**

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อารี พันธุ์มณี. (ม.ป.ป). **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ: เลิฟ แอนด์ ลิฟ เพรส.

อุดม เขยกิจวงศ์. (2543). **ศึกษาวิเคราะห์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**.

กรุงเทพฯ: บรรณากิจ.

อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน. (2545). **การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

และหลักสูตรท้องถิ่นสู่การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พันธ์.

อุษณีย์ โพธิสุขและคณะ. (2544). **รายงานการวิจัยการจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความสามารถ**

พิเศษด้านทักษะการคิดระดับสูง. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

อัญชนา โพธิ์พลาการ. (2545). **การพัฒนาชุดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่เน้นทักษะการแก้ปัญหา**

ทางคณิตศาสตร์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินญานิพนธ์

กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ถ่ายเอกสาร.

อัญชลี ไสยวรรณ. (2548). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนทักษะการคิดแสวงหาความรู้**

สำหรับเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้เชี่ยวชาญ

การแนะนำ / ตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือสำหรับการวิจัย

1. นางวรรณรัตน์ ตั้งเจริญ รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาออกแบบทัศนศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. นายสุชาติ ทองสีมา อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. นางพจนา ทรัพย์สมาน ศึกษาานิเทศก์ระดับเชี่ยวชาญ
สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานนครสวรรค์ เขต1
4. นายสมบุญ ค่ำมามูล ครูระดับเชี่ยวชาญ (สาขาวิชาศิลปศึกษา)
โรงเรียนพูนสิน (เพชรสุขอุปถัมภ์) กรุงเทพมหานคร
5. นายโชค เก่งเขตรกิจ ครูระดับเชี่ยวชาญ (สาขาวิชาศิลปศึกษา)
โรงเรียนวัดประดู่ในทองธรรม กรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก ข
เอกสารดำเนินการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5730

ที่ ศธ 0519.12/๑๘๐3

วันที่ 4 กันยายน 2552

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

เนื่องด้วย นายกฤษณ์ จันทร์ทัต นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง ว่าวไทยหลักสี่ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศศิริ บวรกิตติ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย ขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง และ อาจารย์สุชาติ ทองสิมา เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง ว่าวไทยหลักสี่ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 / แผนการจัดการเรียนรู้ บูรณาการแบบสอดคล้อง / แผนการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง และ แบบวัดความพึงพอใจทางการเรียน

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายกฤษณ์ จันทร์ทัต และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0519.12/๗๕๐ |

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

4 กันยายน 2552

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1

เนื่องด้วย นายกฤษณ์ จันทร์ทับ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระทัศนศิลป์หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง วาดไทยหลักสี่ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศศิริ บวรกิตติ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ นางพจนา ทรัพย์สมาน ศิษยานุศิษย์ระดับเชี่ยวชาญ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง วาดไทยหลักสี่ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 / แผนการจัดการเรียนรู้ บูรณาการแบบสอดคล้อง / แผนการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง และ แบบวัดความพึงพอใจทางการเรียน

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายกฤษณ์ จันทร์ทับ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติ โทรศัทพ์ 086-987-5412

ที่ ศธ 0519.12/๑๕๐ ๒

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

4 กันยายน 2552

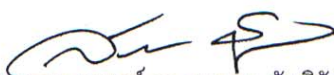
เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพนสิน (เพชรสุขอุบลรัตน์)

เนื่องด้วย นายภุชงค์ จันทร์ทับ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง ว่าวไทยหลักสี่ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกกับการจัดการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศศิริ บวรกิตติ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์สมบุญ คำมามูล เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระทัศนศิลป์หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง ว่าวไทยหลักสี่ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 / แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก / แผนการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง และ แบบวัดความพึงพอใจทางการเรียน

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายภุชงค์ จันทร์ทับ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติ โทรศัพท 086-987-5412

ที่ ศธ 0519.12/๗8๐๐

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔ กันยายน 2552

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม

เนื่องด้วย นายกฤษณ์ จันทรทัต นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง ว่าวไทยหลักฐานของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกกับการจัดการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศศิริ บวรภิตติ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์โชค เก่งเขตรกิจ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระทัศนศิลป์หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง ว่าวไทยหลักฐานของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 / แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก / แผนการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง และ แบบวัดความพึงพอใจทางการเรียน

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายกฤษณ์ จันทรทัต และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติ โทรศัพท 086-987-5412

ภาคผนวก ค
คุณภาพเครื่องมือ

1. แบบประเมินความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก
2. แบบประเมินความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหา
และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
3. แบบประเมินความสอดคล้องของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์
4. แสดงค่าความยากง่าย (p), ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น
ของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์
5. แบบแสดงความคิดเห็นแบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียน
6. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียน

แบบประเมินความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก

และแผนการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

สาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสูตร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ตอนที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก

ประเด็นการตรวจสอบ แผนการจัดการเรียนรู้	ผลการพิจารณา ของผู้เชี่ยวชาญ คนที่					IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
1. ความสอดคล้องของแผนการจัด การเรียนรู้กับหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น							
1.1 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้อง กับมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ของหลักสูตรสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
1.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ ครอบคลุม ด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
1.3 เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
2. กิจกรรมการเรียนการสอน							
2.1 กิจกรรมตอบสนองจุดประสงค์ การเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
2.2 กิจกรรมครอบคลุมเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
2.3 กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด ทำและแสดงออก	+1	+1	0	+1	+1	0.80	เหมาะสม
2.4 กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้และ ปฏิบัติอย่างมีขั้นตอนหรือ กระบวนการ	+1	+1	0	+1	+1	0.80	เหมาะสม
2.5 กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหา ความรู้ด้วยตนเอง	+1	+1	0	+1	+1	0.80	เหมาะสม

ประเด็นการตรวจสอบ แผนการจัดการเรียนรู้	ผลการพิจารณา ของผู้เชี่ยวชาญ คนที่					IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
2.6 กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ค้นพบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	+1	+1	0	+1	+1	0.80	เหมาะสม
2.7 กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนมีผลงาน (สร้างชิ้นงาน) จากการปฏิบัติ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
2.8 กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการเสนอกิจกรรมลงมือปฏิบัติ จริงและสรุปความรู้ด้วยตนเอง	+1	+1	0	+1	+1	0.80	เหมาะสม
2.9 กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้ (การทำงานเป็นทีม)	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
2.10 กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนนำ ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
3. สื่อการเรียนรู้							
3.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
3.2 ให้เนื้อหาที่ถูกต้อง มีคุณค่าทาง วิชาการ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
3.3 ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์	+1	+1	0	+1	+1	0.80	เหมาะสม
3.4 ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ ในหลายมิติจากสื่อที่หลากหลาย เช่น สื่อแหล่งเรียนรู้ชุมชน / สื่อสิ่งพิมพ์ / สื่อเทคโนโลยี / สื่อบุคคล	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
3.5 ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการใช้สื่อ และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม

ประเด็นการตรวจสอบ แผนการจัดการเรียนรู้	ผลการพิจารณา ของผู้เชี่ยวชาญ คนที่					IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
3.6 ช่วยให้ผู้เรียนบูรณาการเนื้อหา ต่าง ๆ ให้เชื่อมโยงกัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
3.7 ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือแหล่ง เรียนรู้ในท้องถิ่น	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
4. การวัดผลประเมินผล							
4.1 การประเมินครอบคลุมจุดประสงค์ การเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
4.2 การประเมินครอบคลุมทั้งด้าน ความรู้ ทักษะ กระบวนการ ความรู้สึกร	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
4.3 มีการประเมินพฤติกรรม แสดงออกของผู้เรียนตามสภาพจริง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
4.4 มีการประเมินไปพร้อม ๆ กับการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
4.5 มีการประเมินคุณภาพของผลงาน ที่ผู้เรียนสร้างขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
4.6 ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน จากความเห็นของผู้เรียน เพื่อน และครู	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
5. ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มีความ สอดคล้องกันระหว่างจุดประสงค์ การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียน การสอน สื่อการเรียนรู้ และการวัดผล ประเมินผล	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม

ตอนที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

ประเด็นการตรวจสอบ แผนการจัดการเรียนรู้	ผลการพิจารณา ของผู้เชี่ยวชาญ คนที่					IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
1. ความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้กับหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น							
1.1 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของหลักสูตรสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
1.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ครอบคลุมด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
1.3 เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
2. กิจกรรมการเรียนการสอน							
2.1 กิจกรรมตอบสนองจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
2.2 กิจกรรมครอบคลุมเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
2.3 กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด ทำ และแสดงออก	+1	+1	0	+1	+1	0.80	เหมาะสม
2.4 กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้และปฏิบัติอย่างมีขั้นตอนหรือกระบวนการ	+1	+1	0	+1	+1	0.80	เหมาะสม
2.5 กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	+1	+1	0	+1	+1	0.80	เหมาะสม
2.6 กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ค้นพบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	+1	+1	0	+1	+1	0.80	เหมาะสม

ประเด็นการตรวจสอบ แผนการจัดการเรียนรู้	ผลการพิจารณา ของผู้เชี่ยวชาญ คนที่					IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
2.7 กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนมีผลงาน (สร้างชิ้นงาน) จากการปฏิบัติ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
2.8 กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการเสนอกิจกรรม ลงมือปฏิบัติ จริงและสรุปความรู้ด้วยตนเอง	+1	+1	0	+1	+1	0.80	เหมาะสม
2.9 กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้(การทำงานเป็นทีม)	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
2.10 กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนนำ ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
3. สื่อการเรียนรู้							
3.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การ เรียนรู้และเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
3.2 ให้นเนื้อหาที่ถูกต้อง มีคุณค่าทาง วิชาการ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
3.3 ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
3.4 ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ใน หลายมิติจากสื่อที่หลากหลาย เช่น สื่อแหล่งเรียนรู้ชุมชน / สื่อสิ่งพิมพ์ / สื่อเทคโนโลยี / สื่อบุคคล	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
3.5 ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการใช้สื่อ และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
3.6 ช่วยให้ผู้เรียนบูรณาการเนื้อหา ต่าง ๆ ให้เชื่อมโยงกัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
3.7 ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือแหล่ง เรียนรู้ในท้องถิ่น	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม

ประเด็นการตรวจสอบ แผนการจัดการเรียนรู้	ผลการพิจารณา ของผู้เชี่ยวชาญ คนที่					IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
4. การวัดผลประเมินผล							
4.1 การประเมินครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
4.2 การประเมินครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ ความรู้สึกร	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
4.3 มีการประเมินพฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียนตามสภาพจริง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
4.4 มีการประเมินไปพร้อม ๆ กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
4.5 มีการประเมินคุณภาพของผลงานที่ผู้เรียนสร้างขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
4.6 ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากความเห็นของผู้เรียน เพื่อนและครู	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม
5. ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกันระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	เหมาะสม

ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งประเมินความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ
แบบสอดแทรกและแผนการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
สาระทัศนศิลป์ หน่วยการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว้าวไทยหลักสี่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการ
ประเมินพบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องสูงกว่า 0.5 ทุกรายการ

แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
สาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

จุด ประสงค์	ข้อสอบ ข้อที่	ผลการพิจารณา ของผู้เชี่ยวชาญ คนที่					IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5		
1	1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	2	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	3	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4	5	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	6	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5	7	+1	+1	+1	0	+1	0.80	ใช้ได้
	8	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6	9	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7	10	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8	11	+1	+1	+1	-1	+1	0.60	ใช้ได้
9	12	+1	+1	0	+1	+1	0.80	ใช้ได้
10	13	+1	+1	0	+1	+1	0.80	ใช้ได้
	14	+1	+1	0	+1	+1	0.80	ใช้ได้
11	15	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	16	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
12	17	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
13	18	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
14	19	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	20	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	21	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
15	22	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

จุด ประสงค์	ข้อสอบ ข้อที่	ผลการพิจารณา ของผู้เชี่ยวชาญ คนที่					IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5		
15	23	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
16	24	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	25	+1	+1	-1	+1	+1	0.60	ใช้ได้
17	26	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	27	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	28	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
18	29	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
	30	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	31	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
19	32	+1	+1	+1	-1	+1	0.80	ใช้ได้
	33	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
20	34	+1	0	+1	0	+1	0.60	ใช้ได้
	35	+1	0	-1	+1	+1	0.60	ใช้ได้
21	36	+1	+1	-1	-1	+1	0.60	ใช้ได้
	37	+1	+1	+1	-1	+1	0.60	ใช้ได้
	38	+1	0	+1	0	+1	0.60	ใช้ได้
22	39	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	40	+1	+1	+1	-1	+1	0.60	ใช้ได้

ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งประเมินความสอดคล้องของระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์
เชิงพฤติกรรม สาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสูตร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ผลการประเมินพบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องสูงกว่า 0.5 ทุกรายการ

ตาราง 12 ตารางวิเคราะห์ข้อสอบ

ข้อที่	p	r	แปลผล	ข้อที่	p	r	แปลผล
1	0.63	0.22	คัดเลือกไว้	21	0.18	0.24	คัดออก
2	0.52	0.54	คัดเลือกไว้	22	0.24	0.31	คัดเลือกไว้
3	0.67	0.34	คัดเลือกไว้	23	0.41	0.67	คัดเลือกไว้
4	0.72	0.28	คัดเลือกไว้	24	0.36	0.43	คัดเลือกไว้
5	0.67	0.43	คัดเลือกไว้	25	0.46	0.28	คัดเลือกไว้
6	0.64	0.19	คัดออก	26	0.45	0.37	คัดเลือกไว้
7	0.71	0.37	คัดเลือกไว้	27	0.49	0.57	คัดเลือกไว้
8	0.43	0.24	คัดเลือกไว้	28	0.48	0.13	คัดออก
9	0.59	0.51	คัดเลือกไว้	29	0.15	0.25	คัดออก
10	0.48	0.56	คัดเลือกไว้	30	0.31	0.29	คัดเลือกไว้
11	0.54	0.53	คัดเลือกไว้	31	0.47	0.48	คัดเลือกไว้
12	0.43	0.34	คัดเลือกไว้	32	0.81	0.58	คัดออก
13	0.85	0.4	คัดออก	33	0.48	0.62	คัดเลือกไว้
14	0.4	0.27	คัดเลือกไว้	34	0.53	0.68	คัดเลือกไว้
15	0.55	0.25	คัดออก	35	0.09	0.18	คัดออก
16	0.45	0.37	คัดเลือกไว้	36	0.13	0.10	คัดออก
17	0.33	0.48	คัดเลือกไว้	37	0.5	0.26	คัดเลือกไว้
18	0.56	0.54	คัดเลือกไว้	38	0.85	0.25	คัดออก
19	0.38	0.24	คัดเลือกไว้	39	0.64	0.71	คัดเลือกไว้
20	0.54	0.53	คัดเลือกไว้	40	0.33	0.47	คัดเลือกไว้

ค่าความเชื่อมั่น = 0.82

แบบแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ด้านความเหมาะสมของข้อคำถามของแบบสำรวจความพึงพอใจ
ของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้

ตอนที่ 1 ความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ประเด็นการตรวจสอบ แผนการจัดการเรียนรู้	ผลการพิจารณา ของผู้เชี่ยวชาญ คนที่					IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
1. ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้							
1.1 เนื้อหาที่เรียนมีการเปรียบเทียบให้เห็นถึงการเชื่อมโยงกับชีวิตจริงและสังคม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.2 เนื้อหาที่เรียนมีความต่อเนื่องและเป็นลำดับขั้นตอน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.3 นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับครู	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.4 เนื้อหาแต่ละเรื่องมีการแบ่งเวลาให้เหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.5 มีการอภิปราย ข้อสรุป ข้อค้นพบในการเรียนรู้ระหว่างนักเรียนภายในกลุ่มและระหว่างนักเรียนกับครู	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2. ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน							
2.1 บรรยากาศในการเรียนรู้มีความเป็นกันเองและสนุกสนาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีความเป็นกันเอง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.3 ความรู้สึกในการทำกิจกรรมระหว่างเพื่อนๆ ในกลุ่ม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.4 กิจกรรมที่นักเรียนได้เรียนรู้น่าสนใจและไม่น่าเบื่อ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.5 นักเรียนมีอิสระในการแสดงออก	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ประเด็นการตรวจสอบ แผนการจัดการเรียนรู้	ผลการพิจารณา ของผู้เชี่ยวชาญ คนที่					IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
3. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน							
3.1 การใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนได้ เหมาะสมกับเนื้อหาแต่ละเรื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.2 ครูแนะนำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและ การศึกษานอกสถานที่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.3 ครูมีการจัดเตรียมเครื่องมือและสื่อการเรียน การสอน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.4 ครูแนะนำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและ การศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นในชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.5 นักเรียนได้ไปศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้ ท้องถิ่นในชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4. ด้านการประเมินผล							
4.1 นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลของ ตนเองและเพื่อนๆ ในชั้นเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.2 มีการประเมินผลกระบวนการทำกิจกรรมและ พฤติกรรมของนักเรียนควบคู่ไปกับการ ประเมินผลงานของนักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.3 นักเรียนชอบเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องว่า ไทยหลักสี่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.4 นักเรียนมีความภูมิใจในผลงานของตนเอง และของผู้อื่น	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.5 ถ้าพิจารณาทุกแง่มุมนักเรียนมีความพึงพอใจ ต่อการจัดการเรียนการสอนเรื่องว่าไทย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านซึ่งประเมินด้านความเหมาะสมของข้อคำถามของแบบสำรวจความ
พึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้จัดการเรียนรู้ผลการประเมินพบว่ามีความ
สอดคล้องสูงกว่า 0.5 ทุกรายการ

ตาราง 13 แสดงค่าความเชื่อมั่นแบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียนที่เรียนบูรณาการแบบสอดแทรก และการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง จำนวน 20 ข้อ ตามลำดับดังนี้

ข้อที่	$\bar{X}$	S.D.	r
1.1	49.10	35.54	0.56
1.2	48.90	34.09	0.72
1.3	49.03	33.82	0.68
1.4	48.83	37.93	0.27
1.5	48.90	34.36	0.68
2.1	49.17	36.35	0.36
2.2	48.87	36.12	0.50
2.3	49.10	35.88	0.41
2.4	49.00	36.96	0.34
2.5	49.00	37.37	0.25
3.1	49.03	35.68	0.48
3.2	48.93	34.13	0.64
3.3	48.93	37.72	0.28
3.4	49.00	35.65	0.44
3.5	48.87	37.91	0.26
4.1	49.07	33.37	0.63
4.2	49.00	35.17	0.62
4.3	48.73	38.34	0.23
4.4	48.83	36.83	0.39
4.5	48.83	38.48	0.17

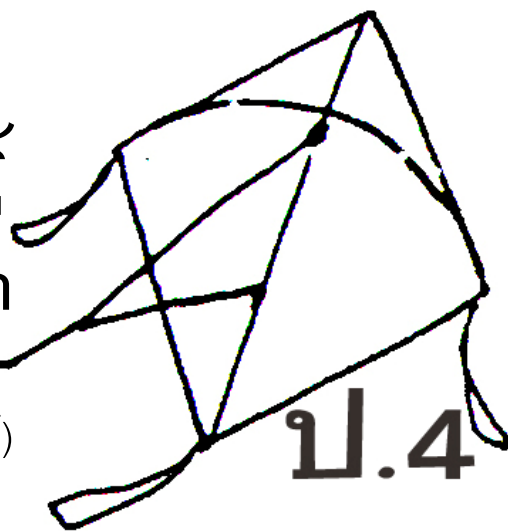
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสำรวจความพึงพอใจทางการเรียนที่จัดการเรียนรู้บูรณาการแบบ สอดแทรกและการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง เท่ากับ 0.865
(ทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นกับนักเรียนจำนวน 30 คน)

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก
และแผนจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์
หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่
3. แบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียน

แผนการจัดการเรียนรู้ บูรณาการแบบสอดแทรก

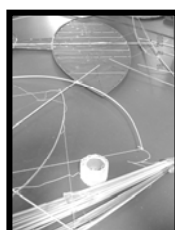
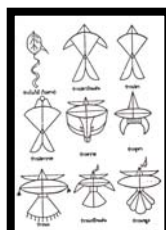
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (สาระทัศนศิลป์)
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ภูมิปัญญาท้องถิ่น
เรื่องว่าวไทยหลักสี่

หน่วยย่อยที่ 1 เรื่อง ประวัติว่าวไทยหลักสี่

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์ เวลา 3 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง รูปแบบว่าวไทยหลักสี่ เวลา 3 ชั่วโมง

หน่วยย่อยที่ 2 เรื่อง ว่าวไทยสร้างสรรค์

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การประดิษฐ์ว่าว เวลา 3 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การขึ้นชมและการละเล่น เวลา 3 ชั่วโมง

กฤษฎณ์ จันทร์ทัต

โรงเรียนการเคหะท่าทราย

เขตหลักสี่ กทม.

2552

แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 1 : ทศนศิลป์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่

(12 ชั่วโมง)

หน่วยย่อยที่ 1 เรื่อง ประวัติว่าวไทยหลักสี่

(6 ชั่วโมง)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์

เวลา 3 ชั่วโมง

สัปดาห์ที่..... วันที่ เดือน..... พ.ศ.2552

1. สาระสำคัญ

ว่าวเป็นสิ่งที่คนไทยคุ้นเคยกันมานาน ตั้งแต่สมัยเด็กก็มักเล่นว่าวในทุกๆ ฤดูร้อน ว่าวไทยมีประวัติศาสตร์อันยาวนานตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงทุกวันนี้ ว่าวแต่ละพื้นที่ก็มีประวัติความเป็นมาที่แตกต่างกัน กรุงเทพมหานครก็มีชุมชนการทำว่าวไทยในเขตหลักสี่ ที่มีประวัติความเป็นมาและปราชญ์ผู้นำชุมชนของการทำว่าวนับเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นความภาคภูมิใจของชาวหลักสี่ที่มีคุณค่าและควรช่วยกันอนุรักษ์ไว้เพื่อเป็นมรดกให้กับลูกหลานของชาติต่อไป

2. มาตรฐานการเรียนรู้

ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

1. รู้ความเป็นมาและความสำคัญของงานศิลปะในท้องถิ่นและศิลปะไทย
2. พึงพอใจและยอมรับในภูมิปัญญาของการสร้างงานทัศนศิลป์ สืบทอดการทำงาน

ศิลปะที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

3. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (หลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น ว่าวไทยหลักสี่)

1. รู้ประวัติ ของผู้สร้างงานและผลงานว่าวไทยในเขตหลักสี่
2. รู้จักประเภทและแหล่งผลงานของว่าวไทยในเขตหลักสี่
3. สนใจ รักและเข้าร่วมกิจกรรมมรดกการทำว่าวไทยในเขตหลักสี่

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนบอกความหมายของว่าวได้
2. นักเรียนบอกประโยชน์ของว่าวได้
3. นักเรียนอธิบายความเป็นมาของว่าวไทยได้
4. นักเรียนอธิบายแหล่งกำเนิดของว่าวในชาติต่างๆ ได้
5. นักเรียนอธิบายความสำคัญของผู้นำชุมชนการทำว่าวไทยหลักสี่ได้
6. นักเรียนอธิบายความสำคัญของว่าวไทยหลักสี่ได้
7. นักเรียนบอกชื่อบุคคลที่ริเริ่มกิจกรรมการทำว่าวไทยหลักสี่ได้
8. นักเรียนอธิบายความสำคัญของชุมชนการทำว่าวไทยหลักสี่ได้
9. นักเรียนอธิบายวิธีการสืบสานภูมิปัญญาของชุมชนการทำว่าวไทยหลักสี่ได้
10. นักเรียนมีความรับผิดชอบจากการทำกิจกรรมภายในกลุ่มที่ได้รับมอบหมายได้

5. สาระการเรียนรู้

1. ความหมายและประโยชน์ของว่าว
2. แหล่งกำเนิดของว่าวและประวัติของว่าวไทย
3. ชุมชนทำว่าวไทยเขตหลักสี่และผู้นำชุมชนการทำว่าวไทยเขตหลักสี่

6. สาระการเรียนรู้ที่นำมาบูรณาการสอดแทรก

ที่	กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระที่ / มาตรฐาน	สาระการเรียนรู้
1.	สาระภาษาไทย	สาระที่ 1 : การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ข้อที่ 1-2 สาระที่ 1 : การเขียน มาตรฐาน ท 2.1 ข้อที่ 1-2	- อ่านและเขียนความเป็นมา เรื่องว่าวไทย, ความหมาย, ชุมชนการทำว่าวไทยเขตหลักสี่, ผู้นำชุมชนการทำว่าวไทยหลักสี่
2.	สาระสังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม	สาระที่ 4 : ประวัติศาสตร์ มาตรฐาน ส 4.1 ข้อที่ 3 มาตรฐาน ส 4.3 ข้อที่ 3	- ศึกษาประวัติของว่าวไทย ศึกษาความหมายของว่าว, แหล่งกำเนิดของว่าว, ประวัติของ ว่าวไทย, ความเป็นมาชุมชนการทำ ว่าวไทยเขตหลักสี่และผู้นำชุมชน

7. แผนที่ความคิด (Mind Mapping)

8. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ครั้งที่ 1 (เวลา 1 ชั่วโมง)

ขั้นนำ

1. นักเรียนดูภาพตัวอย่างผลงานภูมิปัญญาท้องถิ่นในแหล่งชุมชนต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนต่างๆ ในเขตหลักสี่ของนักเรียนโดยเฉพาะชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำว่าวไทยในเขตหลักสี่ โดยครูใช้คำถามกระตุ้นและพูดคุยอภิปรายเกี่ยวกับความเป็นมาของชุมชนการทำว่าวไทยหลักสี่ ผู้นำชุมชนการทำว่าว ลักษณะของผลงาน คุณค่าประโยชน์และเอกลักษณ์ความเป็นท้องถิ่น รวมทั้งแนวทางการอนุรักษ์ว่าวไทยหลักสี่

ขั้นปฏิบัติการ

2. นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยแบ่งออกกลุ่มละ 4-5 คน พร้อมทั้งให้นักเรียนเลือกหัวหน้ากลุ่ม รองหัวหน้ากลุ่ม กรรมการ และเลขานุการ และแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกภายในกลุ่มของนักเรียน

3. นักเรียนแต่ละกลุ่มรับใบงานที่ 1 ค้นหาคนเก่งและร่วมกันเลือกประเด็นการศึกษาจากใบงานที่ 1 และร่วมกันตั้งจุดมุ่งหมายในการศึกษาพร้อมทั้งร่วมกันวางแผนการศึกษา

ครั้งที่ 2 (เวลา 1 ชั่วโมง)

4. หัวหน้ากลุ่มแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกภายในกลุ่มและศึกษาตามประเด็น การศึกษาที่ร่วมกันวางแผนคัดเลือกไว้

5. นักเรียนไปศึกษาการทำว่าวจากแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นคือ ชุมชนทำว่าว ไทยหลักสี่ โดยการสังเกต ชักถามและศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากใบความรู้ที่ 1 และเอกสาร ประกอบการเรียนหน่วยการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ เล่มที่ 1 เรื่องความเป็นมาและ ผู้สร้างสรรค์ รวมทั้งจากสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ (นักเรียนสามารถ ศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ได้ เช่น อินเทอร์เน็ต ฯลฯ)

ครั้งที่ 3 (เวลา 1 ชั่วโมง)

ขั้นกิจกรรมสรุป

6. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปความคิดเห็นของกลุ่มรวมทั้งอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแต่ละประเด็นกับเพื่อนๆ สมาชิกภายในกลุ่มโดยสรุปและเชื่อมโยงความรู้ที่ได้ศึกษาและจัดทำ ผลงานลงในใบงานที่ 2 สรุปผลการเรียนรู้ของกลุ่ม พร้อมทั้งเตรียมนำเสนองานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของ กลุ่มให้เพื่อน ๆ กลุ่มอื่นเข้าใจอย่างชัดเจน โดยนำเสนอความรู้ในรูปแบบแผนที่ความคิด (Mind Mapping) เกี่ยวกับเรื่องความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์

7. นักเรียนนำเสนอรายงานและร่วมกันอภิปรายสรุปความรู้เกี่ยวกับประเด็นการศึกษาที่ ได้นำเสนอจากแผนที่ความคิด (Mind Mapping) ด้วยการผสมผสานความรู้แต่ละประเด็นของแต่ละ กลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้เข้าด้วยกันและเชื่อมโยงความรู้เข้าสู่ชีวิตประจำวัน

8. นักเรียนร่วมกันสรุปความรู้และเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กันในประเด็นที่ ศึกษาค้นคว้าโดยจัดทำในใบงานที่ 3 สรุปผลการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระต่างๆ

9. ครูสรุปความรู้การเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กัน เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ด้าน เนื้อหามากขึ้นและแนะนำการจัดทำแผนที่ความคิดที่ถูกต้อง

ขั้นประเมินผล

10. นักเรียนนำผลการศึกษาของกลุ่มมาเสนอในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดนิทรรศการ

11. นักเรียนร่วมประเมินผลงานของกลุ่ม และตัวแทนของกลุ่มสรุปผลการทำงานร่วมกัน เพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงการดำเนินกิจกรรมในการทำงานครั้งต่อไป

12. ครูประเมินการทำงานของนักเรียน โดยดูจากการตอบคำถามเกี่ยวกับเนื้อหา ความ สนใจ ตั้งใจเรียน ความรับผิดชอบและการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม การนำเสนอกิจกรรม ของแต่ละกลุ่ม และนักเรียนบันทึกประสบการณ์การเรียนรู้

9. สื่อการเรียนการสอน

1. ใบความรู้ที่ 1 เรื่องความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์
2. ใบงานที่ 1 ค้นหาคนเก่ง
3. ใบงานที่ 2 สรุปผลการเรียนรู้
4. ใบงานที่ 3 สรุปผลการเชื่อมโยงความรู้
5. แบบบันทึกประสบการณ์การเรียนรู้
6. ประเภทหนังสือ
 - 6.1 คู่มือท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครกลุ่มพระนครเหนือ โดย กองการท่องเที่ยว
สำนักปัลลเทศกรุงเทพมหานคร
 - 6.2 เอกสารประกอบการเรียนการสอนหน่วยการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
เรื่องว่าวไทยหลักสี่ เล่มที่ 1 เรื่องความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์
 - 6.3 หนังสือศิลปะประดิษฐ์ว่าวไทย โดย นิยม คนชื่อ สำนักพิมพ์เพชรกระรัต
7. สื่อคอมพิวเตอร์
 - 7.1 ซีดีรวมรูปภาพและเรื่องราวต่างๆ ชุดกีฬาไทย 1 ว่าวไทย สยามโซนดอทเน็ต
8. แผ่นภาพโปสเตอร์เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าวไทยหลักสี่

10. แหล่งการเรียนรู้

1. อินเทอร์เน็ต
 - 1.1 <http://www.malila.com>.
 - 1.2 <http://www.thaikite.com>.
 - 1.3 <http://www.prapayneethai.com/th/>.
 - 1.4 <http://funscience.gistda.or.th/kite/kite.html>.
 - 1.5 <http://funscience.gistda.or.th/kite/line.html>.
 - 1.6 <http://funscience.gistda.or.th/kite48/5mar.html>.
 - 1.7 <http://funscience.gistda.or.th/kite/bamboo.html>.
2. แหล่งการเรียนรู้ประเภทสถานที่ / บุคคล
 - 2.1 ลุงกุน บุญนุก ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (ศิลปะการทำว่าว) รุ่นที่ 4
 - 2.2 นายสาโรจน์ บุญนุก ผู้นำชุมชนการทำว่าวไทยหลักสี่ รุ่นที่ 2
 - 2.3 ชุมชนการทำว่าวไทยหลักสี่ การเคหะแห่งชาติบางบัว สำนักงานเขตหลักสี่ กทม.
 - 2.4 ฝ่ายพัฒนาชุมชน สำนักงานเขตหลักสี่ กทม.

11. การวัดและการประเมินผล

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการวัดประเมินผล

- 1.1 บอกความหมายของว่าวได้ (K,P)
- 1.2 บอกประโยชน์ของว่าวได้ (K,P)
- 1.3 อธิบายความเป็นมาของว่าวไทยได้ (K,P)
- 1.4 อธิบายแหล่งกำเนิดของว่าวในชาติต่างๆ ได้ (K,P)
- 1.5 อธิบายความสำคัญของผู้นำชุมชนการทำว่าวไทยหลักสี่ได้ (K,P)
- 1.6 อธิบายความสำคัญของว่าวไทยหลักสี่ได้ (K,P)
- 1.7 บอกชื่อบุคคลที่เริ่มกิจกรรมการทำว่าวไทยหลักสี่ได้ (K,P)
- 1.8 อธิบายความสำคัญของชุมชนการทำว่าวไทยหลักสี่ได้ (K,P)
- 1.9 อธิบายวิธีการสืบสานภูมิปัญญาของชุมชนการทำว่าวไทยหลักสี่ได้ (K,P)
- 1.10 มีความรับผิดชอบจากการทำกิจกรรมภายในกลุ่มที่ได้รับมอบหมายได้ (A)

2. วิธีการวัด

- 2.1 สังเกตพฤติกรรมรายบุคคล
- 2.2 สังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมหรือปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม
- 2.3 สังเกตการนำเสนอผลงานของนักเรียน
- 2.4 ตรวจผลงาน รายงานหรือชิ้นงาน (ใบงานที่ 1 ,ใบงานที่ 2 ,ใบงานที่ 3)
- 2.5 สังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3. เครื่องมือ

- 3.1 แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล
- 3.2 แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมหรือปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม
- 3.3 แบบสังเกตการนำเสนอผลงานของนักเรียน
- 3.4 แบบประเมินผลงาน รายงานหรือชิ้นงาน
- 3.5 แบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์

4. เกณฑ์การประเมิน

- 4.1 การสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
- 4.2 การสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมหรือปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม ผ่านร้อยละ 80
- 4.3 การสังเกตการนำเสนอผลงานของนักเรียน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
- 4.4 การตรวจผลงาน รายงานหรือชิ้นงาน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
- 4.5 การสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

บันทึกหลังสอน หน่วยการเรียนรู้ภูมิปัญญาสร้างสรรค์ เรื่องว่าวไทยหลักสี่
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
สัปดาห์ที่.....สอนวันที่.....เดือน..... พ.ศ.

1. ผลการสอนที่เกิดกับนักเรียน

.....

.....

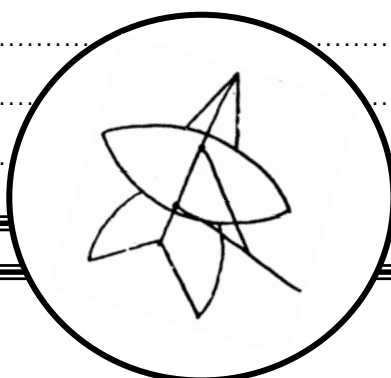
.....

.....

.....

.....

.....

2. ปัญหา / อุปสรรค ในการจัดการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. แนวทางในการพัฒนาและ การแก้ปัญหา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

.....

.....

ข้อเสนอแนะ หัวหน้าสถานศึกษา

.....

.....

.....

ลงชื่อ

(นายกฤษณ์ จันทร์ทับ)

ครูผู้สอน

ลงชื่อ

(.....)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

ลงชื่อ

(.....)

ผู้อำนวยการโรงเรียนการเคหะท่าทราย

ใบงานที่ 1 ค้นหาคนเก่ง

จุดประสงค์การเรียนรู้

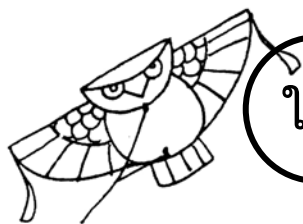
1. นักเรียนบอกความหมายของว้าวได้
2. นักเรียนบอกประโยชน์ของว้าวได้
3. นักเรียนอธิบายความเป็นมาของว้าวไทยได้
4. นักเรียนอธิบายแหล่งกำเนิดของว้าวในชาติต่างๆ ได้
5. นักเรียนอธิบายความสำคัญของผู้นำชุมชนการทำว้าวไทยหลักสี่ได้
6. นักเรียนอธิบายความสำคัญของว้าวไทยหลักสี่ได้
7. นักเรียนบอกชื่อบุคคลที่ริเริ่มกิจกรรมการทำว้าวไทยหลักสี่ได้
8. นักเรียนอธิบายความสำคัญของชุมชนการทำว้าวไทยหลักสี่ได้
9. นักเรียนอธิบายวิธีการสืบสานภูมิปัญญาของชุมชนการทำว้าวไทยหลักสี่ได้

ภาระงาน นักเรียนแบ่งหน้าที่ในการศึกษาค้นคว้าจากประเด็นที่นักเรียนสนใจ

เรื่องที่ 1 ความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์ว้าวไทยหลักสี่

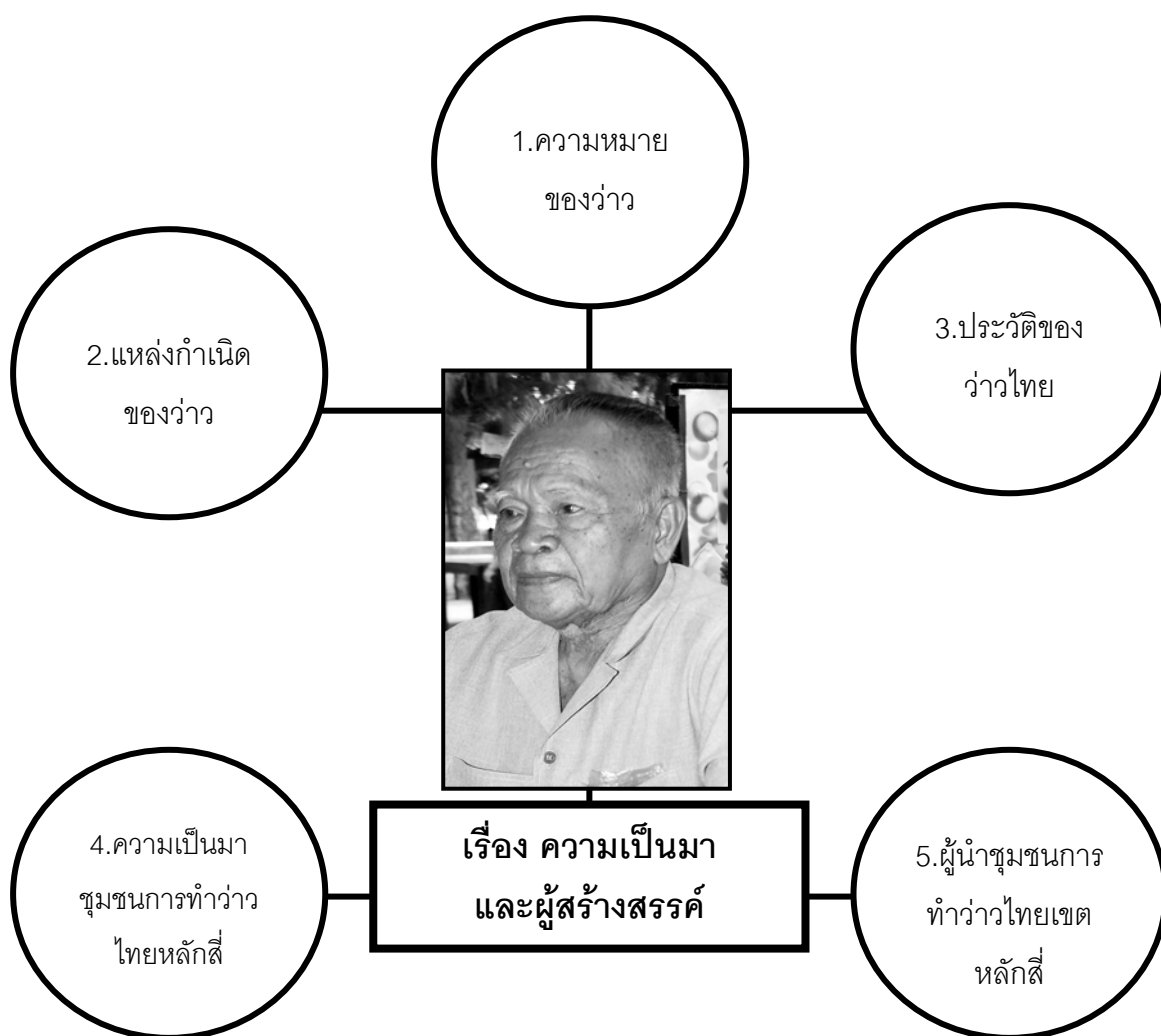
ประเด็นที่ศึกษาค้นคว้า

1. บอกความหมายของว้าว
2. บอกประโยชน์ของว้าว
3. อธิบายความเป็นมาของว้าวไทย (1 สมัย)
4. อธิบายแหล่งกำเนิดของว้าวในชาติต่างๆ (1 ประเทศ)
5. อธิบายความสำคัญของผู้นำชุมชนการทำว้าวไทยหลักสี่
6. อธิบายความสำคัญของว้าวไทยหลักสี่
7. บอกชื่อบุคคลที่ริเริ่มกิจกรรมการทำว้าวไทยหลักสี่
8. อธิบายความสำคัญของชุมชนการทำว้าวไทยหลักสี่
9. อธิบายวิธีการสืบสานภูมิปัญญาของชุมชนการทำว้าวไทยหลักสี่

ใบงานที่ 2 สรุปผลการเรียนรู้

ภาระงาน ให้นักเรียนนำเสนอความรู้ และสรุปข้อค้นพบจากการศึกษาค้นคว้า

ผลการประเมิน : สรุปผลการเรียนรู้

ผ่านดีเยี่ยม

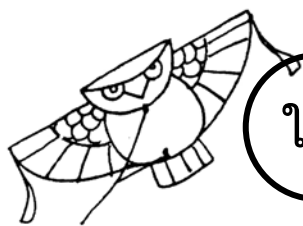
ผ่านดีมาก

ผ่านดี

ปรับปรุง

ใบงานที่ 3 สรุปผลการเชื่อมโยงความรู้

ชื่อ..... ชั้น..... เลขที่.....

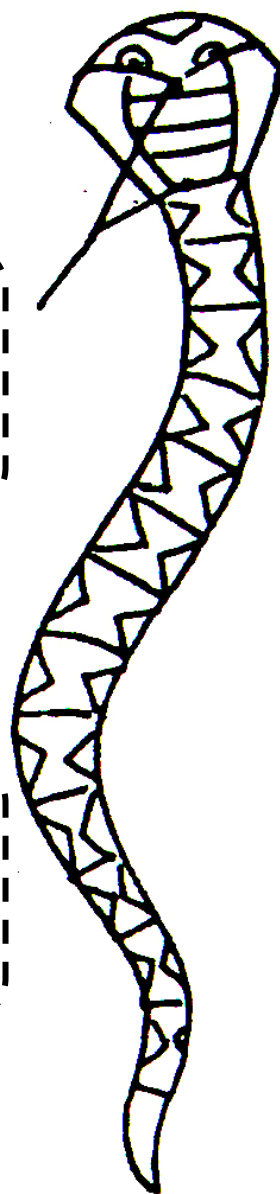
ภาระงาน ให้นักเรียนสรุปอภิปรายเชื่อมโยงกับสาระความรู้ที่บูรณาการ
เรื่องที่ 1 เรื่องความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์ว่าวไทยหลักสี่

1. ความรู้เกี่ยวกับสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

.....
.....

2. ความรู้เกี่ยวกับสาระภาษาไทย

.....
.....

ผลการประเมิน : สรุปการเชื่อมโยงความรู้

ผ่านดีเยี่ยม

ผ่านดีมาก

ผ่านดี

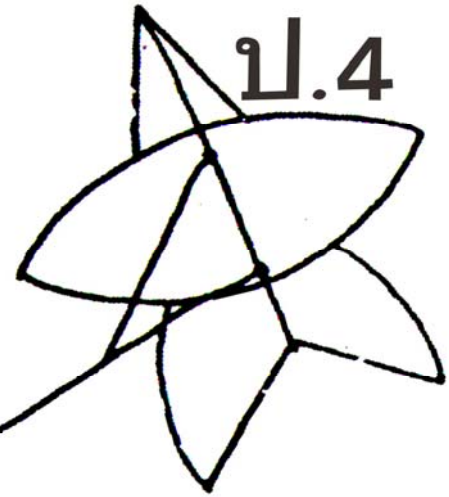

ปรับปรุง

แผนการจัดการเรียนรู้

โดยให้ผู้เรียนแสวงหา

และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (สาระทัศนศิลป์)
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 เรื่อง วาวไทยหลักสี่

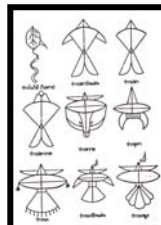
หน่วยย่อยที่ 1

เรื่อง ประวัติวาวไทย

หลักสี่

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1
 เรื่อง ความเป็นมา
 และผู้สร้างวาวไทย
 เวลา 3 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2
 เรื่อง รูปแบบ
 ของวาวไทยหลักสี่
 เวลา 3 ชั่วโมง

หน่วยย่อยที่ 2

เรื่อง วาวไทย

สร้างสรรค์

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3
 เรื่อง การประดิษฐ์วาว
 เวลา 3 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4
 เรื่อง การชื่นชม
 และการละเล่น
 เวลา 3 ชั่วโมง

กฤษณ์ จันทรทัต

โรงเรียนการเคหะท่าทราย เขตหลักสี่ กทม.

แผนการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 1: ทักษะศิลป์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่

(12 ชั่วโมง)

หน่วยย่อยที่ 1 เรื่องประวัติว่าวไทยหลักสี่

(6 ชั่วโมง)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์

เวลา 3 ชั่วโมง

สัปดาห์ที่..... วันที่ เดือน..... พ.ศ.2552

1. สาระสำคัญ

ว่าวเป็นสิ่งที่คนไทยคุ้นเคยกันมานาน ตั้งแต่สมัยเด็กก็มักเล่นว่าวในทุกๆ ฤดูร้อน ว่าวไทยมีประวัติศาสตร์อันยาวนานตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงทุกวันนี้ ว่าวแต่ละพื้นที่ก็มีประวัติความเป็นมาที่แตกต่างกัน กรุงเทพมหานครก็มีชุมชนการทำว่าวไทยในเขตหลักสี่ ที่มีประวัติความเป็นมาและปราชญ์ผู้นำชุมชนของการทำว่าวนับเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นความภาคภูมิใจของชาวหลักสี่ที่มีคุณค่าและควรช่วยกันอนุรักษ์ไว้เพื่อเป็นมรดกให้กับลูกหลานของชาติต่อไป

2. มาตรฐานการเรียนรู้

ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

1. รู้ความเป็นมาและความสำคัญของงานศิลปะในท้องถิ่นและศิลปะไทย
2. พึงพอใจและยอมรับในภูมิปัญญาของการสร้างงานทัศนศิลป์ สืบทอดการทำงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

3. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (หลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น ว่าวไทยหลักสี่)

1. รู้ประวัติ ของผู้สร้างงานและผลงานว่าวไทยในเขตหลักสี่
2. รู้จักประเภทและแหล่งผลงานของว่าวไทยในเขตหลักสี่
3. สนใจ รักและเข้าร่วมกิจกรรมมรดกการทำว่าวไทยในเขตหลักสี่

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนบอกความหมายของว่าวได้
2. นักเรียนบอกประโยชน์ของว่าวได้
3. นักเรียนอธิบายความเป็นมาของว่าวไทยได้
4. นักเรียนอธิบายแหล่งกำเนิดของว่าวในชาติต่างๆ ได้
5. นักเรียนอธิบายความสำคัญของผู้นำชุมชนการทำว่าวไทยหลักสี่ได้
6. นักเรียนอธิบายความสำคัญของว่าวไทยหลักสี่ได้
7. นักเรียนบอกชื่อบุคคลที่เริ่มกิจกรรมการทำว่าวไทยหลักสี่ได้
8. นักเรียนอธิบายความสำคัญของชุมชนการทำว่าวไทยหลักสี่ได้
9. นักเรียนอธิบายวิธีการสืบสานภูมิปัญญาของชุมชนการทำว่าวไทยหลักสี่ได้
10. นักเรียนมีความรับผิดชอบจากการทำกิจกรรมภายในกลุ่มที่ได้รับมอบหมายได้

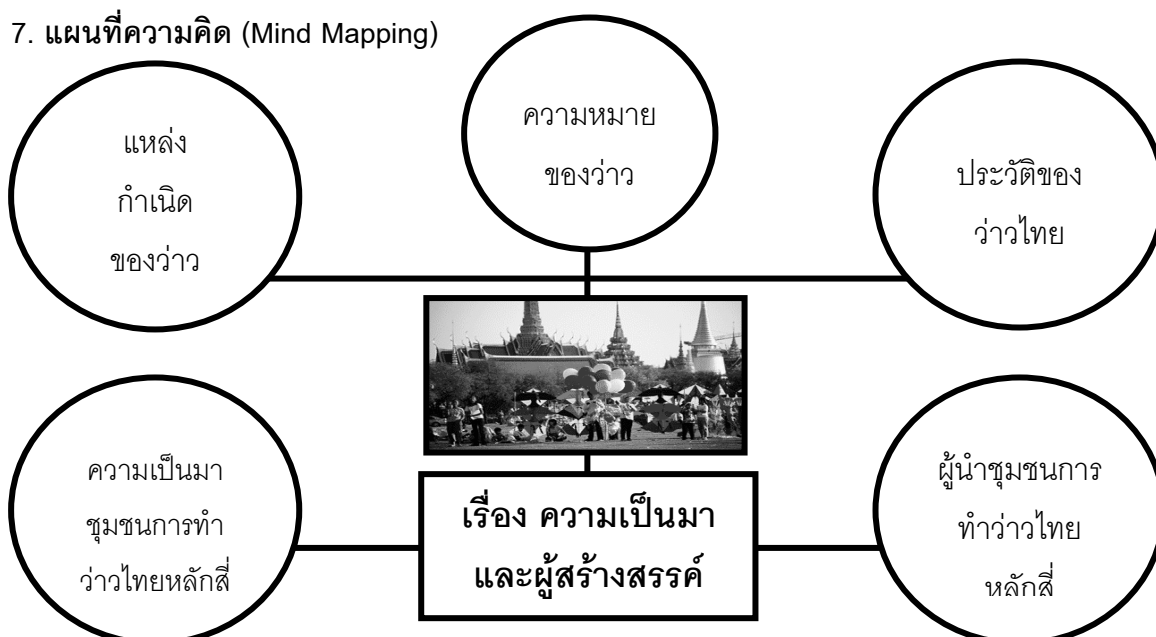
5. กระบวนการเรียนรู้ที่ใช้

1. กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด
2. กระบวนการศึกษาค้นคว้า

6. สาระการเรียนรู้

1. ความหมายและประโยชน์ของว่าว
2. แหล่งกำเนิดของว่าวและประวัติของว่าวไทย
3. ชุมชนทำว่าวไทยเขตหลักสี่และผู้นำชุมชนการทำว่าวไทยเขตหลักสี่

7. แผนที่ความคิด (Mind Mapping)

8. กิจกรรมการเรียนรู้

ครั้งที่ 1 (เวลา 1 ชั่วโมง)

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ขั้นที่ 1 จุดประกายความสนใจ

1. นักเรียนดูภาพตัวอย่างผลงานภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำว้าวไทยหลักสี่ โดยครูใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนมีกระบวนการคิดตามลำดับขั้น สังเกต รับรู้คิดวิเคราะห์วิจารณ์และอภิปรายร่วมกันอย่างมีเหตุผล

2. นักเรียนร่วมกันช่วยกันอภิปรายถึง ความหมายและประโยชน์ของว้าว ความเป็นมาของว้าวไทย แหล่งกำเนิดของว้าวในชาติต่างๆ รวมทั้งความสำคัญของชุมชนการทำว้าวไทยหลักสี่และผู้นำชุมชนการทำว้าวไทยหลักสี่และแนวทางการสืบสานภูมิปัญญาของชุมชนการทำว้าวไทยหลักสี่ได้ ด้วยการกระตุ้นโดยใช้คำถาม เช่น

- 1) ลักษณะของผลงานเช่นไรจึงจะจัดว่าเป็นผลงานที่มีคุณค่า
- 2) ผลงานเหล่านั้นควรมีชื่อเรียกว่าอย่างไร เพราะอะไร
- 3) ผลงานเหล่านั้นใครเป็นผู้ผลิตและมีความเป็นมาอย่างไร
- 4) ผลงานเหล่านั้นมีคุณค่าอย่างไรต่อตัวนักเรียนและชุมชน
- 5) ผู้นำชุมชนการทำว้าวมีคุณค่าอย่างไรต่อท้องถิ่น
- 6) ผลงานเหล่านั้นมีประโยชน์และความสำคัญอย่างไรต่อนักเรียน

3. นักเรียนจัดกลุ่มโดยแบ่งออกเป็นกลุ่มละ 4-5 คน พร้อมทั้งให้นักเรียนเลือกหัวหน้ากลุ่ม รองหัวหน้ากลุ่ม กรรมการ และเลขานุการ นักเรียนแต่ละกลุ่มรับเอกสารบันทึกการเรียนรู้ และร่วมกันสังเกตภาพจากใบงานที่ 1 ช่วยกันคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับภาพและสรุปผลการสังเกต โดยจัดทำผลการสังเกตลงในใบงานที่ 1 นักสังเกต

ขั้นสอน

ขั้นที่ 2 วางแผนการเรียนรู้

4. นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันวางแผนการเรียนรู้ในเรื่องที่จะเรียนรู้ โดยกำหนดขอบเขตการเรียนรู้ แนวทางวิธีการเรียนรู้ ประเด็นย่อยที่จะศึกษา กำหนดแหล่งการศึกษาข้อมูล แนวทางการบันทึกบันทึกและสรุปผลการเรียนรู้ พร้อมทั้งจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ แล้วบันทึกการวางแผนการเรียนรู้ลงในใบงานที่ 2 นักวางแผน

5. นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนการเรียนรู้ เรื่องความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์ว้าวไทยหลักสี่ โดยร่วมกันระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดประเด็นในการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของว้าวและแหล่งกำเนิดของว้าว ประวัติของว้าวไทยและความเป็นมาเขตหลักสี่ ชุมชนทำว้าวไทยเขตหลักสี่และ

ผู้นำชุมชนการทำว่าวไทยเขตหลักสี่ โดยศึกษาประเด็นในการศึกษาเพิ่มเติมได้จากใบงานที่ 3 ค้นหาคนเก่ง และแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่ในการศึกษาแต่ละประเด็นที่นักเรียนต้องการจะศึกษาค้นคว้า

ครั้งที่ 2 (เวลา 1 ชั่วโมง)

ขั้นที่ 3 ลงมือเรียนรู้ตามแผน

6. นักเรียนแต่ละกลุ่มไปศึกษาค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้ชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำว่าวไทยหลักสี่ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ

7. นักเรียนแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่ภายในกลุ่มในการเรียนรู้และลงมือเรียนรู้ ศึกษา ค้นคว้า ศึกษารวบรวมข้อมูล ตามแผนที่วางไว้ เพื่อแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนร่วมกันสังเกต สัมภาษณ์ สอบถาม และบันทึกรวบรวมข้อมูล ข้อค้นพบเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยตนเอง

8. นักเรียนสามารถศึกษารวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากใบความรู้ที่ 1 และเอกสารประกอบการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องว่าวไทยหลักสี่ เล่มที่ 1 เรื่องความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์ว่าวไทยหลักสี่ หรือจากสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ (นักเรียนสามารถศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ได้ เช่น อินเทอร์เน็ต ฯลฯ)

ครั้งที่ 3 (เวลา 1 ชั่วโมง)

ขั้นสรุป

ขั้นที่ 4 นำเสนอข้อมูลการเรียนรู้ สรุปความรู้ขั้นสรุป

9. นักเรียนนำเสนอข้อมูลผลการศึกษาเรียนรู้ ข้อค้นพบที่ได้จากการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าวไทยหลักสี่เรื่องความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์ว่าวไทยหลักสี่ มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลหรือการหาข้อมูลเพิ่มเติม แล้วนำเสนอต่อสมาชิกในกลุ่มลงใบงานที่ 4 ศึกษาค้นคว้า แล้วร่วมกันวิเคราะห์ อภิปราย แล้วสรุปความคิดรวบยอดเป็นองค์ความรู้ร่วมกันของสมาชิกภายในกลุ่มจัดทำลงในใบงานที่ 5 โดยสรุปผลการเรียนรู้จากประเด็นที่วางแผนในการศึกษาในรูปแบบแผนที่ความคิด (Mind Mapping)

ขั้นที่ 5 ทำชิ้นงาน

10. นักเรียนจัดทำชิ้นงานเป็นการเรียบเรียงนำเสนอสรุปความรู้ สรุปขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ข้อค้นพบของนักเรียนในการเรียนรู้เรื่องความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์ว่าวไทยหลักสี่ในรูปแบบต่างๆ ตามความสนใจ เช่น รายงาน แผ่นภาพ หนังสือเล่มเล็ก แผ่นพับ ฯลฯ โดยออกแบบชิ้นงานลงในใบงานที่ 6 ออกแบบชิ้นงานสรุปความรู้

11. นักเรียนร่วมกันสร้างสรรค์ชิ้นงานจากการออกแบบในใบงานที่ 6 และนำเสนอผลงานการศึกษาต่อสมาชิกในห้องเรียน ร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกต่องานและนำเสนอผลงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

12. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้รับและนักเรียนบันทึกความรู้ลงในแบบบันทึกประสบการณ์การเรียนรู้

9. สื่อการเรียนการสอน

1. แบบบันทึกผลการเรียนรู้ เรื่องความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์ว่าวไทยหลักสี่
 - 1.1 ใบงานที่ 1 นักสังเกต
 - 1.2 ใบงานที่ 2 นักวางแผน
 - 1.3 ใบงานที่ 3 ค้นหาคนเก่ง
 - 1.4 ใบงานที่ 4 ศึกษาค้นคว้า
 - 1.5 ใบงานที่ 5 สรุปผลการเรียนรู้
 - 1.6 ใบงานที่ 6 ออกแบบชิ้นงานสรุปความรู้
 - 1.7 แบบบันทึกประสบการณ์การเรียนรู้
2. ประเภทหนังสือ / ใบความรู้
 - 2.1 ใบความรู้ที่ 1 เรื่องความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์ว่าวไทยหลักสี่
 - 2.2 เอกสารประกอบการเรียนการสอนหน่วยการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ เล่มที่ 1 เรื่องความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์ว่าวไทยหลักสี่
 - 2.3 หนังสือคู่มือท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครกลุ่มพระนครเหนือ โดยกองการท่องเที่ยว สำนักปัดกรุงเทพมหานคร
 - 2.4 หนังสือศิลปะประดิษฐ์ว่าวไทย โดยนิยม คนชื่อ สำนักพิมพ์เพชรกะรัต
3. สื่อคอมพิวเตอร์
 - 3.1 ซีดีรวมรูปภาพและเรื่องราวต่างๆ ชุดกีฬาไทย 1 ว่าวไทย สยามโซนดอทเน็ต.
4. แผ่นภาพโปสเตอร์เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าวไทยหลักสี่

10. แหล่งการเรียนรู้

1. อินเทอร์เน็ต

- 1.1 <http://google.com>.
- 1.2 <http://www.malila.com>.
- 1.3 <http://www.thaikite.com>.
- 1.4 <http://www.prapayneethai.com/th/>.
- 1.5 <http://funscience.gistda.or.th/kite/kite.html>.
- 1.6 <http://funscience.gistda.or.th/kite/line.html>.
- 1.7 <http://funscience.gistda.or.th/kite48/5mar.html>.
- 1.8 <http://funscience.gistda.or.th/kite/bamboo.html>.

2. แหล่งการเรียนรู้สถานที่ / บุคคล

- 2.1 ชุมชนการทำวาวไทยหลักสี่ เขตหลักสี่ กทม.
- 2.2 ฝ่ายพัฒนาชุมชน สำนักงานเขตหลักสี่ กทม.
- 2.3 ลุงกุน บุญนุก ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (ศิลปะการทำวาว) รุ่นที่ 4
- 2.4 นายสาโรจน์ บุญนุก ผู้นำชุมชนการทำวาวไทยหลักสี่ รุ่นที่ 2 ของชุมชน
การทำวาวไทยหลักสี่

11. การวัดและการประเมินผล

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการวัดประเมินผล

- 1.1 บอกความหมายของวาวได้ (K,P)
- 1.2 บอกประโยชน์ของวาวได้ (K,P)
- 1.3 อธิบายความเป็นมาของวาวไทยได้ (K,P)
- 1.4 อธิบายแหล่งกำเนิดของวาวในชาติต่างๆ ได้ (K,P)
- 1.5 อธิบายความสำคัญของผู้นำชุมชนการทำวาวไทยหลักสี่ได้ (K,P)
- 1.6 อธิบายความสำคัญของวาวไทยหลักสี่ได้ (K,P)
- 1.7 บอกชื่อบุคคลที่เริ่มกิจกรรมการทำวาวไทยหลักสี่ได้ (K,P)
- 1.8 อธิบายความสำคัญของชุมชนการทำวาวไทยหลักสี่ได้ (K,P)
- 1.9 อธิบายวิธีการสืบสานภูมิปัญญาของชุมชนการทำวาวไทยหลักสี่ได้ (K,P)
- 1.10 มีความรับผิดชอบจากการทำกิจกรรมภายในกลุ่มที่ได้รับมอบหมายได้ (A)

2. วิธีการวัด

- 2.1 สังเกตพฤติกรรมรายบุคคล
- 2.2 สังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมหรือปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม
- 2.3 สังเกตการนำเสนอผลงานของนักเรียน
- 2.4 ตรวจผลงาน รายงานหรือชิ้นงาน (ใบงานที่ 1 ,ใบงานที่ 2 ,ใบงานที่ 3)
- 2.5 สังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3. เครื่องมือ

- 3.1 แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล
- 3.2 แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมหรือปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม
- 3.3 แบบสังเกตการนำเสนอผลงานของนักเรียน
- 3.4 แบบประเมินผลงาน รายงานหรือชิ้นงาน
- 3.5 แบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์

4. เกณฑ์การประเมิน

- 4.1 การสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
- 4.2 การสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมหรือปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
- 4.3 การสังเกตการนำเสนอผลงานของนักเรียน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
- 4.4 การตรวจผลงาน รายงานหรือชิ้นงาน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
- 4.5 การสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

บันทึกหลังสอน หน่วยการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
สัปดาห์ที่.....สอนวันที่.....เดือน..... พ.ศ.

1. ผลการสอนที่เกิดกับนักเรียน

.....

.....

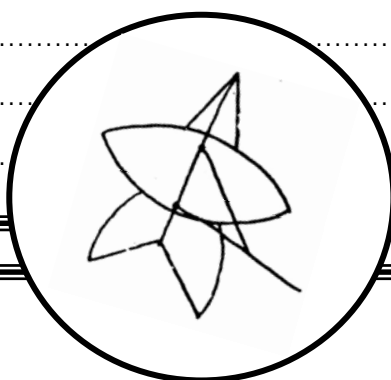
.....

.....

.....

.....

.....

2. ปัญหา / อุปสรรค ในการจัดการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. แนวทางในการพัฒนาและ การแก้ปัญหา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมเสนอแนะ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

.....

.....

ข้อเสนอแนะ หัวหน้าสถานศึกษา

.....

.....

.....

ลงชื่อ

(นายกฤษณ์ จันทร์ทับ)

ครูผู้สอน

ลงชื่อ

(.....)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

ลงชื่อ

(.....)

ผู้อำนวยการโรงเรียนการเคหะท่าทราย

บันทึกผลการเรียนรู้ ชั้นป.4

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่

หน่วยย่อยที่ 1 เรื่องประวัติว่าวไทยหลักสี่

เรื่อง ความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์

กลุ่มที่

ชื่อกลุ่ม.....

สมาชิก

1.....หัวหน้ากลุ่ม

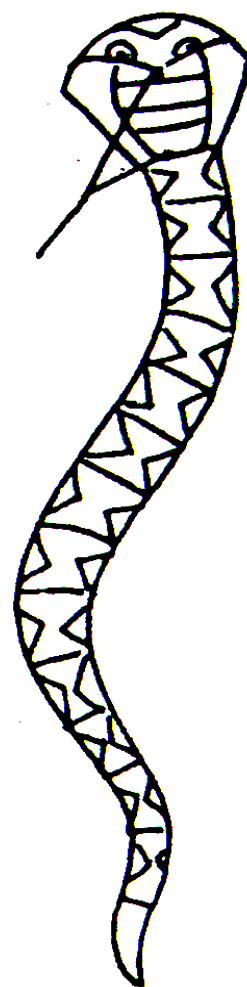
2.....รองหัวหน้ากลุ่ม

3.....กรรมการ

4.....กรรมการ

5.....กรรมการ

6.....เลขานุการ

กฤษฎณ์ จันทร์ทับ

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

รายวิชาศิลปศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

โรงเรียนการเคหะท่าทราย สำนักงานเขตหลักสี่

กรุงเทพมหานคร

คุณภาพการ
ทำงาน

ใบงานที่ 1 นักสังเกต

ภาระงาน ให้นักเรียนช่วยกันสังเกต วิเคราะห์ เกี่ยวกับภาพและช่วยกันสรุปผลการสังเกต

สังเกตแล้วตอบคำถาม

1. จากภาพที่นักเรียนเห็นมีภาพอะไรบ้าง

ตอบ.....
.....
.....

2. จากภาพเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอะไร

ตอบ.....
.....

3. จากภาพมีประโยชน์และคุณค่าต่อนักเรียนด้านใดบ้าง

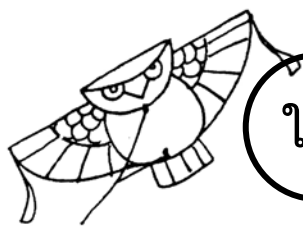
ตอบ.....
.....

ใบงานที่ 2 นักวางแผน

ภาระงาน นักเรียนช่วยกันวางแผนการเรียนรู้

1.นักเรียนจะเรียนรู้เรื่องใด	ความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์ว่าวไทยหลักสี่
2.นักเรียนจะเรียนรู้เรื่องอะไรบ้าง	
3.ประโยชน์ในการเรียนรู้	
4.นักเรียนจะศึกษาเรื่องนี้จากแหล่งการเรียนรู้ใดบ้าง	
5.นักเรียนมีวิธีการเรียนรู้ในเรื่องนี้อย่างไร	
6.สรุปแล้วนักเรียนจะเรียนรู้ด้วยวิธีการใด	
7.นักเรียนมีเครื่องมือใดที่ช่วยในการเรียนรู้เรื่องนี้	

ใบงานที่ 3 ค้นหาคนเก่ง

จุดประสงค์การเรียนรู้

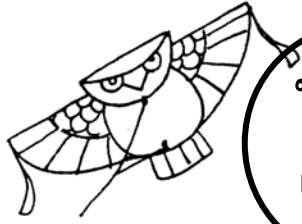
1. นักเรียนบอกความหมายของว่าวได้
2. นักเรียนบอกประโยชน์ของว่าวได้
3. นักเรียนอธิบายความเป็นมาของว่าวไทยได้
4. นักเรียนอธิบายแหล่งกำเนิดของว่าวในชาติต่างๆ ได้
5. นักเรียนอธิบายความสำคัญของผู้นำชุมชนการทำว่าวไทยหลักสี่ได้
6. นักเรียนอธิบายความสำคัญของว่าวไทยหลักสี่ได้
7. นักเรียนบอกชื่อบุคคลที่ริเริ่มกิจกรรมการทำว่าวไทยหลักสี่ได้
8. นักเรียนอธิบายความสำคัญของชุมชนการทำว่าวไทยหลักสี่ได้
9. นักเรียนอธิบายวิธีการสืบสานภูมิปัญญาของชุมชนการทำว่าวไทยหลักสี่ได้

ภาระงาน นักเรียนแบ่งหน้าที่ในการศึกษาค้นคว้าจากประเด็นที่นักเรียนสนใจ

เรื่องที่ 1 ความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์ว่าวไทยหลักสี่

ประเด็นที่ศึกษาค้นคว้า

1. บอกความหมายของว่าว
2. บอกประโยชน์ของว่าว
3. อธิบายความเป็นมาของว่าวไทย (1 สมัย)
4. อธิบายแหล่งกำเนิดของว่าวในชาติต่างๆ (1 ประเทศ)
5. อธิบายความสำคัญของผู้นำชุมชนการทำว่าวไทยหลักสี่
6. อธิบายความสำคัญของว่าวไทยหลักสี่
7. บอกชื่อบุคคลที่ริเริ่มกิจกรรมการทำว่าวไทยหลักสี่
8. อธิบายความสำคัญของชุมชนการทำว่าวไทยหลักสี่
9. อธิบายวิธีการสืบสานภูมิปัญญาของชุมชนการทำว่าวไทยหลักสี่

ใบงานที่ 4 ศึกษาค้นคว้า

เรื่องที่ 1 ความเป็นมาและผู้สร้างสรรคว่าวไทยหลักสี่

ชื่อ..... ชั้น..... เลขที่.....

ภาระงาน ให้นักเรียนแบ่งหน้าที่ในการศึกษาค้นคว้าจากประเด็นที่นักเรียนสนใจ

1. บอกความหมายประโยชน์ของคว่าว

ตอบ.....

2. บอกประโยชน์ของคว่าว

ตอบ.....

3. อธิบายแหล่งกำเนิดของคว่าวในชาติต่างๆ (1 ประเทศ)

ตอบ.....

4. อธิบายความเป็นมาของคว่าวไทย (1 สมัย)

ตอบ.....

5. อธิบายความสำคัญของผู้นำชุมชนการทำคว่าวไทยหลักสี่

ตอบ.....

6. อธิบายความสำคัญของคว่าวไทยหลักสี่

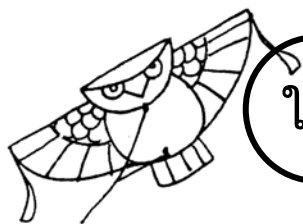
ตอบ.....

7. อธิบายความสำคัญของชุมชนการทำคว่าวไทยหลักสี่

ตอบ.....

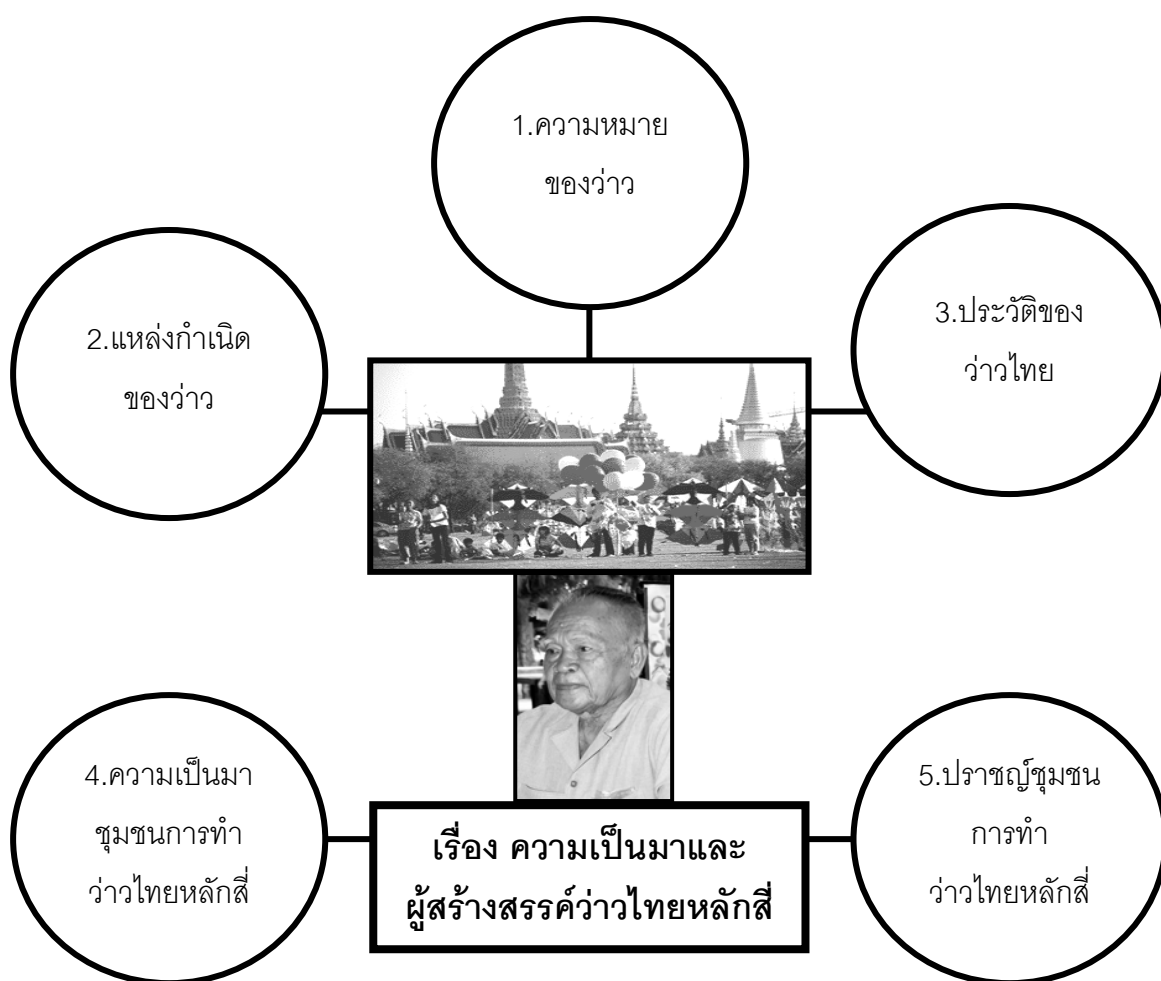
8. อธิบายวิธีการสืบสานภูมิปัญญาของชุมชนการทำคว่าวไทยหลักสี่

ตอบ.....

ใบงานที่ 5 สรุปผลการเรียนรู้

ภาระงาน นักเรียนนำเสนอความรู้และช่วยกันสรุปข้อค้นพบจากการศึกษาค้นคว้า

ผลการประเมิน : สรุปผลการเรียนรู้

☐ ผ่านดีเยี่ยม

☐ ผ่านดีมาก

☐ ผ่านดี

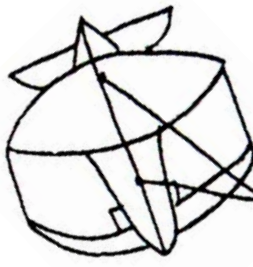
☐ ปรับปรุง

ใบงานที่ 6 ออกแบบชิ้นงานสรุปความรู้

ภาระงาน ให้นักเรียนออกแบบและจัดทำชิ้นงานจากการสรุปความรู้ของสมาชิกภายใน
กลุ่มด้วยรูปแบบต่างตามความสนใจของนักเรียน เช่น รายงานการศึกษา แผนภาพ แผนภูมิ
หนังสือเล่มเล็ก แผ่นพับ หนังสือนิทาน ฯลฯ

ชื่อผลงานของฉัน.....

ใบความรู้ที่ 1

เรื่องความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์

1. ความหมายของว่าว

“ว่าว” เป็นภาษามอญ แปลว่า “หนาว” ดังนั้นลมว่าวก็คือลมหนาวนั่นเอง ซึ่งเป็นลมที่พัดพาความแห้งแล้งและหนาวเย็นมาจากด้านบนของทวีปเอเชียในช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ แต่ปัจจุบันช่วงเวลาในการเล่นว่าวเปลี่ยนไปคือนิยมเล่นกันในช่วงฤดูร้อน โดยอาศัยลมสลาตันซึ่งเป็นลมที่พัดจากทิศใต้ไปทิศเหนือพองว่าวให้ขึ้นฟ้าและโฉบเฉี่ยววัดเฉวียนได้ดีไม่แพ้ลมว่าวเลย

2. แหล่งกำเนิดของว่าว

ไม่มีการระบุวันเวลาที่แน่นอนว่าว่าวตัวแรกของโลกถือกำเนิดขึ้นมาเมื่อไหร่ แต่เชื่อกันว่าแรงบันดาลใจที่ทำให้มีการประดิษฐ์ว่าวเกิดขึ้นเมื่อราว 2,000 ปีมาแล้วที่ประเทศจีนโดยมีตำนานเล่าต่อกันมาว่าชาวจีนคนหนึ่งได้ผูกหมวกไว้กับต้นไม้เพื่อไม่ให้หมวกปลิวแต่มีลมกระโชกแรงหมวกที่ผูกไว้กับต้นไม้ก็ลอยละลือไปตามแรงลม แล้วเขาก็สาวเชือกนำหมวกกลับมาได้ ชาวจีนจึงนำหลักการนี้มาประดิษฐ์เป็นว่าว แหล่งกำเนิดว่าวครั้งแรกนั้น มีข้อสันนิษฐานอยู่กันหลายแหล่งดังนี้

- 1.) แหล่งกำเนิดว่าวอยู่ที่หมู่เกาะทะเลใต้ มีคนบางกลุ่มในเกาะโซโลมอนในทะเลแปซิฟิกยังใช้ว่าวช่วยในการจับปลา
- 2.) แหล่งกำเนิดว่าวอยู่ที่ประเทศจีน ในราว 202 ปี ก่อนคริสตกาล โดยได้คิดประดิษฐ์ว่าวขึ้น มาเพื่อใช้ในการทหาร
- 3.) แหล่งกำเนิดว่าวอยู่ที่ชาวเมารี ชนพื้นเมืองของนิวซีแลนด์ เชื่อว่าว่าวเป็นเสมือนตัวแทนของพระเจ้า โดยจะทำว่าวเป็นรูปนก ที่เชื่อกันว่า เป็นสื่อกลางระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์
- 4.) แหล่งกำเนิดว่าวอยู่ที่เกาหลี โดยชาวเกาหลีมักเขียนชื่อและวันเกิดของเด็กชาย ลงบนว่าว และส่งว่าวขึ้นไปในอากาศและจะตัดเชือกส่งเพื่อให้สิ่งชั่วร้ายล่องลอยไปกับว่าว
- 5.) แหล่งกำเนิดว่าวอยู่ที่ญี่ปุ่น จากความเชื่อที่คนญี่ปุ่นมักนิยมทำว่าวเป็นรูปปลาการ์ป ซึ่งเป็นตัวแทนของความพยายาม และความอดทนให้กับเด็ก ๆ

3. ประวัติว้าวไทย

ว้าวเป็นสิ่งที่คนไทยเราค้นเคยกันมานาน ตั้งแต่สมัยเด็กก็มักเล่นว้าวกันในทุกๆ ฤดูร้อน ว่าไทยนั้นมีประวัติศาสตร์อันยาวนานมีต้นกำเนิดตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงทุกวันนี้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวไทยควรภาคภูมิใจและช่วยกันรักษาไว้เป็นมรดกของชาติ

1.) สมัยสุโขทัย (ระหว่างปี พ. ศ. 1781-1981)

ในช่วงสมัยของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ มักนิยมเล่นว้าวกันในหมู่เจ้าขุนมูลนายทั้งหลาย ได้มีบันทึกว่าโปรดการเล่นว้าวมาก

2.) สมัยกรุงศรีอยุธยา (ระหว่างปี พ.ศ. 1893-2310)

การเล่นว้าวเป็นที่นิยมมากสำหรับพระมหากษัตริย์ ขุนนาง จนถึงสามัญชน ในสมัยนี้การใช้ว้าวในการทำสงครามในรัชสมัยของสมเด็จพระเพทราชา โดยใช้ลูกกระเบิดติดกับว้าวแล้วจุดไฟตามสายป่าน ใส่ฝ้ายเข้าศึก นอกจากนี้การแข่งขันว้าวจุฬา และปักเป้าได้เกิดขึ้นในสมัยนี้

3.) สมัยรัตนโกสินทร์ (ระหว่างปี พ.ศ. 2394- ปัจจุบัน)

สมัยรัตนโกสินทร์การเล่นว้าวยังเป็นที่นิยมกันอยู่สมัยรัชกาลที่ 4 การเล่นว้าวยังเป็นที่นิยมกันอยู่มากได้มีพระบรมราชานุญาตให้ประชาชนเล่นว้าวได้ที่ท้องสนามหลวง

สมัยรัชกาลที่ 5 ช่วงปี พ.ศ. 2449 ได้มีการจัดการแข่งขัน ว้าวจุฬา-ปักเป้า ซึ่งถวายพระราชทาน ที่พระราชวังดุสิต การแข่งขันนี้มีเป็นประจำทุกปี มีทั้งส่วนกลางและต่างจังหวัด

สมัยรัชกาลที่ 6 (พ.ศ. 2453-2468) พระองค์ได้ทรงฟื้นฟูกีฬาว่าวขึ้นอีกครั้งหนึ่ง พระองค์ได้ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ พระยา-ภิรมย์ภักดี จัดการแข่งขันกีฬาว่าวขึ้นที่ท้องสนามหลวงและการแข่งขันกีฬาว่าวมีเป็นประจำทุกปี

สมัยรัชกาลที่ 9 ได้มีการส่งเสริมกีฬาว่าวไทยโดยได้สนับสนุนให้มีการจัดมหกรรมว่าวไทย มีการจัดประกวดว่าวต่างๆ ทั้งว่าวแฉ่งและว่าวภาพ และปี พ. ศ.2527 กรุงเทพมหานครได้มีการจัดงานประเพณีว่าวไทยและบรรจุหลักสูตรว่าวไทยเป็นกีฬาประเภทหนึ่ง เพื่อให้เป็นมรดกของชาติสืบต่อไป รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในเรื่องของมรดกไทย

การละเล่นว้าวสมัยรัตนโกสินทร์

4. ความเป็นมาของชุมชนการทำวาวไทยหลักสี่

สำนักงานเขตหลักสี่ จัดตั้งขึ้นโดยประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2540 । สมัยราชกาลที่ 5 โดยแบ่งพื้นที่ออกจาก เขตดอนเมือง จำนวน 2 แขวง ประกอบด้วยแขวงทุ่งสองห้อง แขวงตลาดบางเขน มีเนื้อที่ประมาณ 22.841 ตารางกิโลเมตร เขตหลักสี่มีวัดหลักสี่ ซึ่งเป็นพระอารามหลวง เป็นวัดที่สำคัญสร้างขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ คำขวัญประจำเขตหลักสี่ “วัดหลักสี่งามวิจิตรแหล่งผลิตวาวไทย เลื่องลือไกลหัวโขนงามนายลเขตหลักสี่”

ชุมชนทำวาว เป็นชื่อเรียกชุมชนแห่งหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการที่ได้มีผู้อยู่อาศัยในชุมชนประกอบอาชีพในการประดิษฐ์วาวซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนไทย และเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านออกจำหน่ายเผยแพร่ในชุมชน ชุมชนนี้มีลุงทุน บุญนก เป็นผู้นำชุมชนในการประดิษฐ์วาวซึ่งอยู่บ้านเลขที่ 304 / 686 หมู่ 3 การเคหะแห่งชาติบางบัว ซอยพหลโยธิน 49 / 1 ถนนพหลโยธิน แขวงตลาดบางเขน เขตหลักสี่ กทม.

ป้ายชุมชนการทำวาวไทยเขตหลักสี่

5. ความเป็นมาของผู้นำชุมชนการทำวาวไทยเขตหลักสี่

ผู้นำชุมชนด้านศิลปะการทำวาวคือลุงทุน บุญนก เกิดเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2468 ที่จังหวัดนครสวรรค์ สมรสกับนางสาวเยื่อน จินผ่อง อาชีพแม่บ้าน มีบุตรชาย 2 คน หญิง 6 คน ได้แก่ นางรัชนีกร นายสาโรจน์ นางจงกล นายปัญญา นางสาวอรพินท์ นางกมล นางสาวทองพูน บุญนก ลุงทุน บุญนก เป็นผู้เชี่ยวชาญ ด้านการทำวาวพื้นบ้านทุกชนิดผลงานการสืบสานและสร้างสรรค์มีคุณค่าทางด้านศิลปะการสืบสานภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ ทำให้ได้รับการยอมรับของชุมชนสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศการที่ลุงทุน บุญนก นำความรู้ด้านศิลปะการทำวาว ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ทดลองจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้เรียนรู้นำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคมจึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ 4 ด้านศิลปกรรมประจำปีพุทธศักราช 2548 จากสำนักงาน

เลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ว่าวที่ประดิษฐ์ออกจำหน่ายมีหลายแบบหลายชนิด เช่น ว่าวนกฮูก ว่าวปลาเงินปลาทอง ว่าวผีเสื้อ ว่าวมังกร ว่าวหกลเหลี่ยม ว่าวพญาคูขี้หอม ฯลฯ

ลุงนุ นุญนุก จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นครุฑมณีปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (ศิลปะการทำว่าว) รุ่นที่ 4

นายสาโรจน์ นุญนุก ผู้นำชุมชนการทำว่าวไทยหลักสี่ รุ่นที่ 2

เอกสารอ้างอิง :

กฤษณ์ จันทรทัต. (2550). เอกสารประกอบการเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องความเป็นมาและ
ผู้สร้างสรรค์ เล่มที่ 1. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. (เอกสารอัดสำเนา)

โรงเรียนการเคหะท่าทราย. (2550). หลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่. กรุงเทพฯ:
ม.ป.พ. (เอกสารอัดสำเนา)

3.1 แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล

กิจกรรมที่..... เรื่อง.....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

ชื่อ..... ชั้น..... กลุ่มที่.....

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคุณภาพ รายการละ 1 ระดับ

ที่	พฤติกรรม / ลักษณะบ่งชี้	ระดับคุณภาพ					หมายเหตุ
		1	2	3	4	5	
1.	มีความสนใจใฝ่รู้ กระตือรือร้นในการทำงาน						5 หมายถึง ดีมาก
2.	มีความพยายาม ทำงานเสร็จตามเวลา						4 หมายถึง ดี
3.	มีความร่วมมือในการทำงาน และคิดวางแผนงาน						3 หมายถึง ปานกลาง
4.	มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน						2 หมายถึง พอใช้
5.	มีการลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริง						1 หมายถึง ปรับปรุง
รวมคะแนน							=.....
ระดับคุณภาพเฉลี่ย		=.....					

- สรุปผลการสังเกต = ☐ ดีมาก (5.00)
- (เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในวงกลม) ☐ ดี (4.00-4.99)
- ☐ ปานกลาง (3.00-3.99)
- ☐ ควรปรับปรุง (2.00-2.99)
- ☐ พอใช้ (1.00-1.99)

ลงชื่อ.....

ผู้ประเมิน

3.2 แบบสังเกตการมีส่วนร่วมหรือปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม

กิจกรรมที่..... เรื่อง.....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

กลุ่มที่..... 1.....^{ชั้น}.....

2.....^{ชั้น}.....

3.....^{ชั้น}.....

4.....^{ชั้น}.....

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคุณภาพ รายการละ 1 ระดับ

ที่	พฤติกรรม / ลักษณะบ่งชี้	ระดับคุณภาพ					หมายเหตุ
		1	2	3	4	5	
1.	ในกลุ่มมีการคิด วางแผน และปฏิบัติงานร่วมกัน						5 หมายถึง ดีมาก
2.	แบ่งหน้าที่รับผิดชอบและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน						4 หมายถึง ดี
3.	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็น และยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน						3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง พอใช้ 1 หมายถึง ปรับปรุง
4.	ผลงานสำเร็จทันเวลาที่กำหนด						
5.	ทำงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้						
รวมคะแนน							=.....
ระดับคุณภาพเฉลี่ย		=.....					

สรุปผลจากการสังเกต = ☐ ดีมาก (5.00)
 (เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในวงกลม) ☐ ดี (4.00-4.99)
☐ ปานกลาง (3.00-3.99)
☐ ควรปรับปรุง (2.00-2.99)
☐ พอใช้ (1.00-1.99)

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

3.3 แบบสังเกตการนำเสนอผลงานของนักเรียน

กิจกรรมที่..... เรื่อง.....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

กลุ่มที่..... 1.....^{ชั้น}.....
 2.....^{ชั้น}.....
 3.....^{ชั้น}.....
 4.....^{ชั้น}.....

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคุณภาพ รายการละ 1 ระดับ

ที่	พฤติกรรม / ลักษณะบ่งชี้	ระดับคุณภาพ					หมายเหตุ
		1	2	3	4	5	
1.	การนำเสนอผลงาน / รูปแบบการนำเสนอ						5 หมายถึง ดีมาก
2.	การประยุกต์ใช้ความรู้						4 หมายถึง ดี
3.	ความถูกต้องของเนื้อหาผลงาน						3 หมายถึง ปานกลาง
4.	การอธิบายผลงาน / การตอบคำถาม						2 หมายถึง พอใช้
5.	การตรงต่อเวลาในการนำเสนอ						1 หมายถึง ปรับปรุง
รวมคะแนน							=.....
ระดับคุณภาพเฉลี่ย		=.....					

สรุปผลจากการสังเกต = ☐ ดีมาก (5.00)
 (เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในวงกลม) ☐ ดี (4.00-4.99)
☐ ปานกลาง (3.00-3.99)
☐ ควรปรับปรุง (2.00-2.99)
☐ พอใช้ (1.00-1.99)

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

กิจกรรมที่..... เรื่อง.....
วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

กลุ่มที่..... 1..... ขึ้น.....
 2..... ขึ้น.....
 3..... ขึ้น.....
 4..... ขึ้น.....

ที่	พฤติกรรม / ลักษณะบ่งชี้	ระดับคุณภาพ					หมายเหตุ
		1	2	3	4	5	
1.	มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และเป็นองค์ความรู้ใหม่						5 หมายถึง ดีมาก
2.	มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดเชื่อมโยงบูรณาการ						4 หมายถึง ดี
3.	มีความรู้ ความเข้าใจในการนำหลักการและ ความรู้ในแต่ละกลุ่มสาระวิชามาอธิบาย						3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง พอใช้ 1 หมายถึง ปรับปรุง
4.	คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับของผลงาน						
5.	ผลงานที่เกิดจากความตั้งใจของนักเรียน						
รวมคะแนน							=.....
ระดับคุณภาพเฉลี่ย		=.....					

สรุปผลจากการประเมิน = ☐ ดีมาก (5.00)

(เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในวงกลม) ☐ ดี (4.00-4.99)

☐ ปานกลาง (3.00-3.99)

☐ ควรปรับปรุง (2.00-2.99)

☐ พอใช้ (1.00-1.99)

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

3.5 แบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (รายบุคคล)

กิจกรรมที่..... เรื่อง.....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

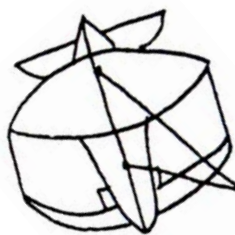
ชื่อ..... ชั้น..... กลุ่มที่.....

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคุณภาพ รายการละ 1 ระดับ

ที่	พฤติกรรม / ลักษณะบ่งชี้	ระดับคุณภาพ					หมายเหตุ
		1	2	3	4	5	
1.	มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย						5 หมายถึง ดีมาก
2.	มีความสนใจและตั้งใจในการเรียน						4 หมายถึง ดี
3.	มีความสุขสนุกสนานในการทำกิจกรรม						3 หมายถึง ปานกลาง
4.	ทำกิจกรรมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข						2 หมายถึง พอใช้
5.	ใช้และเก็บอุปกรณ์อย่างเป็นระเบียบ						1 หมายถึง ปรับปรุง
รวมคะแนน							=.....
ระดับคุณภาพเฉลี่ย		=.....					

- สรุปผลจากการสังเกต = ☐ ดีมาก (5.00)
- (เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในวงกลม) ☐ ดี (4.00-4.99)
- ☐ ปานกลาง (3.00-3.99)
- ☐ ควรปรับปรุง (2.00-2.99)
- ☐ พอใช้ (1.00-1.99)

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

แบบบันทึกประสบการณ์การเรียนรู้

กิจกรรมที่..... เรื่อง.....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

ชื่อ..... ชั้น..... กลุ่มที่.....

คำชี้แจง นักเรียนบันทึกผลการเรียนรู้ของตนเองเมื่อเรียนจบในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้

ความรู้ใหม่ที่ฉันได้รับจากบทเรียน 	เรื่องที่ผมต้องการให้ครูอธิบายเพิ่มเติม
หน่วยย่อยที่..... เรื่อง.....	
กิจกรรมที่ผมชอบทำ 	ผลงานที่ผมพึงพอใจ
การนำผลการเรียนรู้ไป ใช้ในชีวิตประจำวัน 	

หมายเหตุ : ครูเก็บเป็นหลักฐานเพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในการวินิจฉัยความรู้ ความสามารถ และเพื่อซ่อมเสริมผู้เรียนให้พัฒนา

ความรู้ ความสามารถและทักษะกระบวนการเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพเป็นรายบุคคล

**แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์
หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**

- คำชี้แจง** 1. ข้อสอบชุดนี้มีทั้งหมด 30 ข้อ ใช้เวลาทำข้อสอบเวลา 30 นาที คะแนนเต็ม 30 คะแนน
2. ข้อสอบเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก คือ ก. ข. ค. และ ง. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียวลงในกระดาษคำตอบที่แจกให้

ตัวอย่าง

(0.). ว่าวจัดเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของเขตใด

- ก. เขตหลักสี่
ข. เขตบางเขน
ค. เขตสายไหม
ง. เขตดอนเมือง

กระดาษคำตอบ

ข้อ	ก	ข	ค	ง
(0.)	x			

**แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์
หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**

- คำชี้แจง** 1. ข้อสอบชุดนี้มีทั้งหมด 30 ข้อ ใช้เวลาทำข้อสอบเวลา 30 นาที คะแนนเต็ม 30 คะแนน
2. ข้อสอบเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก คือ ก. ข. ค. และ ง. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียวลงในกระดาษคำตอบที่แจกให้

1. ข้อใดคือความหมายของว่าว ก. เครื่องร่อนสลัดต้น ข. เครื่องบินทำด้วยกระดาษสา ค. เครื่องร่อนทำด้วยกระดาษแก้ว ง. เครื่องเล่นทำด้วยโครงสร้างไม้ไผ่และติดทับด้วยกระดาษ	4. ในสมัยใดปรากฏว่ามีการเล่นว่าวในกิจการทหาร ก. กรุงรัตนโกสินทร์ ข. กรุงศรีอยุธยา ค. กรุงธนบุรี ง. สุโขทัย
2. ข้อใดคือประโยชน์ของว่าว ก. ใช้สำหรับเรียกฝน ข. ใช้สำหรับงานพระราชพิธี ค. ใช้สำหรับสำรวจสภาพอากาศ ง. ใช้สำหรับการละเล่นเพื่อความเพลิดเพลิน	5. แหล่งกำเนิดของว่าวชนชาติใดที่ประดิษฐ์ว่าวเพื่อใช้ในกิจการทหาร ก. เกาหลี ข. ญี่ปุ่น ค. ไทย ง. จีน
3. ประวัติของว่าวไทยมีต้นกำเนิดตั้งแต่สมัยใด ก. กรุงรัตนโกสินทร์ ข. กรุงศรีอยุธยา ค. กรุงธนบุรี ง. สุโขทัย	6. ตัวเลือกในข้อใดที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของผู้นำในการทำว่าวไทยหลักสี่ ก. ก่อให้เกิดการตั้งกลุ่มชุมชน ข. ก่อให้เกิดมีการอนุรักษ์การทำว่าวไทย ค. ก่อให้เกิดการเชิญชวนให้มีการทำว่าวไทย ง. ก่อให้เกิดการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาการทำว่าวไทยให้กับชุมชน

7. ทำไมนายทุน บุญนงจึงได้รับเกียรติให้เป็น ครูภูมิปัญญาไทยจากกระทรวงศึกษาธิการ ก. มีการศึกษาค้นคว้าพัฒนารูปแบบและมีการถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชน สังคม ข. มีการพัฒนารูปแบบว่าวไทยใหม่ๆ ค. มีการศึกษาค้นคว้าว่าวไทยใหม่ๆ ง. มีการถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชน สังคม	10. เพราะเหตุใดชุมชนการเคหะแห่งชาติบางบัว จึงได้รับการยกย่องให้เป็นชุมชนภูมิปัญญา ท้องถิ่นของเขตหลักสี่ด้านการทำว่าวไทย ก. มีการพัฒนารูปแบบ และมีการถ่ายทอด ความรู้แก่ผู้ที่สนใจการทำว่าว ข. สินค้าได้รับการยกย่อง OTOP ระดับ 5 ดาว ค. มีการเปิดการสอนการทำว่าวไทย ง. มีผู้เชี่ยวชาญการทำว่าว
8. เพราะเหตุใดว่าวไทยของนายทุน บุญนง ได้รับการยกย่องให้เป็นสินค้า OTOP ระดับ 3 ดาว ก. เพราะมีการพัฒนารูปแบบว่าวไทยจนเป็น เอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ข. เพราะมีการจำหน่ายว่าวไทย ในรูปแบบใหม่ๆ ค. เพราะมีการสอนการทำว่าวในชุมชน ง. เพราะมีการส่งว่าวไทยเข้าประกวด	11. ข้อใดคือลักษณะสำคัญของการถ่ายทอด การทำว่าวของกลุ่มคนในชุมชน ก. การทำหลักสูตรการสอน ข. การวัดผลประเมินผลก่อนฝึกปฏิบัติ ค. การจัดทำสื่อการสอนประเภทหนังสือ ง. การบรรยาย การสาธิต และการฝึกปฏิบัติ
9.บุคคลใดเป็นผู้ที่ริเริ่มกิจกรรมการทำว่าวจน กลายเป็นชุมชนการทำว่าวไทยหลักสี่ใน ปัจจุบัน ก. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตหลักสี่ ข. ประธานชุมชนการเคหะบางบัว ค. นายสาโรจน์ บุญนง ง. นายทุน บุญนง	12. ว่าวที่ไม่มีความหนา มีแต่ส่วนกว้าง และความยาว คือว่าวประเภทใด ก. ว่าวประดิษฐ์สร้างสรรค์ ข. ว่าวความคิด ค. ว่าวภาพ ง. ว่าวแผง

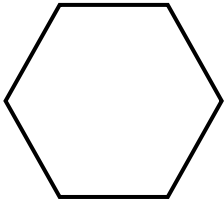

ทัศนศิลป์ ป.4 หน้า 3

13.จากภาพคือว่าวชนิดใด และอยู่ในภาคใด ก. ว่าวรู ภาคกลาง ข. ว่าวจุฬา ภาคเหนือ ค. ว่าวจุฬา ภาคกลาง ง. ว่าวปักเป้า ภาคตะวันออก 	17.เพราะเหตุใดจึงนิยมใช้ ไม้ไผ่สีสุกมาใช้ ในการประดิษฐ์ว่าว ก. ไม้ไผ่สีสุกหาซื้อง่าย ข. มีความอ่อนตัวมาก ค. มีความอ่อนตัวมาก คุณภาพดี ง. มีความยืดหยุ่นมาก และมีความเหนียว
14.นักเรียนคิดว่าลักษณะเด่นของรูปแบบ ว่าวไทยของลุงทุน คือข้อใด ก. มีการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพ ข. มีรูปแบบใหม่ และสีสันสวยงาม ค. เป็นสินค้าคุณภาพ ง. มีการผูกเชือกที่ดี	18.คุณสมบัติที่สำคัญของไม้ไผ่สีสุกในการ ประดิษฐ์ว่าวคือข้อใด ก. ทำโครงว่าว ข. ต่อเติมว่าว ค. ทำหางว่าว ง. ทำปีกว่าว
15.รูปแบบว่าวไทยหลักสี่ที่เป็นเอกลักษณ์ของ นายทุน บุญนง คือว่าวชนิดใด ก. ว่าวรูปงู ข. ว่าวรูปรดตุ๊ก ตุ๊ก ค. ว่าวรูปปลาเงิน ปลาทอง ง. ว่าวรูปนักกษัตริย์ประจำปีเกิด	19.เพราะเหตุใดว่าวของลุงทุน บุญนง จึงนิยม ใช้กระดาษสาในการทำว่าว ก. คุณภาพดี เหมาะสำหรับการทำว่าว ข. มีความเหนียว และมีความยืดหยุ่น ค. มีความเหนียวหาซื้อง่าย ง. คุณภาพดี
16.นักเรียนคิดว่าว่าวไทยหลักสี่มีกี่รูปแบบ ก. มี 1 รูปแบบ คือว่าวภาพ ข. มี 1 รูปแบบ คือว่าวแผง ค. มี 2 รูปแบบ คือว่าวแผงและว่าวภาพ ง. มี 3 รูปแบบ คือว่าวแผง ว่าวภาพและว่าว ความคิดสร้างสรรค์	20. เพราะเหตุใดจึงควรเก็บกระดาษให้ห่างจาก ความชื้นหรือเปียก ก. จะทำให้กระดาษขาดง่ายและเสียคุณค่า ข. จะทำให้กระดาษยับและขาด ค. จะทำให้งานไม่สวย ง. กระดาษจะเบา

ทัศนศิลป์ ป.4 หน้า 4

21.ข้อใดคือการเก็บรักษาเชือกด้ายที่ถูกต้อง ก. เก็บห่างจากที่ชื้น และผูกมัดให้เรียบร้อย ข. เก็บใส่กล่องให้เรียบร้อย ค. เก็บห่างจากความร้อน ง. จะทำให้งานไม่สวย	25.นักเรียนคิดว่าขั้นตอนใดสำคัญที่สุดในการประดิษฐ์ว่าวไทยหลักสี่ ก. การผูกซุง ข. การติดกระดาษ ค. การตกแต่งว่าวให้สวยงาม ง. การผูกเชือกกับโครงสร้างไม้ไผ่
22.ว่าวของนายทุน บุญนุกประกอบด้วยไม้ไผ่ที่เหลาเรียบร้อยแล้ว 3 ชิ้นคือส่วนใดบ้าง ก. ส่วนหน้า ส่วนลำตัว ไม้ปิดท้าย ข. ส่วนหลัง ส่วนลำตัว ไม้ปิดท้าย ค. ส่วนอก ส่วนลำตัว ไม้ปิดท้าย ง. ส่วนปีก ส่วนลำตัว ไม้ปิดท้าย	26.ขั้นตอนแรกในการออกแบบตกแต่งว่าวคืออะไร ก. การร่างภาพ ข. การเก็บอุปกรณ์ ค. การระบายสีรูปภาพ ง. การเตรียมอุปกรณ์ในการระบายสี
23.จากภาพคือโครงสร้างว่าวไทยหลักสี่ชนิดใด ก. ว่าวจุฬา ข. ว่าวนกยูง ค. ว่าวปักเป้า ง. ว่าวหกเหลี่ยม 	27. ในการตกแต่งว่าวนั้นนักเรียนคิดว่าขั้นตอนต่อไปจากภาพคือขั้นตอนใด ก. ขั้นตอนการตกแต่ง ข. ขั้นตอนการร่างภาพ ค. ขั้นตอนการประกอบ ง. ขั้นตอนการระบายรูปภาพ
24. เวนิยมใช้ผ้าดิบสำหรับทำส่วนใดของว่าว เพราะเหตุใด ก. ส่วนโครงสร้างไม้ไผ่ มีความยืดหยุ่น ข. ส่วนลำตัว มีความยืดหยุ่น ค. ส่วนหาง มีขนาดเบา ง. ส่วนปีก มีขนาดเบา	28. ข้อใดไม่ใช่กิจกรรมหลักของการจัดงานเทศกาลว่าวไทยนานาชาติ ก. การประกวดวาดภาพบนตัวว่าว ข. การสาธิตการทำว่าวไทย ค. การออกร้านค้าของชำ ง. การถ่ายภาพ

ทัศนศิลป์ ป.4 หน้า 5

29.ข้อใดจัดเป็นแนวทางการอนุรักษ์การทำว่าวไทยหลักสี่

- ก. มีการสอนการทำว่าวไทยในโรงเรียนในเขตหลักสี่
- ข. มีการส่งเสริมการเล่นแบบไทยๆ
- ค. มีการส่งเสริมการทำกระดาษ
- ง. มีการส่งเสริมการท่องเที่ยว

30.ข้อใดคือแนวทางในการอนุรักษ์การทำว่าวไทยหลักสี่ของกลุ่มคนในชุมชน

- ก. มีการอนุรักษ์ พัฒนารูปแบบและถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นหลัง
- ข. ถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นหลัง
- ค. มีการอนุรักษ์ พัฒนารูปแบบ
- ง. พัฒนารูปแบบ

กฤษฎณี จันทร์ทับ

แบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียน

สภะทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

คำชี้แจง

แบบสำรวจความพึงพอใจฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียน
สภะทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องว่าวไทยหลักสี่ เพื่อผู้วิจัยได้นำผลการประเมินไปวิเคราะห์
แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 รายการสำรวจความพึงพอใจของผู้เรียนต่อรูปแบบและกิจกรรมการเรียนการสอน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ (โดยการสัมภาษณ์)

วิธีทำ

นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความพึงพอใจที่ตรงกับความรู้สึกที่นักเรียนมี
ต่อการจัดการเรียนรู้ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว่าวไทยหลักสี่

ตัวอย่าง

รายการ	ระดับความพึงพอใจ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
0. บรรยายภาคการเรียนการสอนสนุก	✓		
00. กิจกรรมมีการพัฒนากระบวนการคิด		✓	

การพิจารณา

มาก หมายถึง นักเรียนมีความรู้สึกพึงพอใจหรือมีการปฏิบัติในระดับมาก
ปานกลาง หมายถึง นักเรียนมีความรู้สึกพึงพอใจหรือมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
น้อย หมายถึง นักเรียนมีความรู้สึกพึงพอใจหรือมีการปฏิบัติในระดับน้อย

แบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียน

ตอนที่ 1 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบและกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไปนี้ในระดับใด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความพึงพอใจที่ตรงกับคำตอบที่นักเรียน

มีความเห็นสอดคล้องกับรายการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้			
1.1 เนื้อหาที่เรียนมีการเปรียบเทียบให้เห็นถึงการเชื่อมโยงกับชีวิตจริงและสังคม			
1.2 เนื้อหาที่เรียนมีความต่อเนื่องและเป็นลำดับขั้นตอน			
1.3 นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับครู			
1.4 เนื้อหาแต่ละเรื่องมีการแบ่งเวลาให้เหมาะสม			
1.5 มีการอภิปราย ข้อสรุป ข้อค้นพบในการเรียนรู้ระหว่างนักเรียนภายในกลุ่มและระหว่างนักเรียนกับครู			
2. ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน			
2.1 บรรยากาศในการเรียนรู้มีความเป็นกันเองและสนุกสนาน			
2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีความเป็นกันเอง			
2.3 ความรู้สึกในการทำกิจกรรมระหว่างเพื่อนๆ ในกลุ่ม			
2.4 กิจกรรมที่นักเรียนได้เรียนรู้น่าสนใจและไม่น่าเบื่อ			
2.5 นักเรียนมีอิสระในการแสดงออก			
3. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน			
3.1 การใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนได้เหมาะสมกับเนื้อหาแต่ละเรื่อง			
3.2 ครูมีการจัดเตรียมเครื่องมือและสื่อการเรียนการสอน			
3.3 นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตสื่อ			
3.4 ครูแนะนำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและการศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน			
3.5 นักเรียนได้ไปศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่นในชุมชน			

รายการ	ระดับความพึงพอใจ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
4. ด้านการประเมินผล			
4.1 นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลของตนเอง และเพื่อนๆ ในชั้นเรียน			
4.2 มีการประเมินผลกระบวนการทำกิจกรรมและพฤติกรรม ของนักเรียนควบคู่ไปกับการประเมินผลงานของนักเรียน			
4.3 นักเรียนชอบเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องว่าวไทยหลักสี่			
4.4 นักเรียนมีความภูมิใจในผลงานของตนเองและของผู้อื่น			
4.5 ถ้าพิจารณาทุกแง่มุมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการ จัดการเรียนการสอนเรื่องว่าวไทยหลักสี่			
รวม			

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ (โดยการสัมภาษณ์)

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.1 นักเรียนชอบกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องว่าวไทยหลักสี่หรือไม่.....
 เพราะเหตุใด.....

1.2 นักเรียนคิดว่ากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องว่าวไทยหลักสี่นี้นักเรียนได้รับความรู้เรื่อง
 ไต่บ้าง.....

1.3 นักเรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้เรื่องว่าวไทยหลักสี่อย่างไรบ้าง

2. การทำกิจกรรมกลุ่ม

2.1 นักเรียนชอบการทำกิจกรรมกลุ่มหรือไม่.....

เพราะเหตุใด.....

.....

2.2 ในการทำกิจกรรมกลุ่มเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าวไทยหลักสี่ นักเรียนได้มีส่วนร่วมในเรื่องใดบ้าง.....

.....

2.3 ในการทำกิจกรรมกลุ่มเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าวไทยหลักสี่ นักเรียนได้รับประสบการณ์เรื่องใดบ้าง.....

.....

3. แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

3.1 นักเรียนชอบการไปศึกษาเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าวไทยหลักสี่ในสถานที่จริงหรือไม่.....

เพราะเหตุใด.....

.....

3.2 นักเรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าวไทยหลักสี่ในสถานที่จริง ในเรื่องใดบ้าง

.....

4. การประเมินผล

4.1 นักเรียนชอบหรือไม่ในการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าวไทยหลักสี่

เพราะเหตุใด.....

4.2 นักเรียนคิดว่าการประเมินผลโดยให้นักเรียนและเพื่อนในชั้นเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นดีอย่างไร

.....

ภาคผนวก จ

1. คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองที่ 1 และ 2
2. คะแนนความพึงพอใจต่อการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 และ 2

ตาราง 14 คะแนนก่อนเรียนหลังเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 บุรณาการแบบสอดแทรก

ที่	ชื่อ-สกุล	ก่อนเรียน (30 คะแนน)	หลังเรียน (30 คะแนน)	ผลต่าง (D)	ผลต่าง (D ²)
1	ด.ช.ชนาดล พลอาษา	18	26	8	64
2	ด.ช.นรากร คุ่มพเสวด	11	17	6	36
3	ด.ช.ลิขิต แสนสุข	7	17	10	100
4	ด.ช.ณัฐพงษ์ ชิมหนองแขวง	17	27	10	100
5	ด.ช.พงศธร ภูมิครอง	15	26	11	121
6	ด.ช.มงคล เปี่ยมแพร	14	25	11	121
7	ด.ช.ณรงค์ชัย จุลประเสริฐศักดิ์	11	18	7	49
8	ด.ช.ธนาบดี สุวรรณผา	14	28	14	196
9	ด.ช.นสิน ธงโบราณ	19	25	6	36
10	ด.ช.รัตติบูล ศิลปสมบัติบุรณ์	12	24	12	144
11	ด.ช.ชนะชัย ปานภู	17	28	11	121
12	ด.ช.กิตติทรัพย์ มีภักดี	15	29	14	196
13	ด.ช.อานนท์ เรืองมณฑป	19	27	8	64
14	ด.ญ.ชลดา ศรีเสริม	19	25	6	36
15	ด.ญ.รสสุคนธ์ อรรถสุทธิกมล	17	23	6	36
16	ด.ญ.ปิยฉัตร ยีวน	15	22	7	49
17	ด.ญ.อริสรา ไชยประปา	9	14	5	25
18	ด.ญ.ธมนวรรณ เกิดแก้ว	11	20	9	81
19	ด.ญ.รัชฎาภรณ์ ชัยบรรคเมือง	16	24	8	64
20	ด.ญ.เบญญาภา เกสร	11	20	9	81
21	ด.ญ.ทิพวัลย์ ดีทองพะเนาวิ	13	21	8	64
22	ด.ญ.รินดา อินทมล	16	19	3	9
23	ด.ญ.ภิราภรณ์ บุตรขอ	17	25	8	64
24	ด.ญ.เก้ ท้าวสนิท	15	25	10	100
25	ด.ญ.จินดารัตน์ กิจประมวน	13	22	9	81

ตาราง 14 (ต่อ)

ที่	ชื่อ-สกุล	ก่อนเรียน (30 คะแนน)	หลังเรียน (30 คะแนน)	ผลต่าง (D)	ผลต่าง (D ²)
26	ด.ญ.วรินทร์ ศรีสวัสดิ์	15	23	8	64
27	ด.ญ.จุฬาลักษณ์ ญัฐวิวัฒน์	20	27	7	49
28	ด.ญ.ปิยะธิดา พลเยี่ยม	22	27	5	25
29	ด.ญ.ดวงกมล ทองทิม	20	30	10	100
30	ด.ญ.มณีนีล ภฤษณา	11	16	5	25
รวม		449	700		
$\bar{X}$		14.96	23.33		
SD.		3.58	4.16		

ตาราง 15 คะแนนก่อนเรียนหลังเรียน กลุ่มทดลองที่ 2 โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

ที่	ชื่อ-สกุล	ก่อนเรียน (30 คะแนน)	หลังเรียน (30 คะแนน)	ผลต่าง (D)	ผลต่าง (D ²)
1	ด.ช.บัญญัติเทพ ธรรมศร	15	20	5	25
2	ด.ช.สิริธร สุขารมณ	20	29	9	81
3	ด.ช.นครินทร์ ภูยอดพลอย	22	24	2	4
4	ด.ช.อภิสิทธิ์ จันทร์วุฒิย์	14	19	5	25
5	ด.ช.อัศวเดช รุ่งอินทร์	11	20	9	81
6	ด.ช.ธนพนธ์ กงชัย	12	24	12	144
7	ด.ช.ภัทรพล แม้นจิตร	14	26	12	144
8	ด.ช.สหสวรรณ ชอบใจ	16	24	8	64
9	ด.ช.อินทัช นาคเขียว	16	19	3	9
10	ด.ช.สิทธิชัย ทองสุข	20	20	0	0
11	ด.ช.วชิรวิทย์ อัศววังสฤษฏ์	6	27	21	441
12	ด.ช.อิทธิรักษ์ พันธุ์มะปราง	23	26	3	9
13	ด.ช.ชนกาล แกลก้อง	8	17	9	81
14	ด.ช.ธีรภัทร์ แสงทอง	10	20	10	100
15	ด.ช.ไตรรัตน์ เสี่ยงมนตรี	9	20	11	121
16	ด.ญ.อโณทิตย์ สุขแสง	18	21	3	9
17	ด.ญ.กมลกานต์ บัวบาน	13	23	10	100
18	ด.ญ.กฤษณียา บุญชู	17	22	5	25
19	ด.ญ.นภาพร คนพิทักษ์	11	20	9	81
20	ด.ญ.อริสา พินิจ	12	20	8	64
21	ด.ญ.อารียา น้อยทา	8	26	18	324
22	ด.ญ.พรพรรณ สงวนสิน	11	18	7	49
23	ด.ญ.วรรณท์ เทียมสิงห์	12	23	11	121
24	ด.ญ.เกศมณี น้อยทรัพย์	16	23	7	49

ตาราง 15 (ต่อ)

ที่	ชื่อ-สกุล	ก่อนเรียน (30 คะแนน)	หลังเรียน (30 คะแนน)	ผลต่าง (D)	ผลต่าง (D ²)
25	ด.ญ.กานต์วี เรือนอินทร์	10	21	11	121
26	ด.ญ.ธัญพิชชา วิลไพจิตร	13	27	14	196
27	ด.ญ.ณัฐธิดา ปทุมทอง	12	27	15	225
28	ด.ญ.วนิดา เจือจาง	19	23	4	16
29	ด.ญ.โสภา มานาง	17	25	8	64
30	ด.ญ.ณัฐจินันท์ สวัสดิ์	18	25	7	49
รวม		423	679		
$\bar{X}$		14.1	22.63		
SD.		4.32	3.12		

ตาราง 16 ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น
เรื่องวาทไทยหลักสี่ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 จากการทำแบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียน
ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้			
1.1 เนื้อหาที่เรียนมีการเปรียบเทียบให้เห็นถึงการเชื่อมโยงกับชีวิตจริงและสังคม	2.30	0.53	ปานกลาง
1.2 เนื้อหาที่เรียนมีความต่อเนื่องและเป็นลำดับขั้นตอน	2.60	0.56	มาก
1.3 นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับครู	2.50	0.57	มาก
1.4 เนื้อหาแต่ละเรื่องมีการแบ่งเวลาให้เหมาะสม	2.47	0.57	มาก
1.5 มีการอภิปราย ข้อสรุป ข้อค้นพบในการเรียนรู้ระหว่างนักเรียนภายในกลุ่มและระหว่างนักเรียนกับครู	2.37	0.66	ปานกลาง
รวมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้	2.44	0.58	มาก
2. ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน			
2.1 บรรยากาศในการเรียนรู้มีความเป็นกันเองและสนุกสนาน	2.53	0.62	มาก
2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีความเป็นกันเอง	2.63	0.49	มาก
2.3 ความรู้สึกในการทำกิจกรรมระหว่างเพื่อนๆ ในกลุ่ม	2.47	0.68	มาก
2.4 กิจกรรมที่นักเรียนได้เรียนรู้ น่าสนใจและไม่น่าเบื่อ	2.50	0.68	มาก
2.5 นักเรียนมีอิสระในการแสดงออก	2.53	0.57	มาก
รวมด้านบรรยากาศการเรียนการสอน	2.53	0.61	มาก
3. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน			
3.1 การใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนได้เหมาะสมกับเนื้อหาแต่ละเรื่อง	2.67	0.54	มาก
3.2 ครูมีการจัดเตรียมเครื่องมือและสื่อการเรียนการสอน	2.47	0.62	มาก
3.3 นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตสื่อ	2.33	0.66	ปานกลาง
3.4 ครูแนะนำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและการศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน	2.60	0.56	มาก

ตาราง 16 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
3.5 นักเรียนได้ไปศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่นในชุมชน	2.43	0.50	มาก
รวมด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	2.5	0.58	มาก
4. ด้านการประเมินผล			
4.1 นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลของตนเอง และเพื่อนๆ ในชั้นเรียน	2.57	0.56	มาก
4.2 มีการประเมินผลกระบวนการทำกิจกรรมและพฤติกรรม ของนักเรียนควบคู่ไปกับการประเมินผลงานของนักเรียน	2.47	0.57	มาก
4.3 นักเรียนชอบเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องว่าวไทยหลักสี่	2.63	0.61	มาก
4.4 นักเรียนมีความภูมิใจในผลงานของตนเองและของผู้อื่น	2.73	0.52	มาก
4.5 ถ้าพิจารณาทุกแง่มุมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการ จัดการเรียนการสอนเรื่องว่าวไทยหลักสี่	2.70	0.46	มาก
รวมด้านการประเมินผล	2.62	0.54	มาก
รวมหมด	2.52	0.58	มาก

ตาราง 17 ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น

เรื่องวาวไทยหลักสี่ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 จากการทำแบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียน
ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้			
1.1 เนื้อหาที่เรียนมีการเปรียบเทียบให้เห็นถึงการเชื่อมโยงกับชีวิตจริงและสังคม	2.43	0.56	มาก
1.2 เนื้อหาที่เรียนมีความต่อเนื่องและเป็นลำดับขั้นตอน	2.33	0.66	ปานกลาง
1.3 นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับครู	2.43	0.62	มาก
1.4 เนื้อหาแต่ละเรื่องมีการแบ่งเวลาให้เหมาะสม	2.50	0.68	มาก
1.5 มีการอภิปราย ข้อสรุป ข้อค้นพบในการเรียนรู้ระหว่างนักเรียนภายในกลุ่มและระหว่างนักเรียนกับครู	2.36	0.76	ปานกลาง
รวมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้	2.41	0.66	มาก
2. ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน			
2.1 บรรยากาศในการเรียนรู้มีความเป็นกันเองและสนุกสนาน	2.26	0.63	ปานกลาง
2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีความเป็นกันเอง	2.26	0.69	ปานกลาง
2.3 ความรู้สึกในการทำกิจกรรมระหว่างเพื่อนๆ ในกลุ่ม	2.33	0.75	ปานกลาง
2.4 กิจกรรมที่นักเรียนได้เรียนรู้ น่าสนใจและไม่น่าเบื่อ	2.50	0.50	มาก
2.5 นักเรียนมีอิสระในการแสดงออก	2.30	0.65	ปานกลาง
รวมด้านบรรยากาศการเรียนการสอน	2.33	0.64	ปานกลาง
3. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน			
3.1 การใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนได้เหมาะสมกับเนื้อหาแต่ละเรื่อง	2.16	0.79	ปานกลาง
3.2 ครูมีการจัดเตรียมเครื่องมือและสื่อการเรียนการสอน	2.53	0.62	มาก
3.3 นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตสื่อ	2.50	0.68	มาก
3.4 ครูแนะนำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและการศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน	2.40	0.62	ปานกลาง

ตาราง 17 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
3.5 นักเรียนได้ไปศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่นในชุมชน	2.20	0.71	ปานกลาง
รวมด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	2.36	0.68	ปานกลาง
4. ด้านการประเมินผล			
4.1 นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลของตนเอง และเพื่อนๆ ในชั้นเรียน	2.43	0.72	มาก
4.2 มีการประเมินผลกระบวนการทำกิจกรรมและพฤติกรรม ของนักเรียนควบคู่ไปกับการประเมินผลงานของนักเรียน	2.43	0.77	มาก
4.3 นักเรียนชอบเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องว่าวไทยหลักสี่	2.60	0.56	มาก
4.4 นักเรียนมีความภูมิใจในผลงานของตนเองและของผู้อื่น	2.66	0.54	มาก
4.5 ถ้าพิจารณาทุกแง่มุมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการ จัดการเรียนการสอนเรื่องว่าวไทยหลักสี่	2.56	0.56	มาก
รวมด้านการประเมินผล	2.54	0.63	มาก
รวมหมด	2.41	0.65	มาก

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ สกุล	นายกฤษณ์ จันทร์ทับ
วันเดือนปีเกิด	23 เมษายน 2519
สถานที่เกิด	ตำบลท่าแซะ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	61/28 การเคหะแห่งชาติหลักสี่ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครู คศ.1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนการเคหะท่าทราย แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร โทร. 0-2589-9777
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2525	ประถมศึกษา
	จาก โรงเรียนบ้านท่าแซะ
พ.ศ. 2532	มัธยมศึกษา
	จาก โรงเรียนท่าแซะรัชดาภิเษก
พ.ศ. 2541	คบ.(ศิลปศึกษา)
	จาก สถาบันราชภัฏสงขลา
พ.ศ. 2552	กศ.ม.(ศิลปศึกษา)
	จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ